

Housing First Guide Europe

Ιούνιος 2016

Οδηγός “Στέγαση Πρώτα” στην Ευρώπη

www.housingfirstguide.eu

Translation / Μετάφραση:

Emphasis Non-Profit

<https://www.emphasisfoundation.org/>

Editing / Επιμέλεια:

- Maria Karra, Editor
- Maria Vourazeli, Sub-Editor
- Akis Koulouvardis, Graphic Adaptation

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Ευχαριστίες	7
Πρόλογος	8
Εισαγωγή	10
1. Τι είναι ο οδηγός “Στέγαση Πρώτα”;	13
1.1. Παρουσίαση του “Στέγαση Πρώτα”	15
1.2. Η ιστορία του “Στέγαση Πρώτα”	16
1.3. “Στέγαση Πρώτα” στην Ευρώπη	20
1.4. Τα αποδεικτικά στοιχεία για τον οδηγό “Στέγαση Πρώτα”	23
1.4.1. Αντιμετώπιση της αστεγίας για άτομα με υψηλές ανάγκες υποστήριξης	23
1.4.2. Υγεία και ευημερία	24
1.4.3. Κοινωνική ενσωμάτωση.....	25
2. Βασικές αρχές του “Στέγαση Πρώτα”	27
Οι βασικές αρχές του “Στέγαση Πρώτα”	29
2.1. Η στέγαση είναι ανθρώπινο δικαίωμα.....	30
2.2. Επιλογή και έλεγχος για τους χρήστες υπηρεσιών.....	31
2.3. Διαχωρισμός στέγασης και θεραπείας.....	32
2.4. Προσανατολισμός στην ανάκαμψη.....	33
2.5. Μείωση βλάβης	35
2.6. Ενεργός δέσμευση χωρίς εξαναγκασμό.....	35
2.7. Σχεδιασμός με επίκεντρο τον άνθρωπο.....	36
2.8. Ευέλικτη υποστήριξη για όσο χρονικό διάστημα απαιτείται.....	37
3. Παροχή υποστήριξης	39
Υποστήριξη στο “Στέγαση Πρώτα”	41
3.1. Διατήρηση της στέγασης	41
3.1.1. Η παρεχόμενη υποστήριξη.....	41

3.2. Υγεία και ευημερία	43
3.2.1. Οργανωτική υποστήριξη	43
3.2.2. Διαχείριση αναγκών.....	45
3.2.3. Η θεραπεία και η υποστήριξη που παρέχεται.....	45
3.3. Κοινωνική ενσωμάτωση	46
3.3.1. Οργανωτική υποστήριξη	46
3.3.2. Η παρεχόμενη υποστήριξη.....	47
4. Παροχή στέγασης	51
4.1. Στέγαση και γειτονιά στο “Στέγαση Πρώτα”	53
4.2. Η στέγαση ως σημείο εκκίνησης.....	54
4.3. Παροχή στέγασης.....	55
4.3.1. Συνεργασία με τον ιδιωτικό ενοικιαστικό τομέα	57
4.3.2. Συνεργασία με τον τομέα των κοινωνικών μισθώσεων	58
5. Αξιολόγηση του “Στέγαση Πρώτα”	61
5.1. Η σημασία των αποδεικτικών στοιχείων.....	63
5.2. Αξιολόγηση διαδικασίας και αποτελεσματικότητας	64
5.2.1. Αξιολόγηση διαδικασίας.....	64
5.2.2. Πιστότητα.....	64
5.2.3. Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας	65
5.3. Τι να μετρήσετε	66
5.3.1. Χρήση επικυρωμένων δεδομένων.....	66
5.3.2. Βασικά ερωτήματα για την αξιολόγηση.....	66
5.3.3. Διατήρηση της στέγασης	67
5.3.4. Υγεία και ευημερία.....	68
5.3.5. Κοινωνική ενσωμάτωση	69
5.3.6. Κόστος-αποτελεσματικότητα	70
5.4. Πώς να μετρήσετε.....	70
5.4.1. Σχεδιασμός μιας αξιολόγησης.....	70
6. “Στέγαση Πρώτα” και ευρύτερη στρατηγική	73
6.1. Οι στρατηγικοί ρόλοι του “Στέγαση Πρώτα”	75
6.1.1. Ενσωμάτωση του “Στέγαση Πρώτα” στις στρατηγικές για την καταπολέμηση της έλλειψης στέγης ..	75
6.1.2. “Στέγαση Πρώτα” παράλληλα με άλλες υπηρεσίες.....	75
6.2. Μελλοντικές εφαρμογές του “Στέγαση Πρώτα”	77
6.2.1. Οι πιθανές μελλοντικές χρήσεις του “Στέγαση Πρώτα” περιλαμβάνουν:.....	77
6.3. Υποστηρίζοντας το “Στέγαση Πρώτα”.....	79

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ “ΣΤΕΓΑΣΗ ΠΡΩΤΑ”	81
Αυστρία	83
Βέλγιο	84
Δανία	85
Φινλανδία.....	87
Γαλλία	89
Ιρλανδία.....	90
Ιταλία	91
Ολλανδία.....	93
Νορβηγία.....	95
Πορτογαλία.....	96
Ισπανία	97
Σουηδία.....	98
Ηνωμένο Βασίλειο	99

Ευχαριστίες

Αυτός ο Οδηγός για τη χρήση του “Στέγαση Πρώτα” στην Ευρώπη δεν θα ήταν εφικτό να δημιουργηθεί χωρίς την υποστήριξη πολλών ανθρώπων και οργανισμών. Η FEANTSA, η Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Εθνικών Οργανώσεων που εργάζονται με τους αστέγους, με την υποστήριξη του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος, ανέλαβε την πρωτοβουλία για τη δημιουργία του Οδηγού “Στέγαση Πρώτα” στην Ευρώπη. Η διαδικασία ανάπτυξης και διαμόρφωσης του Οδηγού καθοδηγήθηκε από τις Ruth Owen και María José Aldanas (FEANTSA) και η εθελοντική υποστήριξη παρασχέθηκε από μια συμβουλευτική επιτροπή υπό την προεδρία του Juha Kaakinen (Y-Foundation) και αποτελούμενη από: Roberto Bernad (RAIS Fundación), Teresa Duarte (AEIPS), Pascale Estecahandy (DIHAL), Marco Iazzolino (Housing First Italia, fio.PSD), Birthe Povlsen (Socialstyrelsen), Vic Rayner (Sitra), Freek Spinnewijn (FEANTSA), τον καθηγητή Eoin O’Sullivan (Trinity College Dublin), τον Dr. Sam Tsemberis (Pathways to Housing National) και την καθηγήτρια Judith Wolf (Radboud University Medical Centre).

Ευχαριστίες οφείλονται επίσης σε όλα τα άτομα που παρείχαν πληροφορίες σχετικά με τη χρήση του “Στέγαση Πρώτα” στις χώρες τους για να συμπεριληφθούν στον παρόντα οδηγό.

Ο συγγραφέας θα ήθελε επίσης να ευχαριστήσει ιδιαίτερα τους Sam Tsemberis (Pathways to Housing National), Joanne Bretherton (University of York), Volker Busch-Geertsema (GISS), Marcus Knutagård (Lund University), Judith Wolf (Radboud University Medical Centre) και τους Ruth Owen και María José Aldanas (FEANTSA) για τις παρατηρήσεις τους στα προηγούμενα σχέδια του οδηγού.

Nicholas Pleace,

Πανεπιστήμιο του York,

Φεβρουάριος, 2016

Πρόλογος

Σχετικά με τον Οδηγό “Στέγαση Πρώτα” στην Ευρώπη

Ο οδηγός “Στέγαση Πρώτα” στην Ευρώπη είναι το προϊόν μιας πολυεθνικής ομάδας με εμπειρία στη λειτουργία του “Στέγαση Πρώτα” σε πολλά κράτη μέλη. Στόχος μας ήταν να περιγράψουμε τον τρόπο εφαρμογής και λειτουργίας του “Στέγαση Πρώτα” σε όλη την Ευρώπη. Η ανάγκη για αυτόν τον Οδηγό προέκυψε λόγω της ραγδαίας αύξησης της διάδοσης του “Στέγαση Πρώτα” για την αντιμετώπιση της έλλειψης στέγης σε ολόκληρη την ΕΕ. Ο οδηγός “Στέγαση Πρώτα” έχει αποδειχθεί εξαιρετικά αποτελεσματικός στην αντιμετώπιση της έλλειψης στέγης και επιδιώκει να παρέχει τις απαραίτητες πληροφορίες για την εφαρμογή, στελέχωση και λειτουργία ενός αποτελεσματικού προγράμματος “Στέγαση Πρώτα”. Σήμερα, υπάρχουν προγράμματα “Στέγαση Πρώτα” σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες και ο αριθμός αυτός αυξάνεται επειδή η “Στέγαση Πρώτα” αποτελεί πλέον και βασικό συστατικό στοιχείο των πολιτικών πολλών κρατών μελών της ΕΕ για την αντιμετώπιση των αστέγων.

Επιδιώξαμε να συντάξουμε έναν Οδηγό που θα ήταν χρήσιμος σε μεγάλα και μικρά προγράμματα και υπηρεσίες του “Στέγαση Πρώτα”, που λειτουργούν σε πολλές διαφορετικές χώρες με μοναδικά πολιτικά, οικονομικά και συστήματα κοινωνικής πρόνοιας και εξυπηρετούν διαφορετικούς πληθυσμούς αστέγων. Αυτό αποδείχθηκε μια ενδιαφέρουσα πρόκληση. Ευτυχώς, η ομάδα μας αντιπροσώπευε πολλά κράτη μέλη, αλλά έπρεπε να βρούμε ένα πλαίσιο που να είναι ακριβές και να ορίζει με ακρίβεια τις αρχές και τις πρακτικές του “Στέγαση Πρώτα” και ταυτόχρονα να είναι αρκετά ευρύ και ευέλικτο ώστε να μπορεί να προσαρμοστεί και να είναι χρήσιμο σε όλα τα διαφορετικά κράτη μέλη της ΕΕ. Προσοχή δόθηκε επίσης στο κοινό μας- θέλαμε να καταστήσουμε τον Οδηγό χρήσιμο στις διάφορες ομάδες ενδιαφερομένων σε κάθε χώρα, ιδίως στους παρόχους υπηρεσιών, στους ερευνητές και στους φορείς χάραξης πολιτικής.

Ελπίζουμε ότι ο Οδηγός παρέχει μια σαφή περιγραφή του “Στέγαση Πρώτα” ως αποτελεσματικού τρόπου για τον τερματισμό της έλλειψης στέγης, ιδίως για τα άτομα με προβλήματα ψυχικής υγείας και εθισμού. Ωστόσο, ελπίζουμε επίσης ότι ο Οδηγός μπορεί να είναι χρήσιμος στην ευρύτερη κοινότητα υπηρεσιών και να ενθαρρύνει τις παραδοσιακές υπηρεσίες αντιμετώπισης της έλλειψης στέγης, της ψυχικής υγείας και της εξάρτησης να υιοθετήσουν τις πελατοκεντρικές αρχές **του “Στέγαση Πρώτα”** που έχουν αποδειχθεί τόσο αποτελεσματικές. Οι θεραπείες που ενθαρρύνουν τον αυτοπροσδιορισμό έχουν αποδειχθεί πιο αποτελεσματικές στη μείωση των συμπτωμάτων από ό,τι οι προσεγγίσεις που βασίζονται στη συμμόρφωση. Έχουμε επίσης παρατηρήσει σε πολλές κοινότητες ότι όταν εφαρμόζεται **η υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα”** αρχίζει να μετασχηματίζει την πρακτική των παρακείμενων υπηρεσιών και συστημάτων φροντίδας, επεκτείνοντάς την από μια μεμονωμένη υπηρεσία σε μια προσέγγιση σε όλη την κοινότητα.

Ένας αυξανόμενος όγκος ερευνητικών δεδομένων συνεχίζει να ενισχύει το γεγονός ότι οι υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα” επιτυγχάνουν σημαντικά καλύτερα αποτελέσματα όσον αφορά τη σταθερότητα της στέγασης, την ψυχική υγεία, τον εθισμό και την ποιότητα ζωής. Ελπίζουμε ότι ο παρών Οδηγός θα βοηθήσει τους οργανισμούς να αναπτύξουν υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα” που συνάδουν με τις αρχές και τις πρακτικές αυτού του τεκμηριωμένου μοντέλου και θα επιτύχουν παρόμοια αποτελέσματα και συνολικές βελτιώσεις στην αλλαγή των συστημάτων. Μέρος των ερευνητικών στοιχείων δείχνει επίσης ότι υπάρχει θετική σχέση μεταξύ της αποτελεσματικότητας του προγράμματος και της πιστότητας του προγράμματος. Οι μελέτες αναφέρουν σταθερά ότι τα προγράμματα υψηλής πιστότητας επιτυγχάνουν ανώτερα αποτελέσματα.

Μια από τις μοναδικές πτυχές του μοντέλου “Στέγαση Πρώτα” είναι ότι έχει μια διάσταση κοινωνικής δικαιοσύνης. Το “Στέγαση Πρώτα” παρέχει στέγαση ως βασικό ανθρώπινο δικαίωμα και όχι ως ανταμοιβή για την επίτευξη νηφαλιότητας ή τη συμμόρφωση με την ψυχιατρική θεραπεία. Τα άτομα δεν χρειάζεται να κερδίσουν τη στέγαση ή να αποδείξουν ότι είναι άξιοι ή έτοιμοι για στέγαση. Το “Στέγαση Πρώτα” προσφέρει στους συμμετέχοντες άμεση

πρόσβαση στη στέγαση ως ζήτημα ή δικαίωμα: για να αντιμετωπιστεί η αδικία της φτώχειας, **για να επιτευχθεί** η εξίσωση των όρων ανταγωνισμού για όσους είναι λιγότερο τυχεροί και **για να βελτιωθεί** άμεσα ο πόνος όσων είναι άστεγοι.

Πρακτικά, το πρόγραμμα χρησιμοποιεί μια προσέγγιση μείωσης της βλάβης για να μειώσει τους κινδύνους που σχετίζονται με τα ναρκωτικά, το αλκοόλ ή τα ψυχιατρικά προβλήματα. Εάν ένα πρόγραμμα δεν πρόκειται να απαιτήσει θεραπεία και νηφαλιότητα ως προϋπόθεση για την παροχή στέγασης, θα λειτουργεί εκ των πραγμάτων με μια προσέγγιση μείωσης της βλάβης. Αυτό μπορεί να αποτελεί πρόκληση βάσει αξιών σε ορισμένους οργανισμούς ή κοινότητες.

Επειδή το “Στέγαση Πρώτα” αντιστρέφει την ακολουθία από θεραπεία-σοβαρότητα-μετά-στέγαση σε στέγαση-μετά-θεραπεία και ίσως-σοβαρότητα, η προσέγγιση μπορεί να αποτελέσει πρόκληση σε κοινότητες με μακροχρόνια προγράμματα κοινωνικής στέγασης. Συνήθως, τα άτομα που πληρούν τις προϋποθέσεις για κοινωνική στέγαση πρέπει να περιμένουν τη σειρά τους, συχνά για χρόνια, σε μια ουρά που έχει σχεδιαστεί ως ένα δίκαιο σύστημα διανομής ενός σπάνιου και ιδιαίτερα πολύτιμου πόρου. Οι κοινότητες που εφαρμόσαν με επιτυχία το “Στέγαση Πρώτα” σε αυτό το πλαίσιο χρειάστηκε να επανεξετάσουν και να επανασχεδιάσουν τη μεθοδολογία κατανομής της κοινωνικής στέγασης, προκειμένου να παρέχουν “άμεση πρόσβαση” σε κατοικία για τους πιο ευάλωτους άστεγους που δεν μπορούν να ενταχθούν σε λίστες αναμονής.

Μια άλλη διάσταση που έχει αποδειχθεί πρόκληση για τα συστήματα στέγασης, είναι η εμπλοκή των ιδιοκτητών της ιδιωτικής αγοράς για την παροχή στέγασης. Σε ορισμένες χώρες αυτό δεν είναι αμφιλεγόμενο, αλλά σε άλλες είναι αμφιλεγόμενο να αναζητείται στέγαση στην ιδιωτική αγορά για ενοικιαστές που παραδοσιακά ήταν ευθύνη των κοινωνικών υπηρεσιών και της κοινωνικής στέγασης.

Τέλος, το “Στέγαση Πρώτα” προκαλεί τις κοινότητες να εξετάσουν τις πεποιθήσεις, τις αξίες και τους κοινωνικούς κανόνες τους σχετικά με τα άτομα με ψυχιατρικές διαγνώσεις. Ο ορισμός της “ένταξης στην κοινότητα” για συχνά περιθωριοποιημένους πληθυσμούς αναδεικνύεται ως κεντρικό ζήτημα, καθώς οι συμμετέχοντες στο πρόγραμμα “Στέγαση Πρώτα” μετακινούνται απρόσκοπτα σε κανονικά διαμερίσματα ενσωματωμένα σε όλη την κοινότητα. Αυτό αντιπροσωπεύει μια αξιοσημείωτη πρόοδο στις υπηρεσίες ψυχικής υγείας και στην κοινωνική ένταξη, διότι τα άτομα που εξυπηρετούνται από το “Στέγαση Πρώτα”, μόλις πριν από μερικές δεκαετίες, μπορεί να είχαν περάσει ολόκληρη τη ζωή τους σε ιδρύματα. Σήμερα, οι συμμετέχοντες στο πρόγραμμα “Στέγαση Πρώτα” ζουν ανεξάρτητα με υπηρεσίες υποστήριξης, ενταγμένοι στις κοινότητές τους και απολαμβάνουν τις ίδιες ελευθερίες, τον ίδιο τρόπο ζωής και τις ίδιες πολιτιστικές εκδηλώσεις με τους γείτονές τους.

Τελικά, οι κοινές μας αξίες σχετικά με την αντιμετώπιση της αστεγίας, την υποστήριξη της αποκατάστασης και την κοινωνική ένταξη των ατόμων με προβλήματα ψυχικής υγείας και εξάρτησης ένωσαν τα μέλη της ομάδας μας για να εργαστούν σε αυτόν τον Οδηγό. Στην προσπάθειά μας να περιγράψουμε τη λειτουργία και τις πρακτικές του “Στέγαση Πρώτα”, ελπίζουμε ότι μεταφέραμε και το πνεύμα και τις αξίες του.

Sam Tsemberis, Ph.D.

Διευθύνων Σύμβουλος, Pathways Housing First Institute

5 Μαΐου, 2016

Εισαγωγή

Σχετικά με τον οδηγό

Το "Στέγαση Πρώτα" είναι ένας καινοτόμος τρόπος αντιμετώπισης της αστεγίας σε άτομα με υψηλές ανάγκες υποστήριξης. Το "Στέγαση Πρώτα" αναπτύχθηκε για πρώτη φορά από τον Dr. Sam Tsemberis στις ΗΠΑ και χρησιμοποιείται πλέον σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες.

Ο παρών οδηγός εκπονήθηκε από τη FEANTSA, την Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Εθνικών Οργανώσεων που εργάζονται με τους αστέγους, με την υποστήριξη του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος. Στόχος του είναι να παρέχει έναν οδηγό που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να βοηθήσει στην ανάπτυξη υπηρεσιών "Στέγαση Πρώτα" στις ευρωπαϊκές χώρες.

Ο Οδηγός έχει σχεδιαστεί για να ενημερώσει τους ανθρώπους σχετικά με το πώς λειτουργεί το "Στέγαση Πρώτα" και να λειτουργήσει ως σημείο εκκίνησης για την ανάπτυξη υπηρεσιών του "Στέγαση Πρώτα". Καθώς ο Οδηγός έχει συνταχθεί ειδικά για την Ευρώπη, έχει σχεδιαστεί έτσι ώστε να παρέχει ένα επίπεδο πληροφοριών που είναι σχετικό με οποιαδήποτε ανάπτυξη του "Στέγαση Πρώτα" σε οποιαδήποτε ευρωπαϊκή χώρα. Παρέχονται παραδείγματα χρήσης του "Στέγαση Πρώτα" σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες.

Ο Οδηγός συντάχθηκε από τον Nicholas Pleace (Πανεπιστήμιο του York, Ηνωμένο Βασίλειο) με την υποστήριξη των Ruth Owen και María José Aldanas (FEANTSA) και μιας συμβουλευτικής επιτροπής εμπειρογνομόνων σε θέματα που αφορούν το "Στέγαση Πρώτα", οι οποίοι αφιέρωσαν εθελοντικά το χρόνο τους για να βοηθήσουν στην ανάπτυξη του Οδηγού:

- ο Roberto Bernad, RAIS Fundación (Ισπανία)
- ο Teresa Duarte, AEIPS (Πορτογαλία)
- ο Pascale Estecahandy, Un Chez Soi d'abord Programme, DIHAL (Γαλλία)
- ο Marco Iazzolino, Housing First Italia/fio.PSD (Ιταλία)
- ο Juha Kaakinen, Y-Foundation (Φινλανδία)
- ο Birthe Povlsen, Socialstyrelsen (Δανία)
- ο Professor Eoin O'Sullivan, Trinity College Dublin (Ιρλανδία)
- ο Vic Rayner, Sitra (Ηνωμένο Βασίλειο)
- ο Dr. Sam Tsemberis, Pathways to Housing National (ΗΠΑ)
- ο Professor Judith Wolf, Radboud University Medical Centre (Κάτω Χώρες)

Ο Οδηγός έχει συνταχθεί για όσους ενδιαφέρονται για το "Στέγαση Πρώτα" και την ανάπτυξη των υπηρεσιών "Στέγαση Πρώτα" στην Ευρώπη. Ο Οδηγός προορίζεται ως εισαγωγή του "Στέγαση Πρώτα" στην Ευρώπη, παρέχοντας μια επισκόπηση των βασικών αρχών και δίνοντας παραδείγματα για το πώς λειτουργεί το "Στέγαση Πρώτα" στην πράξη.

Καθώς ο οδηγός έχει συνταχθεί με σκοπό να είναι γενικά εφαρμόσιμος σε οποιαδήποτε ευρωπαϊκή χώρα, δεν παρέχει λεπτομέρειες για την ανάπτυξη του "Στέγαση Πρώτα" σε οποιαδήποτε συγκεκριμένη χώρα. Οι ευρωπαϊκές χώρες διαφέρουν μεταξύ τους και η πρόθεση ήταν να παρασχεθούν πληροφορίες που είναι γενικά χρήσιμες σε όλη την Ευρώπη. Ειδικοί οδηγοί είναι διαθέσιμοι, ή θα είναι σύντομα διαθέσιμοι, σε αρκετές ευρωπαϊκές χώρες. Οδηγοί για το "Στέγαση Πρώτα" έχουν επίσης αναπτυχθεί στη Βόρεια Αμερική.

Ο οδηγός έχει σχεδιαστεί για να χρησιμοποιείται σε συνδυασμό με τον ιστότοπο "Στέγαση Πρώτα" Europe Guide και διατίθεται ως δωρεάν download. Στον ιστότοπο μπορείτε να βρείτε διαγράμματα, βίντεο και άλλο υλικό που παρέχει πληροφορίες για το πώς λειτουργεί το "Στέγαση Πρώτα" σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες.

Το πρώτο κεφάλαιο του Οδηγού αρχίζει με μια σύντομη περιγραφή του "Στέγαση Πρώτα". Στη συνέχεια, το κεφάλαιο εξετάζει την ιστορία του "Στέγαση Πρώτα", παρέχει μια επισκόπηση της χρήσης του "Στέγαση Πρώτα" στην Ευρώπη και στη συνέχεια συνοψίζει τα στοιχεία σχετικά με την αποτελεσματικότητα του "Στέγαση Πρώτα".

Το δεύτερο κεφάλαιο συνοψίζει τις βασικές αρχές του "Στέγαση Πρώτα". Το τρίτο κεφάλαιο εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο παρέχεται η υποστήριξη στο "Στέγαση Πρώτα". Το τέταρτο κεφάλαιο διερευνά τους διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους η στέγαση μπορεί να παρέχεται στους χρήστες των υπηρεσιών "Στέγαση Πρώτα". Το πέμπτο κεφάλαιο καλύπτει την αξιολόγηση, με επίκεντρο τον τρόπο μέτρησης και αναφοράς των επιτευγμάτων των υπηρεσιών του "Στέγαση Πρώτα" στην Ευρώπη. Το έκτο, τελευταίο, κεφάλαιο εξετάζει τους ρόλους του "Στέγαση Πρώτα" σε ευρύτερες στρατηγικές, συμπεριλαμβανομένου του τρόπου με τον οποίο το "Στέγαση Πρώτα" μπορεί να λειτουργήσει παράλληλα με άλλες υπηρεσίες στέγασης σε μια ολοκληρωμένη στρατηγική για τον άστεγο πληθυσμό. Ένα παράρτημα παρέχει παραδείγματα χρήσης του "Στέγαση Πρώτα" στην Ευρώπη, περιγράφοντας εθνικές στρατηγικές και μεμονωμένες υπηρεσίες.

Άλλοι οδηγοί και πληροφορίες σχετικά με το "Στέγαση Πρώτα"

Υπάρχει μια σειρά από οδηγούς για την ανάπτυξη και την εφαρμογή του "Στέγαση Πρώτα" και μια σειρά από εκθέσεις και έγγραφα που παραθέτουν τα στοιχεία για το "Στέγαση Πρώτα". Οι βασικοί πόροι που είναι διαθέσιμοι κατά τη στιγμή της συγγραφής του παρόντος κειμένου περιλαμβάνουν: ο Pleace, N. (2008) Effective Services for Substance Misuse and Homelessness in Scotland (Αποτελεσματικές υπηρεσίες για την κατάχρηση ουσιών και την αστεγία στη Σκωτία):

- ο Εδιμβούργο: Σκωτσέζικη Κυβέρνηση <http://www.gov.scot/Resource/Doc/233172/0063910.pdf>
- ο Tsemberis, S.J. (2010) "Στέγαση Πρώτα": Minneapolis: Hazelden.
- ο Busch-Geertsema, V. (2013) "Στέγαση Πρώτα" Europe: <http://housingfirstguide.eu/website/wp-content/uploads/2016/03/FinalReportHousingFirstEurope.pdf>
- ο Pleace, N. and Bretherton, J. (2013) The Case for "Στέγαση Πρώτα" in the European : A Critical Evaluation of Concerns about Effectiveness European Journal of Homelessness, 7(2), 21-41 http://housingfirstguide.eu/website/wp-content/uploads/2016/03/The-case-for-Housing-First-in-the-EU-np_and_jb.pdf
- ο Goering, P., Veldhuizen, S., Watson, A., Adair, C., Kopp, B., Latimer, E., Nelson, G., MacNaughton, E., Streiner, D. and Aubry, T. (2014) National at Home/Chez Soi Final Report Calgary, AB: Mental Health Commission of Canada. - http://www.mentalhealthcommission.ca/English/system/files/private/document/mhcc_at_home_report_national_cross-site_eng_2.pdf
- ο Canadian "Στέγαση Πρώτα" Toolkit (2014) (γαλλικά και αγγλικά) <http://www.housingfirsttoolkit.ca/>
- ο Padgett, D.K., Heywood, B.F. and Tsemberis, S.J. (2015) "Στέγαση Πρώτα": Oxford: Ending Homelessness, Transforming Systems and Changing Lives: Oxford University Press.
- ο Pathways to Housing National Pathways "Στέγαση Πρώτα" Fidelity Scale for Individuals with Psychiatric Disabilities, 2013 - <https://pathwaystohousing.org/research/pathways-housing-first-fidelity-scale-individuals-psychiatric-disabilities>
- ο United States Interagency Council on Homelessness Ο κατάλογος ελέγχου για το "Στέγαση Πρώτα": A Practical Tool for Assessing "Στέγαση Πρώτα" in Practice - https://www.usich.gov/resources/uploads/asset_library/Housing_First_Checklist_FINAL.pdf
- ο Stefancic, A., Tsemberis, S., Messeri, P., Drake, R. and Goering, P. (2013) The Pathways "Στέγαση Πρώτα" fidelity scale for individuals with psychiatric disabilities. American Journal of Psychiatric Rehabilitation, 16(4), 240-261.
- ο MacNaughton, E., Stefancic, A., Nelson, G., Caplan, R., Townley, G., Aubry, T. and Tsemberis, S. (2015) Implementing "Στέγαση Πρώτα" Across Sites and Over Time: Later Fidelity and Implementation Evaluation of a Pan-Canadian Multi-site "Στέγαση Πρώτα" Program for Homeless People with Mental Illness. American Journal of Community Psychology, 55(3-4), 279-291.

- ο Gilmer, T. P., Stefancic, A., Henwood, B. F. and Ettner, S. L. (2015) Fidelity to the "Στέγαση Πρώτα" Model and Variation in Health Service Use within Permanent Supportive Housing. *Psychiatric Services*, 66(12), 1283-1289.
- ο Greenwood, R. M., Stefancic, A. and Tsemberis, S. (2013) Pathways "Στέγαση Πρώτα" for homeless persons with psychiatric disabilities: Προγράμματα καινοτομίας, έρευνας και υπεράσπισης. *Journal of Social Issues*, 69(4), 645-66.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1.

Τι είναι το "Στέγαση
Πρώτα";

1.1. Παρουσίαση του “Στέγαση Πρώτα”

Το “Στέγαση Πρώτα” είναι ίσως η **πιο σημαντική καινοτομία στον σχεδιασμό υπηρεσιών για τους άστεγους** τα τελευταία 30 χρόνια. Το μοντέλο “Στέγαση Πρώτα”, το οποίο αναπτύχθηκε από **τον Dr. Sam Tsemberis** στη Νέα Υόρκη, έχει αποδειχθεί πολύ **επιτυχημένο στην αντιμετώπιση της αστεγίας μεταξύ ατόμων με υψηλές ανάγκες υποστήριξης** στις ΗΠΑ και τον Καναδά και σε αρκετές ευρωπαϊκές χώρες.

Το “Στέγαση Πρώτα” έχει σχεδιαστεί για άτομα που χρειάζονται σημαντικά επίπεδα βοήθειας για να μπορέσουν να απεγκλωβιστούν από την κατάσταση αστεγίας. Μεταξύ των ομάδων που μπορούν να βοηθήσουν οι υπηρεσίες του “Στέγαση Πρώτα” είναι οι άστεγοι με σοβαρές ψυχικές ασθένειες ή προβλήματα ψυχικής υγείας, οι άστεγοι με προβληματική χρήση ναρκωτικών και αλκοόλ και οι άστεγοι με κακή σωματική υγεία, περιοριστικές ασθένειες και αναπηρίες. Οι υπηρεσίες του “Στέγαση Πρώτα” έχουν επίσης αποδειχθεί αποτελεσματικές σε άτομα που βιώνουν μακροχρόνια ή επαναλαμβανόμενη κατάσταση αστεγίας, τα οποία, εκτός από άλλες ανάγκες υποστήριξης, συχνά στερούνται κοινωνικής υποστήριξης, δηλαδή βοήθειας από φίλους ή οικογένεια και δεν αποτελούν μέρος μιας κοινότητας. Στις Ηνωμένες Πολιτείες και στον Καναδά, τα προγράμματα “Στέγαση Πρώτα” χρησιμοποιούνται επίσης σε άστεγες οικογένειες και νέους ανθρώπους.

Το “Στέγαση Πρώτα” χρησιμοποιεί τη στέγαση ως σημείο εκκίνησης και όχι ως τελικό στόχο. Η παροχή στέγασης είναι αυτό που κάνει μια υπηρεσία του “Στέγαση Πρώτα” πριν κάνει οτιδήποτε άλλο, γι’ αυτό και ονομάζεται “Στέγαση Πρώτα”. Μια υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” είναι σε θέση να επικεντρωθεί άμεσα στο να δώσει τη δυνατότητα σε κάποιον να ζήσει με επιτυχία στο δικό του σπίτι ως μέλος μιας κοινότητας. Η υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” επικεντρώνεται επίσης στη βελτίωση της υγείας, της ευημερίας και των δικτύων κοινωνικής υποστήριξης των αστεγών με τους οποίους συνεργάζεται. Αυτό είναι πολύ διαφορετικό από τις υπηρεσίες στέγασης αστεγών που προσπαθούν να καταστήσουν τους άστεγους με υψηλές ανάγκες υποστήριξης “έτοιμους για στέγαση” πριν από την επαναστέγασή τους. Ορισμένα υφιστάμενα μοντέλα υπηρεσιών για τους αστεγούς απαιτούν από κάποιον να δείξει νηφαλιότητα, να δεσμευτεί με τη θεραπεία και να εκπαιδευτεί στην ανεξάρτητη διαβίωση πριν του παρασχεθεί στέγη. Σε αυτούς τους τύπους υπηρεσιών αστεγών, η στέγαση γίνεται **“τελευταία”**.

Το “Στέγαση Πρώτα” έχει σχεδιαστεί για να διασφαλίσει ότι οι άστεγοι έχουν μεγάλο βαθμό επιλογής και ελέγχου. Οι χρήστες των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” ενθαρρύνονται ενεργά να ελαχιστοποιήσουν τη βλάβη από τα ναρκωτικά και το αλκοόλ και να κάνουν χρήση θεραπείας αλλά δεν υποχρεούνται να το πράξουν. Άλλες υπηρεσίες αστεγών, όπως οι κλιμακωτές υπηρεσίες, δηλαδή υπηρεσίες σταδιακά αυξανόμενης παρέμβασης, συχνά απαιτούν από τους άστεγους να κάνουν χρήση θεραπείας και να απέχουν από τα ναρκωτικά και το αλκοόλ, πριν τους επιτραπεί η πρόσβαση σε κατοικία και μπορούν επίσης να απομακρύνουν κάποιον από τη στέγαση εάν δεν συμμορφωθεί με τη θεραπεία ή δεν επιδείξει αποχή από τα ναρκωτικά και το αλκοόλ.

Στις ΗΠΑ, τον Καναδά και την Ευρώπη, **οι έρευνες δείχνουν ότι το “Στέγαση Πρώτα” γενικά τερματίζει την έλλειψη στέγης για τουλάχιστον οκτώ στα δέκα άτομα¹.** Η επιτυχία έχει επίσης αναφερθεί σε διάφορες ομάδες αστεγών. Το “Στέγαση Πρώτα” έχει λειτουργήσει πολύ καλά για άτομα που δεν έχουν ενταχθεί καλά στην κοινωνία μετά από μακροχρόνια ή επανειλημμένη κατάσταση αστεγίας, για άστεγους με σοβαρή ψυχική ασθένεια ή/και προβληματική χρήση ναρκωτικών και αλκοόλ και για άστεγους με κακή σωματική υγεία.

Το “Στέγαση Πρώτα” στην Ευρώπη μπορεί να περιγραφεί ότι ακολουθεί οκτώ βασικές αρχές. Αυτές οι βασικές αρχές βασίζονται σε μεγάλο βαθμό σε εκείνες που ανέπτυξε ο Dr. Sam Tsemberis, ο οποίος δημιούργησε την πρώτη υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” στη Νέα Υόρκη στις αρχές της δεκαετίας του 1990². Οι αρχές αυτές καθορίστηκαν σε συνεννόηση με τον Dr. Tsemberis και τη συμβουλευτική επιτροπή για τον παρόντα οδηγό.

1 Με βάση την ανασκόπηση των υφιστάμενων στοιχείων, βλ: Pleace, N. and Bretherton, J. (2013) The Case for “Στέγαση Πρώτα” in the European Union: Μια κριτική αξιολόγηση των ανησυχιών σχετικά με την αποτελεσματικότητα. European Journal of Homelessness, 7(2), 21-41 <http://housingfirstguide.eu/website/the-case-for-housing-first-in-the-european-union-a-critical-evaluation-of-concerns-about-effectiveness/>

Ο αριθμός αναφέρεται σε πρώην άστεγους που στεγάστηκαν για τουλάχιστον ένα έτος από μια υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” (βλ. αργότερα σε αυτό το κεφάλαιο για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τα αποδεικτικά στοιχεία για το “Στέγαση Πρώτα”).

2 Tsemberis, S.J. (2010) “Στέγαση Πρώτα”: για τον τερματισμό της έλλειψης στέγης για άτομα με ψυχικές ασθένειες και εθισμό. Μινεάπολη: Hazelden.

Οκτώ βασικές αρχές:

Η στέγαση είναι ανθρώπινο δικαίωμα

Επιλογή και έλεγχος για τους χρήστες των υπηρεσιών

Διαχωρισμός στέγασης και θεραπείας

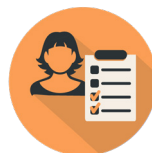
Προσανατολισμός στην ανάκαμψη

Μείωση βλάβης

Ενεργός εμπλοκή χωρίς εξαναγκασμό

Σχεδιασμός με επίκεντρο τον άνθρωπο

Ευέλικτη υποστήριξη για όσο χρονικό διάστημα απαιτείται

Λειτουργώντας στο πλαίσιο αυτών των βασικών αρχών, το "Στέγαση Πρώτα" επιδιώκει μια σειρά από προτεραιότητες υπηρεσιών, οι οποίες περιλαμβάνουν την παροχή βοήθειας για τη διατήρηση μιας κατάλληλης κατοικίας και τη βελτίωση της υγείας, της ευημερίας και της κοινωνικής ένταξης. Το "Στέγαση Πρώτα" έχει σχεδιαστεί για να παρέχει ευκαιρίες πρόσβασης σε θεραπεία και βοήθεια για την ένταξη στην κοινότητα. Υπάρχει επίσης η δυνατότητα παροχής βοήθειας για την ενίσχυση των κοινωνικών στηριγμάτων και για την επιδίωξη ανταποδοτικών ευκαιριών, όπως δραστηριότητες που βασίζονται στις τέχνες, στην εκπαίδευση, στην κατάρτιση και στην αμειβόμενη εργασία.

1.2. Η ιστορία του "Στέγαση Πρώτα"

Το "Στέγαση Πρώτα" αναπτύχθηκε από τον Dr. Sam Tsemberis, στο Pathways to Housing στη Νέα Υόρκη, στις αρχές της δεκαετίας του 1990³. Το **"Στέγαση Πρώτα" αναπτύχθηκε αρχικά για να βοηθήσει άτομα με προβλήματα ψυχικής υγείας που ζούσαν στους δρόμους** - πολλοί από τους οποίους είχαν συχνή παραμονή σε ψυχιατρικά νοσοκομεία. Οι ομάδες στόχου που εισήλθαν στο "Στέγαση Πρώτα" επεκτάθηκαν αργότερα για να συμπεριλάβουν άτομα που έμεναν για μεγάλο χρονικό διάστημα σε καταφύγια αστέγων και άτομα που κινδύνευαν να μείνουν άστεγοι και έπαιρναν εξιτήριο από ψυχιατρικά νοσοκομεία ή αποφυλακίζονταν. Με κάποιες τροποποιήσεις στις υπηρεσίες υποστήριξης, οι υπηρεσίες "Στέγαση Πρώτα" χρησιμοποιούνται πλέον και σε οικογένειες και νέους άστεγους στη Βόρεια Αμερική.

Πριν από το "Στέγαση Πρώτα", η μόνιμη στέγαση με υποστήριξη προσφερόταν στους άστεγους στη Βόρεια Αμερική μόνο αφού είχαν ολοκληρώσει μια σειρά από βήματα που ξεκινούσαν με θεραπεία και νηφαλιότητα. Κάθε βήμα σε αυτή τη "σκάλα" είχε σχεδιαστεί για να προετοιμάσει κάποιον να ζήσει ανεξάρτητα στο δικό του σπίτι. Όταν ολοκληρώνονταν όλα τα βήματα, ένα πρώην άστεγο άτομο με προβλήματα ψυχικής υγείας θεωρούνταν "έτοιμο για στέγαση" επειδή είχε "εκπαιδευτεί" να ζει ανεξάρτητα. Αυτού του είδους οι υπηρεσίες ονομάζονται μερικές φορές "κλιμακωτές", "γραμμική θεραπεία διαμονής" ή "προσεγγίσεις που καθοδηγούνται από τη θεραπεία".

Αυτές οι κλιμακωτές, σταδιακά αυξανόμενης παρέμβασης, υπηρεσίες και η κουλτούρα της "στεγαστικής ετοιμότητας" είχαν αρχικά προκύψει από την πρακτική των ψυχιατρικών νοσοκομείων της Βόρειας Αμερικής, όπου τα άτομα με διάγνωση σοβαρής ψυχικής νόσου θεωρούνταν αρχικά ανίκανα να λειτουργήσουν σε όλους τους τομείς της ζωής και χρειάζονταν επίβλεψη και υποστήριξη όλο το εικοσιτετράωρο. Μέχρι τη δεκαετία του 1980, οι επαγγελματίες ψυχικής

υγείας της Βόρειας Αμερικής έθεταν σοβαρά ερωτήματα σχετικά με την αποτελεσματικότητα των υπηρεσιών που βασίζονται σε αυτές τις παραδοχές για τις σοβαρές ψυχικές ασθένειες⁴. Ωστόσο, η κλιμακωτή προσέγγιση καθιερώθηκε ως το μοντέλο για την παροχή βοήθειας σε άστεγους με υψηλές ανάγκες υποστήριξης στη Βόρεια Αμερική.

Η κλιμακωτή προσέγγιση για τους άστεγους είχε τρεις στόχους:

- ο Εκπαίδευση των ανθρώπων να ζουν στα δικά τους σπίτια, αφού έχουν μείνει στο δρόμο ή μπαινοβγαίνουν στα νοσοκομεία.
- ο Διασφάλιση ότι κάποιος λαμβάνει θεραπεία και φαρμακευτική αγωγή για τυχόν συνεχιζόμενα προβλήματα ψυχικής υγείας.
- ο Διασφάλιση ότι κάποιος δεν εμπλέκεται σε καταστάσεις που θα μπορούσαν να θέσουν σε κίνδυνο την υγεία, την ευημερία και τη στεγαστική του σταθερότητα, ιδίως ότι δεν κάνει χρήση ναρκωτικών και αλκοόλ (νηφαλιότητα).

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990, άρχισε να γίνεται σαφές ότι οι κλιμακωτές υπηρεσίες για τα άτομα με ψυχιατρικές διαγνώσεις, ιδίως για εκείνα με συνυπάρχοντα προβλήματα εθισμού, δεν λειτουργούσαν πάντα πολύ αποτελεσματικά⁵. Υπήρχαν τρία βασικά προβλήματα:

- ο Οι χρήστες υπηρεσιών προσκολλούνταν στις κλιμακωτές υπηρεσίες, επειδή δεν μπορούσαν πάντα να ολοκληρώσουν όλες τις εργασίες που ήταν απαραίτητες για να μετακινηθούν από το ένα "σκαλοπάτι" στο επόμενο.
- ο Οι χρήστες των υπηρεσιών συχνά εκδιώκονταν από προσωρινές και μόνιμες κατοικίες λόγω αυστηρών κανόνων, όπως οι απαιτήσεις για πλήρη αποχή από τα ναρκωτικά και το αλκοόλ και η υποχρέωση συμμετοχής σε ψυχιατρική θεραπεία.
- ο Υπήρχαν ανησυχίες σχετικά με το κατά πόσον οι κλιμακωτές υπηρεσίες έθεταν ανέφικτα πρότυπα στις απαιτήσεις που έθεταν στους ανθρώπους, δηλαδή οι χρήστες των υπηρεσιών αναμενόταν να συμπεριφέρονται πιο σωστά από τους άλλους ανθρώπους- τους ζητούσαν να είναι "τέλειοι" πολίτες και όχι απλοί πολίτες.

Οι βορειοαμερικανικές υπηρεσίες "υποστηριζόμενης στέγασης", που αναπτύχθηκαν ως εναλλακτική λύση στις κλιμακωτές υπηρεσίες, είχαν διαφορετική προσέγγιση. Οι πρώην ψυχικά ασθενείς έπαιρναν αμέσως, ή πολύ γρήγορα, τις κλασικές ευρείες υπηρεσίες στέγασης σε ευρύ πληθυσμό και λάμβαναν ευέλικτη βοήθεια και θεραπεία από κινητές ομάδες υποστήριξης, μέσα σε ένα πλαίσιο όπου ο χρήστης των υπηρεσιών είχε πολλές επιλογές και έλεγχο. Η υποστήριξη παρέχονταν για όσο χρονικό διάστημα χρειαζόταν.

Οι υπηρεσίες "υποστηριζόμενης στέγασης" στη Βόρεια Αμερική δεν απαιτούσαν την αποχή από τα ναρκωτικά ή το αλκοόλ και δεν ανέμεναν την πλήρη συμμετοχή στη θεραπεία ως προϋπόθεση για τη στέγαση. Η παροχή πολύ περισσότερων επιλογών στους πρώην ψυχιατρικούς ασθενείς σχετικά με τον τρόπο που ζούσαν τη ζωή τους, με παράλληλη ενθάρρυνση θετικών αλλαγών και παροχή βοήθειας όταν την ζητούσαν, αποδείχτηκε πιο αποτελεσματική από την κλιμακωτή προσέγγιση.

Αυτό το μοντέλο υποστηριζόμενης στέγασης αποτέλεσε τη βάση για το "Στέγαση Πρώτα"⁶.

Ωστόσο, καθώς τα ποσοστά του φαινομένου της αστεγίας άρχισαν να αυξάνονται, οι υπηρεσίες για τους άστεγους συνέχισαν συχνά να χρησιμοποιούν το μοντέλο κλιμακωτής παρέμβασης, επειδή αυτό εξακολουθούσε να συνάδει με το κυρίαρχο μοντέλο υπηρεσιών ψυχικής υγείας στις ΗΠΑ. Καθώς οι περισσότεροι από αυτούς που βρίσκονταν στους δρόμους - ορατοί άστεγοι/ορατή αστεγία - θεωρούνταν ότι είχαν πολύ υψηλά ποσοστά σοβαρών ψυχικών ασθενειών, φαινόταν λογικό να χρησιμοποιηθεί η παραδοσιακή προσέγγιση των υπηρεσιών ψυχικής υγείας που συχνά χρησιμοποιούσαν τα ψυχιατρικά νοσοκομεία. Οι περισσότερες υπηρεσίες αστέγων ακολουθούσαν επομένως το μοντέλο της σκάλας ή αλλιώς το κλιμακωτό μοντέλο. Και στην Ευρώπη, οι υπηρεσίες για τους άστεγους είχαν σχεδιαστεί σύμφωνα με την κλιμακωτή προσέγγιση της σκάλας, η οποία έβλεπε τη στέγαση ως τελικό στόχο και όχι ως το πρώτο βήμα για τον τερματισμό της αστεγίας.

⁴ Ridgway, P. and Zippel, A. M. (1990) The paradigm shift in residential : Carling, P.J. (1990) Major Mental Illness, Housing, and Supports: American Psychologist 45, 8, 969-975.

⁵ Tsemberis, S. (2010) "Στέγαση Πρώτα": Άνθρωποι με ψυχικές ασθένειες και εθισμό: Το μοντέλο "Μονοπάτια" για τον τερματισμό της έλλειψης στέγης

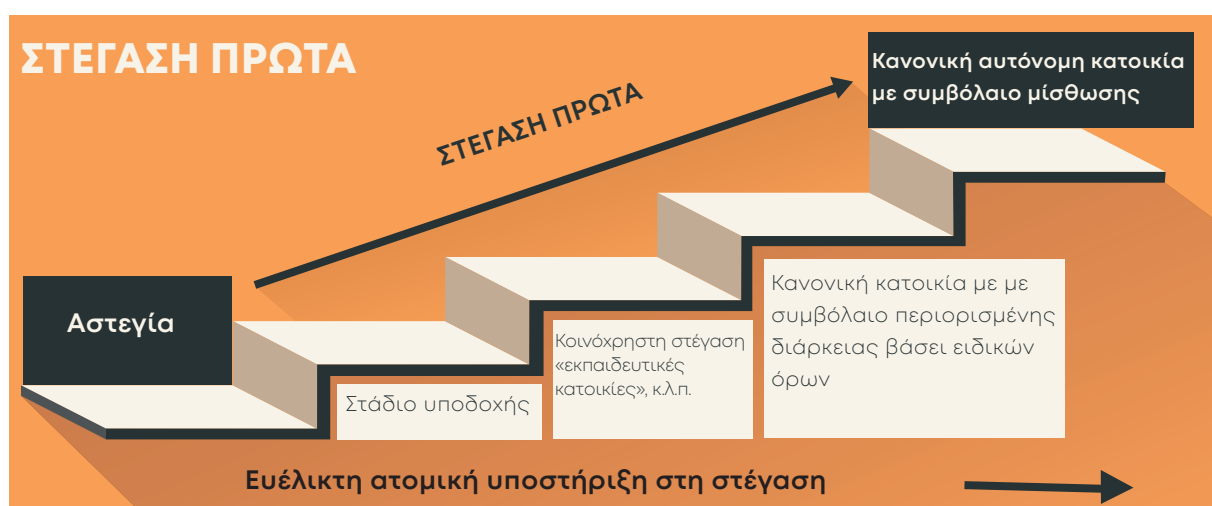
Μινεσότα: Hazelden.

Η έρευνα σχετικά με τις κλιμακωτές υπηρεσίες αστέγων ανέφερε παρόμοια προβλήματα με εκείνα που εντοπίστηκαν στις κλιμακωτές υπηρεσίες ψυχικής υγείας⁷. Συγκεκριμένα:

- ο Οι άστεγοι παρέμεναν στάσιμοι, μη μπορώντας να ολοκληρώσουν τα βήματα που έπρεπε να ακολουθήσουν για να στεγαστούν ξανά.
- ο Οι κλιμακωτές υπηρεσίες εγκαταλείφθηκαν από άστεγους που δεν τους άρεσαν ή δεν μπορούσαν να ακολουθήσουν τους αυστηρούς κανόνες.
- ο Υπήρχαν ανησυχίες σχετικά με την ηθική ορισμένων κλιμακωτών υπηρεσιών, ιδίως η τάση να θεωρείται η έλλειψη στέγης ως αποτέλεσμα των ελαττωμάτων του χαρακτήρα κάποιου, με τους άστεγους να κατηγορούνται ότι προκάλεσαν οι ίδιοι την κατάσταση αστεγίας τους.
- ο Οι κλιμακωτές υπηρεσίες μπορεί να είναι σκληρό περιβάλλον για άστεγους.
- ο Το κόστος ήταν υψηλό, αλλά η αποτελεσματικότητα των κλιμακωτών υπηρεσιών ήταν συχνά περιορισμένη.

Με βάση το μοντέλο υποστηριζόμενης στέγασης, το "Στέγαση Πρώτα", όπως αναπτύχθηκε από τον Δρ Sam Tsemberis στη Νέα Υόρκη, επικεντρώθηκε σε άστεγους με σοβαρές ψυχικές ασθένειες⁸. Η στέγαση παρέχονταν "πρώτη" και όχι, όπως στο κλιμακωτό μοντέλο, "τελευταία". Το **"Στέγαση Πρώτα" προσέφερε ταχεία πρόσβαση σε μια σταθερή κατοικία στην κοινότητα, σε συνδυασμό με κινητές υπηρεσίες υποστήριξης που επισκέπτονταν τα άτομα στα σπίτια τους. Δεν υπήρχε καμία απαίτηση να σταματήσουν να πίνουν ή να κάνουν χρήση ναρκωτικών και καμία απαίτηση να δεχτούν θεραπεία σε αντάλλαγμα για τη στέγαση.** Η στέγαση δεν στερούταν από κάποιον εάν η χρήση ναρκωτικών ή αλκοόλ δεν σταματούσε ή εάν αρνιόταν να συμμορφωθεί με τη θεραπεία. Εάν η συμπεριφορά ή οι ανάγκες υποστήριξης ενός ατόμου είχαν ως αποτέλεσμα την απώλεια της στέγης, το "Στέγαση Πρώτα" θα το βοηθούσε να βρει άλλο μέρος για να ζήσει και στη συνέχεια θα συνέχιζε να το υποστηρίζει για όσο χρονικό διάστημα χρειαζόταν.

Αντί να απαιτείται να δεχτεί θεραπεία ή να ολοκληρώσει μια σειρά από "βήματα" για να αποκτήσει πρόσβαση στη στέγαση, κάποιος που συμμετέχει σε μια υπηρεσία "Στέγαση Πρώτα" προσπερνάει τα βήματα και μπαίνει κατευθείαν στη στέγαση. Στη συνέχεια παρέχεται κινητή υποστήριξη για να βοηθηθούν οι χρήστες των υπηρεσιών "Στέγαση Πρώτα" να διατηρήσουν τη στέγασή τους και να προωθήσουν την υγεία και την ευημερία τους και την κοινωνική τους ένταξη, μέσα σε ένα πλαίσιο που δίνει στους χρήστες των υπηρεσιών υψηλό βαθμό επιλογής και ελέγχου (Σχήμα 1).

Σχήμα 1: Συνοπτική παρουσίαση των διαφορών μεταξύ των υπηρεσιών "Στέγαση Πρώτα" και Staircase⁹

6 Sahlin, I. (2005) Η σκάλα της μετάβασης: Καινοτομία μέσω της αποτυχίας: 18(2), 115-136. Sahlin, I. and Busch-Geertsema, V (2005) The Role of Hostels and Temporary Accommodation. http://housingfirstguide.eu/website/wp-content/uploads/2016/03/The-role-of-Hostels-And-Temporary-Accommodation-ejh_vol1_article3.pdf Pleace, N. (2008) Effective Services for Substance Misuse and Homelessness in : Εδιμβούργο: Σκωτσέζικη Κυβέρνηση - <http://www.gov.scot/Resource/Doc/233172/0063910.pdf>

7 Tsemberis, S. (2010) "Στέγαση Πρώτα": I. Gould Ellen and I. Gould Ellen: "Ending Homelessness, Promoting Recovery and Reducing Costs" στο I. Gould Ellen and B. O'Flaherty (επιμ.) How to House the Homeless Russell Sage Foundation: Νέα Υόρκη.

8 Tsemberis, S. and Henwood, B. (2013) "Στέγαση Πρώτα": Homelessness, Recovery and Community Integration. Στο V. Vandiver (επιμ.) Βέλτιστες πρακτικές στην κοινοτική ψυχική υγεία: Ένας οδηγός τσέπης, σσ. 132-150. NY Oxford University Press

Στα τέλη της δεκαετίας του 1990, η πρωτοποριακή αμερικανική κοινωνική έρευνα του Dennis P. Culhane και των συνεργατών του έδειξε **ότι υπήρχε μια μικρή ομάδα ατόμων με πολύ υψηλές ανάγκες, οι οποίοι έκαναν μακροχρόνια και επανειλημμένη χρήση των υπηρεσιών αστέγων, αλλά των οποίων η κατάσταση αστεγίας δεν επιλύθηκε ποτέ**⁹. Διαπιστώθηκε ότι οι κλιμακωτές υπηρεσίες δεν απέδιδαν ικανοποιητικά αποτελέσματα στον τερματισμό αυτής της μακροχρόνιας (“χρόνιας” και “επεισοδιακής”) έλλειψης στέγης¹¹, η οποία διαπιστώθηκε ότι ήταν πολύ επιζήμια για την υγεία και την ευημερία των ατόμων που την βίωναν¹². Το “Στέγαση Πρώτα”, το οποίο, όπως έδειξαν οι έρευνες, ήταν επιτυχές στη Νέα Υόρκη, μπορούσε, αντίθετα, να τερματίσει τη μακροχρόνια έλλειψη στέγης σε πολύ υψηλότερο ποσοστό από τις υπηρεσίες κλιμακωτής στέγασης¹³. **Η συστηματική χρήση της συγκριτικής έρευνας, η οποία κατέδειξε το “Στέγαση Πρώτα” σε σύγκριση με άλλες υπηρεσίες αντιμετώπισης της αστεγίας, ενθάρρυνε την ευρύτερη χρήση του “Στέγαση Πρώτα” σε όλες τις ΗΠΑ και προσέκλυσε την προσοχή της ομοσπονδιακής κυβέρνησης.**

Σημαντικό είναι ότι **υπήρχε επίσης μια οικονομική υπόθεση για το “Στέγαση Πρώτα”**. Η υπόθεση αυτή **επικεντρώθηκε στο σχετικά υψηλό κόστος της συχνής νοσηλείας και της φυλάκισης που συνδέεται με τη μακροχρόνια έλλειψη στέγης**, π.χ. οι μακροχρόνια άστεγοι συχνά έκαναν συχνή χρήση των ιατρικών υπηρεσιών έκτακτης ανάγκης, είχαν υψηλά ποσοστά επαφής με τις υπηρεσίες ψυχικής υγείας και μπορούσαν συχνά να έρθουν σε επαφή με το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης. Καθώς σε πολλές περιπτώσεις δεν έλυναν τη μακροχρόνια έλλειψη στέγης, τα κλιμακωτά προγράμματα άρχισαν να θεωρούνται μη οικονομικά αποδοτικά, ιδίως επειδή οι ίδιες οι κλιμακωτές υπηρεσίες ήταν επίσης σχετικά δαπανηρές.

Οι έρευνες έδειχναν ότι το “Στέγαση Πρώτα” θα μπορούσε δυνητικά να προσφέρει σημαντικά καλύτερα αποτελέσματα, με χαμηλότερο επίπεδο δαπανών, από ό,τι οι κλιμακωτές υπηρεσίες¹⁴. Συγκριτικά, το “Στέγαση Πρώτα” **κοστίζει σημαντικά λιγότερο από άλλες υπηρεσίες**. Στοιχεία από το Pathways to Housing δείχνουν ότι το κόστος του προγράμματος ανέρχεται σε 57 δολάρια ανά διανυκτέρευση, σε σύγκριση με 77 δολάρια για μια θέση σε καταφύγιο (περίπου 52 ευρώ έναντι 70 ευρώ, στοιχεία του 2012)¹⁵. Στο Λονδίνο, το 2013, διαπιστώθηκε ότι μια υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” κόστιζε περίπου 9.600 λίρες Αγγλίας (13.500 ευρώ) ανά άτομο ετησίως (εξαιρουμένου του ενοικίου). Αυτό συγκρίθηκε με μεταξύ £1.000 ετησίως περισσότερο για ένα καταφύγιο, ή σχεδόν 8.000 λίρες περισσότερο για μια θέση σε κλιμακωτή υπηρεσία υψηλής έντασης (εξαιρουμένου του ενοικίου). Αυτό αντιπροσώπευε ετήσια εξοικονόμηση που ισοδυναμούσε περίπου με 1.400 έως 11.250 ευρώ (στοιχεία για το 2013)¹⁶.

Θεωρήθηκε επίσης ότι, τερματίζοντας την έλλειψη στέγης μεταξύ των ατόμων με πολύ υψηλές ανάγκες υποστήριξης, το “Στέγαση Πρώτα” θα μπορούσε ενδεχομένως να εξοικονομήσει χρήματα για άλλες υπηρεσίες, όπως ψυχιατρικές υπηρεσίες, ιατρικές υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης και το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι άστεγοι με πολύ υψηλές ανάγκες υποστήριξης, στεγάζονταν με την κατάλληλη υποστήριξη, δεν θα αντιμετώπιζαν αυτές τις υπηρεσίες τόσο συχνά όσο όταν ήταν άστεγοι και θα μπορούσαν να σταματήσουν να τις χρησιμοποιούν εντελώς¹⁷. Στους άστεγους με υψηλές ανάγκες υποστήριξης θα μπορούσε πλέον να προσφερθεί η υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα”, η οποία, εκτός του ότι είναι πολύ πιθανό να λήξει την κατάσταση αστεγίας τους, θα μπορούσε να είναι πιο αποδοτική από τις εναλλακτικές υπηρεσίες στέγασης¹⁸.

9 Kuhn, R. και D.P. Culhane. "Applying Cluster Analysis to Test a Typology of Homelessness by Pattern of Shelter Utilization: Αποτελέσματα από την ανάλυση διοικητικών δεδομένων" Departmental Papers (SPP) (1998). Διαθέσιμο στη διεύθυνση: http://works.bepress.com/dennis_culhane/3

10 Pleace, N. (2008) Effective Services for Substance Misuse and Homelessness in : Εδιμβούργο: Σκωτσέζικη Κυβέρνηση - <http://www.gov.scot/Resource/Doc/233172/0063910.pdf>

11 Culhane, D.P, Metraux, S., Byrne, T., Stino, M. and Bainbridge, J. "The Aging of Contemporary Homelessness" Contexts, υπό έκδοση (2013). Διαθέσιμο στη διεύθυνση: http://works.bepress.com/dennis_culhane/119

12 Tsemberis, S. (2010) ""Στέγαση Πρώτα": Gould Ellen και B. O'Flaherty (επιμ.): How to House the Homeless Russell Sage Foundation: Padgett, D.K., Heywood, B.F. και Tsemberis, S.J. (2015) "Στέγαση Πρώτα": Οξφόρδη: Housing Housing: Ending Homelessness, Transforming Systems and Changing Lives: Oxford University Press.

13 <http://www.york.ac.uk/media/chp/documents/2008/substancemisuse.pdf>

14 Πηγή: <https://pathwaystohousing.org/housing-first-model>

15 Pleace, N. and Bretherton, J. (2013) Camden "Στέγαση Πρώτα": Πείραμα ""Στέγαση Πρώτα"" στο Λονδίνο York: York <https://www.york.ac.uk/media/chp/documents/2013/Camden%20Housing%20First%20Final%20Report%20NM2.pdf>

16 Culhane, D.P. (2008) Το κόστος της έλλειψης στέγης: European Journal of Homelessness 2.1, 97-114 - <http://housingfirstguide.eu/website/wp-content/uploads/2016/03/The-cost-of-Homelessness-A- perspective-from-the-United-States.pdf>

Pleace, N., Baptista, I., Benjaminsen, L. και Busch-Geertsema, V. (2013) The Costs of Homelessness in Europe: Βρυξέλλες: FEANTSA http://housingfirstguide.eu/website/wp-content/uploads/2016/03/feantsa-studies_03_web-Cost-of-Homelessness.pdf

17 Pleace, N. and Bretherton, J. (2013) The Case for "Στέγαση Πρώτα" in the European Union: A Critical Evaluation of Concerns about Effectiveness European Journal of Homelessness, 7(2), 21-41 vid supra

18 Padgett, D.K., Heywood, B.F. και Tsemberis, S.J. (2015) "Στέγαση Πρώτα": Οξφόρδη: Ending Homelessness, Transforming Systems and Changing Lives: Oxford University Press

1.3. “Στέγαση Πρώτα” στην Ευρώπη

Η ευρωπαϊκή χρήση του “Στέγαση Πρώτα” ενθαρρύνθηκε από τα αποτελέσματα της βορειοαμερικανικής έρευνας.

Αρχικά, η έμπνευση προήλθε από την αρχική υπηρεσία που αναπτύχθηκε στη Νέα Υόρκη¹⁹ και στη συνέχεια από άλλες υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα” των ΗΠΑ²⁰. Πιο πρόσφατα, ορισμένα πολύ επιτυχημένα αποτελέσματα από το καναδικό πρόγραμμα At Home/ Chez Soi “Στέγαση Πρώτα”, μια τυχαιοποιημένη δοκιμή ελέγχου (RCT) στην οποία συμμετείχαν 2.200 άστεγοι άνθρωποι και η οποία συνέκρινε το “Στέγαση Πρώτα” με τις υπάρχουσες υπηρεσίες στέγασης αστέγων, άσκησαν επιρροή στις ευρωπαϊκές συζητήσεις²¹ (βλ. κεφάλαιο 5).

Στην Ευρώπη, τα αποτελέσματα του **ερευνητικού προγράμματος “Στέγαση Πρώτα” στην Ευρώπη**, με επικεφαλής τον Volker Busch-Geertsema, ήταν από τα πρώτα που επιβεβαίωσαν ότι το “Στέγαση Πρώτα” μπορεί να είναι επιτυχημένο στις ευρωπαϊκές χώρες²². Μια μεγάλης κλίμακας τυχαιοποιημένη δοκιμή ελέγχου στο πλαίσιο του γαλλικού προγράμματος Un Chez-Soi d'abord “Στέγαση Πρώτα”, που διεξάγεται από το DIHAL, θα παράσχει συστηματικά δεδομένα σχετικά με την αποτελεσματικότητα του “Στέγαση Πρώτα” σε τέσσερις πόλεις της Γαλλίας, το 2016²³. Ορισμένες μελέτες παρατήρησης, οι οποίες εξετάζουν το “Στέγαση Πρώτα” αλλά δεν το συγκρίνουν με άλλες υπηρεσίες αντιμετώπισης της έλλειψης στέγης, έχουν επίσης αναφέρει πολύ θετικά αποτελέσματα από τη Δανία²⁴, τη Φινλανδία²⁵, τις Κάτω Χώρες²⁶, την Πορτογαλία²⁷, την Ισπανία²⁸ και το Ηνωμένο Βασίλειο²⁹. Συλλογικά, τα ευρήματα αυτά δείχνουν ότι:

- ο Στην Ευρώπη, η υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” είναι γενικά πιο αποτελεσματική από τις κλιμακωτές υπηρεσίες όσον αφορά στην αντιμετώπιση της κατάστασης αστεγίας σε άτομα με υψηλές ανάγκες υποστήριξης, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων που βιώνουν μακροχρόνια ή επαναλαμβανόμενη κατάσταση αστεγίας.
- ο Το “Στέγαση Πρώτα” μπορεί να είναι πιο αποδοτικό από τις κλιμακωτές υπηρεσίες, επειδή μπορεί να αντιμετωπίσει την κατάσταση αστεγίας πιο αποτελεσματικά. Το “Στέγαση Πρώτα” μπορεί επίσης να δημιουργήσει αντισταθμίσεις κόστους για (να μειώσει τη δαπανηρή χρήση) άλλων υπηρεσιών. Για παράδειγμα, το “Στέγαση Πρώτα” μπορεί να μειώσει τη συχνή χρήση επειγουσών ιατρικών και ψυχιατρικών υπηρεσιών, να αποτρέψει τη μακρά και μη παραγωγική παραμονή σε άλλες μορφές υπηρεσιών για άστεγους και να μειώσει τα ποσοστά επαφής με το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης.
- ο Το “Στέγαση Πρώτα” αντιμετωπίζει τις ηθικές και ανθρωπιστικές ανησυχίες που διατυπώνονται σχετικά με τη λειτουργία ορισμένων κλιμακωτών υπηρεσιών³⁰.

19 Pearson, C.L., Locke, G., Montgomery, A.E. and Buron, L. (2007) The Applicability of “Στέγαση Πρώτα” Models to Homeless Persons with a Severe Mental Illness US Department of Housing and Urban Development: Ουάσιγκτον. <https://www.huduser.gov/portal/publications/hsgfirst.pdf>

20 Goering, P., Veldhuizen, S., Watson, A., Adair, C., Kopp, B., Latimer, E., Nelson, G., McNaughton, E., Streiner, D. και Aubry, T. (2014) National At Home/Chez Soi Final Report Calgary, AB: Mental Health Commission of Canada. - http://www.mentalhealthcommission.ca/English/system/files/private/document/mhcc_at_home_report_national_cross-site_eng_2.pdf

21 Busch-Geertsema, V. (2013) “Στέγαση Πρώτα” Europe: <http://housingfirstguide.eu/website/wp-content/uploads/2016/03/FinalReportHousingFirstEurope.pdf>

22 Tinland, A., Fortanier, C., Girard, V., Laval, C., Videau, B., Rhenter, P., Greacen, T., Falissard, B., Apostolidis, T., Lancon, C., Boyer, L. and Auquier, P. (2013) Evaluation of the “Στέγαση Πρώτα” program in patients with severe mental disorders in France: study protocol for a randomized controlled trial *Trials*, 14, p. 309

23 Benjaminsen, L. (2013). Policy Review Up-date: Αποτελέσματα από τη δανέζικη στρατηγική για τους άστεγους με βάση τη Στέγαση Πρώτα. *European Journal of Homelessness*, 7(2), 109-131 - <http://housingfirstguide.eu/website/?p=4906>.

24 Pleace, N., Culhane, D.P., Granfelt, R. and Knutagård, M. (2015) The Finnish Homelessness Strategy: Μια διεθνής ανασκόπηση Ελσίνκι: Περιβάλλοντος - <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/153258>

25 Wewerinke, D., Al Shamma, S. and Wolf, J. (2013) “Στέγαση Πρώτα” Europe. Τοπική έκθεση αξιολόγησης Άμστερνταμ <http://housingfirstguide.eu/website/housing-first-europe-local-evaluation-report-amsterdam>

26 Ornelas, J., Martins, P., Zilhão, M.T. and Duarte, T. (2014) “Στέγαση Πρώτα”: *European Journal of Homelessness* (8.1), 29-56 - <http://housingfirstguide.eu/website/housing-first-an-ecological-approach-to-promoting-community-integration/>

27 https://www.raisfundacion.org/sites/default/files/rais/noticias/infografia_habitat_DEF_A3.pdf https://raisfundacion.org/es/informate/noticias_y_eventos/jornada-internacional-h-bitat https://issuu.com/rais_fundacion/docs/presentaciones_habitathf_web?e=5650917/30872088

28 Bretherton, J. and Pleace, N. (2015) “Στέγαση Πρώτα” in : <https://www.york.ac.uk/media/chp/documents/2015/Housing%20First%20England%20Report%20February%202015.pdf>

Το 2016, το "Στέγαση Πρώτα" αποκτούσε ολοένα και μεγαλύτερη σημασία στην Ευρώπη. Σε ορισμένες περιπτώσεις, το "Στέγαση Πρώτα" αποτελούσε αναπόσπαστο μέρος των ολοκληρωμένων στρατηγικών για την αντιμετώπιση της αστεγίας, ενώ σε άλλες περιπτώσεις τα πειράματα βρίσκονταν ακόμη σε εξέλιξη. Οι χώρες στις οποίες χρησιμοποιούνταν το "Στέγαση Πρώτα" περιλαμβάνουν:

- ο Αυστρία
- ο Βέλγιο
- ο Δανία
- ο Φινλανδία
- ο Γαλλία
- ο Ιρλανδία
- ο Ιταλία
- ο Ολλανδία
- ο Νορβηγία
- ο Πορτογαλία
- ο Σουηδία
- ο Ηνωμένο Βασίλειο

Το "Στέγαση Πρώτα" έχει εφαρμοστεί με επιτυχία σε πιλοτική βάση στη Βιέννη³¹. Εννέα προγράμματα "Στέγαση Πρώτα" δοκιμάστηκαν στο Βέλγιο το 2015, με 150 άστεγους με υψηλές ανάγκες υποστήριξης να λαμβάνουν "Στέγαση Πρώτα". Το πρόγραμμα αξιολογείται με σκοπό να εξεταστεί κατά πόσον το "Στέγαση Πρώτα" θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ευρύτερα³² (βλ. παράρτημα).

Το πρώτο στάδιο της Δανικής στρατηγικής για τους άστεγους από το 2009 έως το 2013 ήταν ένα από τα πρώτα μεγάλης κλίμακας προγράμματα "Στέγαση Πρώτα" στην Ευρώπη και στέγασε περισσότερα από 1.000 άτομα³³. Μια περίληψη του δανικού προγράμματος περιλαμβάνεται στο παράρτημα.

 Η Φινλανδία έχει κάνει εκτεταμένη χρήση των υπηρεσιών "Στέγαση Πρώτα" στο πλαίσιο της εθνικής της στρατηγικής για τη μείωση και την πρόληψη της έλλειψης στέγης³⁴. Η απόλυτη και σχετική μείωση των μακροχρόνιων αστεγών επιτεύχθηκε με τη χρήση ενός συνδυασμού μοντέλων υπηρεσιών "Στέγαση Πρώτα", συμπεριλαμβανομένων μοντέλων στέγασης τόσο σε κοινότητες όσο και σε διάσπαρτες κατοικίες (βλ. Κεφάλαιο 3 και Κεφάλαιο 4)³⁵. Ένα παράδειγμα μιας φινλανδικής υπηρεσίας "Στέγαση Πρώτα" περιγράφεται στο Παράρτημα. Τα πρώτα αποτελέσματα από το γαλλικό πιλοτικό πρόγραμμα (Un Chez Soi d'abord "Στέγαση Πρώτα" είναι θετικά³⁶), ενώ οι υφιστάμενες εργασίες θα συνεχιστούν μέχρι το 2017, προτού η χρήση του "Στέγαση Πρώτα" επεκταθεί από το 2018 και μετά (βλ. Παράρτημα).

Στην Ιταλία, το 2015, πάροχοι υπηρεσιών στέγασης και ακαδημαϊκοί συνεργάστηκαν για να σχηματίσουν το "Στέγαση Πρώτα" Italian Network³⁷, μια συνομοσπονδία οργανισμών που παρέχουν ή ενδιαφέρονται για το "Στέγαση Πρώτα". Το "Στέγαση Πρώτα" Italia είχε 51 μέλη σε 10 ιταλικές περιφέρειες, εκ των οποίων 35 είχαν επιχειρησιακά έργα το 2015. Δύο ιταλικών υπηρεσιών "Στέγαση Πρώτα" συνοψίζονται στο παράρτημα.

Το 2014, 17 υπηρεσίες "Στέγαση Πρώτα" λειτουργούσαν σε όλη την Ολλανδία. Στο Άμστερνταμ, το πρόγραμμα Discus "Στέγαση Πρώτα" λειτουργούσε με επιτυχία από το 2006³⁸. Στην Πορτογαλία, το

30 http://www.neunerhaus.at/fileadmin/Bibliothek/Neue_Website/Neunerhaueser/Housing_First/20150925_HousingFirst_Report_english.pdf

31 <http://www.housingfirstbelgium.be>

32 Benjaminsen, L. (2013). Policy Review Up-date: Αποτελέσματα από τη δανική στρατηγική για τους άστεγους με βάση τη Στέγαση Πρώτα. European Journal of Homelessness, 7(2), 109-131. Vid supra

33 <http://www.housingfirst.fi/>

34 Pleace, N., Culhane, D.P., Granfelt, R. και Knutagård, M. (2015) The Finnish Homelessness Strategy: Helsinki: An International Review: Υπουργείο Περιβάλλοντος. - <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/153258>

35 <http://hf.aeips.pt/wp-content/uploads/2013/10/Pascale.pdf>

36 <http://www.housingfirstitalia.org/en/>

37 Wewerinke, D., Al Shamma, S. and Wolf, J. (2013) "Στέγαση Πρώτα" Europe Local Evaluation Report Amsterdam. Vid supra

38 <http://www.aeips.pt>

Casas Primeiro³⁹ μία υπηρεσία στη Λισαβόνα έχει πρωτοπορήσει στη χρήση του "Στέγαση Πρώτα"⁴⁰. Μια περίληψη του Casas Primeiro παρουσιάζεται στο παράρτημα. Στην Ισπανία, η πρώτη υπηρεσία "Στέγαση Πρώτα", η HÁBITAT, ξεκίνησε τη λειτουργία της τον Μάιο του 2014, λειτουργώντας στη Μαδρίτη, τη Βαρκελώνη και τη Μάλαγα⁴¹. Το έργο HÁBITAT αξιολογήθηκε καθ' όλη τη διάρκεια και το "Στέγαση Πρώτα" έχει πλέον γίνει μέρος της ευρύτερης ισπανικής στρατηγικής για την αντιμετώπιση της αστεγίας⁴² (βλ. Παράρτημα).

Η χρήση του "Στέγαση Πρώτα" στη Νορβηγία επεκτάθηκε αρκετά γρήγορα από 12 υπηρεσίες "Στέγαση Πρώτα" με 135 χρήστες υπηρεσιών τον Δεκέμβριο του 2014 σε 16 υπηρεσίες "Στέγαση Πρώτα" με συνολικά 237 χρήστες υπηρεσιών τον Ιούλιο του 2015⁴³. Στη Νορβηγία, το "Στέγαση Πρώτα" είναι ένα από μια σειρά υπηρεσιών που χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής για την αντιμετώπιση της αστεγίας (βλ. παράρτημα).

Στην Πολωνία, τον Φεβρουάριο του 2016 πραγματοποιήθηκε στη Βαρσοβία συνέδριο επαγγελματιών για το "Στέγαση Πρώτα"⁴⁴. Η προώθηση του "Στέγαση Πρώτα" επιδιώκεται από ένα σχέδιο συνηγορίας βασισμένο σε δεδομένα.

Στη Σουηδία, το Πανεπιστήμιο του Λουντ προωθεί ενεργά την ιδέα του "Στέγαση Πρώτα" στους παρόχους υπηρεσιών για τους άστεγους και στους φορείς χάραξης πολιτικής. Το 2009, το Πανεπιστήμιο φιλοξένησε ένα εθνικό συνέδριο για το "Στέγαση Πρώτα". Δύο δήμοι, η Στοκχόλμη και το Χέλσινγκμποργκ, άρχισαν να λειτουργούν υπηρεσίες "Στέγαση Πρώτα" αμέσως μετά, ως άμεσο αποτέλεσμα αυτού του συνεδρίου. Από τότε, άλλοι 11 δήμοι έχουν ξεκινήσει υπηρεσίες "Στέγαση Πρώτα". Φαίνεται ότι το "Στέγαση Πρώτα" έχει εξαπλωθεί ακόμη περισσότερο στη Σουηδία, καθώς 94 δήμοι δηλώνουν ότι παρέχουν υπηρεσίες "Στέγαση Πρώτα" στους πολίτες τους (σύμφωνα με μία από τις "Ανοιχτές Συγκρίσεις" που διεξήγαγε το Εθνικό Συμβούλιο Υγείας και Πρόνοιας). Αυτές οι συνεχιζόμενες πρωτοβουλίες αναπτύχθηκαν σε τοπικό επίπεδο και όχι ως αποτέλεσμα εθνικής πολιτικής⁴⁵ (βλέπε παράρτημα).

Στο Ηνωμένο Βασίλειο, το πρώτο επιτυχημένο πείραμα με το "Στέγαση Πρώτα" διεξήχθη από το Turning Point στη Σκωτία το 2010⁴⁶. Μια αξιολόγηση παρατήρησης που διεξήχθη κατά τη διάρκεια του 2014-2015 έδειξε επίσης ότι τα πρώτα πειράματα με το "Στέγαση Πρώτα" στην Αγγλία αποδείχθηκαν επίσης επιτυχή⁴⁷, αν και όπως και στη Σουηδία, η ανάπτυξη ήταν συχνά σε τοπικό επίπεδο. Στην Αγγλία, δεν υπήρχε ακόμη εθνική πολιτική "Στέγαση Πρώτα" στις αρχές του 2016, αλλά η αγγλική ομοσπονδία οργανώσεων αστέγων (Homeless Link) είχε ξεκινήσει μια πρωτοβουλία "Στέγαση Πρώτα" England για την προώθηση της χρήσης του "Στέγαση Πρώτα" στη χώρα. Επιπλέον, η κυβέρνηση της Ουαλίας συνέστησε τη χρήση μοντέλων "Στέγαση Πρώτα" στις οδηγίες της για τους πρόσφατα αναθεωρημένους νόμους της για την αστεγεία το 2015 (βλ. Παράρτημα).

Σε ορισμένες χώρες Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, το 2015/16, το "Στέγαση Πρώτα" βρισκόταν ακόμη στη διαδικασία ανάπτυξης. Πειράματα με την "Στέγαση Πρώτα" πραγματοποιήθηκαν στην Τσεχική Δημοκρατία και στην Ουγγαρία.

39 Ornelas, J., Martins, P., Zilhão, M.T. and Duarte, T. (2014) "Στέγαση Πρώτα": European Journal of Homelessness (8.1), 29-56. - <http://housingfirstguide.eu/website/housing-first-an-ecological-approach-to-promoting-community-integration/>

40 https://raisfundacion.org/es/que_hacemos/habitat

41 <http://www.msssi.gob.es/ssi/familiasInfancia/inclusionSocial/docs/ENIPSH.pdf>

42 42Πηγή: Νορβηγική Κρατική Στεγαστική Τράπεζα. Σημειώστε ότι τον Ιούλιο του 2015 δεν ήταν πλήρως λειτουργικές και οι 16 υπηρεσίες "Στέγαση Πρώτα", καθώς ορισμένες δεν είχαν ακόμη αρχίσει να υποστηρίζουν άστεγους.

43 <http://www.czynajpierwmieszkanie.pl/en/>

44 Για περισσότερες πληροφορίες δείτε: <http://www.soch.lu.se/en/research/research-groups/housing-first>

45 <http://www.turningpointscotland.com/what-we-do/homelessness/glasgow-housing-first/>

46 Bretherton, J. and Pleace, N. (2015) "Στέγαση Πρώτα" in : An Evaluation of Nine Services - <https://www.york.ac.uk/media/chp/documents/2015/Housing%20First%20England%20Report%20February%202015.pdf>

1.4. Τα αποδεικτικά στοιχεία για το “Στέγαση Πρώτα”

1.4.1. Τερματισμός της έλλειψης στέγης για άτομα με υψηλές ανάγκες υποστήριξης

Οι υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα” είναι πολύ επιτυχείς στον τερματισμό της κατάστασης αστεγίας για άστεγους με υψηλές ανάγκες υποστήριξης. Στις περισσότερες περιπτώσεις, οι ευρωπαϊκές υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα” λήγουν την κατάσταση αστεγίας για τουλάχιστον οκτώ στα δέκα άτομα⁴⁸.

- ο Το 2013, το πρόγραμμα “Στέγαση Πρώτα” στην Ευρώπη ανέφερε ότι το 97% των αστέγων με υψηλές ανάγκες που χρησιμοποιούσαν την υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” Discus στο Άμστερνταμ εξακολουθούσαν να μένουν στο σπίτι τους μετά από 12 μήνες. Στην Κοπεγχάγη, το ποσοστό ήταν συνολικά 94%, ενώ ένα εξίσου εντυπωσιακό επίπεδο ανέφερε η υπηρεσία Turning Point “Στέγαση Πρώτα” στη Γλασκώβη (92%). Η υπηρεσία Casas Primeiro “Στέγαση Πρώτα” στη Λισαβόνα ανέφερε ποσοστό 79%⁴⁹.
- ο Το γαλλικό πρόγραμμα Un Chez-Soi d'abord “Στέγαση Πρώτα” ανέφερε ενδιάμεσα αποτελέσματα στα τέλη του 2013, σύμφωνα με τα οποία το 80% των 172 αστέγων που χρησιμοποίησαν τις υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα” στις τέσσερις πιλοτικές περιοχές της πόλης διατήρησαν τη στέγη τους για 13 μήνες⁵⁰.
- ο Τα αρχικά αποτελέσματα από το ισπανικό πρόγραμμα HÁBITAT “Στέγαση Πρώτα” έδειξαν εξαιρετικά υψηλά διατήρησης της κατοικίας στα τέλη του 2015⁵¹.
- ο Η Φινλανδία ανέφερε μείωση του απόλυτου αριθμού των μακροχρόνια αστέγων μετά την υιοθέτηση μιας εθνικής στρατηγικής που επικεντρώνεται στη χρήση του “Στέγαση Πρώτα” για τον τερματισμό της μακροχρόνιας έλλειψης στέγης. Το 2008, 2.931 άτομα ήταν μακροχρόνια άστεγοι στις δέκα μεγαλύτερες πόλεις. Ο αριθμός αυτός είχε μειωθεί σε 2.192 στα τέλη του 2013, δηλαδή κατά 25%. Ο αριθμός των μακροχρόνια αστέγων μειώθηκε από 45% σε 36% του συνολικού πληθυσμού των αστέγων κατά την ίδια περίοδο⁵².
- ο Το 2015, μια αξιολόγηση παρατήρησης του “Στέγαση Πρώτα” στην Αγγλία ανέφερε ότι, σε πέντε υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα”, το 74% των αστέγων διατήρησαν τη στέγασή τους για τουλάχιστον 12 μήνες⁵³.
- ο Το 2015, η υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” στη Βιέννη ανέφερε ότι, από όλους χρήστες της υπηρεσίας με τους οποίους συνεργάστηκε σε διάστημα δύο ετών, το 98% εξακολουθούσε να μένει στα διαμερίσματά του⁵⁴.

47 Pleace, N. and Bretherton, J. (2013) The Case for “Στέγαση Πρώτα” in the European Union: European Journal of Homelessness, 7(2), 21-41. <http://housingfirstguide.eu/website/the-case-for-housing-first-in-the-european-union-a-critical-evaluation-of-concerns-about-effectiveness/>

48 Busch-Geertsema, V. (2013) “Στέγαση Πρώτα” Europe: <http://housingfirstguide.eu/website/wp-content/uploads/2016/03/FinalReportHousingFirstEurope.pdf>

49 <http://hf.aeips.pt/wp-content/uploads/2013/10/Pascale.pdf>

50 https://www.raisfundacion.org/sites/default/files/rais/noticias/infografia_habitat_DEF_A3.pdf

51 Pleace, N., Culhane, D.P., Granfelt, R. and Knutagård, M. (2015) The Finnish Homelessness Strategy: Μια διεθνής ανασκόπηση Ελσίνκι: Υπουργείο Περιβάλλοντος. - <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/153258>

52 Bretherton, J. and Pleace, N. (2015) “Στέγαση Πρώτα” in : An Evaluation of Nine Services - <https://www.york.ac.uk/media/chp/documents/2015/Housing%20First%20England%20Report%20February%202015.pdf>

53 Neunerhaus (2015) “Στέγαση Πρώτα” Pilot Project Report - http://www.neunerhaus.at/fileadmin/Bibliothek/Neue_Website/Neunerhaueser/Housing_First/20150925_HousingFirst_Report_english.pdf

54 Tsemberis, S. (2010) “Στέγαση Πρώτα”: I. Gould Ellen and I. Gould Ellen: “Ending Homelessness, Promoting Recovery and Reducing Costs” στο I. Gould Ellen and B. O’Flaherty (επιμ.) How to House the Homeless Russell Sage Foundation: Νέα Υόρκη.

55 Goering, P., Veldhuizen, S., Watson, A., Adair, C., Kopp, B., Latimer, E., Nelson, G., MacNaughton, E., Streiner, D. και Aubry, T. (2014) National At Home/Chez Soi Final Report Calgary, AB: Mental Health Commission of Canada. - http://www.mentalhealthcommission.ca/English/system/files/private/document/mhcc_at_home_report_national_cross-site_eng_2.pdf

Τα ποσοστά επιτυχίας στην Ευρώπη είναι ανάλογα ή και μεγαλύτερα από τα αποτελέσματα που επιτυγχάνονται στη Βόρεια Αμερική. Μελέτες στις ΗΠΑ ανέφεραν ποσοστά διατήρησης της κατοικίας μεταξύ 80% και 88%⁵⁵. Η πρόσφατη αξιολόγηση του καναδικού προγράμματος At Home/Chez Soi ανέφερε ότι οι χρήστες των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” πέρασαν το 73% του χρόνου τους σε σταθερή στέγη σε διάστημα δύο χρόνων, σε σύγκριση με το 32% των ατόμων που έλαβαν άλλες υπηρεσίες για την αντιμετώπιση της αστεγίας⁵⁶.

1.4.2. Υγεία και ευημερία

Το **“Στέγαση Πρώτα”** μπορεί να συμβάλλει θετικά στην υγεία και την ευημερία των αστέγων με υψηλές ανάγκες υποστήριξης:

- ο Το 2013, το ερευνητικό πρόγραμμα “Στέγαση Πρώτα” στην Ευρώπη ανέφερε ότι το 70% των χρηστών των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” στο Άμστερνταμ είχαν μειώσει τη χρήση ναρκωτικών, ενώ το 89% ανέφερε βελτίωση της ποιότητας ζωής τους και το 70% βελτίωση της ψυχικής τους υγείας. Θετικά αποτελέσματα παρήγαγε επίσης η υπηρεσία Turning Point στη Γλασκώβη, όπου αναφέρθηκε ότι η χρήση ναρκωτικών/αλκοόλ είχε σταθεροποιηθεί ή μειωθεί στις περισσότερες περιπτώσεις. Στην υπηρεσία Casas Primeiro στη Λισαβόνα, το 80% ανέφερε χαμηλότερο επίπεδο άγχους. Οι Δανικές υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα” ανέφεραν μια πιο μικτή εικόνα, αλλά το 32% ανέφερε βελτίωση στη χρήση αλκοόλ, το 25% βελτίωση στην ψυχική υγεία και το 28% στη σωματική υγεία⁵⁸.
- ο Το 2015, τα ενδιάμεσα αποτελέσματα που αναφέρθηκαν από το γαλλικό πρόγραμμα Un Chez-Soi d'abord “Στέγαση Πρώτα”⁵⁹ έδειξαν ότι, κατά τους έξι μήνες πριν από την ένταξη στο πρόγραμμα “Στέγαση Πρώτα”, οι άστεγοι είχαν περάσει κατά μέσο όρο 18,3 διανυκτερεύσεις στο νοσοκομείο. Όταν χρησιμοποιούσαν το “Στέγαση Πρώτα” για 12 μήνες, ο χρόνος νοσηλείας τους κατά τους τελευταίους έξι μήνες είχε μειωθεί σε 8,8 διανυκτερεύσεις κατά μέσο όρο. Οι επαφές με τα νοσοκομεία και η συχνότητα παραμονής στο νοσοκομείο είχαν μειωθεί σημαντικά.
- ο Η αξιολόγηση του προγράμματος “Στέγαση Πρώτα” στην Αγγλία το 2015 διαπίστωσε ότι το 63% των χρηστών των υπηρεσιών ανέφεραν βελτίωση της σωματικής τους υγείας και το 66% βελτίωση της ψυχικής τους υγείας, με κάποιες μικρότερες βελτιώσεις όσον αφορά τη χρήση ναρκωτικών και αλκοόλ⁶⁰.

Το “Στέγαση Πρώτα”, τόσο στην Ευρώπη όσο και στη Βόρεια Αμερική, έχει αποδειχθεί ότι επιφέρει βελτιώσεις στην υγεία και την ευημερία. Τα αποτελέσματα μπορεί να είναι ποικίλα, δεν επωφελούνται όλοι οι χρήστες των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” από την καλύτερη υγεία και ευημερία, αλλά το “Στέγαση Πρώτα” είναι σε θέση να επιφέρει θετικές αλλαγές για πολλούς από τους ανθρώπους που το χρησιμοποιούν⁶¹.

56 Pleace, N. (2008) Effective Services for Substance Misuse and Homelessness in : Εδιμβούργο: Σκωτσέζικη Κυβέρνηση - <http://www.gov.scot/Resource/Doc/233172/0063910.pdf>

57 Busch-Geertsema, V. (2013) “Στέγαση Πρώτα” Europe: <http://housingfirstguide.eu/website/wp-content/uploads/2016/03/FinalReportHousingFirstEurope.pdf> Αναφέρθηκε επίσης κάποια επιδείνωση της υγείας και της ευημερίας. Estecahandy P. Μια δοκιμή “Πρώτα η στέγαση” στη Γαλλία - <http://hf.aeips.pt/wp-content/uploads/2013/10/Pascale.pdf>

58 Tinland, A. and Psarra, C. (2015) “Στέγαση Πρώτα”: IGH Homelessness in a Global Landscape, Σικάγο, Ιούλιος 2015

59 Bretherton, J. and Pleace, N. (2015) “Στέγαση Πρώτα” in : An Evaluation of Nine Services - <https://www.york.ac.uk/media/chp/documents/2015/Housing%20First%20England%20Report%20February%202015.pdf>

60 Pleace, N. and Quilgars, D. (2013) Improving Health and Social Integration through “Στέγαση Πρώτα”: A Review. Βρυξέλλες: DIHAL/FEANTSA http://www.housingfirstguide.eu/website/wp-content/uploads/2016/03/improving_health_and_social_integration_through_housing_first_a_review.pdf Johnson, G., Parkinson, S. and Parsell, C. (2012) Policy shift or program drift? Implementing “Στέγαση Πρώτα” in Australia AHURI Final Report No. 184 - Εφαρμογή της Πρώτης Στέγασης στην Αυστραλία. http://www.ahuri.edu.au/data/assets/pdf_file/0012/2064/AHURI_Final_Report_No184_Policy_shift_or_program_drift_Implementing_Housing_First_in_Australia.pdf

1.4.3. Κοινωνική ενσωμάτωση

Η κοινωνική ενσωμάτωση έχει τρία βασικά στοιχεία:

- ο Η κοινωνική υποστήριξη, η οποία επικεντρώνεται στο να αισθάνεται κάποιος ότι τον εκτιμούν οι άλλοι, που ονομάζεται υποστήριξη εκτίμησης- η βοήθεια στην κατανόηση και την αντιμετώπιση της ζωής, που ονομάζεται πληροφοριακή υποστήριξη- η κοινωνική συντροφιά (να περνάς χρόνο με άλλους) και η πρακτική ή εργαλειακή υποστήριξη⁶¹.
- ο Ενσωμάτωση στην κοινότητα, η οποία μπορεί να είναι δύσκολο να οριστεί με ακρίβεια, αλλά γενικά αναφέρεται σε θετικές, αμοιβαία επωφελείς σχέσεις μεταξύ των χρηστών των υπηρεσιών "Στέγαση Πρώτα" και των γειτόνων τους. Με μια ευρύτερη έννοια, η ένταξη στην κοινότητα αναφέρεται επίσης στο ότι ένας άστεγος δεν στιγματίζεται από την κοινότητα⁶². Το "Στέγαση Πρώτα" μπορεί να βοηθήσει κάποιον να προσαρμοστεί σε νέους ρόλους στην κοινότητα, δηλαδή να είναι καλός γείτονας.
- ο Οικονομική ενσωμάτωση, η οποία μπορεί να σημαίνει αμειβόμενη εργασία, αλλά και κοινωνικά παραγωγικές ή ανταποδοτικές δραστηριότητες, που κυμαίνονται από τη συμμετοχή σε καλλιτεχνικές δραστηριότητες μέχρι την άτυπη και επίσημη εκπαίδευση, την κατάρτιση και την αναζήτηση εργασίας.

Ένας βασικός στόχος του "Στέγαση Πρώτα" (βλ. Κεφάλαιο 3 και Κεφάλαιο 4) είναι η προώθηση της κοινωνικής ένταξης στην κοινότητα. Η στέγαση λειτουργεί ως η βάση, ή το θεμέλιο, από το οποίο το "Στέγαση Πρώτα" επιδιώκει να βοηθήσει έναν χρήστη υπηρεσιών να αναπτύξει τα κοινωνικά στηρίγματα, να επιδιώξει την ένταξη στην κοινότητα και την οικονομική ένταξη που μπορούν να βελτιώσουν την ποιότητα ζωής του. Η καλή ποιότητα των κοινωνικών στηριγμάτων, η διαβίωση που περιλαμβάνει τη θετική εμπλοκή του ατόμου με την γύρω κοινότητα και η ύπαρξη μιας δομημένης, ουσιαστικής καθημερινότητας, μπορούν αποδεδειγμένα να βελτιώσουν την υγεία και την ευημερία⁶⁴.

- ο Η υπηρεσία Casas Primeiro "Στέγαση Πρώτα" στη Λισαβόνα ανέφερε ότι σχεδόν οι μισοί από τους χρήστες της υπηρεσίας "Στέγαση Πρώτα" άρχισαν να συναντούν ανθρώπους σε καφετέριες για να κοινωνικοποιηθούν, ενώ το 71% ανέφερε ότι ένιωθε "σαν στο σπίτι του" στη γειτονιά του και το 56% ότι ένιωθε μέλος μιας κοινότητας⁶⁵.
- ο Μια πρόσφατη αξιολόγηση του "Στέγαση Πρώτα" στην Αγγλία διαπίστωσε ότι από τους 60 χρήστες των υπηρεσιών "Στέγαση Πρώτα", το 25% ανέφερε ότι είχε τακτική επαφή με την οικογένειά του πριν από τη συνεργασία με το "Στέγαση Πρώτα", ενώ το ποσοστό αυτό αυξήθηκε στο 50% όταν έλαβαν υποστήριξη από το "Στέγαση Πρώτα". Πριν από τη συνεργασία με το "Στέγαση Πρώτα", το 78% των ατόμων συμμετείχαν σε ενοχλητικές συμπεριφορές, όπως η κατανάλωση αλκοόλ στο δρόμο. Το ποσοστό αυτό μειώθηκε στο 53% αφού άρχισαν να εργάζονται με το "Στέγαση Πρώτα"⁶⁶.
- ο Υπάρχουν ποιοτικές έρευνες τόσο από την Ευρώπη όσο και από τη Βόρεια Αμερική που δείχνουν ότι τα άτομα που χρησιμοποιούν το "Στέγαση Πρώτα" μπορούν να έχουν μεγαλύτερη αίσθηση ασφάλειας και ανήκουν στη ζωή τους από ό,τι πριν από την έλλειψη στέγης. Αυτό έχει περιγραφεί ως το γεγονός ότι το "Στέγαση Πρώτα" ενισχύει το αίσθημα ασφάλειας στην καθημερινή ζωή ή την οντολογική ασφάλεια⁶⁷.

Τα στοιχεία που αποδεικνύουν ότι το "Στέγαση Πρώτα" έχει τη δυνατότητα να βοηθήσει άστεγους με υψηλές ανάγκες υποστήριξης να ενταχθούν σε μισθωτή εργασία δεν είναι εκτεταμένα στην Ευρώπη ή τη Βόρεια Αμερική, αλλά πρέπει να σημειωθεί ότι τα άτομα που χρησιμοποιούν το "Στέγαση Πρώτα" συχνά αντιμετωπίζουν πολλαπλά εμπόδια στην απασχόληση. Το "Στέγαση Πρώτα" έχει σχεδιαστεί για να προσφέρει βελτιώσεις στην υγεία, την ευημερία και την κοινωνική ενσωμάτωση. Το "Στέγαση Πρώτα" δεν παρουσιάζεται, ούτε αναμένεται να θεωρηθεί, ως "θαυματουργή θεραπεία" ή πανάκεια που θα τερματίσει γρήγορα όλες τις αρνητικές συνέπειες της έλλειψης στέγης. Το "Στέγαση Πρώτα" τερματίζει με επιτυχία την έλλειψη στέγης και αυτό, από μόνο του, δημιουργεί μια κατάσταση που έρχεται σε έντονη αντίθεση με τους πολλαπλούς κινδύνους για την υγεία, την ευημερία και την κοινωνική ενσωμάτωση που συνδέονται με την έλλειψη στέγης.

61 Cohen, S. and Wills, T. (1985) Stress, Social Support and the Buffering Hypothesis Psychological Bulletin, 98, 310-357.

62 Pleace, N. and Quilgars, D. (2013) Improving Health and Social Integration through "Στέγαση Πρώτα": Μια ανασκόπηση

63 Ibid.

64 Ornelas, J., Martins, P., Zilhão, M.T. and Duarte, T. (2014) "Στέγαση Πρώτα": European Journal of Homelessness (8.1), 29-56 - <http://housingfirstguide.eu/website/wp-content/uploads/2016/03/Housing-First-An-Ecological-Approach.pdf>

65 Bretherton, J. and Pleace, N. (2015) "Στέγαση Πρώτα" in : An Evaluation of Nine Services <https://www.york.ac.uk/media/chp/documents/2015/Housing%20First%20England%20Report%20February%202015.pdf>

66 Padgett, D. K. (2007). There's no place like (a) home: Η οντολογική ασφάλεια των ατόμων με σοβαρή ψυχική ασθένεια στις Ηνωμένες Πολιτείες. Social science & medicine, 64(9), 1925-1936, σ. 1934.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.

Βασικές αρχές του
"Στέγαση Πρώτα"

Οι βασικές αρχές του “Στέγαση Πρώτα”

Όλες οι υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα” βασίζονται στο μοντέλο Pathways to Housing, το οποίο αναπτύχθηκε από τον Dr. Sam Tsemberis στη Νέα Υόρκη στις αρχές της δεκαετίας του 1990⁶⁷. **Οι βασικές αρχές του “Στέγαση Πρώτα” στην Ευρώπη προέρχονται απευθείας από το μοντέλο Pathways to Housing.** Ωστόσο, υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ ορισμένων ευρωπαϊκών χωρών και της Βόρειας Αμερικής και μεταξύ των ίδιων των ευρωπαϊκών χωρών. Αυτό σημαίνει ότι οι βασικές αρχές του “Στέγαση Πρώτα” στην Ευρώπη δεν αντικατοπτρίζουν ακριβώς εκείνες του αρχικού μοντέλου Pathways to Housing. **Οι οκτώ βασικές αρχές του “Στέγαση Πρώτα” στην Ευρώπη, οι οποίες αναπτύχθηκαν μετά από διαβούλευση με τη συμβουλευτική επιτροπή για τον παρόντα οδηγό,** μέλος της οποίας ήταν ο Dr. Sam Tsemberis, είναι οι εξής:

Οκτώ βασικές αρχές:

Η στέγαση είναι
ανθρώπινο δικαίωμα

Επιλογή και έλεγχος για τους
χρήστες των υπηρεσιών

Διαχωρισμός στέγασης και
θεραπείας

Προσανατολισμός στην
ανάκαμψη

Μείωση της βλάβης

Ενεργός εμπλοκή χωρίς
εξαναγκασμό

Σχεδιασμός με επίκεντρο τον
άνθρωπο

Ευέλικτη υποστήριξη για όσο
χρονικό διάστημα απαιτείται

Στο παρόν κεφάλαιο του Οδηγού παρουσιάζεται μια λεπτομερής συζήτηση των οκτώ βασικών αρχών των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” στην Ευρώπη.

67 Tsemberis, S. (2010) “Στέγαση Πρώτα”: Μινεσότα: Το μοντέλο Pathways to Housing για τον τερματισμό της έλλειψης στέγης για άτομα με ψυχικές ασθένειες και εθισμό: Hazelden.

2.1. Η στέγαση είναι ανθρώπινο δικαίωμα

Η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα καθιέρωσε το δικαίωμα στη στέγαση, με το οποίο το άτομο πρέπει να μπορεί να ζει με ασφάλεια, ειρήνη και αξιοπρέπεια ⁶⁹.

Αυτό περιλαμβάνει:

- ο Νομική ασφάλεια της κατοχής, με επίκεντρο τη νομική προστασία από την αναγκαστική έξωση, την παρενόχληση από τους ιδιοκτήτες και άλλες απειλές για τη διατήρηση μιας σταθερής κατοικίας.
- ο Προσιτότητα, με την έννοια ότι το κόστος στέγασης δεν πρέπει να είναι τόσο υψηλό ώστε να σημαίνει ότι η διατροφή, η εκπαίδευση και η πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη είναι απλησίαστες.
- ο Ασφαλής κατοικία, που σημαίνει ότι η κατοικία βρίσκεται σε λογική κατάσταση επισκευής και παρέχει επαρκή στέγη και ζωτικό χώρο.
- ο Διαθεσιμότητα υπηρεσιών, η οποία επικεντρώνεται στις υποδομές που απαιτούνται για να καταστεί η κατοικία κατοικήσιμη, π.χ. αποχέτευση, δυνατότητα προετοιμασίας και μαγειρέματος γευμάτων, εγκαταστάσεις πλύσης, αποθήκευσης, θέρμανσης και φωτισμού και εγκαταστάσεις διάθεσης αποβλήτων.
- ο Προσβασιμότητα, που σημαίνει ότι η στέγαση πρέπει να είναι διαθέσιμη σε όσους τη χρειάζονται. Κατά περίπτωση, η στέγαση θα πρέπει να μεγιστοποιεί την ικανότητα κάποιου με σωματική αναπηρία ή περιοριστική ασθένεια να ζει ανεξάρτητα.
- ο Τοποθεσία, δηλαδή η στέγαση πρέπει να επιτρέπει την πρόσβαση στις απαραίτητες υπηρεσίες. Αυτό περιλαμβάνει την εκπαίδευση, την υγεία, τα καταστήματα και άλλες υπηρεσίες. Η στέγαση πρέπει επίσης να είναι σε απόσταση πρόσβασης από ευκαιρίες για αμειβόμενη εργασία και συμμετοχή στα κοινά. Η στέγαση δεν πρέπει να βρίσκεται σε περιβάλλον που είναι επικίνδυνο για την υγεία.
- ο Πολιτιστική επάρκεια, δηλαδή η στέγαση θα πρέπει να επιτρέπει στους ανθρώπους να ζουν με τρόπους που δεν διαταράσσουν τον πολιτισμό τους. Αυτό σημαίνει ότι η στέγαση θα πρέπει να επιτρέπει την έκφραση της πολιτιστικής ταυτότητας..

Η Ευρωπαϊκή Τυπολογία για την έλλειψη στέγης (ETHOS) ορίζει με διαφορετικό τρόπο τι σημαίνει σπίτι, χρησιμοποιώντας την ιδέα του φυσικού, κοινωνικού και νομικού τομέα. Ο φυσικός τομέας επικεντρώνεται στο να έχει κανείς το δικό του χώρο διαβίωσης, με άλλα λόγια, τη δική του εξώπορτα στο δικό του σπίτι, το οποίο βρίσκεται υπό τον αποκλειστικό του έλεγχο. Ο κοινωνικός τομέας καλύπτει το χώρο και την ιδιωτικότητα που απαιτούνται για να ζει κανείς μια φυσιολογική ζωή ως άτομο, ζευγάρι ή οικογένεια. Ο νομικός τομέας απηχεί τον διεθνή ορισμό του δικαιώματος στη στέγαση, δηλαδή την ασφάλεια της κατοικίας που προστατεύεται νομικά⁷⁰.

Το “Στέγαση Πρώτα” δίνει έμφαση στο δικαίωμα που έχουν οι άστεγοι στη στέγαση. Η στέγαση παρέχεται πρώτα και όχι τελευταία, χωρίς να αναμένεται ότι ένας άστεγος πρέπει να συμπεριφέρεται με ορισμένους τρόπους, να συμμορφώνεται με τη θεραπεία ή να απέχει από τα ναρκωτικά ή το αλκοόλ, πριν του δοθεί ένα σπίτι. **Το “Στέγαση Πρώτα” δεν αναμένει από τους άστεγους να κερδίσουν το δικαίωμά τους στη στέγαση ή να κερδίσουν το δικαίωμα να παραμείνουν σε μόνιμη κατοικία.**

⁶⁸ <http://www.ohchr.org/EN/Issues/Housing/toolkit/Pages/RighttoAdequateHousingToolkit.aspx>

⁶⁹ Ευρωπαϊκή Τυπολογία Αστεγών - Αγγλικά: <http://housingfirstguide.eu/website/wp-content/uploads/2016/03/ETHOS-EN.pdf>

Τα άτομα που κάνουν χρήση του “Στέγαση Πρώτα” αναμένεται να ακολουθούν τους όρους της μίσθωσης ή του ενοικίου τους, όπως θα έκανε κάθε άλλο άτομο που νοικιάζει μια κατοικία, ενώ τους παρέχεται υποστήριξη για να μπορούν να το κάνουν αυτό. Οι υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα” αναμένουν επίσης να υπάρχει τακτική επαφή μεταξύ κάποιου που χρησιμοποιεί την υπηρεσία τους και ενός εργαζόμενου υποστήριξης, για παράδειγμα σε μια εβδομαδιαία συνάντηση, η οποία περιλαμβάνει τον έλεγχο για το αν υπάρχουν προβλήματα με το σπίτι του (βλ. Κεφάλαιο 3).

Η στέγαση που προσφέρεται από το “Στέγαση Πρώτα” δεν είναι προσωρινή στέγαση. Το “Στέγαση Πρώτα” προσφέρει ένα πραγματικό σπίτι σύμφωνα με τους ορισμούς τόσο του ΟΗΕ όσο και του ETHOS.

2.2. Επιλογή και έλεγχος για τους χρήστες υπηρεσιών

Βασική αρχή του “Στέγαση Πρώτα” είναι ότι τα άτομα που χρησιμοποιούν την υπηρεσία θα πρέπει να ακούγονται και οι απόψεις τους να γίνονται σεβαστές. Κάποιος που χρησιμοποιεί την υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” είναι σε θέση να κάνει πραγματικές επιλογές σχετικά με τον τρόπο που ζει τη ζωή του και τα είδη υποστήριξης που λαμβάνει.

Αυτή η βασική αρχή του “Στέγαση Πρώτα” επικεντρώνεται στο να δοθεί η δυνατότητα στους αστέγους να αποφασίσουν ποιες είναι οι ανάγκες τους και πώς μπορούν να ικανοποιηθούν. Στην πράξη αυτό σημαίνει:

- ο Δεν θα πρέπει να θεωρείται ότι όλοι οι άστεγοι με υψηλές ανάγκες υποστήριξης θα έχουν κοινές συμπεριφορές και άλλα χαρακτηριστικά. Οι ανάγκες τους δεν μπορούν να καλυφθούν αποτελεσματικά με ένα τυποποιημένο πακέτο υπηρεσιών που δεν λαμβάνει υπόψη τις ατομικές ανάγκες, τα χαρακτηριστικά, τη συμπεριφορά ή τις εμπειρίες.
- ο Ο καλύτερος τρόπος για να κατανοήσουμε τις ανάγκες ενός είναι να ακούσουμε το άτομο και τις απόψεις του σχετικά με τα είδη βοήθειας που χρειάζεται.
- ο Για να ακούσει και να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στις ανάγκες και τις απόψεις κάποιου ατόμου, το “Στέγαση Πρώτα” πρέπει να σέβεται το άτομο αυτό και τα δυνατά του σημεία, αντί να εστιάζει αρνητικά στους περιορισμούς του. Η υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” δεν μπορεί να είναι συγκαταβατική. Η υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” δεν μπορεί να λειτουργεί με την παραδοχή ότι το προσωπικό της υπηρεσίας “Στέγαση Πρώτα” κατανοεί τις ανάγκες κάποιου καλύτερα από τον ίδιο.
- ο Η συμπόνια, η ζεστασιά και η κατανόηση από το προσωπικό του “Στέγαση Πρώτα” είναι εξίσου σημαντικά με τον σεβασμό, όταν δίνεται η δυνατότητα στους άστεγους να επιλέξουν τον κατάλληλο συνδυασμό υποστήριξης για τον εαυτό τους.
- ο Το “Στέγαση Πρώτα” ενθαρρύνει ενεργά τη συμμετοχή στη θεραπεία που χρειάζεται κάποιος, συμπεριλαμβανομένης της μείωσης βλάβης από τα ναρκωτικά και το αλκοόλ και της ενθάρρυνσης κάποιου να αναζητήσει βοήθεια για τα προβλήματα ψυχικής ή σωματικής υγείας. Προσφέρεται επίσης βοήθεια για την εμπλοκή στην κοινότητα και την καθιέρωση, αποκατάσταση των κοινωνικών στηριγμάτων. Ενώ ο έλεγχος παραμένει στον χρήστη της υπηρεσίας, οι εργαζόμενοι του “Στέγαση Πρώτα” εργάζονται ενεργά για να ενημερώσουν κάποιον που χρησιμοποιεί το “Στέγαση Πρώτα” για τις δυνατότητες που έχει να κάνει θετικές αλλαγές στη ζωή του (βλ. 2.6).
- ο Η υποστήριξη πρέπει να είναι ευέλικτη, ευφάνταστη και ικανή να προσαρμόζεται στις ιδιαιτερότητες των αναγκών του κάθε ατόμου που χρησιμοποιεί το “Στέγαση Πρώτα”. Είναι δυνατόν να διατηρηθεί ένα σύνολο σαφώς καθορισμένων λειτουργιών για την υποστήριξη στο “Στέγαση Πρώτα” (βλέπε κεφάλαιο 3), αλλά το “Στέγαση Πρώτα” πρέπει επίσης να είναι σε θέση να ανταποκρίνεται στις ειδικές ανάγκες κάθε χρήστη της υπηρεσίας.
- ο Το “Στέγαση Πρώτα” είναι προσαρμοσμένο στις ατομικές ανάγκες, αναγνωρίζοντας τα ατομικά πλεονεκτήματα, και δεν χρησιμοποιεί ένα τυποποιημένο ή περιορισμένο σύνολο απαντήσεων. Στους χρήστες των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” δεν προσφέρεται βοήθεια που δεν χρειάζονται πραγματικά. Αυτό προϋποθέτει την αναγνώριση των δυνατών σημείων που κάθε χρήστης υπηρεσιών έχει ήδη ή αναπτύσσει με την πάροδο του χρόνου.

70 Greenwood, R. M., Schaefer-McDaniel, N. J., Winkel, G. και Tsemberis, S. J. (2005). Μείωση των ψυχιατρικών συμπτωμάτων με την αύξηση της επιλογής υπηρεσιών για ενήλικες με ιστορικό έλλειψης στέγης. *American Journal of Community Psychology*, 36(3- 4), 223-238.

71 <http://www.sitra.org/policy-good-practice/personalisation/>

Στο “Στέγαση Πρώτα”, η αυτοδιάθεση θεωρείται ως το σημείο εκκίνησης της ανάκαμψης. Η από κοινού λήψη αποφάσεων, μεταξύ των χρηστών και των παρόχων υπηρεσιών, αποτελεί ουσιαστικό μέρος της ανάκαμψης στο μοντέλο “Στέγαση Πρώτα”⁷¹. Αυτό περιγράφεται μερικές φορές ως “επιλογή του καταναλωτή” στις βορειοαμερικανικές υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα”.

Στην Ευρώπη, τα τελευταία 25 χρόνια δίνεται ολοένα και μεγαλύτερη έμφαση στον αυτοκαθορισμό των χρηστών των υπηρεσιών κοινωνικής εργασίας και υγείας. Η αυτοδιάθεση χρησιμοποιείται επίσης από ορισμένες υπηρεσίες αστέγων. Η ευρωπαϊκή πρακτική, όπως η “ατζέντα εξατομίκευσης”, μπορεί να μοιάζει πολύ με την αυτοδιάθεση στο “Στέγαση Πρώτα”. Η Sitra ορίζει την εξατομίκευση ως εξής⁷²:

“Εξατομίκευση σημαίνει ότι τα άτομα έχουν τη μέγιστη δυνατή επιλογή και έλεγχο στις δημόσιες υπηρεσίες που χρειάζονται – μεταβαίνοντας από την κουλτούρα του «ένα μέγεθος ταιριάζει σε όλους» σε μια προσέγγιση που προσαρμόζει την υποστήριξη στις φιλοδοξίες των ατόμων και αξιοποιεί τις δυνάμεις τους.”

Το “Στέγαση Πρώτα” πρέπει να εξισορροπεί την ανάγκη για επιλογή και έλεγχο, ενώ παράλληλα θα πρέπει να συνεργάζεται με κάθε άτομο για να ενθαρρύνει και να υποστηρίζει την εμπλοκή του στη θεραπεία. Τελικά, το “Στέγαση Πρώτα” στοχεύει στην ενίσχυση της υγείας, της ευημερίας και των ευκαιριών ζωής κάθε ατόμου που υποστηρίζεται, αυξάνοντας τις πιθανότητες μόνιμης εξόδου από την κατάσταση αστεγίας.

Όλες οι υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα” λειτουργούν εξισορροπώντας τις προτεραιότητες. Η εξεύρεση ισορροπίας επικεντρώνεται στη διασφάλιση επιλογής και του ελέγχου των χρηστών των υπηρεσιών, ενώ ταυτόχρονα εργάζονται ενεργά για την προώθηση της ευημερίας κάθε χρήστη. Το “Στέγαση Πρώτα” εξασφαλίζει την επιλογή, σέβεται τις απόψεις, υποστηρίζει τις ατομικές δυνάμεις και αποσκοπεί στην κατανόηση και τη συμπόνια, αλλά ενθαρρύνει επίσης ενεργά τους χρήστες των υπηρεσιών προς την ανάρρωση⁷³.

2.3. Διαχωρισμός στέγασης και θεραπείας

Το “Στέγαση Πρώτα” διασφαλίζει ότι το ανθρώπινο δικαίωμα στη στέγαση δεν διακυβεύεται με το να απαιτείται από τους χρήστες των υπηρεσιών να συμμετέχουν σε θεραπεία είτε για να αποκτήσουν πρόσβαση στη στέγαση είτε για να παραμείνουν στη στέγαση. Συνεπώς, η στέγαση είναι ξεχωριστή από τη θεραπεία.

Στην πράξη αυτό σημαίνει:

- ο Η πρόσβαση στη στέγαση, η προσφορά στέγης από μια υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα”, δεν εξαρτάται από την αλλαγή συμπεριφοράς ή την αποδοχή θεραπείας. Στην πράξη, αυτό σημαίνει ότι η στέγαση εξακολουθεί να προσφέρεται αν κάποιος δεν σταματήσει να πίνει, δεν δεχτεί θεραπεία για προβλήματα ψυχικής υγείας ή απορρίψει άλλες προσφορές υποστήριξης.
- ο Η παραμονή σε κατοικία που παρέχεται μέσω του “Στέγαση Πρώτα” δεν απαιτεί από κάποιον να αλλάξει τη συμπεριφορά του ή να δεχτεί θεραπεία. Το “Στέγαση Πρώτα” υποστηρίζει κάποιον να τηρεί τους όρους της μίσθωσης ή του μισθωτηρίου συμβολαίου με τον ίδιο τρόπο που θα το έκανε οποιοσδήποτε άλλος που νοικιάζει μια κατοικία. Το “Στέγαση Πρώτα” απαιτεί επίσης τακτικές συναντήσεις με το προσωπικό του “Στέγαση Πρώτα”, οι οποίες περιλαμβάνουν την παρακολούθηση της διατήρησης της στέγας. Ωστόσο, το “Στέγαση Πρώτα” δεν απομακρύνει τα άτομα από τη στέγαση επειδή δεν αλλάζουν τη συμπεριφορά τους ή δεν κάνουν χρήση της θεραπείας.
- ο Εάν κάποιος υποστεί έξωση, αυτή θα πρέπει συνήθως να γίνεται μόνο από τον ιδιοκτήτη λόγω παραβιάσεων της σύμβασης μίσθωσης ή του μισθωτηρίου συμβολαίου. Το “Στέγαση Πρώτα” έχει σχεδιαστεί για την επαναστέγαση ενός χρήστη υπηρεσιών που έχει υποστεί έξωση και για να του προσφέρει υποστήριξη κατά τη διάρκεια της διαδικασίας επαναστέγασης. Οι υπηρεσίες υποστήριξης που προσφέρονται από το “Στέγαση Πρώτα” είναι συνεχείς και δεν συνδέονται με τη στέγαση. Αυτό επιτρέπει σε μια υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” να συνεχίσει να παρέχει συνέχεια στην υποστήριξη κατά τη διάρκεια αλλαγής κατοικίας ή κλινικής κρίσης (κρίσιμο σημείο καμψής στη σωματική ή ψυχική υγεία ενός ατόμου).

⁷² Löfstrand, C. and Juhila, K. (2012) The Discourse of Consumer Choice in the Pathways “Στέγαση Πρώτα” Model European Journal of Homelessness 6(2), 47-68

⁷³ Pleace N., Culhane D., Granfelt R., Knutagard M. The Finnish Homelessness Strategy: (2015) http://works.bepress.com/dennis_culhane/145/

⁷⁴ <https://www.york.ac.uk/media/chp/documents/2015/Housing%20First%20England%20Report%20February%202015.pdf>

Η στέγαση διαχωρίζεται από τη θεραπεία με μια άλλη θετική έννοια. Ενώ το “Στέγαση Πρώτα” προσφέρει υποστήριξη για όσο χρονικό διάστημα απαιτείται (βλ. 2.8), όταν και αν κάποιος σταματήσει να χρησιμοποιεί τις υπηρεσίες υποστήριξης του “Στέγαση Πρώτα”, διατηρεί την υπάρχουσα κατοικία του. Εάν κάποιος δεν χρειάζεται πλέον το “Στέγαση Πρώτα”, δεν χρειάζεται να μετακομίσει κάπου αλλού.

Σε αντίθεση με ορισμένες άλλες υπηρεσίες αντιμετώπισης της αστεγίας, το “Στέγαση Πρώτα” δεσμεύεται για το άτομο και όχι για τη στέγαση του. Το “Στέγαση Πρώτα” βασίζεται στο άτομο και όχι στον τόπο.

Αυτό σημαίνει ότι:

Όταν κάποιος αποφασίσει να μετακομίσει στο σπίτι του, οι υπηρεσίες υποστήριξης και θεραπείας του “Στέγαση Πρώτα” παραμένουν σε επαφή μαζί του και συνεχίζουν να τον υποστηρίζουν στο νέο του σπίτι.

Όταν κάποιος χάνει το σπίτι στο οποίο τον βοήθησε να αποκτήσει πρόσβαση το “Στέγαση Πρώτα”, είτε λόγω έξωσης είτε επειδή εγκαταλείπει το σπίτι του, οι υπηρεσίες υποστήριξης και θεραπείας του “Στέγαση Πρώτα” παραμένουν σε επαφή μαζί του. Εάν ένας χρήστης της υπηρεσίας “Στέγαση Πρώτα” έχει χάσει το σπίτι του, η υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” προσπαθεί να του βρει άλλο σπίτι το συντομότερο δυνατό.

Εάν κάποιος μεταβεί σε ίδρυμα, οι υπηρεσίες υποστήριξης και θεραπείας του “Στέγαση Πρώτα” παραμένουν σε επαφή. Για παράδειγμα, αν κάποιος πρέπει να μεταβεί σε ψυχιατρική κλινική, το “Στέγαση Πρώτα” θα παραμείνει σε επαφή μαζί του και είτε θα επιδιώξει να διατηρήσει την υπάρχουσα κατοικία του είτε θα κανονίσει νέα κατοικία εγκαίρως για έξοδό του από το νοσοκομείο. Το “Στέγαση Πρώτα” θα παραμείνει επίσης συνδεδεμένο στην ίδια βάση αν κάποιος καταδικαστεί σε σύντομη ποινή φυλάκισης.

Μια πρόκληση για τις υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα” μπορεί να είναι όταν τα διαμερίσματα παρέχονται σε ένα ειδικό περιβάλλον συγκέντρωσης ή κοινότητας. Αυτό σημαίνει ότι η στέγαση παρέχεται σε μια πολυκατοικία ή μια πολυκατοικία που προορίζεται μόνο για τα άτομα που κάνουν χρήση του “Στέγαση Πρώτα”. Εδώ, είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι τα δικαιώματα που έχει κάποιος για τη στέγαση του είναι τα ίδια με αυτά που έχει οποιοσδήποτε που νοικιάζει ένα τυπικό κατάλυμα. Αυτό μπορεί να σημαίνει, θεωρητικά, ότι κάποιος μπορεί να ζήσει σε μια πολυκατοικία για χρήστες υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” μετά τη λήξη της υποστήριξής του με κοινή συναίνεση με την ομάδα “Στέγαση Πρώτα”, ή αν έχει αποφασίσει να σταματήσει να χρησιμοποιεί την υποστήριξη και τη θεραπεία “Στέγαση Πρώτα”. Η στέγαση τους και τα στεγαστικά τους δικαιώματα είναι ξεχωριστά από τη θεραπεία και την υποστήριξη που μπορούν να λάβουν. Αυτό μπορεί να φαίνεται ένα ακραίο παράδειγμα, αλλά η βασική αρχή του διαχωρισμού της στέγασης και της θεραπείας δεν μπορεί να διακυβευτεί εάν μια υπηρεσία ακολουθεί ένα μοντέλο “Στέγαση Πρώτα”. Η προσέγγιση αυτή έχει υιοθετηθεί σε ορισμένες φινλανδικές υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα”⁷⁴ (βλ. κεφάλαιο 4).

Ορισμένες υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα” υπομισθώνουν ή υπενοικιάζουν μονάδες στέγασης στους χρήστες των υπηρεσιών. Αυτό μπορεί να γίνει για δύο λόγους. Πρώτον, μπορεί να παρέχει διαβεβαίωση κατά τη συνεργασία με τους ιδιοκτήτες στον ιδιωτικό και κοινωνικό τομέα της ενοικίασης ότι η νομική ευθύνη για τη στέγασή τους ανήκει στην υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” και όχι σε ένα άτομο που χρησιμοποιεί την υπηρεσία. Δεύτερον, εάν υπάρχει πρόβλημα με τη στέγαση κάποιου, η υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” μπορεί γρήγορα να απομακρύνει κάποιον και, εξίσου γρήγορα, να τον τοποθετήσει σε εναλλακτική στέγαση, επειδή δεν είναι ο ενοικιαστής ή ο μισθωτής.

Τέτοιες ρυθμίσεις συνεπάγονται την επίτευξη ισορροπίας μεταξύ της διασφάλισης του ανθρώπινου δικαιώματος κάποιου για στέγαση, ενώ ταυτόχρονα θέτουν περιορισμούς στο νόμιμο δικαίωμά του σε αυτή τη στέγαση. Η δεοντολογική συμπεριφορά των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” που χρησιμοποιούν αυτές τις ρυθμίσεις είναι πολύ μεγάλης σημασίας, εάν πρόκειται να διατηρηθεί σωστά η βασική αρχή του διαχωρισμού μεταξύ στέγασης και θεραπείας. Ορισμένες βρετανικές υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα” παρέχουν αμέσως σε όλους τους χρήστες των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” ένα πλήρες μισθωτήριο συμβόλαιο, δίνοντάς τους τα ίδια στεγαστικά δικαιώματα που θα είχε οποιοσδήποτε άλλος που νοικιάζει κοινωνική ή ιδιωτική ενοικιαζόμενη κατοικία⁷⁵ (βλ. Κεφάλαιο 4).

⁷⁴ <https://www.york.ac.uk/media/chp/documents/2015/Housing%20First%20England%20Report%20February%202015.pdf>

⁷⁵ Wolf, J. (2016). Krachtwerk. Methodisch werken aan participatie en zelfregie. (Strengths Work, μια συστηματική μέθοδος για τη συμμετοχή και την αυτοκαθοδήγηση). Bussum: Coutinho.

2.4. Προσανατολισμός στην ανάκαμψη

Μια υπηρεσία με προσανατολισμό στην ανάκαμψη επικεντρώνεται στη συνολική ευημερία του ατόμου. Αυτό περιλαμβάνει τη σωματική και ψυχική του υγεία, το επίπεδο κοινωνικής υποστήριξης (από σύντροφο, οικογένεια ή φίλους) και το επίπεδο κοινωνικής ενσωμάτωσης, δηλαδή το να είναι μέλος μιας κοινότητας και να συμμετέχει ενεργά στην κοινωνία. Η προώθηση της ανάκαμψης μπορεί να περιλαμβάνει τη δυνατότητα πρόσβασης στην εκπαίδευση ή τη βοήθεια κάποιου να βρει μια ικανοποιητική δραστηριότητα αναψυχής. Η παρακολούθηση ενός προσανατολισμού στην ανάρρωση είναι κάτι πολύ ευρύτερο και πιο φιλόδοξο από την απλή ρύθμιση της χρήσης ναρκωτικών ή αλκοόλ ή την υποστήριξη συμμετοχής στη θεραπεία. Πρόκειται για την εξασφάλιση μιας ασφαλούς και ικανοποιητικής ζωής για κάποιον, τη δημιουργία μιας ζωής που τον εντάσσει στην κοινότητα, στη στέγαση και στην ευρύτερη κοινωνική και οικονομική ζωή με θετικό τρόπο.

Η έννοια της ανάκαμψης μπορεί να προσεγγιστεί από διαφορετικές οπτικές γωνίες⁷⁶, αλλά επικεντρώνεται στο να αποκτήσει το άτομο μια αίσθηση σκοπού, με την προοπτική μιας καλύτερης και ασφαλέστερης ζωής. Δίνεται έμφαση στο άτομο που “ανακτά τον εαυτό του”, επιλέγοντας την κατεύθυνση της μελλοντικής του ζωής.

Στο μοντέλο “Στέγαση Πρώτα”, οι άστεγοι μπορούν να ανακάμψουν: δηλαδή να αποκτήσουν ξανά μια πιο ουσιαστική και ελπιδοφόρα ζωή. Η ανάκαμψη δεν σημαίνει ότι οι χρήστες των υπηρεσιών δεν θα αντιμετωπίζουν πλέον προβλήματα, συμπτώματα ή δυσκολίες. Ούτε η ανάκαμψη σημαίνει ότι δεν θα χρησιμοποιούν πλέον εξειδικευμένες υπηρεσίες, φαρμακευτική αγωγή ή ότι θα είναι απαραίτητα σε θέση να ζουν εντελώς ανεξάρτητα. Η διαδικασία της ανάρρωσης είναι μοναδική και προσωπική. Είναι μια διαδικασία δοκιμής και λάθους, που περιλαμβάνει μικρά βήματα προς τα εμπρός και προς τα πίσω. Είναι μια διαδικασία που το άτομο γιορτάζει τις επιτυχημένες εμπειρίες, αλλά και που βιώνει συναισθήματα πόνου και απογοήτευσης. Στο πλαίσιο του “Στέγαση Πρώτα”, η διαδικασία ανάκαμψης είναι ατομική και η υποστήριξη έχει σχεδιαστεί έτσι ώστε να λειτουργεί με ευελιξία ούτως ώστε να μπορεί κάποιος να επιλέξει τη δική του πορεία προς μια καλύτερη ζωή⁷⁷.

Οι υπηρεσίες με προσανατολισμό στην αποκατάσταση γνωρίζουν ότι ένας χρήστης υπηρεσιών μπορεί να έχει βιώσει τραυματικά γεγονότα. Βασίζονται στην κατανόηση του ατόμου που χρησιμοποιεί μια υπηρεσία, όσον αφορά τις τρέχουσες ανάγκες υποστήριξής του, αλλά και όσον αφορά τα άλλα χαρακτηριστικά του και τις εμπειρίες του. Μια υπηρεσία με προσανατολισμό στην ανάκαμψη, όπως η υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα”, επιδιώκει να μεγιστοποιήσει τις δυνάμεις και τις δυνατότητες των ατόμων που λαμβάνουν υποστήριξη, ενθαρρύνοντας την ιδέα ότι η θετική αλλαγή είναι δυνατή. Με την πάροδο του χρόνου, η προσέγγιση μπορεί να περιλαμβάνει την ανάθεση αρμοδιοτήτων στους χρήστες των υπηρεσιών, όπως η καθοδήγηση από ομοτίμους, η εκπροσώπηση άλλων χρηστών της υπηρεσίας “Στέγαση Πρώτα” ή η ανάπτυξη των δικών τους σχεδίων υποστήριξης. Θα δοθεί επίσης έμφαση στην ανάπτυξη προσωπικών σχέσεων, βοηθώντας, όπου χρειάζεται, στο συναισθηματικό αλφαριθμητισμό (την ικανότητα κατανόησης και σωστής επεξεργασίας των συναισθημάτων) και στο να μπορέσουν οι χρήστες των υπηρεσιών να οικοδομήσουν σχέσεις εμπιστοσύνης. Οι υπηρεσίες που υιοθετούν έναν προσανατολισμό ανάκαμψης χρησιμοποιούν συχνά τεχνικές συνέντευξης με κίνητρα.

Το “Στέγαση Πρώτα” ενθαρρύνει ενεργά τα εξής:

- Χρήση θεραπειών για προβλήματα ψυχικής υγείας και άλλα προβλήματα υγείας
- Μείωση της βλάβης σε σχέση με τα ναρκωτικά και το αλκοόλ
- Αλλαγές στη συμπεριφορά για τη μείωση των κινδύνων για την υγεία και την ευημερία
- Η Συνειδητοποίηση ότι η θετική αλλαγή είναι εφικτή και ότι η ευκαιρία να έχουν μια καλύτερη ζωή στο μέλλον είναι μια ρεαλιστική επιλογή για τα άτομα που χρησιμοποιούν την Στέγαση Πρώτα.

Ο προσανατολισμός στην ανάκαμψη στο “Στέγαση Πρώτα” είναι μια φιλοσοφία που σημαίνει ότι η υποστήριξη που παρέχεται από το “Στέγαση Πρώτα” δίνει πάντα έμφαση στο γεγονός ότι ο χρήστης

⁷⁶ Rapp, C. και Goscha, R. (2006). Το μοντέλο των δυνάμεων, διαχείριση περιπτώσεων με άτομα με ψυχιατρικές αναπηρίες. Oxford University Press, Saleebey, D. (2006). Η προοπτική των δυνάμεων στην πρακτική της κοινωνικής εργασίας, τόμος 4. Βοστώνη: Pearson Education, Inc.

⁷⁷ Ο Δρ Claude Olivenstein είχε μεγάλη επιρροή στην εισαγωγή της έννοιας της μείωσης της βλάβης στη Γαλλία τη δεκαετία του 1970.

των υπηρεσιών μπορεί να επιλέξει ένα καλύτερο μέλλον ως μια πραγματική δυνατότητα που μπορεί να επιτευχθεί. Η υποστήριξη και η θεραπεία είναι διαθέσιμες για να διευκολύνουν αυτή τη διαδικασία, αλλά αυτό αποτελεί μόνο μία πτυχή του προσανατολισμού προς την ανάκαμψη, ο οποίος επιδιώκει επίσης να εδραιώσει την ιδέα της ανάκαμψης ως μια ρεαλιστική προοπτική για κάθε άτομο που χρησιμοποιεί το “Στέγαση Πρώτα”.

Ο προσανατολισμός στην ανάκαμψη πρέπει να αντιμετωπιστεί προσεκτικά, διασφαλίζοντας μια σαφή και δίκαιη προσέγγιση στην επιλογή και τον έλεγχο, καθώς και στον ανθρωποκεντρικό σχεδιασμό στο πλαίσιο του “Στέγαση Πρώτα”. Είναι σημαντικό τα θετικά μηνύματα του προσανατολισμού στην ανάκαμψη να τίθενται προσεκτικά σε εφαρμογή. Ειδικότερα:

- ο Η προώθηση της ανάκαμψης πρέπει πάντα να αντανakλά αυτό που θέλει κάποιος για τον εαυτό του και όχι τις ιδέες οποιουδήποτε άλλου σχετικά με την κατεύθυνση που πρέπει να πάρει η ζωή του. Τα άτομα που χρησιμοποιούν το “Στέγαση Πρώτα” πρέπει να ακούγονται και οι επιλογές τους να γίνονται σεβαστές. Ο προσανατολισμός στην ανάκαμψη είναι μια πτυχή του “Στέγαση Πρώτα”.
- ο Ο προσανατολισμός στην ανάκαμψη πρέπει να είναι ρεαλιστικός και θεμελιωμένος, αλλά δεν πρέπει να γίνονται υποθέσεις σχετικά με το τι είδους ζωή μπορεί τελικά να επιτύχει ο χρήστης της υπηρεσίας “Στέγαση Πρώτα” για τον εαυτό του.

2.5. Μείωση βλάβης

Η μείωση βλάβης βασίζεται στην ιδέα ότι ο τερματισμός της προβληματικής χρήσης ναρκωτικών και αλκοόλ μπορεί να είναι μια πολύπλοκη διαδικασία και ότι οι υπηρεσίες που απαιτούν αποχή ή αποτοξίνωση δεν λειτουργούν καλά για πολλούς άστεγους. Η μείωση βλάβης αποτελεί κυρίαρχη πρακτική σε ορισμένες χώρες της Βόρειας Ευρώπης, όπως η Φινλανδία ή το Ηνωμένο Βασίλειο, και αποτελεί μακροχρόνια πρακτική στη Γαλλία⁷⁸, αλλά δεν εφαρμόζεται καθολικά σε όλη την Ευρώπη. **Υπάρχουν εκτεταμένα στοιχεία που αποδεικνύουν ότι η μείωση βλάβης είναι πιο αποτελεσματική σε άστεγους με υψηλές και σύνθετες ανάγκες από ό,τι οι υπηρεσίες αποχής ή αποτοξίνωσης⁷⁹.**

Η μείωση βλάβης θεωρεί ότι η προβληματική χρήση ναρκωτικών ή αλκοόλ είναι αποτέλεσμα άλλων αναγκών υποστήριξης και ότι μπορεί να περιπλέξει και να αυξήσει άλλες ανάγκες υποστήριξης. Για παράδειγμα, η χρήση ναρκωτικών δεν μπορεί να θεραπευτεί ή να αντιμετωπιστεί μεμονωμένα. Πρέπει να γίνει κατανοητή σε σχέση με τις άλλες ανάγκες υποστήριξης, τα χαρακτηριστικά και τη συμπεριφορά του ατόμου.

Η ολιστική προσέγγιση (λαμβάνοντας υπόψη τον άνθρωπο στο σύνολό του) που επιδιώκει να αντιμετωπίσει όλες τις αιτίες και τις συνέπειες της χρήσης ναρκωτικών και αλκοόλ αποτελεί κεντρικό στοιχείο της φιλοσοφίας της μείωσης βλάβης. Εξίσου, η μείωση βλάβης επιδιώκει να πείσει και να υποστηρίξει τους ανθρώπους να τροποποιήσουν τη χρήση ναρκωτικών και αλκοόλ που τους προκαλεί βλάβη. Η μείωση βλάβης προσφέρει υποστήριξη, βοήθεια και θεραπεία, αλλά δεν απαιτεί αποχή από τα ναρκωτικά και το αλκοόλ.

Η μείωση βλάβης ακολουθεί μία πειστική προσέγγιση⁸⁰. Ο στόχος δεν είναι απαραίτητα η διακοπή κάθε χρήσης ναρκωτικών και αλκοόλ, αλλά η μείωση βλάβης που βιώνει κάποιος, βοηθώντας τον να μειώσει και να διαχειριστεί τη χρήση τους. Εάν κάποιος επιθυμεί να είναι απολύτως νηφάλιος, η προσέγγιση της μείωσης βλάβης μπορεί να διευκολύνει αυτή τη διαδικασία. Ωστόσο, η προσέγγιση της μείωσης βλάβης θα ασχοληθεί επίσης με έναν ενεργό χρήστη, δουλεύοντας μαζί του για να τον ενθαρρύνει να μειώσει τη χρήση ναρκωτικών και αλκοόλ.

Η μείωση βλάβης διαδραματίζει αναπόσπαστο ρόλο στο “Στέγαση Πρώτα”. Το “Στέγαση Πρώτα” δεν θα μπορούσε να δώσει έμφαση στη στέγαση ως ανθρώπινο δικαίωμα, να προωθήσει την επιλογή των χρηστών των υπηρεσιών ή να προσφέρει το διαχωρισμό της στέγασης από τη θεραπεία, αν δεν χρησιμοποιούσε τη μείωση βλάβης. Εάν απαιτούνταν αποχή, δεν θα μπορούσε να προσφερθεί στέγαση σε κάποιον που αρνιόταν να σταματήσει να πίνει ή να παίρνει ναρκωτικά, ούτε να διατηρηθεί από κάποιον που αρνιόταν να σταματήσει να πίνει ή να παίρνει ναρκωτικά.

⁷⁸ Pleace, N. (2008) Effective Services for Substance Misuse and Homelessness in : Εδιμβούργο: Σκωτσέζικη Κυβέρνηση <http://www.gov.scot/Resource/Doc/233172/0063910.pdf>

⁷⁹ Pleace, N. (2008) Effective Services for Substance Misuse and Homelessness in : Εδιμβούργο: Σκωτσέζικη Κυβέρνηση <http://www.gov.scot/Resource/Doc/233172/0063910.pdf>

⁸⁰ Μια εξαίρεση είναι εάν ένα άτομο απειλεί την ασφάλεια του προσωπικού, οπότε η δέσμευση μπορεί να πρέπει να διακοπεί, είτε προσωρινά είτε μόνιμα.

2.6. Ενεργός δέσμευση χωρίς εξαναγκασμό

Η ενεργός δέσμευση χωρίς εξαναγκασμό, που αποτελεί αμερικανική ορολογία, μπορεί να περιγραφεί ως ένας διεκδικητικός, αν και πολύ σημαντικός όχι επιθετικός, τρόπος εργασίας με τους χρήστες των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα”. Η έμφαση δίνεται στην εμπλοκή με τους χρήστες των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” με θετικό τρόπο που τους κάνει να πιστέψουν ότι η ανάκαμψη είναι δυνατή. Αυτή είναι η τεχνική με την οποία το “Στέγαση Πρώτα” επιδιώκει έναν προσανατολισμό ανάκαμψης (βλέπε 2.4).

Στο πλαίσιο του προσανατολισμού της μείωσης της βλάβης και της ανάκαμψης του “Στέγαση Πρώτα”, η έμφαση δίνεται πάντα στη θετική προσπάθειά του να πείσουμε τους ανθρώπους που χρησιμοποιούν το “Στέγαση Πρώτα” να συμμετάσχουν στη βοήθεια που χρειάζονται. Οι χρήστες των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” καλούνται επίσης να εξετάσουν εποικοδομητικά κάθε πτυχή της συμπεριφοράς τους που μπορεί να απειλεί τη στέγαση, την υγεία, την ευημερία και την ποιότητα της ζωής τους..

- ο Τα άτομα που κάνουν χρήση του “Στέγαση Πρώτα” δεν πρέπει ποτέ να απειλούνται με κυρώσεις επειδή συμπεριφέρονται ή δεν συμπεριφέρονται με ορισμένους τρόπους. Δεν πρέπει να υπάρχει άρνηση πρόσβασης σε κατοικία, ούτε απειλές για την υπάρχουσα κατοικία, ούτε στέρξη υποστήριξης ή θεραπείας, εάν κάποιος δεν τροποποιήσει τη συμπεριφορά του με τρόπους που το προσωπικό του “Στέγαση Πρώτα” μπορεί να θεωρεί ότι θα ήταν επωφελείς για την ευημερία του⁸¹.
- ο Εξίσου, το “Στέγαση Πρώτα”, χρησιμοποιώντας τον προσανατολισμό της ανάκαμψης και της μείωσης της βλάβης, εργάζεται ενεργά και συνεχώς για να τονίσει ότι η υποστήριξη, η θεραπεία και οι συμβουλές είναι πάντα διαθέσιμες και ότι οι θετικές αλλαγές στην υγεία, την ευημερία, την κοινωνική ένταξη και τη συνολική ποιότητα ζωής είναι δυνατές. Η συζήτηση, οι συμβουλές, η πληροφόρηση, η υποστήριξη και η πειθώ αποτελούν μηχανισμούς για την επίτευξη αυτού του στόχου.

2.7. Σχεδιασμός με επίκεντρο τον άνθρωπο

Οι υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα” χρησιμοποιούν ανθρωποκεντρικό σχεδιασμό, ο οποίος ουσιαστικά περιλαμβάνει την οργάνωση της υποστήριξης και της θεραπείας γύρω από το άτομο και τις ανάγκες του⁸². Αυτή η εστίαση αντανάκλα την έμφαση στην επιλογή και τον έλεγχο για τους χρήστες των υπηρεσιών. Μπορεί να συνοψισθεί ως το “Στέγαση Πρώτα” να προσαρμόζεται και να οργανώνεται στους χρήστες των υπηρεσιών, αντί να περιμένει κάποιος να προσαρμοστεί και να ρυθμιστεί σύμφωνα με την υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα”.

Ορισμένες υπηρεσίες για τους άστεγους περιμένουν από κάποιον να ακολουθήσει μια καθορισμένη πορεία, χρησιμοποιώντας ένα σταθερό φάσμα υπηρεσιών που λειτουργούν πάντα με τον ίδιο τρόπο για όλους. Το “Στέγαση Πρώτα” ενθαρρύνει τα άτομα προς την αποκατάσταση, αλλά έχει σχεδιαστεί για να τους επιτρέπει να οικοδομήσουν τη δική τους πορεία, χρησιμοποιώντας το συγκεκριμένο συνδυασμό υπηρεσιών που τους ταιριάζει.

Όλοι όσοι χρησιμοποιούν μια υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” ενθαρρύνονται και υποστηρίζονται να επιλέξουν το είδος της ζωής που θέλουν να ζήσουν. Η επιλογή και ο έλεγχος παίζουν σημαντικό ρόλο σε αυτό, με τους χρήστες των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” να λαμβάνουν πραγματικές αποφάσεις σχετικά με τα είδη υποστήριξης και θεραπείας που επιθυμούν να λάβουν. Ο ανθρωποκεντρικός σχεδιασμός στο πλαίσιο του “Στέγαση Πρώτα” επικεντρώνεται στην κατανόηση πως:

81 Στην Ευρώπη, ο όρος “ανθρωποκεντρικός σχεδιασμός” μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να αναφερθεί σε ένα σύστημα που βοηθά κάποιον να διαχειριστεί όλες τις πτυχές της ζωής του. Αυτό είναι παρόμοιο, αλλά όχι ταυτόσημο με αυτό που εννοείται με τον ανθρωποκεντρικό σχεδιασμό σε μια υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα”. https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/250877/5086.pdf

82 Cohen, S. and Wills, T. (1985) Stress, Social Support and the Buffering Hypothesis Psychological Bulletin, 98, σελ. 310-357.

- ο Όλες οι πτυχές της ζωής που κάποιος επιθυμεί να ζήσει, δηλαδή τα πράγματα που αξίζουν τον κόπο, που ανταμείβουν και που ενισχύουν την ευημερία και τις πιθανότητες ευτυχίας του. Αυτό επεκτείνεται πέρα από την εξασφάλιση της κατάλληλης στέγασης και του σωστού φάσματος θεραπείας και υποστήριξης.
- ο Οι ανάγκες που μπορεί να έχει κάποιος που χρησιμοποιεί το “Στέγαση Πρώτα” για κοινωνική ένταξη. Η κοινωνική ενσωμάτωση περιλαμβάνει πράγματα όπως η καλή κοινωνική υποστήριξη (φίλοι και/ή οικογένεια και/ή σύντροφος), η συμμετοχή στην πολιτική ζωή (να είναι μέρος της γειτονιάς και της κοινωνίας, όχι απομονωμένοι από αυτήν) και η συνεισφορά στην κοινωνία, π.χ. μέσω εθελοντισμού, αμειβόμενης εργασίας ή άλλης παραγωγικής δραστηριότητας. Η καλή κοινωνική ενσωμάτωση μπορεί να ενισχύσει την υγεία και την ευημερία με τη θετική ενίσχυση της αυτοεκτίμησης⁸³.
- ο Το φάσμα της υποστήριξης που προσφέρεται από τον ανθρωποκεντρικό σχεδιασμό μπορεί να περιλαμβάνει: βοήθεια στη λειτουργία και τη συντήρηση του σπιτιού, πρακτικές δεξιότητες όπως μαγειρική, οικονομικός προϋπολογισμός, ψώνια και διαχείριση λογαριασμών, συμβουλές για χρέη και χρήματα και υποστήριξη για τη διακόσμηση και την επίπλωση. Στον τομέα της κοινωνικής υποστήριξης, ένα ανθρωποκεντρικό σχέδιο μπορεί να αφορά τη δημιουργία ή την αποκατάσταση φιλικών σχέσεων και θετικών οικογενειακών σχέσεων. Το “Στέγαση Πρώτα” θα μπορούσε επίσης, όσον αφορά την κοινωνική ενσωμάτωση, να ενθαρρύνει και να υποστηρίξει την είσοδο στην εκπαίδευση, την κατάρτιση, τις καλλιτεχνικές δραστηριότητες, τον εθελοντισμό, την αμειβόμενη εργασία και τη συμμετοχή στα κοινά. Τέλος, όσον αφορά στην υγεία και στην ευημερία, ένα ανθρωποκεντρικό σχέδιο θα ενθάρρυνε και θα υποστήριζε τους χρήστες των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” να συμμετάσχουν σε θεραπεία.

Το “Στέγαση Πρώτα” αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις ανθρώπινες ανάγκες των αστέγων, το δικαίωμά τους στη στέγαση και το δικαίωμά τους σε μια ποιοτική ζωή. Το “Στέγαση Πρώτα” δεν δίνει πραγματική απάντηση στην έλλειψη στέγης αν απλώς “αποθηκεύει” άστεγους με υψηλές ανάγκες υποστήριξης σε κατοικίες και τους συντηρεί με υπηρεσίες υποστήριξης. Η ευέλικτη, εξατομικευμένη υποστήριξη είναι απαραίτητη. Ο προσωποκεντρικός σχεδιασμός θα πρέπει να έχει διάφορα χαρακτηριστικά:

- ο Διασφάλιση ότι ο χρήστης της υπηρεσίας “Στέγαση Πρώτα” βρίσκεται στο επίκεντρο κάθε απόφασης που μπορεί να αλλάξει τη ζωή του.
- ο Κατανόηση του τι θέλει κάθε άτομο που χρησιμοποιεί το “Στέγαση Πρώτα” από τη ζωή, πώς επιθυμεί να ζήσει και τι επιθυμεί να κάνει. Αυτό θα περιλαμβάνει το τι θέλει όσον αφορά στις σχέσεις, στη θέση του στην κοινωνία και στο πώς επιθυμεί να περνάει το χρόνο του.
- ο Το προσωπικό του “Στέγαση Πρώτα” συνεργάζεται με τα άτομα που χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα” για να διασφαλίσει ότι αυτό που θέλουν από τη ζωή τους, η ποιότητα ζωής τους, η διαχείριση των κινδύνων για την υγεία τους, η προστασία της ευημερίας τους και η διατήρηση της στέγασης τους, βρίσκονται στο επίκεντρο των δραστηριοτήτων του “Στέγαση Πρώτα”.
- ο Ο προσωποκεντρικός σχεδιασμός μπορεί να σημαίνει ότι κάποιος που χρησιμοποιεί το “Στέγαση Πρώτα” ακολουθεί προτεραιότητες που δεν είναι αυτές που ο πάροχος υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” μπορεί να θεωρεί ως την καλύτερη επιλογή για αυτόν. Σε τελική ανάλυση, το “Στέγαση Πρώτα” μπορεί να ενθαρρύνει και να υποστηρίξει τους άστεγους προς την αποκατάσταση, αλλά δεν μπορεί να τους επιβάλλει να ακολουθήσουν μια συγκεκριμένη κατεύθυνση (βλ. 2.6).

83 Cohen, S. and Wills, T. (1985) Stress, Social Support and the Buffering Hypothesis Psychological Bulletin, 98, pp. 310-357.

2.8. Ευέλικτη υποστήριξη για όσο χρονικό διάστημα απαιτείται

Το “Στέγαση Πρώτα” δίνει έμφαση στο δικαίωμα στη στέγαση και με μια άλλη έννοια, που είναι η παραμονή σε επαφή με ένα άτομο που χρησιμοποιεί το “Στέγαση Πρώτα” όταν του γίνεται έξωση. Εάν ένας χρήστης της υπηρεσίας “Στέγαση Πρώτα” υποστεί έξωση, λόγω καθυστερήσεων στο ενοίκιο, όχλησης που προκαλεί αναστάτωση στους γείτονες ή πρόκλησης ζημιών, το “Στέγαση Πρώτα” παραμένει σε επαφή με το άτομο αυτό και προσπαθεί να το στεγάσει εκ νέου. Ομοίως, εάν κάποιος που χρησιμοποιεί την υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” διαπιστώσει ότι δεν μπορεί να ανταπεξέλθει στη διαβίωση στο σπίτι του και το εγκαταλείψει, η υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” συνεχίζει να εργάζεται μαζί του.

Εάν κάποιος χάσει το σπίτι του, δεν αφήνεται να τα βγάλει πέρα μόνος του από μια υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα”. Οι υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα” παραμένουν δεσμευμένες και συνεχίζουν να προσπαθούν να διασφαλίσουν το δικαίωμα του ατόμου στη στέγαση.

Το “Στέγαση Πρώτα” προσφέρει υποστήριξη σχεδιασμένη για την κάλυψη των ατομικών αναγκών. Η εστίαση στην επιλογή και τον έλεγχο, ο προσωποκεντρικός σχεδιασμός, ο προσανατολισμός στην ανάκαμψη και η μείωση της βλάβης, όλα αυτά στηρίζουν αυτό το θεμελιώδες χαρακτηριστικό μιας υπηρεσίας “Στέγαση Πρώτα”. Η υποστήριξη είναι προσαρμόσιμη, ευέλικτη και μπορεί επίσης να είναι ευφάνταστη, ανταποκρινόμενη σε κάθε μοναδικό σύνολο αναγκών όπως απαιτείται, τουλάχιστον στο πλαίσιο των (οικονομικών) πόρων στους οποίους έχει πρόσβαση μια υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα”. Η ένταση της υποστήριξης μπορεί να αυξάνεται και να μειώνεται ανάλογα με τις ατομικές ανάγκες, έτσι ώστε η υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” να μπορεί να ανταποκρίνεται θετικά όταν κάποιος χρειάζεται περισσότερη ή λιγότερη βοήθεια σε καθημερινή βάση.

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, η στήριξη ακολουθεί το άτομο και δεν συνδέεται με ένα μέρος. Αυτό επιτρέπει στο “Στέγαση Πρώτα” να διατηρήσει την επαφή αν κάποιος χάσει την υπάρχουσα κατοικία του, ή πρέπει, για παράδειγμα, να εισέλθει σε νοσοκομείο ή φυλακή σε βραχυπρόθεσμη βάση.

Το τελευταίο, καίριο στοιχείο της ευέλικτης παροχής υπηρεσιών είναι η παροχή υποστήριξης για όσο χρονικό διάστημα είναι απαραίτητο. Για τα άτομα που κάνουν χρήση της “Στέγαση Πρώτα”, η διαβίωση στο δικό τους σπίτι μπορεί να μην είναι η συνήθης εμπειρία τους. Μπορεί να έχουν περάσει χρόνια, σε ορισμένες περιπτώσεις δεκαετίες, σε υπηρεσίες αστέγων, ξενώνες και καταφύγια έκτακτης ανάγκης, να έχουν κάνει καταλήψεις ή να ζουν στο δρόμο. Η υποστήριξη που απαιτείται για την προσαρμογή στην ανεξάρτητη διαβίωση μπορεί να χρειαστεί να επεκταθεί πέρα από μερικούς μήνες, και η διαδικασία διασφάλισης ότι η υγεία, η ευημερία και η κοινωνική ενσωμάτωση ενός χρήστη των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” είναι όσο το δυνατόν πιο θετικές μπορεί επίσης να διαρκέσει αρκετό χρόνο.

Αυτό δεν σημαίνει ότι οι ανάγκες υποστήριξης θα είναι συνεχώς υψηλές. Οι ανάγκες αλλάζουν με την πάροδο του χρόνου. Η υποστήριξη πρέπει απαραίτητα να είναι μόνιμη, καθώς οι χρήστες των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” μπορούν να φτάσουν σε ένα σημείο όπου δεν χρειάζονται πλέον “Στέγαση Πρώτα” και μπορούν είτε να τα καταφέρουν με χαμηλότερης έντασης υποστήριξη είτε να ζήσουν εντελώς ανεξάρτητα.

ΚΟΙΝΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Παράλληλα με τις βασικές αρχές, κάθε υπηρεσία "Στέγαση Πρώτα" έχει ένα σύνολο κοινών στόχων, οι οποίοι μπορούν συνοψιστούν ως εξής:

- ο Παροχή βιώσιμης στέγασης.
- ο Προώθηση της υγείας και της ευημερίας.
- ο Προώθηση της κοινωνικής ένταξης, συμπεριλαμβανομένων:
 - ο Ενσωμάτωση στην Κοινότητα
 - ο Ενίσχυση της κοινωνικής υποστήριξης
 - ο Πρόσβαση σε ουσιαστική και παραγωγική δραστηριότητα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.

Παροχή Υποστήριξης

Υποστήριξη στο “Στέγαση Πρώτα”

Η υποστήριξη στο πλαίσιο του “Στέγαση Πρώτα” επικεντρώνεται **στη διατήρηση της στέγασης, στην προώθηση και υποστήριξη της καλής υγείας και της ευημερίας, στην ανάπτυξη κοινωνικών στηριγμάτων, στην ενσωμάτωση στην κοινότητα και στην επέκταση της συμμετοχής σε δραστηριότητες με νόημα.** Το “Στέγαση Πρώτα” παρέχει αυτές τις υπηρεσίες χρησιμοποιώντας **διεπιστημονικές ομάδες** και/ή διάφορες μορφές υπηρεσιών **διαχείρισης περιπτώσεων υψηλής έντασης.** Κινητές ομάδες εργαζομένων παρέχουν αυτές τις υπηρεσίες στα άτομα που χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα”, επισκεπτόμενοι τα άτομα αυτά **στο σπίτι τους**, ή μερικές φορές σε άλλο κοινό συμφωνημένο χώρο, όπως ένα καφέ.

3.1. Διατήρηση της στέγασης

Ο πρώτος στόχος του “Στέγαση Πρώτα” είναι η εξασφάλιση στέγασης. Η στέγαση είναι το πρώτο και όχι το τελευταίο ζήτημα με το οποίο ασχολείται η υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα”. Η αρχή με τη στέγαση είναι μια βασική διαφορά μεταξύ του “Στέγαση Πρώτα” και ορισμένων άλλων μοντέλων παροχής υπηρεσιών για άστεγους, όπως οι κλιμακωτές υπηρεσίες, που προσπαθούν να καταστήσουν κάποιον “έτοιμο για στέγαση” πριν του προσφέρουν σπίτι. Η χρήση της στέγασης ως σημείο εκκίνησης σημαίνει ότι οι υπηρεσίες **“Στέγαση Πρώτα”** μπορούν να επικεντρώσουν την υποστήριξή τους στο να δώσουν τη δυνατότητα σε κάποιον να ζήσει όσο το δυνατόν πιο ανεξάρτητα, να υποστηρίξουν την υγεία και την ευημερία του και να προσφέρουν βοήθεια για την κοινότητα και την ευρύτερη κοινωνική ένταξη (βλ. Κεφάλαιο 2).

Το **“Στέγαση Πρώτα”** δεν προσφέρει μόνο στέγαση⁸³. **Η στέγαση είναι απαραίτητη και αποτελεί το σημείο εκκίνησης για το “Στέγαση Πρώτα”, αλλά πρέπει να συνδυάζεται με υποστήριξη.** Εάν κάποιος στεγάζεται, αλλά δεν του προσφέρεται θεραπεία, δεν υπάρχει πρακτική βοήθεια για την καθημερινή διαβίωση, είναι κοινωνικά απομονωμένος, δεν είναι μέλος μιας κοινότητας και δεν έχει τίποτα ουσιαστικό να τον απασχολήσει, πολλά από τα δυνητικά επιζήμια της έλλειψης στέγας εξακολουθούν να του συμβαίνουν⁸⁴. Στην καλύτερη περίπτωση ένας άστεγος με υψηλές ανάγκες που στεγάζεται χωρίς υποστήριξη “αποθηκεύεται” χωρίς τη δυνατότητα να προχωρήσει προς την αποκατάσταση. Στη χειρότερη περίπτωση, η έλλειψη στέγας επαναλαμβάνεται, καθώς οι μη καλυπτόμενες ανάγκες προκαλούν απώλεια στέγας⁸⁵.

Η υποστήριξη είναι απαραίτητη για την επιτυχία του “Στέγαση Πρώτα”. Η λήξη της κατάστασης αστεγίας σε υψηλά ποσοστά επιτυγχάνεται με την παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών υποστήριξης μετά τη στέγαση του χρήστη των υπηρεσιών.

Υπάρχουν συγκεκριμένες πτυχές της υποστήριξης που παίζουν άμεσο ρόλο στο να βοηθήσουν τα άτομα που χρησιμοποιούν το “Στέγαση Πρώτα” να διατηρήσουν τη στέγασή τους. Κεντρικό ρόλο σε αυτές τις μορφές υποστήριξης παίζει **η τακτική** επαφή με ένα μέλος του προσωπικού του “Στέγαση Πρώτα”. Παράλληλα με τον έλεγχο της ευημερίας του χρήστη της υπηρεσίας “Στέγαση Πρώτα”, ένα μέλος του προσωπικού επανεξετάζει τη στεγαστική του κατάσταση και διασφαλίζει ότι δεν υπάρχουν τρέχοντα ή πιθανά προβλήματα. Οι περισσότερες υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα” έχουν μια τακτική συνάντηση, **συνήθως μια φορά την εβδομάδα**, πρόσωπο με πρόσωπο, στο σπίτι του χρήστη των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα”. Ορισμένες υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα” απαιτούν μια καθορισμένη μορφή τακτικής συνάντησης- άλλες είναι πιο ευέλικτες ως προς τη συχνότητα της συνάντησης και μπορεί επίσης να επιτρέπουν τη διεξαγωγή της μέσω τηλεφώνου ή μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. **Η συχνότητα και ο τύπος της επαφής καθορίζονται από τις εκφρασμένες ανάγκες του χρήστη της υπηρεσίας.**

3.1.1. Η παρεχόμενη υποστήριξη

Ο ρόλος του προσωπικού του “Στέγαση Πρώτα” στην άμεση υποστήριξη της διατήρησης της στέγασης μπορεί να περιλαμβάνει τις ακόλουθες δραστηριότητες:

83 <http://www.housingfirsttoolkit.ca/>

84 Jones, A. and Pleace, N. (2005) Daytime Homelessness London: .

85 Pleace, N. (1997) Rehousing Single Homeless People, στο Burrows, R., Pleace, N. and Quilgars, D. (Eds) Homelessness and Social Policy London: Routledge, 151-179

86 Tsemberis, S. (2010) “Στέγαση Πρώτα”: Άνθρωποι με ψυχικές ασθένειες και εθισμό: Το μοντέλο “Μονοπάτι” για τον τερματισμό της έλλειψης στέγας Μινεσότα: Hazelden.

- ο **Τακτική παρακολούθηση της στεγαστικής κατάστασης κάθε χρήστη της υπηρεσίας "Στέγαση Πρώτα"**, ελέγχοντας τρέχοντα και πιθανά προβλήματα με τη διατήρηση της στέγασης.
- ο **Διασφάλιση όσο το δυνατόν καλύτερων σχέσεων με τους γείτονες**. Αυτό μπορεί να αποτελέσει κρίσιμο μέρος της υποστήριξης που παρέχει η υπηρεσία "Στέγαση Πρώτα". Η διατήρηση της στέγασης μπορεί να συνδεθεί στενά με την ένταξη στην κοινότητα, οι εργαζόμενοι θα πρέπει να διασφαλίσουν, στο μέτρο του δυνατού, ότι ο χρήστης της υπηρεσίας "Στέγαση Πρώτα" είναι ευχαριστημένος με τους γείτονες του και ότι οι γείτονες του είναι ευχαριστημένοι που ζουν δίπλα σε έναν χρήστη της υπηρεσίας "Στέγαση Πρώτα".
- ο **Πρακτικές συμβουλές και βοήθεια για να διασφαλιστεί ότι ένα σπίτι είναι κατάλληλο**. Αυτού του είδους η βοήθεια μπορεί να παρέχεται όταν κάποιος μετακομίζει στο νέο του σπίτι και χρειάζεται βοήθεια με τα έπιπλα, με τη διασφάλιση ότι η κουζίνα είναι κατάλληλα εξοπλισμένη και ότι το ρεύμα και το νερό είναι συνδεδεμένα και λειτουργούν, ή αν κάτι πάει στραβά με το διαμέρισμα και χρειάζεται βοήθεια για την επισκευή του.
- ο **Βοήθεια για τον προϋπολογισμό**. Ορισμένες υπηρεσίες του "Στέγαση Πρώτα" έχουν μερικό έλεγχο του προϋπολογισμού για τους χρήστες των υπηρεσιών "Στέγαση Πρώτα", για να διασφαλίσουν την καταβολή του ενοικίου ή της συνεισφοράς τους στο ενοίκιο. Άλλες προσφέρουν απλώς συμβουλές για τη διαχείριση των χρημάτων. Στους χρήστες των υπηρεσιών "Στέγαση Πρώτα" μπορεί επίσης να παρέχεται υποστήριξη όσον αφορά τα δικαιώματα πρόνοιας, δηλαδή τη διεκδίκηση όλων των επιδομάτων πρόνοιας που δικαιούνται.
- ο **Συμβουλές και υποστήριξη για ανεξάρτητη διαβίωση**. Ορισμένοι χρήστες των υπηρεσιών "Στέγαση Πρώτα" μπορεί αρχικά να χρειάζονται βοήθεια με το μαγείρεμα υγιεινών γευμάτων, με την καθαριότητα και τη συντήρηση ή τη διακόσμηση του σπιτιού τους, επειδή αυτά είναι πράγματα που δεν έχουν ξανακάνει ή δεν έχουν κάνει για μεγάλο χρονικό διάστημα.
- ο **Το "Στέγαση Πρώτα" μπορεί ουσιαστικά να παρέχει υπηρεσίες πλήρους ή μερικής διαχείρισης κατοικιών για ιδιωτικούς ή κοινωνικούς ιδιοκτήτες κατοικιών**. Εδώ, σε αντάλλαγμα για πρόσβαση σε κατοικία, οι υπηρεσίες "Στέγαση Πρώτα" μπορούν να προσφέρουν τη διαχείριση της κατοικίας για τον ιδιοκτήτη, έτσι ώστε ο ιδιοκτήτης να μην χρειάζεται να κάνει τίποτε άλλο από το να λαμβάνει τα ενοίκια. Ορισμένες υπηρεσίες "Στέγαση Πρώτα" μπορούν επίσης να εγγυηθούν το ενοίκιο. Σε αυτή την περίπτωση, η υπηρεσία "Στέγαση Πρώτα" παρέχει υποστήριξη στον χρήστη της υπηρεσίας "Στέγαση Πρώτα", αλλά διαχειρίζεται επίσης τη στέγαση ώστε να αντανακλά τις ανησυχίες του ιδιοκτήτη (βλ. Κεφάλαιο 4).
- ο **Όλα τα άλλα είδη υποστήριξης πρέπει να παρέχονται ανάλογα με τις ανάγκες**: είναι σημαντικό οι υπηρεσίες "Στέγαση Πρώτα" να είναι πολύ ευέλικτες, προσιτές, μη επικριτικές και να έχουν το ήθος να κάνουν ό,τι χρειάζεται. Μπορεί να κληθούν να βοηθήσουν να ξεβουλώσουν έναν νεροχύτη ή μια τουαλέτα, να διδάξουν σε κάποιον τη νέα του κουζίνα ή πώς να χειριστεί το τηλεχειριστήριο της τηλεόρασης, να τον βοηθήσουν να προσαρμοστεί στη γειτονιά του, να χρησιμοποιήσει το πλυντήριο ρούχων, να εξασκηθεί στην αποφυγή ενός εμπόρου ναρκωτικών και συχνά απλώς να τον ακούσουν, όχι ως πάροχος υπηρεσιών αλλά ως ένας άνθρωπος προς έναν άλλο.

3.2. Υγεία και ευημερία

3.2.1. Οργανωτική υποστήριξη

Η υγεία και η ευημερία των χρηστών των υπηρεσιών **"Στέγαση Πρώτα"** τείνει να διαχειρίζεται με μία από τις δύο κύριες προσεγγίσεις. Οι υπηρεσίες **"Στέγαση Πρώτα"** μπορεί να προσφέρουν και τις δύο αυτές μορφές υποστήριξης ή να παρέχουν μόνο τη μία από τις δύο:

- ο **Εντατική διαχείριση περιπτώσεων (ICM)** ή μια παρόμοια μορφή διαχείρισης περιπτώσεων υψηλής έντασης, η οποία παρέχει κάποια υποστήριξη και δημιουργεί συνδέσεις μεταξύ των χρηστών των υπηρεσιών και της θεραπείας και της υποστήριξης που παρέχεται από άλλες υπηρεσίες υγείας, υποστήριξης και κοινωνικής εργασίας.
- ο **Μια ομάδα δυναμικής κοινοτικής θεραπείας (ACT)** ή άλλη διεπιστημονική ομάδα που παρέχει άμεσα θεραπεία για πολλές ανάγκες, συμπεριλαμβανομένων των προβλημάτων ψυχικής υγείας, των προβλημάτων ναρκωτικών/αλκοόλ και της κακής σωματικής υγείας, και παρέχει τη διαχείριση της περίπτωσης που απαιτείται για να βοηθήσει το άτομο να έχει πρόσβαση σε θεραπεία από άλλες υπηρεσίες, όπως απαιτείται. Αυτή η προσέγγιση τείνει να χρησιμοποιείται για άστεγους με πολύ υψηλές ανάγκες υποστήριξης.
- ο Μια υπηρεσία του **"Στέγαση Πρώτα"** που προσφέρει τόσο **ICM** όσο και **ACT**, η οποία αποτελεί τη βάση του αρχικού μοντέλου **"Στέγαση Πρώτα"**, έχει την ευελιξία να επιτρέπει στους χρήστες των υπηρεσιών να μετακινούνται από τα επίπεδα υποστήριξης ACT (ή ισοδύναμα) σε ICT (ή ισοδύναμα) και το αντίστροφο⁸⁷.

	Τύπος παρέμβασης	Προφίλ	Υποστήριξη
ACT (Δυναμική Κοινοτική Θεραπεία)	Παρέμβαση χρήση υπηρεσιών/ πολυεπαγγελματική παρέμβαση	Σοβαρή ψυχική ασθένεια με ή χωρίς εξαρτήσεις	Παρέχει άμεσα υπηρεσίες
ICM (Εντατική διαχείριση περιπτώσεων)	Χρήστης υπηρεσιών/ Επαγγελματίας	Προβλήματα ψυχικής υγείας με ή χωρίς εξαρτήσεις	Διαχείριση και συντονισμός για τη δημιουργία συνδέσεων με κοινωνικούς πόρους

Δεν υπάρχει ένας απόλυτα καθορισμένος τρόπος παροχής υποστήριξης στο **"Στέγαση Πρώτα"**. Στις περιπτώσεις που το **"Στέγαση Πρώτα"** είναι **μια εντατική υπηρεσία διαχείρισης περιπτώσεων**, η υποστήριξη της θεραπείας θα επικεντρώνεται σε έναν και μόνο εργαζόμενο, ο οποίος μπορεί να έχει ή να μην έχει εκπαίδευση στην κοινωνική εργασία, ο οποίος θα παρέχει κάποια άμεση υποστήριξη και θα οργανώνει την πρόσβαση στις ζητούμενες υπηρεσίες υγείας, πρόνοιας και άλλες υπηρεσίες υποστήριξης για λογαριασμό του χρήστη του **"Στέγαση Πρώτα"**. Οι υπηρεσίες **"Στέγαση Πρώτα"** μπορεί να διαθέτουν ειδικούς σε θέματα εθισμού, εργαζόμενους υποστήριξης από ομότιμους, επαγγελματίες υγείας ή άλλους ειδικούς σε αυτόν τον ρόλο διαχείρισης της περίπτωσης. Ο εργαζόμενος στο **"Στέγαση Πρώτα"** θα παρέχει επίσης στον χρήστη της υπηρεσίας υποστήριξη που σχετίζεται με τη στέγαση για τη διατήρηση της στέγασης του (1. Διατήρηση της στέγασης) και θα τον βοηθήσει επίσης να κινηθεί προς την κοινωνική ένταξη (3. Κοινωνική ενσωμάτωση).

Όταν μια υπηρεσία **"Στέγαση Πρώτα"** χρησιμοποιεί **μια διεπιστημονική ομάδα**, μπορεί να απασχολεί ψυχίατρο, εργαζόμενο σε θέματα ναρκωτικών και αλκοόλ, γιατρό, νοσηλεύτη, εκπαιδευμένο εργαζόμενο ομότιμης υποστήριξης που προωθεί την ανάκαμψη (με βάση το ότι έχει περάσει παρόμοιες εμπειρίες ζωής) και ειδικούς σε θέματα απασχόλησης και επανασύνδεσης με την οικογένεια. Μερικές φορές, όλη αυτή η θεραπεία και η υποστήριξη μπορεί να παρέχεται απευθείας, αλλά όπου υπάρχουν κατάλληλες εξωτερικές υπηρεσίες και είναι προσβάσιμες, μπορεί να χρησιμοποιηθεί η διαχείριση περιπτώσεων.

⁸⁷ Η πλειονότητα των υπηρεσιών **"Στέγαση Πρώτα"** είναι ICM ή υψηλής έντασης διαχείριση περιπτώσεων.

Το “Στέγαση Πρώτα” μπορεί, δυνητικά, να λειτουργήσει ως ένα ολόκληρο κράτος πρόνοιας σε μικρογραφία, παρέχοντας από μόνο του όλη την απαιτούμενη θεραπεία και υποστήριξη. Το “Στέγαση Πρώτα” μπορεί επίσης να προσφέρει ένα μείγμα άμεσα παρεχόμενης θεραπείας και διαχείρισης περιπτώσεων, ή το “Στέγαση Πρώτα” μπορεί κυρίως ή εξ ολοκλήρου να οργανώσει την πρόσβαση σε εξωτερική θεραπεία μέσω εντατικής διαχείρισης περιπτώσεων. Μερικές φορές, μια ενιαία υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” μπορεί να λειτουργήσει σε διαφορετικά επίπεδα και με διαφορετικούς τρόπους ανάλογα με τις ανάγκες του χρήστη, γεγονός που αντικατοπτρίζει στενά τον αρχικό σχεδιασμό του “Στέγαση Πρώτα”.

Τα άτομα που εργάζονται σε μια υπηρεσία του “Στέγαση Πρώτα” μπορεί να έχουν ευρύ φάσμα κατάρτισης και ικανοτήτων. Η ακριβής σύνθεση της ομάδας ποικίλλει, αλλά μπορεί να περιλαμβάνει άτομα με εκπαίδευση, προσόντα και εμπειρία στην παροχή υπηρεσιών υποστήριξης αστέγων και, όταν χρησιμοποιείται μια ACT ή παρόμοια διεπιστημονική ομάδα, ένα μείγμα επαγγελματιών υγείας, ψυχικής υγείας και επαγγελματιών που ασχολούνται με τα ναρκωτικά και το αλκοόλ. Το “Στέγαση Πρώτα” μπορεί επίσης να παρέχει ειδικούς στην απασχόληση και στην υποστήριξη από ομοτίμους, συμπεριλαμβανομένων εκπαιδευμένων υποστηρικτών που είχαν εμπειρία ζωής από την έλλειψη αστεγίας να εργαστούν για το “Στέγαση Πρώτα”.

Το 2015, οι περισσότερες από τις υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα” που λειτουργούσαν στην Ευρώπη, αν και όχι όλες, χρησιμοποιούσαν ένα μοντέλο εντατικής διαχείρισης περιπτώσεων. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι το “Στέγαση Πρώτα” τείνει μέχρι στιγμής να αναπτύσσεται από ευρωπαϊκές χώρες όπου το κράτος παρέχει πολλές υπηρεσίες, με εκτεταμένες, ελεύθερα διαθέσιμες, υπηρεσίες υγείας, ψυχικής υγείας και υπηρεσίες για ναρκωτικά και αλκοόλ, στις οποίες μπορεί εύκολα ή σχετικά εύκολα να έχει κανείς πρόσβαση μέσω της διαχείρισης περιπτώσεων. Ωστόσο, υπάρχουν ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες όπου τα δημόσια συστήματα υγείας είναι πολύ λιγότερο ανεπτυγμένα και, καθώς το μοντέλο “Στέγαση Πρώτα” γίνεται πιο διαδεδομένο, ορισμένες ευρωπαϊκές υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα” μπορεί να διαπιστώσουν ότι πρέπει να παρέχουν θεραπεία απευθείας, αντί να μπορούν να βασίζονται στη διαχείριση περιπτώσεων.

Αξίζει να σημειωθεί ότι ακόμη και σε ορισμένα πολύ ανεπτυγμένα κράτη κοινωνικής πρόνοιας, όπως η Δανία, η Γαλλία, η Σουηδία και η Νορβηγία, οι ομάδες ACT χρησιμοποιούνται σε ορισμένες υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα”⁸⁸. Εν μέρει, αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι ο χρήστης των υπηρεσιών δεν έχει ζητήσει θεραπεία - μόνο στέγαση - παρόλο που το άτομο μπορεί κάλλιστα να χρειάζεται θεραπεία. Μπορεί να είναι ευκολότερο να εμπλακεί ένα άτομο σε θεραπεία όταν αισθάνεται άνετα και γνωρίζει τον πάροχο της θεραπείας. Σε αυτές τις περιπτώσεις, μπορεί να είναι πολύ χρήσιμο, για παράδειγμα, ένας ψυχίατρος να κάνει μια επίσκεψη στο σπίτι ή να καθίσει σε ένα πάρκο και να πει έναν καφέ με τον χρήστη υπηρεσιών, οικοδομώντας εμπιστοσύνη πριν συζητηθεί η θεραπεία.

Μια διεπιστημονική ομάδα μπορεί να είναι απαραίτητη όταν η υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” εργάζεται με με πολύ υψηλές και πολύπλοκες ανάγκες. Οι συνήθεις υπηρεσίες μπορεί να μην είναι σε θέση να ανταποκριθούν αποτελεσματικά στις πολύ σύνθετες ή/και δύσκολες ανάγκες των χρηστών των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα”, για παράδειγμα επειδή είναι εγκατεστημένες σε γραφεία και δεν επισκέπτονται τους ανθρώπους στο σπίτι. Ορισμένες κύριες υπηρεσίες εξακολουθούν επίσης να λειτουργούν σε “σιλό”, δηλαδή να είναι λειτουργικά ανεξάρτητες. Ένα καλό παράδειγμα είναι όταν οι χρήστες των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” χρειάζονται συνδυασμό υπηρεσιών υγείας, ναρκωτικών/αλκοόλ και ψυχικής υγείας. Οι κύριες υπηρεσίες μπορεί να παρέχονται ξεχωριστά και μπορεί να είναι δύσκολο να συντονιστούν, ενώ μια διεπιστημονική ομάδα του “Στέγαση Πρώτα” έχει σχεδιαστεί για να παρέχει ένα μείγμα υποστήριξης και θεραπείας.

Σε ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες, όλες οι υπηρεσίες υγείας που χρειάζεται ένας χρήστης υπηρεσιών του “Στέγαση Πρώτα” θα πρέπει να είναι ελεύθερα διαθέσιμες σε αυτόν ως πολίτη. Ωστόσο, μπορεί να υπάρχουν εμπόδια στις δημόσια χρηματοδοτούμενες υπηρεσίες υγείας όπως η αρνητική στάση του λαού απέναντι στους άστεγους ή η σχετικά περίπλοκη γραφειοκρατία. Οι άστεγοι μπορεί επίσης να αποφεύγουν τις δημόσια χρηματοδοτούμενες υπηρεσίες υγείας, καθώς αισθάνονται στιγματισμένοι και αναμένουν ότι θα τους αρνηθούν τη θεραπεία, ακόμη και αν στην πράξη είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα τους χορηγηθεί θεραπεία⁸⁹. Το “Στέγαση Πρώτα” μπορεί να λειτουργήσει καλά σε αυτές τις περιπτώσεις, επειδή μπορεί να υποστηρίξει και να οργανώσει την πρόσβαση σε όλες τις υπηρεσίες υγείας που επιθυμεί να χρησιμοποιήσει ο χρήστης των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα”, μέσω της διαχείρισης των περιπτώσεων. Όπως αναφέρθηκε, οι ευρωπαϊκές υπηρεσίες του “Στέγαση Πρώτα” παρέχουν συχνά απλώς διαχείριση των περιπτώσεων, με το σκεπτικό ότι όλες οι απαιτούμενες υπηρεσίες υγείας είναι ήδη ελεύθερα διαθέσιμες. Τότε, ο βασικός ρόλος του “Στέγαση Πρώτα” είναι να διασφαλίσει την κατάλληλη οργάνωση της πρόσβασης.

Όταν χρησιμοποιεί μια διεπιστημονική ομάδα, το “Στέγαση Πρώτα” ασκεί πιο άμεσο έλεγχο στο πακέτο θεραπείας και υποστήριξης που παρέχεται σε έναν χρήστη υπηρεσιών απ' ό,τι όταν χρησιμοποιεί ICM. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι όλα τα μέλη της διεπιστημονικής ομάδας είναι υπάλληλοι της υπηρεσίας

88 Quilgars, D. and Pleace, N. (2003) Delivering Health Care to Homeless : Εδιμβούργο: NHS Scotland. <http://www.healthscotland.com/uploads/documents/425-RE04120022003Final.pdf>

“Στέγαση Πρώτα”. Όταν ακολουθείται μια προσέγγιση ICM, δεν υπάρχει το ίδιο επίπεδο ελέγχου, καθώς τα άτομα της ομάδας εργάζονται κυρίως για άλλες υπηρεσίες.

Η συνεργασία με άλλες υπηρεσίες μπορεί να απαιτεί προσεκτική διαχείριση και μπορεί να αποτελέσει πρόκληση για τις υπηρεσίες του “Στέγαση Πρώτα”. Η αποτελεσματικότητα των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” όσον αφορά την παροχή της απαιτούμενης θεραπείας και υποστήριξης εξαρτάται εν μέρει από εξωτερικούς οργανισμούς στους οποίους η υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” δεν μπορεί να ασκεί κανέναν έλεγχο. Εάν αυτές οι εξωτερικές υπηρεσίες αρνηθούν να συνεργαστούν με μια υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” ή αντιμετωπίσουν περικοπές χρηματοδότησης, η υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” μπορεί να αντιμετωπίσει λειτουργικές δυσκολίες. Ο κίνδυνος αυτός είναι μικρότερος όταν οι υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα” αποτελούν μέρος ενός στρατηγικού σχεδίου ή μιας πολιτικής για τη μείωση της έλλειψης στέγης και υπάρχει η προσδοκία από τις υπηρεσίες να συνεργάζονται μεταξύ τους (βλέπε κεφάλαιο 6).

3.2.2. Διαχείριση αναγκών

Θα υπάρξουν ορισμένα άτομα των οποίων οι ανάγκες είναι πολύ υψηλές για το “Στέγαση Πρώτα”. Σε αυτή την περίπτωση, πρέπει να υπάρχουν διαδικασίες που να διασφαλίζουν ότι μπορούν να μετακινηθούν σε πιο κατάλληλες υπηρεσίες. Περίπου οκτώ στους δέκα άστεγους με υψηλές ανάγκες υποστήριξης στεγάζονται επιτυχώς από τις υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα”, με βάση τα τρέχοντα (2015) ευρωπαϊκά και βορειοαμερικανικά στοιχεία (βλ. Κεφάλαιο 1).

Οι λόγοι για τους οποίους μπορεί να μην είναι δυνατόν να υποστηριχθεί κάποιος μέσω του “Στέγαση Πρώτα” περιλαμβάνουν τη διαχείριση του κινδύνου. Για παράδειγμα, κάποιος που ζει σε τυπική κατοικία μπορεί να χρειάζεται πολύ υψηλό επίπεδο παρακολούθησης για τη διασφάλιση της ευημερίας του, επειδή διατρέχει υψηλό αυτοκτονίας ή υπερβολικής δόσης. Αυτό μπορεί να είναι πέρα από τις δυνατότητες που μπορεί να παρέχει μια υπηρεσία του “Στέγαση Πρώτα”, καθώς ένα μέλος του προσωπικού μπορεί να χρειάζεται να βρίσκεται συνεχώς με ένα άτομο για μεγάλο χρονικό διάστημα.

3.2.3. Η θεραπεία και η υποστήριξη που παρέχεται

Η θεραπεία και η υποστήριξη, είτε παρέχονται απευθείας από μια διεπιστημονική ομάδα “Στέγαση Πρώτα”, είτε οργανώνονται σε συνεργασία με εξωτερικές υπηρεσίες μέσω της διαχείρισης περιπτώσεων, μπορεί να περιλαμβάνουν:

- ο **Ψυχιατρικές υπηρεσίες και υπηρεσίες ψυχικής υγείας.** Αυτές θα χρειαστούν, καθώς υπάρχουν σαφείς ενδείξεις ότι οι άστεγοι με υψηλές ανάγκες υποστήριξης, σε όλη την Ευρώπη, έχουν υψηλά ποσοστά προβλημάτων ψυχικής υγείας⁹⁰. Η θεραπεία που είναι διαθέσιμη σε έναν άστεγο μπορεί να διαφέρει σημαντικά ως προς την ποιότητα και ορισμένοι δεν θα έχουν καθόλου πρόσβαση σε θεραπεία πριν αρχίσουν να χρησιμοποιούν την υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα”. Το είδος της παρεχόμενης υποστήριξης θα εξαρτηθεί από τις ανάγκες του ατόμου και τις προτιμήσεις του κάθε χρήστη της υπηρεσίας, αλλά η υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” θα πρέπει να είναι σε θέση να έχει πρόσβαση σε ψυχίατρο, ψυχολόγο, νοσηλευτές ψυχικής υγείας και εξειδικευμένη υποστήριξη από την κοινωνική εργασία ψυχικής υγείας, ανάλογα με τις ανάγκες.
- ο **Υπηρεσίες για τα ναρκωτικά και το αλκοόλ.** Αυτές θα χρειαστούν, καθώς υπάρχουν πανευρωπαϊκά στοιχεία που αποδεικνύουν ότι η έλλειψη αστεγίας μεταξύ ατόμων με υψηλές ανάγκες υποστήριξης μπορεί να συνδέεται με προβληματική χρήση ναρκωτικών και αλκοόλ⁹¹. Και πάλι, ο ακριβής τύπος της παρεχόμενης υποστήριξης θα εξαρτηθεί από το τι επιλέγει ο χρήστης της υπηρεσίας, αλλά συνήθως θα περιλαμβάνει έναν ειδικό σε θέματα ναρκωτικών και αλκοόλ, ο οποίος θα εργάζεται σε ένα πλαίσιο μείωσης της βλάβης (βλ. Κεφάλαιο 2). Η μείωση της βλάβης επιδιώκει να ελαχιστοποιήσει τη ζημία που προκαλείται από τη χρήση ναρκωτικών και αλκοόλ μέσω της υποστήριξης και της ενθάρρυνσης, αντί να χρησιμοποιεί την αποτοξίνωση και την αποχή σε μια προσπάθεια να θέσει τη χρήση υπό έλεγχο. Το “Στέγαση Πρώτα” είναι μια υπηρεσία που χρησιμοποιεί τη μείωση της βλάβης, αλλά είναι επίσης μια υπηρεσία που προωθεί την επιλογή και χρησιμοποιεί ανθρωποκεντρικό σχεδιασμό. Αυτό σημαίνει ότι αν κάποιος που χρησιμοποιεί το “Στέγαση Πρώτα” αποφασίσει μόνος του ότι θέλει αποτοξίνωση ή να δοκιμάσει μια προσέγγιση που βασίζεται στην αποχή, το “Στέγαση Πρώτα” θα πρέπει να οργανώσει αυτή την υπηρεσία γι’ αυτόν.

⁹⁰ Ibidem

⁹¹ Tsemberis, S. (2010) “Στέγαση Πρώτα”: Μινεσότα: Το μοντέλο Pathways για τον τερματισμό της έλλειψης στέγης για άτομα με ψυχικές ασθένειες και εθισμό: Johnson, G., Parkinson, S. and Parsell, C. (2012) Policy shift or program drift? Implementing “Στέγαση Πρώτα” in Australia AHURI Final Report No. 184 <http://www.ahuri.edu.au/research/final-reports/184> Pleace, N. and Quilgars, D. (2013) Improving Health and Social Integration through “Στέγαση Πρώτα”: A Review Brussels: DIHAL/ FEANTSA http://housingfirstguide.eu/website/wp-content/uploads/2016/03/improving_health_and_social_integration_through_housing_first_a_review.pdf

- ο **Κλινικές υπηρεσίες.** Ένας χρήστης των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” μπορεί να χρειάζεται πρόσβαση σε νοσηλευτή που μπορεί να παρακολουθεί την υγεία του, να τον βοηθά στη χορήγηση της φαρμακευτικής του αγωγής και να παρακολουθεί τη θεραπεία. Ο χρήστης της υπηρεσίας “Στέγαση Πρώτα” θα χρειαστεί επίσης πρόσβαση σε οικογενειακό γιατρό/γενικό ιατρό για ιατρικές υπηρεσίες. Μπορεί να χρειαστεί υποστήριξη κατά την παρακολούθηση θεραπειών στα εξωτερικά ιατρεία ενός νοσοκομείου, η οποία μπορεί να περιλαμβάνει την παρουσία ενός μέλους του προσωπικού του “Στέγαση Πρώτα” σε ένα ραντεβού με τον χρήστη της υπηρεσίας. Το “Στέγαση Πρώτα” μπορεί επίσης να χρειαστεί να συνηγορήσει εκ μέρους κάποιου χρήστη για να διασφαλίσει ότι έχει πρόσβαση στις κατάλληλες θεραπείες. Όταν κάποιος που χρησιμοποιεί το “Στέγαση Πρώτα” εισάγεται στο νοσοκομείο για θεραπεία, το “Στέγαση Πρώτα” και το νοσοκομείο θα πρέπει να συνεργαστούν για να διασφαλίσουν ότι οι ανάγκες του καλύπτονται όταν παίρνει εξιτήριο (φεύγει) από το νοσοκομείο.
- ο **Υπηρεσίες προσωπικής φροντίδας** που παρέχουν σωματική βοήθεια σε κάποιον με περιοριστική ασθένεια ή αναπηρία. Ορισμένοι χρήστες των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” μπορεί να χρειάζονται βοήθεια στο ντύσιμο, το πλύσιμο και την προετοιμασία των γευμάτων.
- ο **Εργοθεραπεία.** Αυτό παρέχει εξοπλισμό και φυσικές προσαρμογές στη στέγαση για να μπορέσουν τα άτομα με περιοριστική ασθένεια και αναπηρία να ζήσουν πιο ανεξάρτητα. Ένας χρήστης της υπηρεσίας “Στέγαση Πρώτα” μπορεί να χρειάζεται τροποποιήσεις στην κουζίνα ή το μπάνιο του ή αλλαγές που του επιτρέπουν να μπαίνει και να βγαίνει πιο εύκολα από το σπίτι του, ή πρόσβαση σε εξοπλισμό που κάνει το σπίτι του πιο εύχρηστο.
- ο **Εικοσιτετράωρη κάλυψη.** Αυτό θα πρέπει να είναι διαθέσιμο σε κάποιον με υψηλές ανάγκες υποστήριξης που χρησιμοποιεί το “Στέγαση Πρώτα”. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχουν διαθέσιμες υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα” κατά τις εργάσιμες ώρες και κάποιος θα απαντήσει στο τηλέφωνο εκτός των εργάσιμων ωρών και θα ανταποκριθεί σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης.
- ο **Συμβουλές και πληροφορίες** σχετικά με την υγεία, οι οποίες παρέχονται από το προσωπικό του “Στέγαση Πρώτα”, ενδεχομένως συμπεριλαμβανομένου ενός εργαζόμενου υποστήριξης από ομοτίμους. Ο εργαζόμενος ομότιμης υποστήριξης είναι κάποιος με άμεση εμπειρία από την έλλειψη στέγης που συνεπάγεται υψηλές ανάγκες υποστήριξης, ο οποίος είναι εκπαιδευμένο μέλος του προσωπικού του “Στέγαση Πρώτα”. Οι ευρωπαϊκές υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα” μπορεί μερικές φορές να απασχολούν πρώην χρήστες των υπηρεσιών ή άτομα με παρόμοιο ιστορικό ως μέρος μιας ομάδας ACT ή παρόμοιας συμφωνίας ή για την παροχή υπηρεσιών διαχείρισης περιπτώσεων ICM.

3.3. Κοινωνική ενσωμάτωση

Το “Στέγαση Πρώτα” προσεγγίζει την κοινωνική ενσωμάτωση δίνοντας τη δυνατότητα σε χρήστες με υψηλές ανάγκες υποστήριξης να ζήσουν όσο το δυνατόν πιο ανεξάρτητα σε κανονικές κατοικίες σε μια κανονική γειτονιά. Στην προσέγγιση “Στέγαση Πρώτα”, η κοινωνική ένταξη αναμένεται να προκύψει από την ομαλοποίηση της στέγας και την ομαλοποίηση της κατάστασης διαβίωσης. Δίνοντας στους πρώην άστεγους την επιλογή να ζουν με τον ίδιο τρόπο όπως όλοι οι άλλοι, με τις ίδιες επιλογές και ευκαιρίες για κοινωνική αλληλεπίδραση στη γειτονιά όπως όλοι οι άλλοι, το “Στέγαση Πρώτα” επιδιώκει να προωθήσει την κοινωνική ένταξη⁹².

Η κοινωνική ενσωμάτωση επικεντρώνεται στη συναισθηματική και πρακτική υποστήριξη που επιτρέπει σε κάποιον να είναι μέρος μιας κοινωνίας με διάφορες έννοιες. Για να ζήσει κάποιος μια ικανοποιητική ζωή, ιδανικά χρειάζεται να έχει σύντροφο ή/και οικογένεια και φίλους που του παρέχουν αυτοεκτίμηση, την αίσθηση ότι τον εκτιμούν, συντροφικότητα και άτυπη υποστήριξη. Κάποιος πρέπει επίσης να αισθάνεται ότι είναι μέρος της κοινωνίας, ότι είναι αποδεκτός από την κοινότητά του και ότι ζει ως μέρος αυτής της κοινότητας, χωρίς να στιγματίζεται από τους γείτονές του ή από τους συμπολίτες του. Επιπλέον, είναι σημαντικό ένα άτομο να έχει την αίσθηση του σκοπού μέσα από μια δομημένη και ουσιαστική δραστηριότητα, καθώς αυτό συμβάλλει στην ενίσχυση της αυτοεκτίμησης, της αίσθησης του ανήκειν και της ένταξης του στο κοινωνικό σύνολο.

⁹² Pleace, N. and Quilgars, D. (2013) Improving Health and Social Integration through “Στέγαση Πρώτα”: A Review Brussels: DIHAL/FEANTSA. Vid supra

Η κατάσταση αστεγίας, ιδίως όταν είναι επαναλαμβανόμενη ή διαρκεί για μεγάλο χρονικό διάστημα, συχνά σπάει τους δεσμούς μεταξύ ενός ατόμου και όλων των διαστάσεων της κοινωνικής ζωής. Κάποιος άστεγος μπορεί να ζει χωρίς σύντροφο, χωρίς επαφή με την οικογένεια και ουσιαστικά χωρίς φίλους, μπορεί να στιγματίζεται και να απορρίπτεται από τους ανθρώπους γύρω του και να αισθάνεται απομονωμένος από άλλους ανθρώπους και από την κοινωνία στο σύνολό της. Το "Στέγαση Πρώτα" βασίζεται στην αναγνώριση ότι η έλλειψη συναισθηματικής υποστήριξης, αγάπης, αποδοχής από την κοινωνία και μίας θέσης στην κοινωνία, καθώς και η έλλειψη σκοπού που απορρέει από κάποιου είδους δομημένη δραστηριότητα, είναι εξίσου επιζήμια για έναν άστεγο με τα μη θεραπευμένα προβλήματα υγείας.

Η κοινωνική ένταξη και η υγεία είναι επίσης στενά συνδεδεμένες μεταξύ τους. Η χαμηλή αυτοεκτίμηση, η απομόνωση και ο στιγματισμός έχουν από καιρό αναγνωριστεί ως επιζήμια για τη σωματική και ψυχική υγεία⁹³.

3.3.1. Οργανωτική υποστήριξη

Η οργάνωση της υποστήριξης προς την κοινωνική ενσωμάτωση από τις υπηρεσίες "Στέγαση Πρώτα" μπορεί να περιλαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία:

- ο **Υποστήριξη από ομότιμους**, η οποία μπορεί να προέρχεται από άλλον χρήστη της υπηρεσίας "Στέγαση Πρώτα", από έναν εξειδικευμένο εργαζόμενο από ομότιμους ή από το προσωπικό του "Στέγαση Πρώτα" που είναι "άτομα με πρακτική γνώση" και έχουν παρόμοιες εμπειρίες. Ένας εργαζόμενος που παρέχει υποστήριξη από ομότιμους θα πρέπει ιδανικά να απασχολείται ως ισότιμο της ομάδας "Στέγαση Πρώτα" και να μην θεωρείται κατώτερος από το υπόλοιπο προσωπικό. Οι εργαζόμενοι ομότιμης υποστήριξης μπορούν να έχουν μοναδικές γνώσεις επειδή έχουν εμπειρίες που αντικατοπτρίζουν εκείνες των χρηστών των υπηρεσιών και μπορούν να λειτουργήσουν ως θετικά παραδείγματα για τους χρήστες των υπηρεσιών.
- ο **Συμβουλές, πληροφορίες, πρακτική υποστήριξη και συναισθηματική στήριξη** από το προσωπικό του "Στέγαση Πρώτα" - με επίκεντρο τις εβδομαδιαίες επισκέψεις - οι οποίες μπορεί να περιλαμβάνουν:
 - Βοήθεια για την πρόσβαση στην εκπαίδευση, την κατάρτιση, τον εθελοντισμό, την αμειβόμενη εργασία και άλλες δομημένες, παραγωγικές δραστηριότητες, όπως δραστηριότητες με βάση τις τέχνες ή δραστηριότητες υποστήριξης της κοινότητας.
 - Βοήθεια για τη δημιουργία ή την αποκατάσταση της κοινωνικής υποστήριξης, για παράδειγμα, υποστήριξη της συμμετοχής σε κοινωνικές εκδηλώσεις ή παροχή πρακτικής υποστήριξης για να μπορέσουν να πραγματοποιηθούν συναντήσεις με την οικογένεια (όπως η πληρωμή των εξόδων μεταφοράς).
 - Παροχή πληροφοριών, συμβουλών και συναισθηματικής υποστήριξης στους χρήστες της υπηρεσίας "Στέγαση Πρώτα". Εβδομαδιαίες επισκέψεις που δίνουν την ευκαιρία στους χρήστες των υπηρεσιών να συζητήσουν οτιδήποτε τους απασχολεί.

3.3.2. Η παρεχόμενη υποστήριξη

Η κοινωνική ενσωμάτωση δεν είναι μια σταθερή έννοια, αλλά ένα σύνολο αλληλένδετων ζητημάτων που μπορεί να απαιτούν διαφορετικά επίπεδα και μορφές υποστήριξης. Για παράδειγμα, ένα άτομο με χρόνια εμπειρία αστεγίας ή ένα άτομο με επαναλαμβανόμενη εμπειρία αστεγίας μπορεί να είναι εντελώς αποκομμένο από την οικογένειά του, αλλά ένα άλλο άτομο στην ίδια θέση μπορεί να έχει διατηρήσει θετικές οικογενειακές σχέσεις, παρά τις περιστάσεις. Δεν υπάρχει ένας μόνο τύπος εμπειρίας ή αναγκών όσον αφορά την κοινωνική ενσωμάτωση και το "Στέγαση Πρώτα" πρέπει να παρέχει μια ευέλικτων υπηρεσιών. Αυτές μπορεί να περιλαμβάνουν:

⁹³ Το πρόγραμμα "Un chez soi d'abord" "Στέγαση Πρώτα" στη Γαλλία ανέπτυξε μια εταιρική σχέση σύμφωνα με το μοντέλο της ατομικής τοποθέτησης και υποστήριξης (IPS) (Douglas Institute, Μόντρεαλ). Το πρόγραμμα "Working First" στη Μασσαλία έχει σχεδιαστεί για να επιτρέπει την πρόσβαση στην εργασία και να υποστηρίξει την εργασία μεταξύ των ατόμων που χρησιμοποιούν το "Στέγαση Πρώτα".

- ο **Συναισθηματική υποστήριξη.** Αυτή μπορεί να παρέχεται από έναν εργαζόμενο του “Στέγαση Πρώτα” μέσω μιας εβδομαδιαίας συνάντησης, δείχνοντας ενδιαφέρον, ακούγοντας τις ανησυχίες και παρέχοντας πρακτική βοήθεια. Πρόκειται για μια σχέση που πρέπει να διαχειρίζεται προσεκτικά, αλλά μπορεί να εκτιμηθεί ιδιαίτερα τους χρήστες των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα”.
- ο **Συμμετοχή στη ζωή της κοινότητας.** Αυτό είναι αναπόσπαστο στοιχείο της υπηρεσίας “Στέγαση Πρώτα”, επειδή η έμφαση στην παροχή στέγασης που επιτρέπει σε κάποιον να ζει μέσα σε μια κοινότητα και ως μέρος αυτής. Η συμμετοχή σε εκδηλώσεις της κοινότητας ή δράσεις μικρότερης κλίμακας, όπως η αγορά πραγμάτων από τοπικά καταστήματα και η συζήτηση με τους γείτονες, είναι όλες μορφές κοινωνικής ένταξης που το “Στέγαση Πρώτα” έχει σχεδιαστεί για να προωθήσει. Σε κάποιο βαθμό, οι χρήστες των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” μπορεί να αρχίσουν αυθόρμητα να επιδεικνύουν αυτό το είδος συμμετοχής μόλις στεγαστούν σε μια κοινότητα, αλλά ένας εργαζόμενος του “Στέγαση Πρώτα” μπορεί επίσης να τους συνοδεύει και να τους ενθαρρύνει να το κάνουν αυτό. Αυτό μπορεί να συμβεί σε πολλαπλά επίπεδα: να τους πάει σε ένα τοπικό κατάστημα, να τους συνοδεύσει σε μια κοινοτική εκδήλωση, να είναι μαζί τους όταν συναντούν τους γείτονές τους κ.ο.κ.
- ο **Κοινωνική υποστήριξη από σύντροφο, φίλους και οικογένεια.** Αυτό μπορεί να διευκολυνθεί από το “Στέγαση Πρώτα” με πολλούς τρόπους. Ένας τρόπος με τον οποίο το “Στέγαση Πρώτα” μπορεί να προωθήσει την κοινωνική υποστήριξη είναι η δημιουργία ευκαιριών, οι οποίες μπορεί να είναι τόσο απλές όσο η αγορά εισιτηρίου τρένου για να πάει κάποιος να δει την οικογένειά του, αλλά μπορεί να είναι και πιο σύνθετες, όπως για παράδειγμα ένας εργαζόμενος του “Στέγαση Πρώτα” να συνοδεύσει κάποιον για να συναντήσει την οικογένειά του με την οποία έχει χάσει την επαφή. Το “Στέγαση Πρώτα” μπορεί επίσης να παρέχει ή να διευκολύνει την πρόσβαση σε οικογενειακή διαμεσολάβηση, παρέχοντας ψυχολογική και συμβουλευτική υποστήριξη όταν η οικογενειακή σχέση ενός χρήστη των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” έχει υποστεί ρήξη και πρέπει να αποκατασταθεί. Το “Στέγαση Πρώτα” μπορεί επίσης να διευκολύνει και να ενθαρρύνει τις ευκαιρίες κοινωνικοποίησης, παρέχοντας συναισθηματική υποστήριξη σε κάποιον που αναζητά φίλους ή νέο σύντροφο και οργανώνοντας, ή μερικές φορές συνοδεύοντας τον σε κοινωνικές εκδηλώσεις.
- ο **Διαχείριση αρνητικών σχέσεων.** Αυτό μπορεί να είναι ένα ζήτημα όπου οι χρήστες των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” χρειάζονται υποστήριξη. Ο “έλεγχος της πόρτας”, όταν κάποιος βρίσκεται στο σύστημα υπηρεσιών αστέγων ή στους δρόμους για μεγάλο χρονικό διάστημα, μπορεί να αποτελέσει ζήτημα, με επισκέπτες που δεν είναι πραγματικά επιθυμητοί να εμφανίζονται και να μένουν στο σπίτι ενός χρήστη της υπηρεσίας “Στέγαση Πρώτα”. Τα ευάλωτα άτομα μπορεί επίσης να γίνουν αντικείμενο εκμετάλλευσης από άλλους αστέγους όταν στεγάζονται από μια υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα”. Εδώ, η υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” μπορεί να προσφέρει πρακτική και συναισθηματική υποστήριξη για να διασφαλίσει ότι ο χρήστης της υπηρεσίας “Στέγαση Πρώτα” διατηρεί τον έλεγχο του σπιτιού του και ότι δεν φιλοξενεί ανεπιθύμητα πάρτυ ή ότι δεν παρέχει χωρίς τη θέλησή του χώρο για ενοχλητικές ή εγκληματικές συμπεριφορές.
- ο **Προκλητική, ενοχλητική και εγκληματική συμπεριφορά.** Αυτά θα είναι τα χαρακτηριστικά ορισμένων ατόμων που χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες του “Στέγαση Πρώτα”. Μέρος της διαχείρισης αυτών των ζητημάτων επικεντρώνεται στην πρόσβαση στη θεραπεία, για παράδειγμα, ο θόρυβος και η αναστάτωση που ενοχλούν τους γείτονες μπορεί να συνδέεται με προβληματική χρήση ναρκωτικών/αλκοόλ, η οποία με τη σειρά της συνδέεται με προβλήματα ψυχικής υγείας που απαιτούν θεραπεία. Το προσωπικό του “Στέγαση Πρώτα” μπορεί επίσης να παρέχει “καθοδήγηση” ή πρόσβαση σε υπηρεσίες και δραστηριότητες που επιτρέπουν στους χρήστες των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” να γίνουν καλύτεροι στο χειρισμό της διαπροσωπικής επικοινωνίας μέσω αυξημένης συναισθηματικής παιδείας και διαχείρισης του θυμού. Εδώ παρέχεται ένα φάσμα υποστήριξης, από συμβουλευτική μέχρι καλλιτεχνικές δραστηριότητες, παράλληλα με τη συζήτηση των προβλημάτων με τους εργαζόμενους υποστήριξης του “Στέγαση Πρώτα”, μπορεί να είναι ευεργετική.
- ο **Αντιμετώπιση του στιγματισμού.** Αυτό μπορεί να αποτελέσει πρόκληση για τους άστεγους με υψηλές ανάγκες υποστήριξης, τόσο υπό την έννοια ότι μπορεί να βιώνουν προκατάληψη λόγω της ίδιας της εμπειρίας τους ως άστεγοι, όσο και μπορεί να έχουν άλλα χαρακτηριστικά (π.χ. να βιώνουν σοβαρή ψυχική ασθένεια, να έχουν περάσει από φυλακή) που προκαλούν φόβο ή αρνητικές αντιδράσεις στους άλλους ανθρώπους. Μέρος της διαδικασίας διαχείρισης του στιγματισμού είναι το πέρασμα, δηλαδή το να φαίνεται κανείς ότι είναι ίδιος με όλους τους άλλους. Τονίζοντας τη σημασία του να ζει κανείς μια τυπική ζωή σε μια τυπική κοινότητα, ένας

βασικός στόχος της αρχικής υπηρεσίας “Στέγαση Πρώτα” που αναπτύχθηκε από τον Dr. Sam Tsemberis ήταν να “υπερπηδήσει” τα εμπόδια που μπορεί να υπάρχουν μεταξύ των αστέγων, της κοινωνίας και της κοινωνικής ένταξης. Τόσο με το να φαίνεται ότι είναι το ίδιο με όλους τους άλλους όσο και με το να ζει με τον ίδιο τρόπο με όλους τους άλλους, τα κοινωνικά εμπόδια που υπάρχουν μεταξύ ενός στεγασμένου πολίτη και ενός άστεγου στο δρόμο ή σε μια υπηρεσία αστέγων, μειώνονται δυνητικά. Ομοίως, όταν ένας χρήστης των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” επιλέγει να χρησιμοποιήσει θεραπεία και να προσανατολιστεί προς την αποκατάσταση, οι δείκτες - ή σύνολα χαρακτηριστικών και συμπεριφορών - που μπορούν να δημιουργήσουν στιγματισμό μπορούν επίσης να μειωθούν. Η διαβίωση και η ορατή συμμετοχή σε μια κοινότητα θεωρείται από την προσέγγιση “Στέγαση Πρώτα” ότι δημιουργεί υπέρβαση του στιγματισμού.

- ο **Δομημένη και ουσιαστική δραστηριότητα.** Αυτό μπορεί να είναι ιδιαίτερα σημαντικό για να δώσει σε κάποιον την αίσθηση του σκοπού και να προάγει την αυτοεκτίμησή του. Μπορεί να είναι κατευθυνόμενη, με την έννοια της προώθησης κάποιου προς το σημείο όπου μπορεί να καταστεί δυνατή η εθελοντική ή η αμειβόμενη εργασία (βλ. παρακάτω). Στο Ηνωμένο Βασίλειο και τη Φινλανδία, καθώς και σε άλλες χώρες της Ευρώπης και της Βόρειας Αμερικής, οι δραστηριότητες που βασίζονται στις τέχνες χρησιμοποιούνται ως μέσο για να βοηθηθούν οι άστεγοι να ασχοληθούν με δομημένες δραστηριότητες και να συνεργαστούν με άλλους, που προάγουν την αυτοεκτίμηση και τη συναισθηματική τους νοημοσύνη. Αυτό μπορεί να αποτελεί αυτοσκοπό ή να χρησιμοποιείται ως μέρος μιας διαδικασίας που αποσκοπεί στο να πείσει και να υποστηρίξει τους άστεγους να συμμετάσχουν στην (βασική) εκπαίδευση ενηλίκων και στην περαιτέρω εκπαίδευση ή κατάρτιση. Οι υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα” μπορεί να παρέχουν ορισμένες από αυτές τις υπηρεσίες άμεσα ή να χρησιμοποιούν ένα συνδυασμό διαχείρισης περιπτώσεων και άμεσης πρακτικής και συναισθηματικής υποστήριξης για να ενθαρρύνουν τους άστεγους να εμπλακούν με τις τοπικές υπηρεσίες.
- ο **Πληρωμένη εργασία.** Αυτό είναι εφικτό για ορισμένους χρήστες των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα”, αν και μπορεί να χρειαστούν αρκετό χρόνο και υποστήριξη προτού φτάσουν στο σημείο να γίνει μια ρεαλιστική προοπτική. Η υποστήριξη των ατόμων σε μισθωτή εργασία αποτελεί χαρακτηριστικό του γαλλικού προγράμματος “Στέγαση Πρώτα”⁹⁴. Η μετακίνηση προς την επίσημη οικονομική δραστηριότητα μπορεί να περιλαμβάνει μια πορεία που ξεκινά με δραστηριότητες βασισμένες στις τέχνες, μετακινείται στη βασική εκπαίδευση και τελικά στον εθελοντισμό και στη συνέχεια φτάνει στο σημείο να υποβάλει αίτηση για εργασία. Οι στάσεις των εργοδοτών και οι υποκείμενες οικονομικές συνθήκες είναι σημαντικοί παράγοντες που κρατούν τους ανθρώπους εκτός εργασίας, και ίσως το “Στέγαση Πρώτα” πρέπει να συνεργαστεί άμεσα με τους εργοδότες, ενθαρρύνοντας και υποστηρίζοντας τους να εξετάσουν το ενδεχόμενο να προσφέρουν εργασία στους χρήστες των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” (με τον ίδιο τρόπο που μπορεί να συνεργαστεί με τους ιδιοκτήτες του ιδιωτικού τομέα ενοικίασης, βλέπε κεφάλαιο 4).
- ο **Οντολογική ασφάλεια.** Αυτή αναφέρεται σε αυτό που θα μπορούσε να ονομαστεί αίσθηση ασφάλειας και προβλεψιμότητας στη ζωή και, στο “Στέγαση Πρώτα”, επικεντρώνεται στον ρόλο της παροχής μίας σταθερής κατοικίας, σε κάποιον χρήστη της υπηρεσίας. Η αποσύνδεση από άλλους ανθρώπους, από την κοινωνία και από την τοπική κοινότητα συμβαίνει στην κατάσταση αστεγίας επειδή κάποιος δεν έχει θέση στην κοινωνία, πιο άμεσα επειδή δεν έχει σπίτι, αλλά επίσης επειδή η έλλειψη σταθερής στέγης υπονομεύει του αφαιρεί την ευκαιρία να έχει μια θέση σε μια κοινότητα ή μια θέση στην ευρύτερη κοινωνική και οικονομική ζωή. Δίνοντας σε κάποιον το δικό του σπίτι ως αφετηρία, το “Στέγαση Πρώτα” έχει σχεδιαστεί για να δώσει σε άστεγους με υψηλές ανάγκες υποστήριξης μια θέση στην κοινωνία. Το “Στέγαση Πρώτα” αποσκοπεί στην ενσωμάτωση των αστέγων στην κοινωνία σε αυτό το θεμελιώδες επίπεδο, χρησιμοποιώντας τη στέγαση για να δώσει μια αίσθηση ασφάλειας, βεβαιότητας και προβλεψιμότητας που προέρχεται από το να ξέρει κανείς πού ζει και πού ανήκει⁹⁵.

⁹⁴ Padgett, D.K. (2007). Δεν υπάρχει μέρος σαν το σπίτι: Η οντολογική ασφάλεια των ατόμων με σοβαρή ψυχική ασθένεια στις Ηνωμένες Πολιτείες. *Social science & medicine*, 64(9), 1925-1936, σ. 1934.

⁹⁵ Hansen Löfstrand, C. and Juhila, K. (2012) The Discourse of Consumer Choice in the Pathways “Στέγαση Πρώτα” Model *European Journal of Homelessness* 6(2), 47-68 <http://housingfirstguide.eu/website/the-discourse-of-consumer-choice-in-the-pathways-housing-first-model/>

Δίνοντας έμφαση στην υποστήριξη της κοινωνικής ενσωμάτωσης, το “Στέγαση Πρώτα” αντιμετωπίζει ένα σύνολο αναγκών που είναι εξίσου σημαντικές για την ανάκαμψη με την πρόσβαση σε σταθερή στέγαση και θεραπεία. Ωστόσο, είναι πάντοτε σημαντικό να μην ξεχνάμε τις βασικές αξίες της επιλογής και του ελέγχου στο μοντέλο “Στέγαση Πρώτα”⁹⁶. Το **“Στέγαση Πρώτα”** αποσκοπεί στη δημιουργία ευκαιριών κοινωνικής ένταξης, μέσα σε ένα πλαίσιο που δίνει έμφαση στην ανάρρωση αλλά και στην επιλογή. Η χρήση του “Στέγαση Πρώτα” δεν πρέπει να σημαίνει ότι κάποιος αναμένεται να συμπεριφέρεται με έναν συγκεκριμένο τρόπο. Για παράδειγμα, κανείς δεν θα πρέπει να υποχρεούται να μιλήσει σε έναν γείτονα ή να παρακολουθήσει ένα μάθημα ή μια κοινοτική εκδήλωση αν δεν το επιθυμεί, επειδή ένας άλλος απλός πολίτης, σε ένα άλλο τυπικό σπίτι, θα μπορούσε να έχει επιλογή στο θέμα αυτό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.

Παροχή Στέγασης

4.1. Στέγαση και γειτονιά στο “Στέγαση Πρώτα”

Υπάρχει μια σημαντική διάκριση μεταξύ της παροχής στέγης και της πραγματικής κατοικίας. Για να είναι ένα σπίτι, η στέγαση πρέπει να προσφέρει:

- ο Νομικά κατοχυρωμένη **ασφάλεια κατοχής**, δηλαδή κάποιος που χρησιμοποιεί το “Στέγαση Πρώτα” δεν πρέπει να βρίσκεται σε θέση όπου δεν έχει κανένα δικαίωμα στέγασης και μπορεί να του γίνει έξωση αμέσως χωρίς καμία προειδοποίηση ή/και με τη χρήση βίας.
- ο **Απόρρητο**. Η στέγαση πρέπει να είναι ένας ιδιωτικός χώρος όπου κάποιος μπορεί να επιλέξει να μείνει μόνος του χωρίς παρεμβάσεις και να μπορεί να διατηρεί προσωπικές σχέσεις με την οικογένεια, τους φίλους ή/και τον σύντροφό του.
- ο Ένας χώρος που το άτομο που ζει σε αυτόν έχει τον **έλεγχο**, όσον αφορά το ποιος μπορεί να εισέλθει στο σπίτι του και πότε μπορεί να το κάνει, καθώς και όσον αφορά τη δυνατότητα να ζει με τον τρόπο που επιθυμεί, εντός των συνήθων περιορισμών μιας τυπικής συμφωνίας ενοικίασης ή συμβόλαιο υπεκμίσθωσης.
- ο Ένα μέρος στο οποίο κάποιος αισθάνεται σωματικά **ασφαλής και προστατευμένος**.
- ο **Προσιτότητα**, υπό την έννοια ότι οι πληρωμές ενοικίου δεν είναι τόσο υψηλές ώστε να υπονομεύουν την ικανότητα του ατόμου να ανταποκρίνεται σε άλλες δαπάνες διαβίωσης, όπως τα τρόφιμα και οι λογαριασμοί κοινής ωφέλειας.
- ο **Όλες οι ανέσεις** που διαθέτει ένα τυπικό σπίτι, επαρκή έπιπλα, λειτουργική κουζίνα και μπάνιο, λειτουργικός φωτισμός, θέρμανση και υδραυλικά.
- ο **Κατάλληλο** για κατοίκηση, δηλαδή όχι υπερπλήρες ή σε κακή κατάσταση.
- ο **Το δικό τους σπίτι** που μπορούν να διακοσμήσουν και να επιπλώσουν όπως επιθυμούν και όπου μπορούν να ζήσουν τη ζωή τους με τον τρόπο που επιλέγουν. Η στέγαση δεν πρέπει να υπόκειται στο είδος των κανόνων και των κανονισμών που μπορεί να υπάρχουν σε ένα ίδρυμα, καθορίζοντας τον τρόπο με τον οποίο ένας χώρος διακοσμείται, επιπλώνεται και κατοικείται.

Η ευρωπαϊκή τυπολογία για την αστεγία και τον αποκλεισμό από την κατοικία (ETHOS) προσδιορίζει φυσικούς, κοινωνικούς και νομικούς τομείς για τον ορισμό του τι σημαίνει κατοικία. Ο φυσικός τομέας επικεντρώνεται στο να έχει κάποιος το δικό του χώρο διαβίωσης, δηλαδή να έχει τη δική του εξώπορτα στο δικό του σπίτι, υπό τον αποκλειστικό του έλεγχο. Ο κοινωνικός τομέας σημαίνει να έχει κανείς το χώρο και την ιδιωτικότητα για να είναι “στο σπίτι του”. Ο νομικός τομέας απηχεί τον διεθνή ορισμό του δικαιώματος στη στέγαση, δηλαδή την ασφάλεια της κατοικίας με νομική προστασία (βλέπε κεφάλαιο 2)⁹⁷.

Η τοποθεσία της κατοικίας είναι σημαντική. Ωστόσο, οι υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα” δεν έχουν τους πόρους για να επιλέξουν απλά οποιοδήποτε σημείο σε μια πόλη ή έναν δήμο. Σε ορισμένες τοποθεσίες, όπως οι μεγάλες ευρωπαϊκές πόλεις, θα υπάρχει πολύ συχνά η ανάγκη συμβιβασμού μεταξύ του τι είναι προσιτό για τους χρήστες των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” και του τι θα ήταν ένα “ιδανικό” σπίτι.

Όπου είναι δυνατόν, είναι σημαντικό να αποφεύγονται περιοχές που χαρακτηρίζονται από υψηλά ποσοστά εγκληματικότητας, ενοχλητική συμπεριφορά και χαμηλή κοινωνική συνοχή/αδύναμο κοινωνικό κεφάλαιο, όπου υπάρχει ελάχιστη ή καθόλου “κοινότητα” με τη θετική έννοια και ένας χρήστης των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” μπορεί να υποστεί εκφοβισμό ή διώξεις ή να διατρέχει συνεχή κίνδυνο να πέσει θύμα εγκλήματος. Υπάρχουν σαφείς ενδείξεις ότι η λάθος τοποθεσία μπορεί να εμποδίσει ή να υπονομεύσει την αποκατάσταση που επιδιώκουν να προωθήσουν οι υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα”⁹⁸. Γενικότερα, είναι επιθυμητό να αποφεύγονται φυσικά δυσάρεστες τοποθεσίες και τοποθεσίες χωρίς πρόσβαση σε απαραίτητες και επιθυμητές ανέσεις, π.χ. ένα προσιτό τοπικό κατάστημα, συνδέσεις με τα μέσα μαζικής μεταφοράς και ευχάριστους χώρους πρασίνου. Το σωστό είδος γειτονιάς μπορεί να είναι καθοριστικός παράγοντας για την υγεία, την ευημερία και την κοινωνική ενσωμάτωση⁹⁹, επηρεάζοντας θετικά τα αποτελέσματα για τους χρήστες των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα”.

96 Ευρωπαϊκή τυπολογία της έλλειψης στέγης και του στεγαστικού αποκλεισμού <http://housingfirstguide.eu/website/ethos-european-typology-of-homelessness-and-housing-exclusion/>

97 Pleace, N. with Wallace, A. (2011) Demonstrating the Effectiveness of Housing Support Services for People with Mental Health Problems: A Review London: National Housing Federation.

98 Bevan, M. and Croucher, K. (2011) Lifetime Neighbourhoods, Λονδίνο: DCLG <https://www.york.ac.uk/media/chp/documents/2011/lifetimeneighbourhoods.pdf>

99 Pleace, N. και Quilgars, D. (2013) Improving Health and Social Integration through “Στέγαση Πρώτα”: A Review Brussels: DIHAL/ FEANTSA Vid σημείωση 94

Ορισμένοι χρήστες των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” μπορεί να επιθυμούν να απομακρυνθούν από τις περιοχές στις οποίες βίωσαν την έλλειψη αστεγίας. Οι λόγοι, γι’ αυτό, μπορεί να περιλαμβάνουν την επιθυμία να αποφύγουν την αρνητική πίεση των συνομηλίκων τους από την προηγούμενη ζωή τους. Για ορισμένους χρήστες υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα”, συμπεριλαμβανομένων των γυναικών που έχουν βιώσει έμφυλη/οικογενειακή βία, μπορεί να υπάρχει η ανάγκη να αποφύγουν να ζουν σε ορισμένες περιοχές για λόγους προσωπικής ασφάλειας και για να βελτιώσουν την υγεία και την ευημερία τους. Ιδανικά, η στέγαση δεν θα πρέπει να βρίσκεται σε περιοχή την οποία ο χρήστης της υπηρεσίας “Στέγαση Πρώτα” επιθυμεί να αποφύγει.

Οι κατάλληλες κατοικίες πρέπει να βρίσκονται σε κατάλληλη γειτονιά. Η αποφυγή περιοχών που χαρακτηρίζονται από κοινωνικά προβλήματα και ανεπαρκείς εγκαταστάσεις θα συμβάλει στην αύξηση των πιθανοτήτων να διατηρηθούν οι κατοικίες.

4.2. Η στέγαση ως σημείο εκκίνησης

Η στέγαση είναι το σημείο εκκίνησης και όχι ο τελικός στόχος για τις υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα”. Το **“Στέγαση Πρώτα”** διαφέρει πολύ από ορισμένες άλλες υπηρεσίες στέγασης αστέγων που προσπαθούν να καταστήσουν τους άστεγους με υψηλές ανάγκες υποστήριξης “έτοιμους για στέγαση” πριν από την επαναστέγαση τους, δηλαδή υπηρεσίες κλιμακωτής στέγασης όπου η στέγαση γίνεται τελευταία. Στο “Στέγαση Πρώτα”, η παροχή στέγης είναι αυτό που συμβαίνει πρώτα.

Ο ρόλος του σπιτιού στο **“Στέγαση Πρώτα”** έχει περιγραφεί ως παροχή οντολογικής ασφάλειας. Πρόκειται για μια ακαδημαϊκή ιδέα, αλλά μπορεί να συνοψιστεί ως το να αισθάνεται κάποιος ότι η ζωή του είναι ασφαλής, προβλέψιμη και ασφαλής - το αντίθετο από αυτό που βιώνει στην κατάσταση αστεγίας, όπου τίποτα δεν είναι ασφαλές και οι άμεσοι και μακροπρόθεσμοι κίνδυνοι είναι παντού¹⁰⁰. Για τους χρήστες των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα”, το να έχουν το δικό τους σπίτι έχει σχεδιαστεί για να τους βοηθήσει να επιστρέψουν ή να αρχίσουν μια φυσιολογική ζωή. Ένας Αμερικανός ακαδημαϊκός περιέγραψε το ρόλο της κατοχής ενός σπιτιού στο “Στέγαση Πρώτα” με τον ακόλουθο τρόπο:

“ Η ύπαρξη ενός “σπιτιού” μπορεί να μην εγγυάται την ανάρρωση στο μέλλον, αλλά παρέχει μια σταθερή πλατφόρμα για την επαναδημιουργία μιας λιγότερο στιγματισμένης, ομαλοποιημένης ζωής στο παρόν^{101,12}.

Εκτός από το ότι έχει σχεδιαστεί για να προσφέρει μια μόνιμη έξοδο από την έλλειψη αστεγίας, ένα σπίτι έχει **τους ακόλουθους ρόλους στο “Στέγαση Πρώτα”**:

- ο **Το σπίτι είναι η αφετηρία της κοινωνικής ένταξης.** Η κατοχή ενός σπιτιού επιστρέφει ή εισάγει τους χρήστες των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” σε ένα κεντρικό στοιχείο της φυσιολογικής ζωής: την κατοχή του δικού τους σπιτιού. Το “Στέγαση Πρώτα” δίνει έμφαση στο ρόλο της στέγασης στην έναρξη μιας διαδικασίας κατά την οποία ένας με υψηλές ανάγκες υποστήριξης ζει μέσα σε μια κοινότητα και μια κοινωνία και δεν αποκλείεται πλέον από αυτήν λόγω της έλλειψης δικής του κατοικίας (βλ. Κεφάλαιο 3).
- ο Η παραμονή στο δρόμο ή σε άλλο ανασφαλές μέρος αυξάνει τόσο την αντίληψη όσο και την πραγματικότητα σωματικού κινδύνου. Οι υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης και οι κοινοτικές υπηρεσίες αστέγων μπορεί επίσης να αισθάνονται και να μην είναι ασφαλείς. **Το σωστό σπίτι παρέχει τόσο ασφάλεια όσο και προβλεψιμότητα.** Κάποιος που χρησιμοποιεί το **“Στέγαση Πρώτα”** γνωρίζει ότι έχει κάπου να κοιμηθεί και ότι θα είναι ασφαλής.
- ο **Ένα σπίτι παρέχει ένα ασφαλές και σταθερό περιβάλλον που βελτιώνει την αποτελεσματικότητα της Θεραπείας** που μπορεί να επιλέξουν να χρησιμοποιήσουν οι χρήστες των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα”. Η μακροχρόνια εμπειρία από την προσπάθεια παροχής αποτελεσματικής θεραπείας για προβλήματα ψυχικής και σωματικής υγείας ή βοήθειας για τη χρήση ναρκωτικών και αλκοόλ έχει δείξει ότι όταν κάποιος ζει στο δρόμο ή σε υπηρεσίες αστέγων, η αποτελεσματικότητα της θεραπείας υπονομεύεται. Για να είναι αποτελεσματικές οι υπηρεσίες υγείας για τους άστεγους, το πρώτο βήμα είναι να εξασφαλιστεί ότι έχουν ένα μέρος να ζήσουν, όπου είναι ζεστά, στεγνά, έχουν τακτικά γεύματα και δεν υπόκεινται σε ακραίες καταστάσεις άγχους που μπορεί να συνοδεύουν την έλλειψη αστεγίας¹⁰².

100 Padgett, D. K. (2007). There's no place like (a) home: Η οντολογική ασφάλεια των ατόμων με σοβαρή ψυχική ασθένεια στις Ηνωμένες Πολιτείες. *Social Science & Medicine*, 64(9), 1925-1936, σ. 1934.

101 Quilgars, D. and Pleace, N. (2003) Delivering Health Care to Homeless : Εδιμβούργο: NHS Scotland. <http://www.healthscotland.com/uploads/documents/425-RE04120022003Final.pdf>

102 Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα” πληρώνουν τα ενοίκια για τους χρήστες των υπηρεσιών, ενώ σε άλλες περιπτώσεις, οι επιδοτήσεις ενοικίου παρέχονται μέσω των συστημάτων πρόνοιας.

- ο Ένα σπίτι φέρνει τον έλεγχο της ζωής. Η κατοχή ενός σπιτιού επιτρέπει σε κάποιον να ζει την ιδιωτική του ζωή, να κοινωνικοποιείται και να έχει ένα χώρο στον οποίο μπορεί να αναπτύξει και να διατηρήσει ουσιαστικές σχέσεις. Η κατοχή ενός σπιτιού δίνει τη δυνατότητα σε κάποιον να ζει με τον τρόπο που θέλει, κάτι που δεν είναι εφικτό όταν ζει σε κοινόχρηστη υπηρεσία αστέγων ή σε καταλύματα έκτακτης ανάγκης - στα οποία όλοι οι χώροι διαβίωσης είναι κοινόχρηστοι - ή όταν βρίσκονται στο δρόμο.
- ο Όταν καλύπτονται οι στεγαστικές ανάγκες, καθίσταται δυνατή **η ιεράρχηση άλλων πτυχών της ζωής**. Το **“Στέγαση Πρώτα”** δείχνει ότι η ζωή μπορεί να γίνει καλύτερη με την παροχή ενός νοικοκυρεμένου σπιτιού και εντάσει ενεργά τους χρήστες των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” στην ιδέα ότι η υγεία, η ευημερία και η κοινωνική τους ένταξη μπορούν επίσης να βελτιωθούν. Αυτό με τη σειρά του τους ενθαρρύνει να συμμετάσχουν στις υπηρεσίες θεραπείας και υποστήριξης.

Μια υπηρεσία που δεν προσφέρει κάτι που μπορεί να αναγνωριστεί σαφώς ως σπίτι δεν μπορεί να θεωρηθεί ως **“Στέγαση Πρώτα”**. Τα καταλύματα έκτακτης ανάγκης ή ξενώνες με κοινόχρηστο χώρο ύπνου, ή που προσφέρουν μόνο μερικώς ιδιωτικό χώρο διαβίωσης, που δεν είναι αυτόνομοι, δεν είναι **“Στέγαση Πρώτα”**. Ομοίως, μια υπηρεσία που επιτρέπει στο προσωπικό να εισέρχεται απλά στο σπίτι ενός χρήστη υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” ή που του δίνει κλειδί για την πόρτα του σπιτιού του ατόμου αυτού, το οποίο μπορεί να χρησιμοποιήσει χωρίς άδεια, δεν είναι το “Στέγαση Πρώτα”.

Το κεφάλαιο 3 περιγράφει το εύρος, την έκταση και την οργάνωση της στεγαστικής υποστήριξης που παρέχεται από τις υπηρεσίες **“Στέγαση Πρώτα”**.

4.3. Παροχή στέγασης

Οι χρήστες των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” έχουν τη δυνατότητα να επιλέγουν τη θεραπεία (βλ. Κεφάλαιο 2 και Κεφάλαιο 3) και θα πρέπει επίσης να μπορούν να επιλέγουν τον τόπο και τον τρόπο που θα ζουν. Προφανώς, οι επιλογές στέγασης θα εξαρτώνται από το τι είναι διαθέσιμο και τι μπορούν να αντέξουν οικονομικά οι χρήστες των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα”¹⁰³, αλλά σε γενικές γραμμές,

103 Busch-Geertsema, V., Benjaminsen, L., Filipović Hrst, M. και Pleace, N. Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο Αστέγων. FEANTSA Βρυξέλλες (2014) <http://housingfirstguide.eu/website/extent-and-profile-of-homelessness-in-european-member-states-a-statistical-update/>

Οι χρήστες της υπηρεσίας “Στέγαση Πρώτα” θα πρέπει να περιμένουν:

- ο **Να μπορούν να δουν τις κατοικίες πριν συμφωνήσουν να μετακομίσουν σε αυτές.**
- ο **Να τους προσφέρονται περισσότερες από μία επιλογές στέγασης, δηλαδή να μπορούν να αρνηθούν την προσφερόμενη στέγαση, αν το επιθυμούν, χωρίς να υπάρχουν αρνητικές συνέπειες γι' αυτούς. Στην πράξη, μια υπηρεσία μπορεί να αντιμετωπίσει προκλήσεις στην εξεύρεση ιδανικής στέγης. Αυτό θα πρέπει να καταστεί σαφές σε κάθε χρήστη της υπηρεσίας “Στέγαση Πρώτα”, αλλά δεν θα πρέπει να υπάρχει η προσδοκία ότι η προσφορά μίας ή δύο μόνο επιλογών είναι επαρκής. Το “Στέγαση Πρώτα” δεν πρέπει ποτέ να αποσύρει μια προσφορά στέγασης και υποστήριξης με το σκεπτικό ότι κάποιος έχει αρνηθεί μία ή περισσότερες προσφορές στέγασης.**
- ο **Να τους εξηγηθούν με σαφήνεια οι οικονομικές συνέπειες της ιδιόκτητης κατοικίας τους και να έχουν την ευκαιρία να το συζητήσουν. Πριν μετακομίσουν στο σπίτι τους, οι χρήστες των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” θα πρέπει να κατανοήσουν ποιες θα είναι οι οικονομικές τους υποχρεώσεις και πόσα χρήματα θα έχουν στη διάθεσή τους. Σε ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες, οι οποίες καταβάλλουν ένα βασικό εισόδημα σε όποιον είναι άνεργος, κάποιος μπορεί να έχει μικρότερο διαθέσιμο εισόδημα όταν στεγάζεται από ό,τι όταν ζει σε καταλύματα έκτακτης ανάγκης ή προσωρινά καταλύματα για αστέγους (επειδή έχει πρόσθετα έξοδα διαβίωσης).**
- ο **Να έχουν κάποια επιλογή όσον αφορά την τοποθεσία της κατοικίας που τους προσφέρεται.**
- ο **Να τους προσφέρεται κάποια ευελιξία σχετικά με τον τρόπο που θα επιλέξουν να ζήσουν, δηλαδή κάποιος μπορεί να επιθυμεί να ζήσει με τον σύντροφό του, με φίλους ή με άλλα άτομα, αντί να μένει μόνος του σε ένα διαμέρισμα. Ορισμένες ιταλικές υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα”, για παράδειγμα, θα υποστηρίξουν οικογένειες και ορισμένες αγγλικές υπηρεσίες θα υποστηρίξουν ζευγάρια (βλ. Παράρτημα).**

Υπάρχουν τρεις βασικοί μηχανισμοί με τους οποίους μια υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” μπορεί να προσφέρει στέγαση:

- ο Χρήση του ιδιωτικού ενοικιαστικού τομέα
- ο Χρήση του τομέα της κοινωνικής μίσθωσης (όπου υπάρχει κοινωνική μίσθωση)
- ο Άμεση παροχή στέγασης, με την αγορά κατοικιών, την ανάπτυξη νέων κατοικιών ή τη χρήση του υπάρχοντος στεγαστικού αποθέματος.

Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει μια υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” μπορεί να περιλαμβάνουν:

- ο **Εύρεση αρκετών προσιτών και επαρκών κατοικιών** σε αποδεκτές τοποθεσίες σε αγορές κατοικιών υπερθερμασμένες αγορές ακινήτων (όπου η ζήτηση κατοικιών είναι πολύ υψηλή). Οποιαδήποτε περιοχή με υψηλή οικονομική ανάπτυξη είναι πιθανό να αποτελεί πρόκληση για την εξεύρεση επαρκούς ποσότητας κατοικιών του κατάλληλου είδους. Το είδος των διαθέσιμων κατοικιών σε ορισμένες αγροτικές περιοχές (σχετική απουσία μικρότερων διαμερισμάτων) μπορεί επίσης να αποτελέσει πρόκληση.
- ο Όπου υπάρχουν διαθέσιμες **κοινωνικές κατοικίες**, μπορεί να **απευθύνονται σε άλλες ομάδες εκτός από τους άστεγους**, ή μπορεί να υπόκεινται σε υψηλή ζήτηση.
- ο Ενδέχεται να υπάρχουν προβλήματα με τη **διαθεσιμότητα, την οικονομική προσιτότητα και την ποιότητα των κατοικιών στον ιδιωτικό τομέα της ενοικίασης.**
- ο Τόσο οι ιδιοκτήτες του κοινωνικού όσο και του ιδιωτικού **τομέα μπορεί να είναι απρόθυμοι να στεγάσουν πρώην άστεγους** με υψηλές ανάγκες υποστήριξης. Υπάρχουν ανησυχίες ότι τα άτομα που έχουν μείνει άστεγοι θα παρουσιάσουν προβλήματα διαχείρισης, όπως διαμάχες με τους γείτονες ή αδυναμία πληρωμής του ενοικίου τους.
- ο **Οι χρήστες των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” μερικές φορές δεν έχουν πρόσβαση σε επαρκή επιδόματα κοινωνικής πρόνοιας για να πληρώσουν το ενοίκιο.** Αυτό αποτελεί περισσότερο πρόβλημα στις ευρωπαϊκές χώρες που έχουν περιορισμένα συστήματα κοινωνικής πρόνοιας παρά στις χώρες με εκτεταμένα συστήματα κοινωνικής πρόνοιας, όπου διάφορες μορφές επιδόματος στέγασης ή επιδόματος ελάχιστου εισοδήματος πληρώνουν το σύνολο ή το μεγαλύτερο μέρος του ενοικίου για πολύ χαμηλά εισοδήματα/ευάλωτες ομάδες. Σε χώρες με πιο περιορισμένα συστήματα

κοινωνικής πρόνοιας, οι υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα” μπορεί να χρειαστεί να βρουν πηγές εσόδων για να βοηθήσουν στην πληρωμή του ενοικίου για τους χρήστες των υπηρεσιών τους.

- ο Είναι δυνατόν να δημιουργηθούν νέες κατοικίες ειδικά για το “Στέγαση Πρώτα”, αλλά **το κόστος ανάπτυξης (κατασκευή νέων κατοικιών) ή ανακαίνισης/μετατροπής** υφιστάμενων κατοικιών είναι σημαντικό. Η αγορά κατοικιών είναι επίσης μια επιλογή, αλλά ενώ αυτό μπορεί να είναι φθηνότερο από την κατασκευή ή την ανακαίνιση, και πάλι, το κόστος μπορεί να είναι πολύ υψηλό για να είναι μια ρεαλιστική επιλογή.
- ο **Η στάση NIMBY-Not In My Back Yard (Οχι Στην Αυλή Μου)** που συνδέεται με τον στιγματισμό των αστέγων και μπορεί να οδηγήσει τις γειτονιές να προσπαθήσουν να εμποδίσουν τη λειτουργία των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” στην περιοχή τους. Οι υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα” μπορεί να χρειαστεί να συνεργαστούν με γειτονικά νοικοκυριά, παρέχοντας πληροφορίες, καθησυχάζοντας και παρεμβαίνοντας, εάν είναι απαραίτητο, εάν ένας χρήστης των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” έχει προκαλέσει πρόβλημα (παρεμβαίνοντας επίσης εάν ένας γείτονας συμπεριφέρεται αδικαιολόγητα απέναντι σε έναν χρήστη των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα”).
- ο Το “Στέγαση Πρώτα” μπορεί να λειτουργήσει ευέλικτα και ευφάνταστα, **αλλά δεν μπορεί να διορθώσει τα υποκείμενα προβλήματα με την προσιτή και επαρκή προσφορά κατοικίας** και μπορεί να αντιμετωπίσει λειτουργικές δυσκολίες σε οποιοδήποτε πλαίσιο όπου δεν υπάρχει αρκετή προσιτή ή επαρκής κατοικία για το σύνολο του πληθυσμού.

Το “Στέγαση Πρώτα” προορίζεται για άστεγους με υψηλές ανάγκες υποστήριξης. Οι ανάγκες που έχουν οι υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα” από άποψη αριθμού στεγαστικών μονάδων θα είναι συχνά σχετικά μικρές. Αν και τα στοιχεία για τους άστεγους στην Ευρώπη είναι ελλιπή, φαίνεται ότι, ακόμη και σε μια μεγάλη, μια υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” δεν θα απαιτούσε πιθανώς εκατοντάδες κατοικίες¹⁰⁴.

4.3.1. Συνεργασία με τον Ιδιωτικό Ενοικιαστικό Τομέα

Υπάρχουν διάφοροι τρόποι με τους οποίους το “Στέγαση Πρώτα” μπορεί να χρησιμοποιήσει τον ιδιωτικό τομέα ενοικίασης ως πηγή κατοικιών. Μια επιτυχημένη χρήση του ιδιωτικού ενοικιαστικού τομέα περιλαμβάνει:

- ο **Προσεκτική επιθεώρηση και έλεγχος των διαμερισμάτων** για να διασφαλιστεί ότι οι προδιαγραφές και η τοποθεσία είναι κατάλληλες.
- ο **Έλεγχος ότι οι ρυθμίσεις της μίσθωσης είναι σωστές** και ότι ο χρήστης της υπηρεσίας “Στέγαση Πρώτα” έχει την πλήρη προστασία των νόμων που καλύπτουν την ασφάλεια της μίσθωσης. Σε ορισμένες χώρες, οι μισθώσεις στον ιδιωτικό ενοικιαστικό τομέα είναι μεγαλύτερες και ασφαλέστερες από ό,τι σε άλλες.
- ο **Έλεγχοι οικονομικής προσιτότητας**, με επίκεντρο τα τρέχοντα και πιθανά μελλοντικά επίπεδα τιμών ενοικίου που θα επιτρέπουν την κάλυψη άλλων βασικών δαπανών. Όταν μια υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” απαιτεί οικονομική συνεισφορά από τον χρήστη της υπηρεσίας, η οικονομική δυνατότητα αυτής της συνεισφοράς πρέπει να υπόκειται σε τακτική επανεξέταση. Οποιαδήποτε αναμενόμενη οικονομική συνεισφορά πρέπει επίσης να εξηγείται με σαφήνεια στο χρήστη της υπηρεσίας πριν αυτός συμφωνήσει να αποδεχθεί μια κατοικία. Ορισμένες υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα” απαιτούν συνεισφορά 30% του εισοδήματος για το ενοίκιο. Σε ορισμένες χώρες, αυτό δεν είναι πρακτικό, καθώς ο χρήστης της υπηρεσίας “Στέγαση Πρώτα” μπορεί να έχει πολύ χαμηλό εισόδημα και η ίδια η υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” θα πρέπει να πληρώνει ή να επιδοτεί το ενοίκιο. Σε άλλες χώρες, το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας πληρώνει το σύνολο ή το μεγαλύτερο μέρος του ενοικίου για τον χρήστη της υπηρεσίας “Στέγαση Πρώτα”, πράγμα που σημαίνει ότι η υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” είτε πρέπει να συνεισφέρει μόνο ένα μικρό ποσό στο κόστος στέγασης είτε δεν έχει καθόλου άμεσο κόστος στέγασης.
- ο **Διαπραγμάτευση και συζήτηση με τους ιδιοκτήτες του ιδιωτικού ενοικιαστικού τομέα** και/ή τους πράκτορες που εκπροσωπούν έναν ή περισσότερους ιδιοκτήτες **του ιδιωτικού τομέα και εκπαίδευση αυτών**. Δεν θα πρέπει να υποθετηθεί ότι όλοι ή οι περισσότεροι ιδιοκτήτες ιδιωτικών ενοικιαζομένων χώρων θα είναι αντιπαθείς ή απρόθυμοι να συνεργαστούν με μια υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα”. Η εμπειρία από ορισμένες υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα” δείχνει ότι τουλάχιστον ορισμένοι ιδιοκτήτες του ιδιωτικού τομέα θα είναι έτοιμοι να συνεργαστούν με τις υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα” από αίσθημα πολιτικής ευθύνης¹⁰⁵.

¹⁰⁴ <http://www.shp.org.uk/story/housing-first-provides-stability-chronically-homeless-people>

¹⁰⁵ Wilson, W. (2015) Households in Temporary Accommodation (England) House of Commons Briefing Paper Number 02110 www.parliament.uk/briefing-papers/sn02110.pdf

- ο **Παροχή υπηρεσιών διαχείρισης κατοικιών** σε ιδιώτες ιδιοκτήτες ακινήτων. Αυτό μπορεί να αποτελέσει ισχυρό κίνητρο. Μια υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” μπορεί να προσφέρει εγγύηση ότι το ενοίκιο θα καταβληθεί και ότι θα αντιμετωπιστούν τυχόν ζητήματα διαχείρισης, όπως οι διαφωνίες με τους γείτονες, και ίσως επίσης να αναλάβει τη συντήρηση, την επισκευή ή την ανακαίνιση των κατοικιών. Εάν ένας ιδιώτης ιδιοκτήτης δεν χρειάζεται ουσιαστικά να κάνει τίποτα περισσότερο από το να εισπράττει ένα εγγυημένο ενοίκιο, οι πιθανές ανησυχίες σχετικά με τη διάθεση των κατοικιών του σε άστεγους μπορούν συχνά να ξεπεραστούν. Ορισμένες υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα” προσφέρονται να αναλάβουν άμεσα την ευθύνη για μια μίσθωση, υπενοικιάζοντας σε έναν χρήστη των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα”, έτσι ώστε η υπηρεσία, και όχι ο χρήστης των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα”, να είναι νομικά υπεύθυνη για τυχόν προβλήματα με τη μίσθωση.
- ο **Παροχή οικονομικού κινήτρου** στους ιδιοκτήτες ακινήτων του ιδιωτικού μισθωμένου τομέα. Αυτή είναι μια πιθανή στρατηγική, αλλά η εμπειρία σε ορισμένες χώρες, για παράδειγμα στη Φινλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο, έχει δείξει ότι οι αγορές ιδιωτικών ενοικίων τείνουν να αντιδρούν στα οικονομικά κίνητρα για τη στέγαση αστέγων με αύξηση των ενοικίων¹⁰⁶.

Στην Πορτογαλία, η χρήση του ιδιωτικού ενοικιαστικού τομέα από το Casas Primeiro στη Λισαβόνα έχει αναφερθεί ότι παρέχει πολύ καλά αποτελέσματα, με σχεδόν κάθε χρήστη της υπηρεσίας “Στέγαση Πρώτα” να αναφέρει¹⁰⁷:

- ο **Αίσθηση ελέγχου** του χώρου διαβίωσής τους.
- ο Ότι είχαν **ιδιωτική ζωή** στο σπίτι τους.
- ο Ότι το σπίτι τους ήταν ένα **ήσυχο μέρος**, όπου μπορούσαν να βρουν γαλήνη και ησυχία.
- ο Ότι το σπίτι τους είχε **όλες τις εγκαταστάσεις** που χρειαζόνταν.

Το Casas Primeiro αναφέρει επίσης ότι πολλοί, αν και όχι όλοι, οι χρήστες των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” που ζουν σε ιδιωτικά ενοικιαζόμενα διαμερίσματα αισθάνονται επίσης οικεία στη γειτονιά τους.

Στο Λονδίνο και αλλού στο Ηνωμένο Βασίλειο, η εμπειρία από τη χρήση του ιδιωτικού ενοικιαστικού τομέα για το “Στέγαση Πρώτα” είναι πολύ πιο μικτή, για τους ακόλουθους λόγους:

- ο **Ανασφάλεια κατοχής**. Οι περισσότερες ιδιωτικές ενοικιαζόμενες κατοικίες ενοικιάζονται με βραχυπρόθεσμες (έξι ή 12 μηνών) μισθώσεις. Αυτές οι μισθώσεις παρέχουν κάποια προστασία από έξωση, αλλά μόλις λήξει η περίοδος που καλύπτει η μίσθωση, δεν υπάρχει νομική προστασία. Αυτό σημαίνει ότι κάποιος με 12μηνη μίσθωση στον ιδιωτικό τομέα δεν έχει καμία νομική προστασία αν του ζητηθεί να φύγει μετά από 12 μήνες.
- ο **Τα υψηλά ενοίκια** σε ορισμένα μέρη του Ηνωμένου Βασιλείου, τα οποία καθιστούν όλες τις ιδιωτικές ενοικιαζόμενες κατοικίες, εκτός από τις φθηνότερες, απρόσιτες για κάποιον που διεκδικεί επιδόματα πρόνοιας. Στεγαστικές κατοικίες καλύτερων προδιαγραφών σε πιο ελκυστικές τοποθεσίες ήταν απλησίαστες για τους χρήστες των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα”.

4.3.2. Συνεργασία με τον τομέα των κοινωνικών μισθώσεων

Η κοινωνική στέγαση δεν υπάρχει σε μία μόνο μορφή στην Ευρώπη και δεν είναι καθολικά διαθέσιμη¹⁰⁸. Στον παρόντα Οδηγό του **“Στέγαση Πρώτα”**, η κοινωνική στέγαση ορίζεται ως η στέγαση που υποστηρίζεται με επιδότηση, από την κυβέρνηση ή/και από φιλανθρωπικά ιδρύματα/μη κυβερνητικές οργανώσεις, η οποία προσφέρει ασφάλεια κατοχής και επαρκή στέγαση σε προσιτό ενοίκιο.

Υπάρχουν διάφοροι τρόποι με τους οποίους το “Στέγαση Πρώτα” μπορεί να χρησιμοποιήσει τον τομέα της κοινωνικής μίσθωσης ως πηγή κατοικιών:

106 Ornelas, J., Martins, P., Zilhão, M.T. and Duarte, T. (2014) “Στέγαση Πρώτα”: European Journal of Homelessness (8.1), 29-56 - <http://housingfirstguide.eu/website/wp-content/uploads/2016/03/Housing-First-An-Ecological-Approach.pdf>

107 Whitehead, C. and Scanlon, K. (eds) Social Housing in Europe / Λονδίνο: LSE. - <http://www.lse.ac.uk/geographyAndEnvironment/research/London/pdf/SocialHousingInEurope.pdf>

108 Pleace, N., Teller, N. and Quilgars, D. (2011) Social Housing Allocation and Homelessness Brussels: FEANTSA. http://housingfirstguide.eu/website/wp-content/uploads/2016/04/feantsa_eoh-studies_v1_12-2011.pdf

109 Tsemberis, S. (2010) “Στέγαση Πρώτα”: Άνθρωποι με ψυχικές ασθένειες και εθισμό: Το μοντέλο “Μονοπάτι” για τον τερματισμό της έλλειψης στέγης Μινεσότα: Hazelden.

- ο Συνειδητοποιώντας ότι ενώ ο τομέας της κοινωνικής μίσθωσης μπορεί να σημαντικό ρόλο στη στέγαση αστέγων, αυτό δεν είναι απαραίτητα το μοναδικό μέλημα των φορέων κοινωνικής στέγασης¹⁰⁹. Η κοινωνική στέγαση μπορεί να έχει ευρύτερες αρμοδιότητες από τον τερματισμό των αστέγων, συμπεριλαμβανομένης της αναγέννησης και της στρατηγικής διαχείρισης των αγορών κατοικίας. Μπορεί να είναι απαραίτητο για τις υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα” να διεξάγουν διαπραγματεύσεις και συνηγορία, καθώς και τη διαχείριση μιας αίτησης σε έναν φορέων κοινωνικής στέγασης.
- ο Αποδεχόμενοι ότι οι φορέων κοινωνικής στέγασης μπορεί να έχουν την ίδια απροθυμία να στεγάσουν πρώην άστεγους με υψηλές ανάγκες υποστήριξης που υπάρχει σε ορισμένους ιδιοκτήτες του ιδιωτικού τομέα. Οι κοινωνικοί ιδιοκτήτες μπορεί να ανησυχούν ότι τα προβλήματα διαχείρισης της στέγασης μπορεί να προκύψουν από τους χρήστες των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα”, που κυμαίνονται από διαφωνίες με τους γείτονες μέχρι τη μη καταβολή του ενοικίου.
- ο Να είναι έτοιμοι να προσφέρουν υπηρεσίες διαχείρισης στέγασης στους κοινωνικούς ιδιοκτήτες, π.χ. εγγυήσεις ότι το ενοίκιο καταβληθεί και ότι τυχόν ζητήματα όπως οι διαφορές με τους γείτονες θα αντιμετωπιστούν από την υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα”. Αυτό μπορεί να είναι ιδιαίτερα σημαντικό όταν κάποιος που χρησιμοποιεί την υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” έχει προηγουμένως υποστεί έξωση από φορέων κοινωνικής στέγασης.
- ο Συνεργασία με συστήματα κατανομής που καλύπτουν πολλαπλούς φορείς κοινωνικής στέγασης, όπου υπάρχουν. Όλοι οι φορείς κοινωνικής στέγασης σε μια πόλη ή περιοχή μπορεί να είναι μέρος ενός κοινού συστήματος, όπου τα επιλέξιμα άτομα υποβάλλουν μια ενιαία αίτηση για στέγαση, η οποία λαμβάνεται ταυτόχρονα από όλους τους ιδιοκτήτες. Οι χρήστες των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” μπορεί να χρειάζονται υποστήριξη στη χρήση τέτοιων συστημάτων, τα οποία μπορεί να είναι διαδικτυακά.
- ο Καθιέρωση ενός πρωτοκόλλου εργασίας, ή συμφωνίας, η οποία καθιστά διαθέσιμο έναν ελάχιστο αριθμό κατάλληλων κατοικιών κάθε χρόνο. Για παράδειγμα, ένας φορέας κοινωνικής στέγασης μπορεί να συμφωνήσει να παρέχει το 5% όλων των κενών κατοικιών σε χρήστες των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” για μια τριετία. Με μεγάλους φορείς κοινωνικής στέγασης, για παράδειγμα έναν δήμο ή μια ΜΚΟ που παρέχει το σύνολο ή το μεγαλύτερο μέρος των κοινωνικών κατοικιών σε μια πόλη, το απαιτούμενο ποσοστό μπορεί να είναι χαμηλότερο.
- ο Επίτευξη επίσημης συμφωνίας ότι οι χρήστες των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” λαμβάνουν πρόσθετους πόντους ή στάθμιση στα συστήματα κατανομής κοινωνικής στέγασης. Αυτό θα μπορούσε να είναι το σύστημα κατανομής για έναν μόνο φορέα κοινωνικής στέγασης ή θα μπορούσε να είναι πρόσθετοι πόντοι σε ένα σύστημα εκμίσθωσης που βασίζεται στην επιλογή και καλύπτει πολλούς φορείς κοινωνικής στέγασης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5.

Αξιολόγηση του
“Στέγαση Πρώτα”

5.1. Η σημασία των αποδεικτικών στοιχείων

Τα αποδεικτικά στοιχεία έχουν διαδραματίσει κεντρικό ρόλο στην ανάπτυξη του “Στέγαση Πρώτα”. Μέσω της συλλογής αποδείξεων καλής ποιότητας, το “Στέγαση Πρώτα” απέκτησε επιρροή στις συζητήσεις για την πολιτική των αστέγων στη Βόρεια Αμερική και μπόρεσε να προσελκύσει και στη συνέχεια να διατηρήσει τη χρηματοδότηση. Στην Ευρώπη, η αναδυόμενη βάση αποδείξεων για το **“Στέγαση Πρώτα”** έδειξε ότι **μπορεί να λειτουργήσει σε ένα ευρύ φάσμα χωρών**, οι οποίες έχουν σημαντικές διαφορές στα συστήματα κοινωνικής πρόνοιας, τα συστήματα στέγασης, τον πολιτισμό και τα επίπεδα οικονομικής ευημερίας τους. Όπως φαίνεται στο παράρτημα, οι αξιολογήσεις του “Στέγαση Πρώτα” αναφέρουν επιτυχίες σε χώρες τόσο διαφορετικές όσο η Δανία, η Αγγλία, η Γαλλία, οι Κάτω Χώρες, η Πορτογαλία, η Σκωτία και η Ισπανία.

Υπάρχουν πολλά οφέλη από την αξιολόγηση των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα”:

- ο **Τα ισχυρά αποδεικτικά στοιχεία ήταν θεμελιώδους σημασίας για να πειστούν οι κυβερνήσεις, οι φιλανθρωπικές οργανώσεις και οι πάροχοι υπηρεσιών στέγασης για άστεγους να εξετάσουν το ενδεχόμενο χρήσης του “Στέγαση Πρώτα”**. Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση των ΗΠΑ θεωρεί το “Στέγαση Πρώτα” ως ένα μοντέλο υπηρεσιών αποδεδειγμένης αποτελεσματικότητας¹¹⁰ και οι συστηματικές αξιολογήσεις οδήγησαν στο να καταστεί το “Στέγαση Πρώτα” κεντρικό στοιχείο των καναδικών και γαλλικών στρατηγικών για την αντιμετώπιση της αστεγίας. Η αξιολόγηση ήταν ζωτικής σημασίας για την προώθηση της ιδέας του “Στέγαση Πρώτα”, για την απόδειξη ότι το “Στέγαση Πρώτα” λειτουργεί και για την απόδειξη ότι το “Στέγαση Πρώτα” μπορεί να είναι οικονομικά αποδοτική. Ωστόσο, οι αξιολογήσεις του “Στέγαση Πρώτα” πρέπει να είναι καλής ποιότητας και ιδανικά να αντιπαραβάλλουν την προσέγγιση του “Στέγαση Πρώτα” με τις υπάρχουσες υπηρεσίες, εάν τα στοιχεία πρόκειται να είναι πειστικά.
- ο **Η συστηματική και προσεκτική μέτρηση των αποτελεσμάτων επιτρέπει σε μια υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” να αξιολογήσει πόσο καλά αποδίδει**. Η αξιολόγηση καλής ποιότητας επιτρέπει στις υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα” να μάθουν για τυχόν περιορισμούς στην υποστήριξη ή την παροχή στέγασης, επιτρέποντας την πραγματοποίηση βελτιώσεων.
- ο **Η αξιολόγηση που δείχνει καλές επιδόσεις μπορεί να βοηθήσει τις υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα” να εξασφαλίσουν τη χρηματοδότηση** και να συμβάλει στην επέκταση των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα”.
- ο Η αξιολόγηση του **“Στέγαση Πρώτα”** είναι το κύριο μέσο με το οποίο μπορούν να αποκτηθούν καλές πρακτικές και σημαντικά διδάγματα σχετικά με την παροχή των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα”. Η διενέργεια και η ανταλλαγή αξιολογήσεων μπορεί να είναι πολύ χρήσιμη για όλους όσοι εμπλέκονται στην ανάπτυξη και την παροχή υπηρεσιών **“Στέγαση Πρώτα”**.

Η αξιολόγηση παρουσιάζει κινδύνους αλλά και ευκαιρίες. Πρέπει να δοθεί προσοχή στον τρόπο συλλογής των πληροφοριών σχετικά με την απόδοση, διότι μια αξιολόγηση που δεν είναι καλά σχεδιασμένη ή δεν διεξάγεται σωστά μπορεί να υπονομεύσει την επιχειρηματολογία για μια μεμονωμένη υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” και υπηρεσίες του προγράμματος **“Στέγαση Πρώτα”** γενικότερα. Οποιοσδήποτε αναλαμβάνει την αξιολόγηση του **“Στέγαση Πρώτα”** πρέπει να είναι ξεκάθαρος ότι η αξιολόγηση, αν διεξαχθεί σωστά, δεν θα αναφέρει ότι μια υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” είναι τέλεια. Θα υπάρξουν τουλάχιστον κάποια δευτερεύοντα ζητήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν και, ενώ τα ποσοστά με τα οποία το **“Στέγαση Πρώτα”** θα τερματίσει την έλλειψη στέγης είναι, σύμφωνα με τα σημερινά στοιχεία, συνήθως πολύ υψηλά σε σύγκριση με τις περισσότερες άλλες υπηρεσίες αντιμετώπισης της αστεγίας, το “Στέγαση Πρώτα” δεν θα λειτουργήσει καλά για όλους και σε όλες τις περιπτώσεις.

Τα αποδεικτικά στοιχεία μπορούν σίγουρα να βοηθήσουν στην υποστήριξη του **“Στέγαση Πρώτα”**, και μάλιστα μπορεί να είναι ζωτικής σημασίας για να εξασφαλιστεί η προώθηση της ιδέας και η βιώσιμη χρηματοδότηση των υπηρεσιών **“Στέγαση Πρώτα”**. Η χρήση καλής ποιότητας αποδεικτικών στοιχείων ήταν θεμελιώδης για την επιτυχή προώθηση του “Στέγαση Πρώτα” στη Βόρεια Αμερική. Ωστόσο, η συλλογή αποδεικτικών στοιχείων ενέχει ορισμένους κινδύνους, διότι μπορεί να αναδείξει τόσο τους περιορισμούς όσο και τις επιτυχίες. Είναι επίσης σημαντικό να σημειωθεί ότι, ενώ οι φιλάνθρωποι, οι φιλανθρωπικές οργανώσεις και οι κυβερνήσεις δεν θα περιμένουν από το **“Στέγαση Πρώτα”** να αναφέρει τέλεια αποτελέσματα, μπορεί να μην πείθονται πάντα από τα αποδεικτικά στοιχεία, ακόμη και αν μια υπηρεσία **“Στέγαση Πρώτα”** είναι πολύ επιτυχημένη.

5.2. Αξιολόγηση διαδικασίας και αποτελεσματικότητας

5.2.1. Αξιολόγηση διαδικασίας

Η αξιολόγηση της διαδικασίας αναφέρεται στη διερεύνηση του τρόπου λειτουργίας μιας υπηρεσίας.

Αυτό σημαίνει την κατανόηση της φιλοσοφίας του “Στέγαση Πρώτα”. Η διασφάλιση της πλήρους κατανόησης του σχεδιασμού μιας υπηρεσίας “Στέγαση Πρώτα”, δηλαδή του τρόπου με τον οποίο η υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” υποτίθεται ότι λειτουργεί, αποτελεί ένα πολύ σημαντικό πρώτο βήμα στην αξιολόγηση. Ένα βασικό μέτρο εδώ είναι ο βαθμός πιστότητας (ομοιότητας) με το αρχικό μοντέλο “Στέγαση Πρώτα”. Η πιστότητα αναφέρεται στις βασικές αρχές του “Στέγαση Πρώτα” και στις λειτουργικές λεπτομέρειες του επιτυχημένου αρχικού μοντέλου του “Στέγαση Πρώτα”.

5.2.2. Πιστότητα

Η αξιολόγηση της πιστότητας αποτελεί το σημείο εκκίνησης μιας αξιολόγησης του **“Στέγαση Πρώτα”**.

Η πιστότητα αναφέρεται στο πόσο πιστά ακολουθεί μια υπηρεσία τις βασικές αρχές του “Στέγαση Πρώτα” (βλ. κεφάλαιο 2). Εάν μια υπηρεσία δεν ακολουθεί τις βασικές αρχές, δεν θα πρέπει να θεωρείται ως “Στέγαση Πρώτα” και δεν θα πρέπει να αξιολογείται ως παράδειγμα **“Στέγαση Πρώτα”**.

Η μέτρηση της πιστότητας μπορεί επίσης να περιγραφεί ως έλεγχος για την παρέκκλιση του παραδείγματος ή του μοντέλου (απομάκρυνση από το αρχικό μοντέλο), η οποία αποτελεί θεμελιώδη αρχή κάθε αξιολόγησης υπηρεσιών. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να διασφαλιστεί ότι η υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” που δοκιμάζεται είναι κοντά στον αρχικό σχεδιασμό της υπηρεσίας, δηλαδή ότι μια υπηρεσία δεν έχει απομακρυνθεί ή δεν ήταν ποτέ πραγματικά κοντά στις βασικές αρχές του “Στέγαση Πρώτα”. Στην αξιολόγηση, αυτό είναι πολύ σημαντικό, διότι λέει στους αξιολογητές και σε όποιον ακούει για τα αποτελέσματα μιας αξιολόγησης αν μια επιτυχημένη υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” ή μια υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” με προβλήματα είχε υψηλή ή χαμηλή πιστότητα με τις βασικές αρχές του “Στέγαση Πρώτα”. Αυτό είναι σημαντικό διότι η επιτυχία ή η αποτυχία μπορεί να επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από την πιστότητα και είναι ζωτικής σημασίας να κατανοηθεί εάν, για παράδειγμα, τα φτωχά αποτελέσματα από μια συγκεκριμένη υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” θα μπορούσαν να εξηγηθούν από τη χαμηλή πιστότητα. Τα στοιχεία από την Ευρώπη μέχρι στιγμής δείχνουν ότι η επιτυχία του “Στέγαση Πρώτα” συνδέεται με **την υψηλή πιστότητα στις βασικές αρχές**¹¹⁰. Οι υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα” που ακολουθούν τις βασικές αρχές, παρόλο που λειτουργούν σε ευρωπαϊκές χώρες με ενίοτε πολύ διαφορετικά συστήματα πρόνοιας, υγείας, στέγασης και διαχείρισης της αστεγίας, έχουν όλες επιτύχει καλά αποτελέσματα στον τερματισμό της αστεγίας (βλέπε κεφάλαιο 1).

Τεστ πιστότητας υπάρχουν στη Βόρεια Αμερική, αναπτύσσονται για χρήση στην Ευρώπη και αναπτύσσονται και χρησιμοποιούνται επίσης σε μεμονωμένες ευρωπαϊκές χώρες. Οι επιχειρησιακές λεπτομέρειες μπορεί να διαφέρουν, π.χ. αν χρησιμοποιείται ή όχι κοινωνική στέγαση ή αν μια υπηρεσία χρησιμοποιεί μια ολοκληρωμένη διεπιστημονική ομάδα, εντατική διαχείριση περιπτώσεων ή συνδυασμό υποστήριξης (βλ. Κεφάλαιο 3 και Κεφάλαιο 4). Οι επιχειρησιακές λεπτομέρειες μπορεί επίσης να πρέπει να διαφέρουν για να ληφθούν υπόψη οι διαφορές στο πλαίσιο μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών, π.χ. οι διαφορές στα συστήματα υγείας, πρόνοιας και στέγασης. Ωστόσο, η τήρηση των βασικών αρχών του “Στέγαση Πρώτα” δεν μπορεί να διαφοροποιηθεί εάν μια υπηρεσία πρόκειται να θεωρηθεί ως υψηλής πιστότητας.

Παραδείγματα δοκιμών πιστότητας “Στέγαση Πρώτα” περιλαμβάνουν:

- ο Το μέτρο πιστότητας Pathways to Housing First/ Μονοπάτια προς το “Στέγαση Πρώτα”¹¹².
- ο Το καναδικό μέτρο πιστότητας του προγράμματος At Home/Chez Soi¹¹³.
- ο Το μέτρο πιστότητας της Σύμπραξης Πλήρους Εξυπηρέτησης/Full Service Partnership (FSP)¹¹⁴.

110 Pleace, N. and Bretherton, J. (2013) The Case for “Στέγαση Πρώτα” in the European Union: A Critical Evaluation of Concerns about Effectiveness European Journal of Homelessness, 7(2), 21-41 <http://housingfirstguide.eu/website/the-case-for-housing-first-in-the-european-union-a-critical-evaluation-of-concerns-about-effectiveness/>

111 http://www.housingfirsttoolkit.ca/sites/default/files/Revised_HF_Self-Assessment_Survey_12-23-13.pdf

112 <http://www.housingfirsttoolkit.ca/sites/default/files/AtHomeFidelityScale.pdf>

113 <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4097835>

114 Το ερωτηματολόγιο SF-12 για την υγεία είναι διαθέσιμο στη διεύθυνση: <https://www.hss.edu/physician-files/huang/SF12-RCH.pdf>

5.2.3. Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας

Η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας επικεντρώνεται στο τι επιτυγχάνει η υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα”.

Αυτή η πτυχή της αξιολόγησης περιλαμβάνει την πρόοδο που σημειώνει μια υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” όσον αφορά την επίτευξη των αποτελεσμάτων που έχει σχεδιαστεί να προσφέρει. Είναι επίσης σημαντικό για μια αξιολόγηση να κατανοηθεί τι πιστεύουν τα άτομα που χρησιμοποιούν μια υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” για το μοντέλο “Στέγαση Πρώτα”.

Η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας ξεκινά με τη διερεύνηση των τρόπων με τους οποίους παρέχεται η υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα”. Παράλληλα με την κατανόηση της δομής της υπηρεσίας “Στέγαση Πρώτα” και την παρατήρηση του τρόπου λειτουργίας της, αυτό περιλαμβάνει επίσης τη χαρτογράφηση του φάσματος των συνεργαζόμενων φορέων που εμπλέκονται, τον τρόπο χρηματοδότησης της υπηρεσίας και τον τρόπο διάρθρωσης και λειτουργίας των δικτύων στα οποία βασίζεται η υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα”. Για να κατανοήσουμε την αποτελεσματικότητα μιας υπηρεσίας “Στέγαση Πρώτα”, είναι πολύ σημαντικό να κατανοήσουμε τον τρόπο με τον οποίο έχει σχεδιαστεί και λειτουργεί η υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα”. Αυτό περιλαμβάνει την κατανόηση του τρόπου στόχευσης μιας υπηρεσίας “Στέγαση Πρώτα”, του τι έχει σχεδιαστεί για να επιτύχει και ποιοι είναι οι ρόλοι της ομάδας προσωπικού “Στέγαση Πρώτα”.

Μετά την αξιολόγηση της πιστότητας, μια αξιολόγηση πρέπει **να διερευνήσει τα αποτελέσματα που έχει σχεδιαστεί να επιτύχει μια υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα”**. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να εξεταστεί κατά πόσον μια υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” επιτυγχάνει ή όχι αυτό που υποτίθεται ότι πρέπει να επιτύχει, τόσο από την άποψη των αποτελεσμάτων.

Η διερεύνηση της αποτελεσματικότητας μιας υπηρεσίας “Στέγαση Πρώτα” έχει πολλές διαστάσεις:

- Προώθηση της διατήρησης της στέγασης και της μόνιμης εξόδου από την έλλειψη στέγης.
- Αυτό μερικές φορές αποκαλείται επίσης διατήρηση κατοικίας.
- Βελτίωση της υγείας και της ευημερίας των χρηστών των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα”.
- Βελτίωση της κοινωνικής ένταξης των χρηστών των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα”.
- Η σχέση κόστους-αποτελεσματικότητας του “Στέγαση Πρώτα”.

5.3. Τι να μετρήσετε

5.3.1. Χρήση επικυρωμένων μέτρων

Τα επικυρωμένα μέτρα είναι ερωτήσεις που έχουν δοκιμαστεί επανειλημμένα και έχουν βρεθεί ότι παράγουν συνεπή αποτελέσματα. Τα επικυρωμένα μέτρα μπορούν να βελτιώσουν την ποιότητα μιας αξιολόγησης και να σημαίνουν ότι τα αποτελέσματα είναι πιθανότερο να θεωρηθούν ακριβή. Τα επικυρωμένα μέτρα μπορεί να περιλαμβάνουν:

- ο Επικυρωμένες ερωτήσεις σχετικά με την ψυχική και σωματική υγεία.
- ο Επικυρωμένες ερωτήσεις σχετικά με την ποιότητα.
- ο Επικυρωμένες ερωτήσεις σχετικά με την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική υποστήριξη.

Ορισμένα επικυρωμένα μέτρα χρησιμοποιούνται ευρέως σε εθνικό επίπεδο, αλλά υπάρχουν επίσης παραδείγματα μέτρων που χρησιμοποιούνται διεθνώς. Ορισμένα παραδείγματα επικυρωμένων μέτρων περιλαμβάνουν (σημειώστε ότι ο κατάλογος αυτός είναι μόνο ενδεικτικός):

- ο Οι μετρήσεις SF-12¹¹⁵ και SF-36¹¹⁶ για την υγεία και την ευημερία.
- ο Συνέντευξη του Lehman για την ποιότητα ζωής¹¹⁷ (QoLI).
- ο Έτη ζωής προσαρμοσμένα στην ποιότητα (QALYs) που χρησιμοποιούνται στα Οικονομικά της Υγείας.
- ο Ο πίνακας αυτοεξυπηρέτησης¹¹⁸ (SSM) που αναπτύχθηκε στις ΗΠΑ και προσαρμόστηκε για χρήση στις Κάτω Χώρες.
- ο Η κλίμακα SAMSHA (Substance Abuse and Mental Health Services Administration)¹¹⁹.

5.3.2. Βασικά ερωτήματα για την αξιολόγηση

Το “Στέγαση Πρώτα” έχει τρεις αλληλένδετους στόχους (βλ. Κεφάλαιο 2):

- ο Προώθηση της διατήρησης της στέγασης και της μόνιμης εξόδου από την έλλειψη στέγης (γνωστή και ως διατήρηση της στέγασης).
- ο Βελτίωση της υγείας και της ευημερίας των χρηστών των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα”, που συμπεριλαμβάνει:
 - Ψυχική υγεία.
 - Σωματική υγεία.
 - Περιορισμό της ασθένειας και της αναπηρίας.
 - Χρήση ναρκωτικών και αλκοόλ (όπου αυτό αποτελεί πρόβλημα για κάποιον που χρησιμοποιεί υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα”).
- ο Βελτίωση της κοινωνικής ένταξης των χρηστών των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα”, που συμπεριλαμβάνει:
 - Οφέλη σε κοινωνική υποστήριξη και αυτοεκτίμηση.
 - Συμμετοχή στην κοινότητα και τη ζωή των πολιτών.
 - Δομημένη και παραγωγική δραστηριότητα και οικονομική ολοκλήρωση.
 - Εργασία σε θέματα οχληρίας, εγκληματικής ή αντικοινωνικής συμπεριφοράς (όταν αυτό αποτελεί ζήτημα για κάποιον που χρησιμοποιεί τις υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα”).

¹¹⁵ Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.shcdenver.com/Portals/902/web-content/files/JamesGenuario/JG-health%20questionnaire.pdf>

¹¹⁶ Pleace, N. with Wallace, A. (2011) Demonstrating the Effectiveness of Housing Support Services for People with Mental Health Problems: A Review London: Εθνική Ομοσπονδία Στέγασης.

¹¹⁷ Διατίθεται στη διεύθυνση: <http://www.selfsufficiencymatrix.org/zrm-int.aspx>

¹¹⁸ Pleace, N. with Wallace, A. (2011) Demonstrating the Effectiveness of Housing Support Services for People with Mental Health Problems: A Review London: National Housing Federation. Vide supra

¹¹⁹ Pleace, N., Benjaminsen, L., Baptista, I. and Busch-Geertsema (2013) The Costs of Homelessness in : Βρυξέλλες: FEANTSA <http://housingfirstguide.eu/website/the-costs-of-homelessness-in-europe-an-assessment-of-the-current-evidence-base>

- ο Η σχέση κόστους-αποτελεσματικότητας του **“Στέγαση Πρώτα”**, η οποία έχει δύο διαστάσεις:
 - Η σχέση κόστους-αποτελεσματικότητας του **“Στέγαση Πρώτα”** σε σύγκριση με άλλες υπηρεσίες αντιμετώπισης της έλλειψης στέγης.
 - Η αντιστάθμιση του κόστους, δηλαδή η εξοικονόμηση πόρων, που μπορεί ενδεχομένως να δημιουργήσει το **“Στέγαση Πρώτα”** για άλλους τύπους υπηρεσιών, π.χ. το “Στέγαση Πρώτα” μπορεί να προκαλέσει μείωση των δαπανών για υπηρεσίες υγείας, επειδή αλλάζει τους τρόπους με τους οποίους οι μακροχρόνια άστεγοι χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες υγείας και το επίπεδο χρήσης ιατρικών υπηρεσιών μειώνεται.

Η μέτρηση των αποτελεσμάτων του “Στέγαση Πρώτα” επικεντρώνεται σε αυτά τα τρία σύνολα στόχων. Τα επιτυχή αποτελέσματα του “Στέγαση Πρώτα” βασίζονται στην επίτευξη όσο το δυνατόν περισσότερων στόχων για κάθε μεμονωμένο χρήστη υπηρεσιών. Η διατήρηση της στέγας είναι ένα επίτευγμα, αλλά είναι ένα περιορισμένο επίτευγμα αν κάποιος είναι απομονωμένος, βαριέται, αισθάνεται στιγματισμένος ή δεν παρουσιάζει βελτίωση στην υγεία και την ευημερία του. Ομοίως, η αύξηση της κοινωνικής υποστήριξης είναι ένα επίτευγμα, αλλά το “Στέγαση Πρώτα” δεν λειτουργεί καλά αν ο χρήστης των υπηρεσιών δεν μπορεί να διατηρήσει και τη τη στέγαση του.

Η συνολική αποτελεσματικότητα του “Στέγαση Πρώτα” βασίζεται στην επίτευξη επιτυχιών σε μια σειρά αποτελεσμάτων, που σχετίζονται με τη στέγαση, την υγεία, την ευημερία και την κοινωνική ένταξη. Όταν σημειώνονται επιτυχίες, είναι σημαντικό να κατανοήσουμε αυτές τις επιτυχίες από την άποψη της συνολικής ευημερίας και της κατάστασης κάθε χρήστη των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα”.

Οι αξιολογήσεις του “Στέγαση Πρώτα” μπορεί επίσης να πρέπει να περιλαμβάνουν αξιολόγηση της σχέσης κόστους-αποτελεσματικότητας. Αυτό το στοιχείο της αξιολόγησης εξετάζει τη σχετική σχέση κόστους-αποτελεσματικότητας του “Στέγαση Πρώτα” σε σύγκριση με άλλα μοντέλα υπηρεσιών για την αντιμετώπιση της έλλειψης στέγης. Η αξιολόγηση της σχέσης κόστους-αποτελεσματικότητας μπορεί επίσης να περιλαμβάνει την εκτίμηση του κατά πόσον το “Στέγαση Πρώτα” δημιουργεί ευρύτερες εξοικονομήσεις στις δημόσιες δαπάνες.

5.3.3. Διατήρηση της στέγας

Η διατήρηση της στέγας μπορεί να μετρηθεί με τρεις βασικούς τρόπους:

- ο **Διάρκεια του χρόνου που ένας χρήστης της υπηρεσίας “Στέγαση Πρώτα” ζει στο ίδιο σπίτι.** Αυτή η προσέγγιση έχει ορισμένα πλεονεκτήματα:

- Πρόκειται για ένα απλό μέτρο που είναι άμεσα κατανοητό. Εάν ένας χρήστης της υπηρεσίας “Στέγαση Πρώτα” ζει στο σπίτι του για ένα χρόνο, αυτό αποτελεί σαφή ένδειξη της διατήρησης της στέγασης.
 - Το μέτρο δίνει μια ιδέα της σταθερότητας της στέγασης, δηλαδή αν οι χρήστες των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” παραμένουν συνήθως στο πρώτο διαμέρισμα στο οποίο στεγάζονται για ένα χρόνο ή περισσότερο, αυτό δείχνει ότι η στέγαση διατηρείται πολύ αποτελεσματικά.
- ο **Χρόνος που δαπανάται σε ένα διαμέρισμα σε σύγκριση με το χρόνο που δαπανάται για ύπνο και διαβίωση σε άλλες καταστάσεις.**

Αυτή η προσέγγιση:

- Παρέχει μια νυχτερινή μέτρηση του πού βρίσκονται οι χρήστες των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” και επιτρέπει την καταγραφή των σχετικών αλλαγών. Για παράδειγμα, εάν κάποιος ζούσε στο δρόμο τρεις νύχτες την εβδομάδα πριν από τη χρήση του “Στέγαση Πρώτα” και η διαμονή του μειώθηκε σε μία ή δύο νύχτες το μήνα, υπάρχει σαφές κέρδος.
 - Μπορεί να είναι δύσκολο να ερμηνευτεί εκτός αν καταγραφεί πολύ προσεκτικά. Πρέπει να είναι σαφές εάν οι διανυκτερεύσεις σε ένα διαμέρισμα είναι εντός του ίδιου διαμερίσματος ή όχι, ή εάν υπήρχε λόγος για κάποιον να μην βρίσκεται στο διαμέρισμά του για συγκεκριμένο αριθμό διανυκτερεύσεων.
- ο **Τα συναισθήματα των ατόμων για τα σπίτια τους.** Αυτή η προσέγγιση:
- Επιτρέπει την αξιολόγηση του τρόπου με τον οποίο ο χρήστης της υπηρεσίας “Στέγαση Πρώτα” αισθάνεται για το σπίτι του και πόσο εγκατεστημένος είναι.
 - Εξετάζει την επιτυχία της στέγασης με μια ευρύτερη έννοια, όπως:
 - › αν κάποιος αισθάνεται ασφαλής στο σπίτι του,
 - › αν το σπίτι του είναι οικονομικά προσιτό,
 - › αν το σπίτι του διαθέτει όλες τις εγκαταστάσεις που χρειάζεται,
 - › αν η κατοικία του είναι επαρκών προδιαγραφών (αναφορικά με την υγρασία, κακές επισκευές που έχουν γίνει στο σπίτι ή κακές προδιαγραφές των χώρων του σπιτιού),
 - › άποψη για την γειτονιά που βρίσκεται το σπίτι του,
 - › πόσο ευχαριστημένος είναι ο χρήστης της υπηρεσίας “Στέγαση Πρώτα” με το σπίτι του.

5.3.4. Υγεία και ευημερία

Υπάρχουν τρεις τρόποι μέτρησης της υγείας και της ευημερίας:

- ο **Χρησιμοποιήστε πολύ βασικές μετρήσεις που βασίζονται στην κρίση των ίδιων των ατόμων σχετικά με την κατάσταση της υγείας τους** και αν υπάρχουν αλλαγές στη χρήση ναρκωτικών/αλκοόλ (όπου αυτό είναι σχετικό).
- Η χρήση βασικών μετρήσεων για το αν κάποιος αισθάνεται ότι βελτιώνεται ή χειροτερεύει, όσον αφορά τη σωματική του υγεία, την ψυχική του υγεία και τη χρήση ναρκωτικών/αλκοόλ, είναι πολύ απλή.
 - Οι απαντήσεις θα είναι υποκειμενικές, δηλαδή θα επηρεάζονται από την ερμηνεία του ατόμου για την υγεία και την ευημερία του, η οποία μπορεί να είναι πιο θετική ή πιο αρνητική από την άποψη που θα έπαιρνε ένας επαγγελματίας ιατρός.
 - Οι απαντήσεις δεν μπορούν να συγκριθούν συστηματικά, επειδή οι πληροφορίες που συλλέγονται δεν είναι συνεπείς (οι χρήστες των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” δεν ερμηνεύουν όλοι την υγεία και την ευημερία τους με τον ίδιο τρόπο).
- ο **Χρήση επικυρωμένων μέτρων υγείας και ευημερίας.** Ένα επικυρωμένο μέτρο είναι ένα μέτρο που έχει δοκιμαστεί επανειλημμένα και έχει βρεθεί ότι είναι ακριβές στην καταγραφή της υγείας και της ευημερίας. Ένα παράδειγμα είναι το ερωτηματολόγιο υγείας SF-12, το οποίο έχει χρησιμοποιηθεί ευρέως σε έρευνες και στατιστικές έρευνες, το οποίο καθορίζει βασικές πληροφορίες για τη σωματική και ψυχική υγεία. Αυτή η προσέγγιση:

- Επιτρέπει τη συλλογή δεδομένων που μπορούν να συγκριθούν με την πάροδο του χρόνου και μεταξύ των χρηστών της υπηρεσίας “Στέγαση Πρώτα”, επειδή οι ερωτήσεις και οι απαντήσεις γίνονται μέσα σε ένα σαφώς καθορισμένο και συνεπές πλαίσιο.
- Συλλέγει δεδομένα που μπορεί να έχουν μεγαλύτερη επιρροή στον έξω κόσμο, επειδή χρησιμοποιούν αναγνωρισμένα πρότυπα μέτρησης που έχουν δοκιμαστεί.
- Θα είναι πιο πολύπλοκη και δαπανηρή η διαχείρισή της από το να θέτει πολύ απλές ερωτήσεις σχετικά με την υγεία.
- ο **Εφαρμογή εξωτερικής αξιολόγησης της υγείας και της ευημερίας.** Ιατρικές ομάδες και ψυχίατροι θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για τον έλεγχο της υγείας και της ευημερίας των χρηστών των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” με την πάροδο του χρόνου. Αυτό είναι εφικτό και είναι πιθανό να δημιουργήσει στοιχεία που θα ληφθούν σοβαρά υπόψη από εξωτερικούς φορείς, αλλά μπορεί να είναι δύσκολο να χρηματοδοτηθεί.

5.3.5. Κοινωνική ενσωμάτωση

Από ορισμένες απόψεις, η κοινωνική ενσωμάτωση είναι το δυσκολότερο από τα διάφορα αποτελέσματα που μπορούν να μετρηθούν :

- ο Η κοινωνική υποστήριξη, η συμμετοχή στην κοινότητα και την πολιτική ζωή και η φύση και η έκταση της δομημένης δραστηριότητας είναι πολύ **υποκειμενικές**. Όταν δύο άτομα λαμβάνουν τα ίδια επίπεδα κοινωνικής υποστήριξης, το ένα μπορεί να αναφέρει ότι είναι απομονωμένο και βαριέται, ενώ το άλλο μπορεί να αισθάνεται υποστηριζόμενο και ευτυχισμένο.
- ο Η κοινωνική ενσωμάτωση **μπορεί να ερμηνευθεί με διαφορετικούς τρόπους** για διαφορετικές ομάδες . Στην Ευρώπη είναι αρκετά σύνηθες να μιλάμε για την έλλειψη “κοινότητας” στις φτωχές περιοχές ως κοινωνικό πρόβλημα, αλλά να μην θεωρούμε την έλλειψη “κοινότητας” στις πλούσιες περιοχές ως κοινωνικό πρόβλημα. Είναι σημαντικό να μην επιβάλλεται ένα ιδανικό για το τι πρέπει να είναι ένας “πολίτης” στους ανθρώπους που χρησιμοποιούν το “Στέγαση Πρώτα”, όταν οι περισσότεροι άλλοι πολίτες δεν ανταποκρίνονται στο ίδιο ιδανικό.
- ο Υπάρχουν επικυρωμένες μετρήσεις της κοινωνικής υποστήριξης, αλλά αυτός είναι ένας τομέας όπου **η ποιοτική μέτρηση των αποτελεσμάτων**, δηλαδή η συζήτηση με τους χρήστες των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” για τη ζωή τους και το επίπεδο κοινωνικής ενσωμάτωσης, **μπορεί να είναι ο πιο αποτελεσματικός τρόπος** συλλογής πληροφοριών.
- ο Η μέτρηση της κοινωνικής ένταξης πρέπει να **λαμβάνει υπόψη τις άλλες ανάγκες, τα χαρακτηριστικά και τις εμπειρίες** των χρηστών των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα”. Εάν πολλά άτομα που χρησιμοποιούν μια υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” έχουν συνεχιζόμενες, περιοριστικές ασθένειες, αυτό θα επηρεάσει την επιτυχία που μπορεί να επιτευχθεί με την οικονομική ένταξη.

Οι μετρήσεις της κοινωνικής ένταξης μπορεί να περιλαμβάνουν τα εξής:

- ο **Κοινωνική υποστήριξη**
 - Έχει σύντροφο;
 - Λαμβάνει ηθική υποστήριξη που ενισχύει την αυτοεκτίμηση του και ποιό είναι το επίπεδο αυτοεκτίμησης του;
 - Έχει πρόσβαση σε υποστήριξη από φίλους, οικογένεια ή/και σύντροφο;
 - Έχει επαρκείς κοινωνικές συναναστροφές;
 - Υπάρχουν άνθρωποι από τους οποίους μπορεί να ζητήσει συμβουλές ή/και να μιλήσει σε κάποιον;
- ο **Συμμετοχή στην κοινότητα και στα κοινά**
 - Συμμετέχει ο χρήστης της υπηρεσίας “Στέγαση Πρώτα” σε εκδηλώσεις της κοινότητας;
 - Πώς είναι οι σχέσεις τους με τους γείτονές τους;
 - Κοινωνικοποιείται εντός της κοινότητας του;

- Συμμετέχει σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης που επικεντρώνονται στην κοινότητα του;
- Ψηφίζει;
- Εργάζεται εθελοντικά στην κοινότητα του;
- ο **Δομημένη δραστηριότητα και αμειβόμενη εργασία**
 - Συμμετέχει ένας χρήστης υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” σε δημιουργικές δραστηριότητες ή δραστηριότητες που αφορούν τις παραστατικές τέχνες;
 - Βρίσκεται σε διαδικασία εκπαίδευσης ή κατάρτισης;
 - Είναι εθελοντής (με οποιαδήποτε ιδιότητα);
 - Συμμετέχει σε πρόγραμμα πρακτικής άσκησης/εργασιακής εμπειρίας;
 - Έχει αμειβόμενη εργασία;

5.3.6. Κόστος-αποτελεσματικότητα

Η μέτρηση της σχέσης κόστους-αποτελεσματικότητας των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την πρόσβαση σε λεπτομερή δεδομένα καλής ποιότητας. Είναι δυνατόν να παραχθούν εκτιμήσεις της σχέσης κόστους-αποτελεσματικότητας, αλλά αυτές έχουν μικρότερη επιρροή από λεπτομερείς πληροφορίες που δείχνουν σαφώς ότι το “Στέγαση Πρώτα” παρέχει αποτελεσματικές υπηρεσίες. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η ανάλυση κόστους-οφέλους είναι μια ξεχωριστή, ιδιαίτερα λεπτομερή και πολύπλοκη μορφή οικονομικής αξιολόγησης, η οποία δεν πρέπει να συγχέεται με την αξιολόγηση της σχέσης κόστους-αποτελεσματικότητας. Υπάρχουν δύο βασικά τεστ κόστους-αποτελεσματικότητας που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για το “Στέγαση Πρώτα” ή άλλες υπηρεσίες για τους αστέγους¹²⁰:

- ο Επιτυγχάνει το “Στέγαση Πρώτα” **καλύτερα αποτελέσματα από τις υπάρχουσες υπηρεσίες αντιμετώπισης των αστέγων** για το ίδιο επίπεδο δαπανών ή/και για χαμηλότερο επίπεδο δαπανών;
- ο Δημιουργεί το “Στέγαση Πρώτα” αντιστάθμιση κόστους¹²¹, δηλαδή **μείωση των δαπανών**, για άλλες υπηρεσίες που χρηματοδοτούνται από το δημόσιο; Για παράδειγμα, τερματίζοντας τη μακροχρόνια και επαναλαμβανόμενη έλλειψη στέγης, το “Στέγαση Πρώτα” μπορεί να παράγει εξοικονόμηση πόρων για τις υπηρεσίες επείγουσας υγειονομικής περίθαλψης, τις υπηρεσίες ψυχικής υγείας, τις υπηρεσίες για τα ναρκωτικά και το αλκοόλ, το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης, τα συστήματα πρόνοιας και άλλες υπηρεσίες για την έλλειψη στέγης. Είναι σημαντικό να διερευνηθεί κατά πόσον οι εξοικονομήσεις αυτές είναι εφικτές, δηλαδή οι μειώσεις της μακροχρόνιας και επαναλαμβανόμενης έλλειψης στέγης που επιτυγχάνονται με το “Στέγαση Πρώτα” επιτρέπουν πραγματικά στις δημόσια χρηματοδοτούμενες υπηρεσίες να μειώσουν τις δαπάνες.

5.4. Πώς να μετρήσετε

5.4.1. Σχεδιασμός μιας αξιολόγησης

Όταν σχεδιάζετε μια αξιολόγηση, είναι χρήσιμο να **εξετάσετε πώς έχουν αξιολογηθεί άλλες υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα” (ή προγράμματα ή στρατηγικές που χρησιμοποιούν “Στέγαση Πρώτα”)** και επίσης να εξετάσετε τυχόν κριτική αυτών των αξιολογήσεων. Το Διαδίκτυο είναι μια καλή πηγή πληροφοριών και πόροι όπως το Google Scholar μπορούν να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τις αξιολογήσεις που έχουν διεξαχθεί, με πρόσβαση σε ορισμένες δωρεάν πηγές. Σημαντικές αξιολογήσεις του “Στέγαση Πρώτα”, οι οποίες τείνουν να υποστηρίζονται από μεγάλους, δημόσια χρηματοδοτούμενους οργανισμούς, συχνά παράγουν εκθέσεις που διατίθενται ελεύθερα στο Διαδίκτυο. Ορισμένες οδηγίες σχετικά με την αξιολόγηση είναι επίσης διαθέσιμες στην καναδική εργαλειοθήκη “Στέγαση Πρώτα” Toolkit¹²².

¹²⁰ Ibid.

¹²¹ <http://www.housingfirsttoolkit.ca/evaluate>

¹²² Busch-Geertsema, V., Edgar, W., O’Sullivan, E. and Pleace, N. (2010) Homelessness and Homeless Policies in Europe: Βρυξέλλες, Γενική Διεύθυνση Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Ίσων Ευκαιριών. Vid. Σημείωση 91

Η αξιολόγηση μπορεί να είναι συγκριτική, η οποία μπορεί να περιλαμβάνει πειραματικές ή τυχαιοποιημένες δοκιμές ελέγχου, στις οποίες παρακολουθούνται δύο ακριβώς αντιστοιχισμένες ομάδες (είναι επιθυμητό να υπάρχουν τουλάχιστον 100 άτομα σε κάθε ομάδα). Η μία ομάδα χρησιμοποιεί το “Στέγαση Πρώτα” και η άλλη χρησιμοποιεί τις υπάρχουσες υπηρεσίες αστέγων. Κατά τη διάρκεια ενός έτους ή περισσότερο, τα αποτελέσματα για όσους χρησιμοποιούν το “Στέγαση Πρώτα” συγκρίνονται με εκείνα των αστέγων που χρησιμοποιούν τις υπάρχουσες υπηρεσίες αστέγων. Αυτές οι συγκρίσεις είναι δαπανηρές για τη διεξαγωγή τους, αλλά παράγουν υψηλής ποιότητας αποδεικτικά στοιχεία εάν είναι προσεκτικά σχεδιασμένες και ακριβείς. Τυχαιοποιημένες δοκιμές ελέγχου (RCT) αυτού του είδους χρησιμοποιήθηκαν για τη δοκιμή του γαλλικού και του καναδικού προγράμματος “Στέγαση Πρώτα” και γενικά ανέφεραν πολύ θετικά αποτελέσματα (βλέπε κεφάλαιο 1).

Το “Στέγαση Πρώτα” έχει επίσης αξιολογηθεί με τη χρήση ομάδων σύγκρισης ή οιονεί πειραματικών ερευνών. Και πάλι, αυτές οι αξιολογήσεις συγκρίνουν μια ομάδα που χρησιμοποιεί το “Στέγαση Πρώτα” με μια άλλη ομάδα που χρησιμοποιεί τις υπάρχουσες υπηρεσίες για τους άστεγους, αλλά οι ομάδες δεν είναι ακριβώς αντιστοιχισμένες και μπορεί να είναι μικρότερες. Αυτού του είδους η αξιολόγηση μπορεί να έχει επιρροή, αλλά γενικά θεωρείται λιγότερο ακριβής.

Πολλές αξιολογήσεις του **“Στέγαση Πρώτα”** είναι παρατηρησιακές, δηλαδή εξετάζουν τα άτομα που χρησιμοποιούν μια υπηρεσία του **“Στέγαση Πρώτα”** και αξιολογούν πόσο αποτελεσματική είναι η υπηρεσία στην αντιμετώπιση της έλλειψης στέγης, στη βελτίωση της υγείας και της ευημερίας τους και στην προώθηση της κοινωνικής ένταξης (π.χ. ένταξη σε μια κοινότητα, κοινωνική υποστήριξη από φίλους, οικογένεια και σύντροφο, βλ. 5.3). Ενώ αυτή η προσέγγιση της αξιολόγησης μπορεί να παράγει χρήσιμα και πειστικά στοιχεία, η έλλειψη άμεσης σύγκρισης με άλλες υπηρεσίες αστέγων μπορεί να σημαίνει ότι τα αποτελέσματα θεωρούνται λιγότερο πειστικά από τις αξιολογήσεις που χρησιμοποιούν RCT ή οιονεί πειραματικές προσεγγίσεις.

Είναι πολύ σημαντικό να εξετάζονται προσεκτικά **οι πόροι και οι στόχοι μιας αξιολόγησης**. Αυτό περιλαμβάνει τη μελέτη του τι δοκιμάζει η αξιολόγηση, ποια επιχειρήματα μπορεί να χρησιμοποιηθούν για την υποστήριξη, πόσος χρόνος και χρήματα είναι διαθέσιμα και τις πιθανές επικρίσεις που μπορεί να ασκηθούν στα αποτελέσματα. Παρόλο που οι RCTs συχνά περιγράφονται ως η καλύτερη δυνατή μορφή αξιολόγησης μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο κριτικής και τα αποτελέσματά τους μπορεί να απορριφθούν, ιδίως αν διαπιστωθεί ότι υπάρχει πρόβλημα με το σχεδιασμό ή έλλειψη ακρίβειας. Μια RCT δεν μπορεί να γίνει οικονομικά και θα απαιτήσει πολλούς πόρους αν πρόκειται να είναι πραγματικά πειστική. Ομοίως, ένας πολύ οικονομικότερος τρόπος αξιολόγησης, η προσέγγιση της παρατήρησης, ενώ έχει περιορισμούς, μπορεί να είναι ιδιαίτερα πειστική.

Ένα άλλο θέμα είναι ποιος θα είναι **υπεύθυνος για την αξιολόγηση**. Μια αξιολόγηση είναι λιγότερο πιθανό να έχει επιρροή αν εκπονηθεί από τον οργανισμό που παρέχει μια υπηρεσία του “Στέγαση Πρώτα”, παρά αν η αξιολόγηση χρησιμοποιεί ανεξάρτητους ερευνητές. Αυτό δεν σημαίνει ότι μια εσωτερική αξιολόγηση (αξιολόγηση των υπηρεσιών του “Στέγαση Πρώτα” από τα άτομα που παρέχουν τις υπηρεσίες του “Στέγαση Πρώτα”) δεν έχει καμία αξία. Τα αποδεικτικά στοιχεία από μια καλής ποιότητας εσωτερική αξιολόγηση μπορούν να ασκήσουν επιρροή. Ωστόσο, το επιχειρήμα ότι μια εσωτερική αξιολόγηση είναι λιγότερο πιθανό να καταγράψει ή να αναφέρει προβλήματα μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να αμφισβητηθούν τα αποτελέσματα μιας εσωτερικής αξιολόγησης.

Οι αξιολογήσεις θα πρέπει πάντα να περιλαμβάνουν ανατροφοδότηση από τους χρήστες των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα”. Το να δίνεται στους χρήστες των υπηρεσιών σαφής φωνή θα επιτρέψει να εντοπιστούν και να διορθωθούν τυχόν ελλείψεις στις υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα”. Εξίσου, όταν το “Στέγαση Πρώτα” αποδίδει καλά, οι χρήστες των υπηρεσιών θα έχουν λεπτομερή κατανόηση των καλών πρακτικών από τις οποίες μπορούν να διδαχθούν και να μοιραστούν. Η διασφάλιση συμμετοχής των ατόμων που χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα” στην αξιολόγηση είναι χρήσιμη για τους ακόλουθους λόγους :

- Οι άστεγοι είναι εμπειρογνώμονες λόγω πρακτικής γνώσης - κατανοούν τις ανάγκες τους και την υποστήριξη που χρειάζονται καλύτερα από οποιονδήποτε άλλον. Οι απόψεις των χρηστών των υπηρεσιών σχετικά με το πόσο καλά λειτουργεί μια υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” είναι ένα πολύ σημαντικό μέρος μιας αξιολόγησης. Τόσο τα δυνατά σημεία όσο και οι τυχόν περιορισμοί του

“Στέγαση Πρώτα” γίνονται καλύτερα κατανοητά μιλώντας με τα άτομα που χρησιμοποιούν την υπηρεσία.

- Η άμεση εμπειρία των αστέγων που χρησιμοποιούν το **“Στέγαση Πρώτα”** για το αν το **“Στέγαση Πρώτα”** λειτουργεί καλά, είναι ένας ισχυρός τρόπος για να μεταδοθεί η αποτελεσματικότητα του **“Στέγαση Πρώτα”**. Τα στατιστικά στοιχεία μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να στοιχειοθετήσουν το **“Στέγαση Πρώτα”**, αλλά η υπόθεση αυτή μπορεί να γίνει πιο ισχυρή όταν η θετική γνώμη των χρηστών των υπηρεσιών συνδυάζεται με στατιστικά στοιχεία.

Η χρήση ποιοτικών μεθόδων, δηλαδή η συζήτηση με άτομα που χρησιμοποιούν το “Στέγαση Πρώτα” με ανοιχτό τρόπο, που τους επιτρέπει και τους ενθαρρύνει να εκφράσουν τις απόψεις τους, είναι ο καλύτερος τρόπος για να μάθουμε από την εμπειρία τους. Είναι επίσης δυνατό να κατανοήσουμε τη γνώμη μέσω στατιστικών ερευνών, αλλά είναι σημαντικό οι έρευνες να μην σχεδιάζονται αποκλειστικά από ερευνητές χωρίς καμία διαβούλευση με τα άτομα που χρησιμοποιούν το “Στέγαση Πρώτα”, τα οποία είναι πιθανό να έχουν χρήσιμες απόψεις σχετικά με το είδος των ερωτήσεων που πρέπει να τεθούν.

Ο τρόπος με τον οποίο γίνεται η αξιολόγηση εξαρτάται από ευρύτερους στόχους του “Στέγαση Πρώτα”. Για παράδειγμα, εάν το “Στέγαση Πρώτα” δοκιμάζεται για πρώτη φορά σε μια συγκεκριμένη χώρα, περιοχή ή δήμο, θα έχει νόημα να χρησιμοποιηθούν πειραματικές (RCT) ή συγκριτικές προσεγγίσεις στην έρευνα. Όταν δεν έχει χρησιμοποιηθεί στο παρελθόν, το “Στέγαση Πρώτα” πρέπει να δοκιμαστεί για να διαπιστωθεί πόσο καλά αποδίδει σε σύγκριση με τις υπάρχουσες υπηρεσίες αντιμετώπισης της έλλειψης στέγης. Ανάλογα με τα αποτελέσματα αυτής της αξιολόγησης, το “Στέγαση Πρώτα” μπορεί στη συνέχεια να χρησιμοποιηθεί σε μεγαλύτερη κλίμακα.

Εάν τα υπάρχοντα στοιχεία είναι αρκετά ισχυρά, είτε με βάση μια τοπική αξιολόγηση είτε με βάση τη διεθνή βάση στοιχείων, μπορεί αποφασιστεί ότι δεν υπάρχει ανάγκη συγκριτικής αξιολόγησης των υπηρεσιών του “Στέγαση Πρώτα”. Αντ' αυτού, η αξιολόγηση μπορεί να αφορά κυρίως την παρακολούθηση των αποτελεσμάτων, για να διασφαλιστεί ότι η υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” αποδίδει τα αναμενόμενα και να αναζητηθούν τυχόν προβλήματα.

Η αξιολόγηση πρέπει επίσης να είναι αναλογική. Μια σχετικά δαπανηρή αξιολόγηση, όπως μια αξιολόγηση RCT, είναι πραγματικά πρακτική μόνο όταν εξετάζεται μια μεγάλη υπηρεσία ή ένα πρόγραμμα του “Στέγαση Πρώτα” και όχι για τη δοκιμή μιας μεμονωμένης, μικρής υπηρεσίας του “Στέγαση Πρώτα”. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι, για να είναι αξιόπιστη, μια RCT θα πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον 200 άτομα (100 που χρησιμοποιούν το “Στέγαση Πρώτα” και 100 που χρησιμοποιούν άλλες υπηρεσίες). Μπορεί να εξακολουθεί να είναι πολύ πολύτιμη η συγκριτική εξέταση μεμονωμένων υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα”, αλλά οι μικρότερης κλίμακας υπηρεσίες με, για παράδειγμα, 20 χρήστες υπηρεσιών μπορούν επίσης να αξιολογηθούν χρησιμοποιώντας οιονεί πειραματικές ή παρατηρησιακές προσεγγίσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6.

Η “Στέγαση Πρώτα”
και ευρύτερη
στρατηγική

6.1. Οι στρατηγικοί ρόλοι του "Στέγαση Πρώτα"

6.1.1. Ενσωμάτωση του "Στέγαση Πρώτα" στις στρατηγικές για την καταπολέμηση της έλλειψης στέγης

Οι έρευνες δείχνουν ότι η έλλειψη στέγης δεν πρέπει να θεωρείται απλώς αποτέλεσμα ατομικών πράξεων ή μη θεραπευμένων ψυχικών ασθενειών. Η έλλειψη στέγης έχει πολλαπλές μορφές στην Ευρώπη. Ορισμένες μορφές αστεγίας δεν αφορούν άτομα που κάνουν χρήση ναρκωτικών, κάνουν υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ ή αντιμετωπίζουν προβλήματα ψυχικής υγείας, αλλά συνδέονται κυρίως με την οικονομική τους κατάσταση, την ευρύτερη απουσία κοινωνικής ενσωμάτωσης, την ανεπαρκή κοινωνική υποστήριξη και τις δυσκολίες πρόσβασης σε υπηρεσίες.¹²³ Η αστεγία μπορεί επίσης να διαφέρει μεταξύ διαφορετικών ομάδων. Για παράδειγμα, η αστεγία στην περίπτωση των γυναικών είναι πολύ πιο πιθανό να συνδέεται με τη διαφυγή από την ενδοοικογενειακή βία απ' ό,τι των ανδρών. Οι άστεγες γυναίκες μπορεί επίσης να αποφεύγουν ορισμένες μορφές υπηρεσιών αστέγων, βασιζόμενες συχνά σε άτυπες σχέσεις για την προσωρινή εξεύρεση στέγης¹²⁴. Συνεπώς, οι γυναίκες που βιώνουν την αστεγία μπορεί να χρειάζονται διαφορετικές υπηρεσίες από εκείνες που παρέχονται σε άστεγους άντρες. Ορισμένες πληθυσμιακές ομάδες αστέγων, όπως οι έφηβοι με εμπειρία από τα συστήματα παιδικής προστασίας που βασίζονται στην κοινωνική εργασία, τα άτομα που έχουν περάσει από τη φυλακή και οι βετεράνοι του στρατού, μπορεί επίσης να χρειάζονται εξειδικευμένες μορφές υποστήριξης.

Η πρόληψη και η μείωση της αστεγίας περιλαμβάνει μια σειρά πολιτικών και υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένης της βελτίωσης της πρόσβασης στη στέγαση, της ανάπτυξης νέων οικονομικά προσιτών κατοικιών, της παροχής προληπτικών υπηρεσιών και μιας σειράς άλλων υπηρεσιών υποστήριξης. Ορισμένοι άστεγοι θα χρειαστούν μόνο συμβουλές και ίσως κάποια βραχυπρόθεσμη υποστήριξη για να αποτρέψουν ή να αντιμετωπίσουν γρήγορα την εμπειρία της αστεγίας. Άλλοι μπορεί να χρειάζονται υποστήριξη χαμηλής έντασης για λίγες εβδομάδες ή μήνες, για να τους βοηθήσει να βρουν και να διατηρήσουν μια στέγη. Κάποιοι μπορεί να χρειάζονται περισσότερη υποστήριξη για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα για να βγουν ή να αποφύγουν την αστεγία. Τα στοιχεία σχετικά με την αστεγία στην Ευρώπη είναι συχνά περιορισμένα, αλλά υπάρχουν στοιχεία ότι οι ευρωπαϊκές χώρες με ιδιαίτερα ολοκληρωμένες στρατηγικές για την αστεγία, που παρέχουν μια σειρά καλών συντονισμένων υπηρεσιών, όπως η Δανία και η Φινλανδία, έχουν πολύ χαμηλά επίπεδα αστεγίας¹²⁵.

Κατευθυντήριες γραμμές για ολοκληρωμένες στρατηγικές αντιμετώπισης της αστεγίας είναι διαθέσιμες στον ιστότοπο της FEANTSA¹²⁶. Το 2015 δημοσιεύθηκε ανασκόπηση της επιτυχημένης φινλανδικής ολοκληρωμένης στρατηγικής για την αστεγία¹²⁷. Μια σειρά από συζητήσεις σχετικά με τις στρατηγικές για την αστεγία στην Ευρώπη, συμπεριλαμβανομένων περιγραφών και κριτικών αξιολογήσεων, είναι διαθέσιμες στο European Journal of Homelessness¹²⁸.

6.1.2. Το "Στέγαση Πρώτα" παράλληλα με άλλες υπηρεσίες

Το "Στέγαση Πρώτα" δεν έχει σχεδιαστεί για να λειτουργήσει ως λύση για όλες τις μορφές αστεγίας. Επίσης, το "Στέγαση Πρώτα" δεν προορίζεται να λειτουργήσει μεμονωμένα: απαιτεί υποστήριξη από τους τομείς της υγείας και της κοινωνικής εργασίας και από άλλες υπηρεσίες αντιμετώπισης της αστεγίας. Στο πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής για την αντιμετώπιση της αστεγίας, το "Στέγαση Πρώτα" συνεργάζεται με τα άτομα των οποίων η αστεγία δεν μπορεί να αποτραπεί ή των οποίων οι ανάγκες δεν μπορούν να καλυφθούν μόνο με στέγαση ή με στέγαση και υπηρεσίες υποστήριξης χαμηλής έντασης.

124 Busch-Geertsema, V., Benjaminsen, L., Filipović Hrast, M. and Pleace, N. (2014) Extent and Profile of Homelessness in European Member : A Statistical Update Bpuζέλλες: Brussels: FEANTSA - http://housingfirstguide.eu/website/wp-content/uploads/2016/04/feantsa-studies_04-web2.pdf

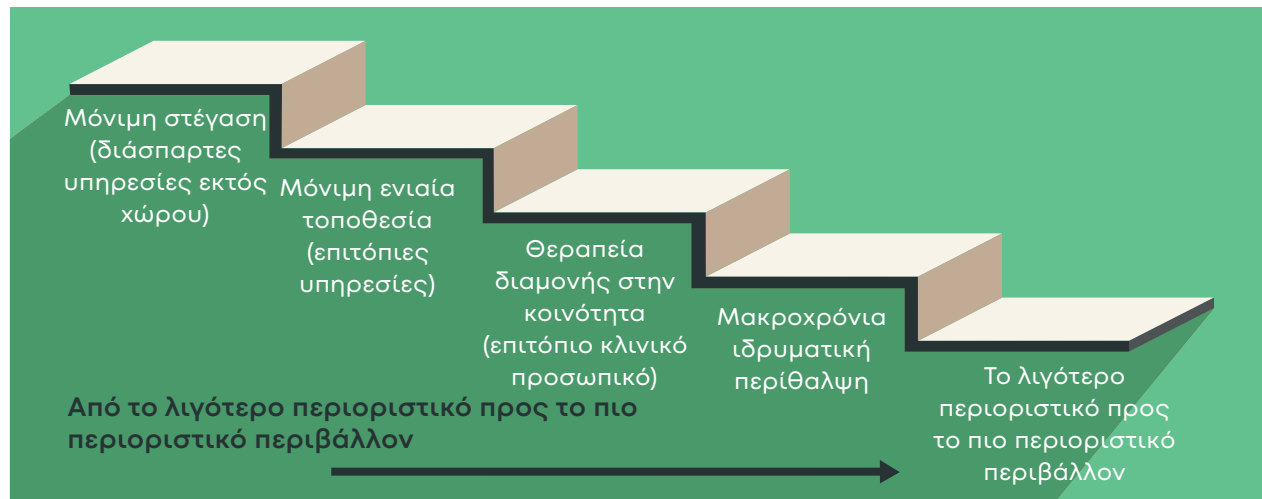
125 Εργαλειοθήκες για στρατηγικές αντιμετώπισης της έλλειψης στέγης: www.feantsa.org

126 Pleace, N., Culhane, D.P., Granfelt, R. and Knutagård, M. (2015) The Finnish Homelessness Strategy: Μια διεθνής ανασκόπηση Ελσίνκι: Περιβάλλοντος - <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/153258>

127 <http://www.feantsaresearch.org> - Το European Journal of Homelessness είναι επίσης ευπετηριασμένο στο Google Scholar.

128 Tsemberis, S. (2013) Presentation at the Final Conference of "Στέγαση Πρώτα" Europe in Amsterdam, cited in Pleace, N. and Quilgars, D. (2013) Improving Health and Social Integration through "Στέγαση Πρώτα": A Review Brussels: DIHAL/FEANTSA.

Ο εμπνευστής του “Στέγαση Πρώτα”, Dr. Sam Tsemberis, πρότεινε ένα ρόλο για το “Στέγαση Πρώτα” στο πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής για την αντιμετώπιση της αστεγίας, κατά την οποία στους αστέγους με υψηλές ανάγκες υποστήριξης προσφέρεται αρχικά το “Στέγαση Πρώτα” και σε εκείνους των οποίων οι ανάγκες δεν μπορούν να καλυφθούν από το “Στέγαση Πρώτα” προσφέρεται στη συνέχεια μακροχρόνια, ομαδική ή κοινοτική υποστηριζόμενη στέγαση με επιτόπιο προσωπικό υποστήριξης ή ιδρυματική φροντίδα.

Σχήμα 1: Στρατηγική “αντίστροφης σκάλας”¹²⁹

Μια ολοκληρωμένη στρατηγική για την αντιμετώπιση της αστεγίας θα μπορούσε να έχει την ακόλουθη δομή:

- ο Προληπτικές υπηρεσίες, που προσφέρουν συμβουλές στέγασης, υποστήριξη και πρακτική βοήθεια για την πρόσβαση σε υπηρεσίες στέγασης και υποστήριξης για άτομα με αυξημένες ανάγκες που κινδυνεύουν να μείνουν άστεγοι.
- ο Στέγαση έκτακτης ανάγκης για άτομα που μένουν ξαφνικά άστεγα, σε στενό συντονισμό με τις προληπτικές υπηρεσίες, ώστε αποφευχθεί η παράταση ή η επανάληψη οποιασδήποτε εμπειρίας αστεγίας.
- ο Υπηρεσίες υποστήριξης χαμηλότερης έντασης για άτομα που χρειάζονται κάποια υποστήριξη για να αντιμετωπίσουν την κατάσταση αστεγίας, αλλά των οποίων οι ανάγκες μπορούν να καλυφθούν με την ταχεία παροχή στέγης και την επαφή χαμηλού επιπέδου με μια υπηρεσία διαχείρισης περιπτώσεων που προσφέρει περιορισμένη υποστήριξη.
- ο Υπηρεσίες του “Στέγαση Πρώτα” για άστεγους με υψηλές ανάγκες υποστήριξης, που παρέχουν γρήγορα στέγαση και εντατική υποστήριξη. Τα στοιχεία δείχνουν ότι το “Στέγαση Πρώτα” θα είναι αποτελεσματικό για την αντιμετώπιση της αστεγίας για τους περισσότερους άστεγους αυτής της ομάδας (Κεφάλαιο 1).
- ο Μοντέλα υποστηριζόμενης στέγασης που προσφέρουν στέγαση σε συγκέντρωση ή κοινόχρηστο χώρο με προσωπικό υποστήριξης στο χώρο, τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την παροχή μεσοπρόθεσμης και μακροπρόθεσμης υποστήριξης σε άστεγους με υψηλές ανάγκες υποστήριξης, των οποίων οι ανάγκες ή οι προτιμήσεις δεν καλύπτονται από το “Στέγαση Πρώτα”.

Υπάρχουν ορισμένες ενδείξεις ότι σε ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες υπάρχει μακροχρόνια άστεγος πληθυσμός, οι ανάγκες του οποίου δεν έχουν καλυφθεί από τις υπάρχουσες υπηρεσίες αστέγων. Σε χώρες όπως το Ηνωμένο Βασίλειο, υπάρχουν ενδείξεις για έναν άστεγο πληθυσμό που κάνει επανειλημμένη ή μακροχρόνια χρήση των υφιστάμενων υπηρεσιών για τους άστεγους, χωρίς να έχει ως αποτέλεσμα την οριστική λήξη της κατάστασης αστεγίας¹³⁰. Το “Στέγαση Πρώτα” έχει συχνά τη δυνατότητα να τερματίσει αυτή τη μορφή μακροχρόνιας αστεγίας, βοηθώντας παράλληλα τους άστεγους με υψηλές ανάγκες που ζουν για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα στο δρόμο ή σε καταφύγια έκτακτης ανάγκης, να βγουν από την αστεγία.

129 Bretherton, J. and Pleace, N. (2015) “Στέγαση Πρώτα” in : An Evaluation of Nine Services <https://www.york.ac.uk/media/chp/documents/2015/Housing%20First%20England%20Report%20February%202015.pdf>

130 Pleace, N., Culhane, D.P., Granfelt, R. and Knutagård, M. (2015) The Finnish Homelessness Strategy: Μια διεθνής ανασκόπηση Ελσίνκι: Περιβάλλοντος - <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/153258>

Σε στρατηγικό επίπεδο, η χρήση των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” μπορεί:

- ο **Να μειώσει σημαντικά τα επίπεδα μακροχρόνιας και επαναλαμβανόμενης αστεγίας που συνδέεται με υψηλές ανάγκες υποστήριξης.**
- ο **Να μειώσει, πιθανά, το κόστος της μακροχρόνιας και επαναλαμβανόμενης αστεγίας για τις υπηρεσίες επείγουσας υγείας και ψυχικής υγείας, τα συστήματα ποινικής δικαιοσύνης και άλλες υπηρεσίες για την αστεγία.**
- ο **Να δώσει τη δυνατότητα σε άστεγους με υψηλές και πολύπλοκες ανάγκες υποστήριξης να ζήσουν σταθερά στα σπίτια τους.**

6.2. Μελλοντικές εφαρμογές του “Στέγαση Πρώτα”

Το “Στέγαση Πρώτα” έχει σχεδιαστεί για να έχει μια συγκεκριμένη λειτουργία, να αντιμετωπίσει την αστεγία μεταξύ ατόμων με υψηλές ανάγκες υποστήριξης, παρέχοντάς τους γρήγορα στέγη και εντατικές υπηρεσίες υποστήριξης. Υπάρχει περιθώριο επέκτασης των τρόπων με τους οποίους χρησιμοποιείται το “Στέγαση Πρώτα”, αλλά η βασική λειτουργία και ο ρόλος του “Στέγαση Πρώτα” είναι σταθεροί- δεν προορίζεται για ομάδες αστέγων με χαμηλές ανάγκες υποστήριξης, ούτε ως το μοναδικό συστατικό μιας αποτελεσματικής στρατηγικής για την αντιμετώπιση της αστεγίας.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι ενώ υπάρχουν υπηρεσίες που βασίζονται στις ιδέες του “Στέγαση Πρώτα”, για παράδειγμα η χρήση τυπικής στέγασης και υπηρεσιών υποστήριξης χαμηλής έντασης για να βοηθήσουν άστεγους χωρίς υψηλές ανάγκες υποστήριξης (μερικές φορές αποκαλούνται υπηρεσίες που βασίζονται στη στέγαση ή υπηρεσίες υποστήριξης της στέγασης), αυτές δεν ταυτίζονται με το μοντέλο “Στέγαση Πρώτα”. Η χρήση τέτοιων υπηρεσιών προϋπήρχε της εισαγωγής του “Στέγαση Πρώτα” στην Ευρώπη. Μερικές φορές υποστηρίχθηκε ότι το “Στέγαση Πρώτα” δεν αποτελούσε κάτι καινούργιο σε ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες, επειδή αυτές οι υπηρεσίες υπήρχαν ήδη. Ωστόσο, μπορεί να υπάρχουν σημαντικές διαφορές στις βασικές αρχές, την ένταση και τη διάρκεια της υποστήριξης μεταξύ αυτών των υπηρεσιών χαμηλής έντασης και της προσέγγισης του “Στέγαση Πρώτα”.

Η ευρεία χρήση του “Στέγαση Πρώτα” έχει πιθανές επιπτώσεις σε ορισμένες υφιστάμενες υπηρεσίες αντιμετώπισης της αστεγίας. Δεν ισχύει ότι το “Στέγαση Πρώτα” μπορεί ή πρέπει να λειτουργήσει ως υποκατάστατο όλων των υφιστάμενων υπηρεσιών για τους άστεγους, διότι το “Στέγαση Πρώτα” έχει σχεδιαστεί μόνο για μια ομάδα αστέγων με υψηλές ανάγκες. Ωστόσο, υπάρχουν σαφείς ενδείξεις ότι το “Στέγαση Πρώτα” υπερτερεί έναντι ορισμένων υφιστάμενων μοντέλων υπηρεσιών για τον τερματισμό της αστεγίας σε άτομα με υψηλές ανάγκες υποστήριξης (βλ. Κεφάλαιο 1). Σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως για παράδειγμα στη Φινλανδία, οι πάροχοι υπηρεσιών στέγασης έχουν αλλάξει τον τρόπο με τον οποίο παρέχουν τις υπηρεσίες τους, μεταβαίνοντας από τα μοντέλα κλιμακωτής υποστήριξης στο “Στέγαση Πρώτα” και έχουν διαπιστώσει βελτιώσεις στην αποδοτικότητα των υπηρεσιών ως αποτέλεσμα¹³¹.

6.2.1. Οι πιθανές μελλοντικές χρήσεις του “Στέγαση Πρώτα” περιλαμβάνουν:

- ο **Προληπτική χρήση του “Στέγαση Πρώτα”.** Το “Στέγαση Πρώτα” μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μέσο για την επανεγκατάσταση ατόμων με υψηλές ανάγκες υποστήριξης που εγκαταλείπουν ιδρύματα όπως ψυχιατρικά νοσοκομεία, φυλακές ή υποστηριζόμενες κατοικίες μακράς διαμονής. Ορισμένες αμερικανικές υπηρεσίες εργάζονται με άτομα που εξέρχονται από ψυχιατρικό νοσοκομείο και εκτιμάται ότι διατρέχουν υψηλό κίνδυνο να μείνουν άστεγοι ή έχουν ιστορικό αστεγίας¹³².

¹³¹ 131Tsemberis, S.J. (2010) “Στέγαση Πρώτα”: για τον τερματισμό της έλλειψης στέγης για άτομα με ψυχικές ασθένειες και εθισμό. Μινεάπολη: Hazelden.

¹³² Mayock, P., Sheridan, S. and Parker, S. (2015) “Είναι σαν να κάνουμε κύκλους και να επιστρέφουμε στο ίδιο πράγμα...”: Housing Studies DOI:10.1080/02673037.2014.991378

- ο Χρήση εξειδικευμένων μοντέλων **“Στέγαση Πρώτα”** για συγκεκριμένες ομάδες αστέγων. Αυτός είναι ένας άλλος τομέας που μπορεί να διερευνηθεί σε στρατηγικό επίπεδο. Για παράδειγμα:

- **Άστεγες γυναίκες με υψηλές ανάγκες υποστήριξης.** Υπάρχουν ενδείξεις ότι οι γυναίκες με υψηλές ανάγκες υποστήριξης συχνά βιώνουν την αστεγία με διαφορετικούς τρόπους από τους άνδρες, ιδίως όσον αφορά την αποφυγή των υπηρεσιών και τη χρήση άτυπων και ενίοτε επισφαλών σχέσεων για να παραμείνουν σε στέγη¹³³. Το “Στέγαση Πρώτα”, παρέχοντας στις άστεγες γυναίκες με υψηλές ανάγκες υποστήριξης τα δικά τους σπίτια, θα πρέπει να είναι πιο προσιτό από ορισμένες άλλες μορφές υπηρεσιών αστέγων, στις οποίες οι γυναίκες μπορεί να μην αισθάνονται ασφαλείς. Ωστόσο, οι εμπειρίες των γυναικών, οι οποίες μπορεί να περιλαμβάνουν υψηλά ποσοστά έμφυλης/οικογενειακής βίας και άλλης κακοποίησης, σημαίνουν ότι υπάρχει λόγος για την ανάπτυξη εξειδικευμένης υπηρεσίας “Στέγαση Πρώτα”, η οποία θα στελεχώνεται από γυναίκες με ειδική εκπαίδευση. Στο Μάντσεστερ του Ηνωμένου Βασιλείου, η Threshold Housing ανέπτυξε μια υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” για άστεγες γυναίκες με υψηλές ανάγκες υποστήριξης που έχουν έρθει σε επαφή με το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης¹³⁴.

- **Οι νέοι με υψηλές ανάγκες υποστήριξης που κινδυνεύουν να μείνουν άστεγοι** μπορεί επίσης να χρειάζονται ειδικές μορφές υποστήριξης. Και πάλι, αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι ανάγκες, τα χαρακτηριστικά και οι εμπειρίες τους μπορεί να διαφέρουν από εκείνες άλλων ομάδων αστέγων¹³⁵. Για παράδειγμα, οι νέοι άστεγοι εξακολουθούν να έχουν δυσανάλογα μεγάλες πιθανότητες να έχουν εμπειρία από κοινωνικές υπηρεσίες, ανάδοχες οικογένειες και παιδικές οικογένειες και να έχουν αρνητικές εμπειρίες κατά την παιδική τους ηλικία.

- **Οικογένειες με υψηλές και σύνθετες ανάγκες μπορούν να υποστηριχθούν από το “Στέγαση Πρώτα”.** Εδώ υπάρχουν συγκεκριμένες ανάγκες, οι οποίες επικεντρώνονται στο ότι η υπηρεσία του “Στέγαση Πρώτα” δεν πρέπει να υποστηρίζει μόνο ένα άτομο, αλλά να είναι σε θέση να κατανοήσει και να υποστηρίξει θετικά μια ολόκληρη οικογένεια, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών¹³⁶. Οι ανάγκες αυτών των νοικοκυριών σχετικά με προβλήματα ψυχικής υγείας, ναρκωτικά/αλκοόλ και κακή υγεία μπορεί να είναι παρόμοιες με εκείνες των μοναχικών αστέγων, αλλά μπορεί να απαιτούνται διαφορετικές μορφές υποστήριξης όταν μια ολόκληρη οικογένεια υποστηρίζεται από το “Στέγαση Πρώτα”.

- **Οι πρώην παραβάτες με υψηλές ανάγκες υποστήριξης** μπορεί επίσης να χρειάζονται ειδική υποστήριξη όταν βγαίνουν από τη φυλακή. Αυτό είναι ένα άλλο παράδειγμα του πώς το “Στέγαση Πρώτα” μπορεί να προσαρμοστεί ή να προσαρμοστεί για να καλύψει ανάγκες. Ένα άλλο παράδειγμα θα μπορούσε να είναι η χρήση ενός εξειδικευμένου μοντέλου “Στέγαση Πρώτα” για με υψηλές ανάγκες υποστήριξης που έχουν εμπειρία στρατιωτικής θητείας.

¹³³ <http://www.thp.org.uk/services/housing-first>

¹³⁴ Quilgars, D., Johnsen, S. and Pleace, N. (2008) Review of Youth Homelessness in the UK, York: Joseph Rowntree Foundation - <https://www.jrf.org.uk/report/youth-homelessness-uk>

¹³⁵ Jones, A., Pleace, N. and Quilgars, D. (2002) Firm Foundations: an Evaluation of the Shelter Homeless to Home Service, Λονδίνο: Shelter - https://england.shelter.org.uk/data/assets/pdf_file/0020/39521/Firm_Foundations.pdf

¹³⁶ FEANTSA (2012) Στο δρόμο για το σπίτι: Έκθεση παρακολούθησης της FEANTSA για την έλλειψη στέγης και τις πολιτικές για τους άστεγους στην Ευρώπη. Βρυξέλλες: FEANTSA -

6.3. Υποστηρίζοντας το “Στέγαση Πρώτα”

Αρκετές ευρωπαϊκές κυβερνήσεις, για παράδειγμα **η Δανία, η Φινλανδία, η Γαλλία και η Ισπανία**, αποφάσισαν να υιοθετήσουν και να δοκιμάσουν το “Στέγαση Πρώτα” ως ακρογωνιαίο λίθο **των στρατηγικών τους απαντήσεων στην αντιμετώπιση της αστεγίας**. Σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, η πολιτική ανταπόκριση στο “Στέγαση Πρώτα” ήταν πιο ανομοιογενής¹³⁷. Σε επίπεδο ΕΕ, η έκθεση της κριτικής επιτροπής στην ευρωπαϊκή διάσκεψη συναίνεσης για την έλλειψη στέγης του 2010 συνέστησε την εξέταση του “Στέγαση Πρώτα” και των συναφών υπηρεσιών για την αντιμετώπιση της αστεγίας¹³⁸, θέση την οποία συμμερίζεται η Ευρωπαϊκή Επιτροπή¹³⁹.

Ο ρόλος των αποδεικτικών στοιχείων, ιδίως των καλής ποιότητας στοιχείων που συγκρίνουν συστηματικά το **“Στέγαση Πρώτα”** με πιο ορθόδοξες υπηρεσίες αντιμετώπισης της αστεγίας, υπήρξε θεμελιώδης για την ενθάρρυνση της χρήσης του **“Στέγαση Πρώτα”** στη Βόρεια Αμερική. Το καλό επίπεδο των αποδεικτικών στοιχείων επέτρεψε στο “Στέγαση Πρώτα” να προσελκύσει την προσοχή των ευρωπαϊκών κυβερνήσεων και των παρόχων υπηρεσιών στέγασης και να προσελκύσει το ενδιαφέρον διεθνών οργανισμών όπως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και ο ΟΟΣΑ. Φυσικά, δεν θεωρούνται καθολικά όλα τα αποδεικτικά στοιχεία για το **“Στέγαση Πρώτα”** ως καλής ποιότητας και θα υπάρξουν εκείνοι που δεν πείθονται ότι τα αποδεικτικά στοιχεία δείχνουν ότι το **“Στέγαση Πρώτα”** είναι ένα μοντέλο που πρέπει να ακολουθηθεί. Παρ’ όλα αυτά, οι έρευνες καλής ποιότητας που δείχνουν σαφώς την επιτυχία στην αντιμετώπιση της αστεγίας για τα άτομα που έχουν μεγάλη ανάγκη και τη σχετική σχέση κόστους-αποτελεσματικότητας, θα παραμείνουν σημαντικές για την προβολή του **“Στέγαση Πρώτα”**.

Στη Σουηδία, το Πανεπιστήμιο Lund προωθεί ενεργά την ιδέα του **“Στέγαση Πρώτα”** σε παρόχους υπηρεσιών στέγασης και φορείς χάραξης πολιτικής¹⁴⁰. Στην Ιταλία, η ομάδα “Στέγαση Πρώτα” Italia¹⁴¹, μια συνεργασία μεταξύ παρόχων υπηρεσιών, δήμων και ακαδημαϊκών, η οποία λειτουργεί υπό την αιγίδα του fio.PSD, έχει επίσης προωθήσει το **“Στέγαση Πρώτα”**. Η βάσει κοινότητας ή από τη βάση προς τα πάνω συνηγορία και η συζήτηση για το **“Στέγαση Πρώτα”** μπορούν να συμβάλουν στην τοποθέτηση αυτής της σημαντικής καινοτομίας που μειώνει τα επίπεδα αστεγίας μεταξύ των ατόμων με υψηλές ανάγκες υποστήριξης, στην πολιτική ατζέντα. Οι συνεργασίες μεταξύ παρόχων υπηρεσιών και πανεπιστημίων, όπως στη Σουηδία και την Ιταλία, συνδυάζουν επαγγελματίες στην παροχή υπηρεσιών με επαγγελματίες στην αξιολόγηση, γεγονός που ενισχύει την ικανότητα αποτελεσματικής άσκησης πίεσης για το **“Στέγαση Πρώτα”** μέσω της συλλογής ισχυρών αποδεικτικών στοιχείων.

Στην Αγγλία, η Homeless Link, η ομοσπονδία παρόχων υπηρεσιών στέγασης, ανέπτυξε το **“Στέγαση Πρώτα”** England¹⁴², ένα πρόγραμμα που έχει σχεδιαστεί για την προώθηση του **“Στέγαση Πρώτα”** σε επίπεδο πολιτικής και ως μοντέλο καλής πρακτικής, ξεκινώντας από το 2016. Και πάλι, πρόκειται για μια συλλογική προσπάθεια, που αντανάκλα στενά τις εξελίξεις στην Ιταλία και τη Σουηδία.

Το **“Στέγαση Πρώτα”** είναι επιτυχημένο λόγω του τρόπου με τον οποίο παρέχεται η υποστήριξη, αλλά είναι εξίσου, ίσως ακόμη περισσότερο, επιτυχημένο λόγω της έμφασης που δίνεται στην ταχεία παροχή στέγης, και συνεπώς στην απομάκρυνση ενός ατόμου από την κατάσταση αστεγίας και τους κινδύνους και τις αβεβαιότητες που συνδέονται με την αστεγία (βλ. Κεφάλαιο 1 και Κεφάλαιο 3). Υπάρχουν ερευνητικά στοιχεία που αποδεικνύουν ότι, ενώ ο συντονισμός των υπηρεσιών στο πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής για την αντιμετώπιση της αστεγίας παράγει μια πιο αποτελεσματική πολιτική απάντηση στην αστεγία, τίποτα δεν μπορεί τελικά να ξεπεράσει την έλλειψη προσιτής και επαρκούς στέγης. Το “Στέγαση Πρώτα” είναι σημαντικό ως καινοτομία, αλλά είναι επίσης σημαντικό επειδή εφιστά την προσοχή στον κεντρικό ρόλο που πρέπει να διαδραματίζει η στέγαση στο πλαίσιο μιας στρατηγικής αντιμετώπισης της αστεγίας¹⁴³.

¹³⁷ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=88&langId=en&eventsId=315&furtherEvents=yes>

¹³⁸ <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=9770&langId=en>

¹³⁹ <http://www.soch.lu.se/en/research/research-groups/housing-first>

¹⁴⁰ <http://www.housingfirstitalia.org/en/>

¹⁴¹ www.homeless.org.uk/hfengland

¹⁴² Pleace, N., Cuihane, D.P., Granfelt, R. and Knutagård, M. (2015) The Finnish Homelessness Strategy: Μια διεθνής ανασκόπηση Ελσίνκι: Περιβάλλοντος - <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/153258>

¹⁴³ Benjaminson, L. (2013). Policy Review Up-date: Αποτελέσματα από τη δανέζικη στρατηγική για τους άστεγους με βάση το “Στέγαση Πρώτα”. European Journal of Homelessness, 7(2), 109-131

Το **“Στέγαση Πρώτα”** είναι επίσης σημαντικό **επειδή καταρρίπτει τις προκαταλήψεις σχετικά με τη φύση της αστεγίας και τους ανθρώπους που βιώνουν την αστεγία.**

Δείχνει ότι η έλλειψη στέγης δεν είναι τόσο απλή όσο συμπεριφορές και στάσεις που πρέπει να αλλάξουν στην πραγματικότητα, πρόκειται για μια επιτυχημένη αντίδραση των υπηρεσιών που υποστηρίζει και επιτρέπει την ανάκαμψη, αλλά δεν απαιτεί αλλαγή συμπεριφοράς ούτε χρησιμοποιεί κυρώσεις για να εξαναγκάσει την αλλαγή. Με την ταχεία παροχή στέγασης, την αναγνώριση της κοινής ανθρωπιάς των αστέγων, το σεβασμό των επιλογών τους και την ενθάρρυνση της ανάκαμψης, το “Στέγαση Πρώτα” τερματίζει τη ναστεγία (βλ. Κεφάλαιο 1).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ:
Παραδείγματα του
"Στέγαση Πρώτα"

Αυστρία

Neunerhaus "Στέγαση Πρώτα", Βιέννη

Το "Στέγαση Πρώτα" στην Αυστρία αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος **Wiener Wohnungslosenhilfe**, το οποίο επικεντρώνεται στην παροχή ψυχοκοινωνικής υποστήριξης σε άστεγους πολίτες της Βιέννης. Αναπτύχθηκε μια τριετής πιλοτική υπηρεσία "Στέγαση Πρώτα", μετά από συζητήσεις σχετικά με την αλλαγή των κλιμακωτών μοντέλων υπηρεσιών που επικρατούσαν στη Βιέννη. Το πρόγραμμα **Neunerhaus "Στέγαση Πρώτα"** ακολουθεί τις οκτώ βασικές αρχές που περιγράφονται στο κεφάλαιο 2.

Μέχρι το 2015, το Neunerhaus "Στέγαση Πρώτα" είχε συνεργαστεί με **69 άστεγα νοικοκυριά**, συμπεριλαμβανομένων μοναχικών ενηλίκων και οικογενειών με εξαρτώμενα παιδιά. Τα 69 νοικοκυριά περιλάμβαναν **131 άτομα** (46 γυναίκες, 38 άνδρες, 47 εξαρτώμενα παιδιά). Οι διάσπαρτες κατοικίες παρέχονται από εταιρείες διαχείρισης κατοικιών και τα άτομα που χρησιμοποιούν το Neunerhaus "Στέγαση Πρώτα" έχουν όλα τις δικές τους, ανεξάρτητες, συμβάσεις μίσθωσης. **Χρησιμοποιείται ένα μείγμα κοινωνικών κατοικιών, ιδιωτικών ενοικιαζομένων κατοικιών και κατοικιών από στεγαστικούς συλλόγους.**

Η υποστήριξη περιγράφεται ως ευέλικτη, προσαρμοσμένη στις ατομικές ανάγκες με έμφαση στην προώθηση της κοινωνικής ένταξης και σε αυτό που ονομάζεται "αυτοδιάθεση" και "συμμετοχή" (δηλαδή επιλογή και έλεγχος, ανθρωποκεντρικός σχεδιασμός, ευέλικτη υποστήριξη για όσο διάστημα απαιτείται, ενεργός συμμετοχή). Η κοινωνική ένταξη επικεντρώνεται στην ενεργή αποφυγή των μορφών ιδρυματοποίησης που μπορεί να βιώσουν οι άστεγοι. Καθώς η στέγαση αντιμετωπίζεται άμεσα, υπάρχει περισσότερος χρόνος για τους κοινωνικούς λειτουργούς να επικεντρωθούν στη συμμετοχή στην κοινότητα και, όπου είναι δυνατόν, να υποστηρίξουν τους χρήστες των υπηρεσιών "Στέγαση Πρώτα" σε αμβιβάμενη εργασία.

Τα αποτελέσματα ήταν ιδιαίτερα εντυπωσιακά όσον αφορά τη διατήρηση της στέγασης. Μια αξιολόγηση αναφέρει ένα **ποσοστό 98,3% για τη διατήρηση της στέγασης** για τα άτομα που χρησιμοποιούν την υπηρεσία "Στέγαση Πρώτα", παράλληλα με την αναφερόμενη αύξηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης. Μια αξιολόγηση, που καλύπτει τα δύο πρώτα χρόνια λειτουργίας, είναι διαθέσιμη στη διεύθυνση http://www.neunerhaus.at/fileadmin/Bibliothek/Neue_Website/Neunerhaueser/Housing_First/20150925_HousingFirst_Report_english.pdf (αγγλικά).

Βέλγιο

"Στέγαση Πρώτα" Βέλγιο

Το πρόγραμμα "Στέγαση Πρώτα" Belgium διευθύνεται σε εθνικό επίπεδο και περιλαμβάνει τις **πέντε μεγαλύτερες πόλεις**. Κατά τη στιγμή της συγγραφής του παρόντος (2015) λειτουργούσαν συνολικά **οκτώ υπηρεσίες "Στέγαση Πρώτα"**, οι οποίες διοικούνταν από ένα συνδυασμό δήμων και ΜΚΟ. Το "Στέγαση Πρώτα" απευθύνεται σε μακροχρόνια με μέση εμπειρία πέντε ετών αστέγων, οι οποίοι έχουν όλες υψηλές ανάγκες υποστήριξης. Το πρόγραμμα στοχεύει να υποστηρίξει **150 άτομα μέχρι τον Ιούνιο του 2016**.

Οι οκτώ υπηρεσίες χρησιμοποιούν τυπικά ενοικιαζόμενα διαμερίσματα, βασιζόμενες σε ένα μείγμα κοινωνικής στέγασης και ιδιωτικής στέγασης. Υπάρχει κάποια χρήση ειδικών, υποστηριζόμενων κατοικιών για μια μειοψηφία χρηστών των υπηρεσιών "Στέγαση Πρώτα".

Οι οκτώ υπηρεσίες "Στέγαση Πρώτα" παρέχουν υποστήριξη με διαφορετικούς τρόπους. Και οι οκτώ υπηρεσίες "Στέγαση Πρώτα" **χρησιμοποιούν εντατική διαχείριση περιπτώσεων**, οργανώνοντας την πρόσβαση στις απαιτούμενες υπηρεσίες ανάλογα με τις ανάγκες. Κάθε άτομο που χρησιμοποιεί μια υπηρεσία "Στέγαση Πρώτα" έχει τον δικό του ειδικό υποστηρικτή, ενώ κάθε εργαζόμενος έχει ένα φόρτο εργασίας (αριθμός ατόμων που υποστηρίζει) μεταξύ έξι και οκτώ χρηστών της υπηρεσίας "Στέγαση Πρώτα".

Ορισμένες από τις βελγικές υπηρεσίες "Στέγαση Πρώτα" διαθέτουν διεπιστημονική ομάδα- άλλες βασίζονται αποκλειστικά σε κοινωνικούς λειτουργούς που ενεργούν ως διαχειριστές υποθέσεων. Η μεγαλύτερη ομάδα, σε μια από τις οκτώ υπηρεσίες, αποτελείται από νοσηλευτές, κοινωνικούς λειτουργούς, ψυχολόγο, ειδικό σε θέματα απασχόλησης και ειδικό σε θέματα στέγασης- η μικρότερη ομάδα, σε μια άλλη υπηρεσία "Στέγαση Πρώτα", αποτελείται μόνο από κοινωνικούς λειτουργούς. Πέντε από τις οκτώ υπηρεσίες "Στέγαση Πρώτα" περιγράφονται ως υπηρεσίες εντατικής διαχείρισης περιπτώσεων, χωρίς διεπιστημονική ομάδα. Οι ειδικές ρυθμίσεις για καθεμία από τις οκτώ υπηρεσίες έχουν ως εξής:

- ο Μια ομάδα κοινωνικών λειτουργών που παρέχει υπηρεσίες εντατικής διαχείρισης περιπτώσεων (Αμβέρσα)
- ο Ένας σύμβουλος εύρεσης στέγασης και ένας ψυχολόγος που παρέχουν διαχείριση περιπτώσεων (Γάνδη)
- ο Ένας νοσοκόμος, ένας κοινωνικός λειτουργός και ένας γιατρός (Βρυξέλλες, υπηρεσία 1)
- ο Ειδικό κοινωνικό λειτουργό με εμπειρία στην ψυχική υγεία και τη μείωση της βλάβης που παρέχουν διαχείριση περιπτώσεων (Βρυξέλλες, υπηρεσία 2)
- ο Ένας ειδικός σε θέματα στέγασης και ένας υποστηρικτικός εργαζόμενος που παρέχει διαχείριση περιπτώσεων (Hasselt)
- ο Νοσηλευτές, κοινωνικοί λειτουργοί, ειδικός στην εκπαίδευση, ψυχολόγος, ειδικός στην απασχόληση και ειδικός στη στέγαση σε διεπιστημονική ομάδα (Σαρλερουά)
- ο Κοινωνικοί λειτουργοί και ειδικός σε θέματα στέγασης που προσφέρουν διαχείριση περιπτώσεων (Λιέγη)
- ο Νοσηλευτές, κοινωνικοί λειτουργοί, ειδικός στην εκπαίδευση και ψυχολόγος σε διεπιστημονική ομάδα (Ναμούρ)

Το βελγικό πρόγραμμα ήταν πειραματικό το 2015 και βρισκόταν υπό αξιολόγηση τη στιγμή που γράφονταν αυτές οι γραμμές. Θα συνταχθεί έκθεση σχετικά με την αποτελεσματικότητα του "Στέγαση Πρώτα", η οποία είναι πιθανό να επηρεάσει τη μελλοντική πολιτική. Περισσότερες πληροφορίες για το "Στέγαση Πρώτα" Belgium είναι διαθέσιμες στη διεύθυνση: <http://www.housingfirstbelgium.be/>.

Δανία

Η Δανέζικη στρατηγική για τους άστεγους

Η Δανία διαθέτει ένα από τα μεγαλύτερα προγράμματα "Στέγαση Πρώτα" στην Ευρώπη. Η εθνική στρατηγική της Δανίας, **η οποία εγκρίθηκε το 2008** και διήρκεσε έως το 2013, περιελάμβανε υπηρεσίες "Στέγαση Πρώτα", οι οποίες απευθύνονταν **σε πάνω από 1.000 άστεγους με υψηλές ανάγκες υποστήριξης**¹⁴⁴. Όπως και στο Βέλγιο και τη Γαλλία, η Δανέζικη στρατηγική αξιολογείται για να εκτιμηθεί η αποτελεσματικότητα του "Στέγαση Πρώτα" και άλλων μοντέλων παροχής υπηρεσιών για τους άστεγους στην υποστήριξη των αστέγων που έχουν υψηλές ανάγκες υποστήριξης. Η στρατηγική καθοδηγείται από την κεντρική κυβέρνηση και οι υπηρεσίες "Στέγαση Πρώτα" που λειτουργούν στη Δανία ακολουθούν όλες τις οκτώ βασικές αρχές του "Στέγαση Πρώτα" που περιγράφονται στο κεφάλαιο 2.

Η χρήση του "Στέγαση Πρώτα" στη Δανία έχει ομοιότητες με το πρόγραμμα At Home/Chez Soi στον Καναδά και με το γαλλικό πρόγραμμα Un Chez-Soi d'abord. Η εθνική στρατηγική επικεντρώθηκε σε 17 δήμους που περιείχαν την πλειονότητα των αστέγων που καταγράφηκαν στη Δανία, συμπεριλαμβανομένων των τριών μεγαλύτερων πόλεων, της Κοπεγχάγης, του Άαρχους και του Όντενσε. Οι συγκεκριμένοι στόχοι ήταν να μειωθούν τα επίπεδα των ανθρώπων που ζουν σε κατάσταση δρόμου, να στοχεύσουν αποτελεσματικότερα στα αυξανόμενα επίπεδα της αστεγίας των νέων, να μειωθεί ο χρόνος που οι άστεγοι περνούν σε καταλύματα έκτακτης ανάγκης και να μειωθεί το ποσοστό των αστέγων που συνδέονται με την έξοδο από τα νοσοκομεία και τις φυλακές. Το "Στέγαση Πρώτα" υιοθετήθηκε ως βασικό στοιχείο της Δανέζικης στρατηγικής με στόχο να δοκιμαστεί συστηματικά πόσο καλά θα μπορούσε να λειτουργήσει το "Στέγαση Πρώτα" στη Δανία. Η στέγαση παρέχεται μέσω της συνεργασίας με κοινωνικούς ιδιοκτήτες ακινήτων.

Η Δανία διερεύνησε το "Στέγαση Πρώτα" εξετάζοντας μοντέλα που χρησιμοποιούν **εντατική διαχείριση περιπτώσεων (το μοντέλο ICM) και διεπιστημονικές ομάδες (το μοντέλο διεκδικητικής κοινοτικής θεραπείας, ACT)**. Έγινε επίσης αξιολόγηση τόσο της διάσπαρτης στέγασης όσο και των υπηρεσιών κοινότητας/κοινότητας σε έναν μόνο χώρο. Διαφορετικά μοντέλα, όπως η προσέγγιση της ομάδας ACT, απευθύνονταν σε συγκεκριμένες ομάδες αστέγων.

Ο κύριος όγκος της Δανέζικης στρατηγικής χρήσης του "Στέγαση Πρώτα" ήταν οι υπηρεσίες ICM, οι οποίες υποστήριζαν πάνω από 1.000 άστεγους με υψηλές ανάγκες υποστήριξης σε 17 δήμους κατά την περίοδο 2009-2013. Μια υπηρεσία με βάση την ACT είχε εργαστεί με 92 άτομα μέχρι το 2013¹⁴⁵.

Σε μια αξιολόγηση που ολοκληρώθηκε το 2013, η επιτυχία των υπηρεσιών "Στέγαση Πρώτα" αναφέρθηκε ως υψηλή, ιδίως στις υπηρεσίες που βασίζονται στην ACT. Υπήρχαν ενδείξεις ότι η υπηρεσία "Στέγαση Πρώτα" σε έναν μόνο χώρο ήταν κάπως λιγότερο επιτυχής από τις υπηρεσίες που χρησιμοποιούσαν διάσπαρτες κατοικίες. Υπάρχουν παραλληλισμοί με τη Φινλανδία όσον αφορά τη χρήση του "Στέγαση Πρώτα" στη Δανία. Όπως και στη Φινλανδία, τα εκτεταμένα συστήματα κοινωνικής προστασίας (πρόνοιας) στη Δανία, σε συνδυασμό με την κοινωνική στέγαση, φαίνεται να σταματούν τις περισσότερες μορφές αστέγων που συνδέονται με τη φτώχεια και τις χαμηλές ανάγκες υποστήριξης¹⁴⁶. Όπως και στη Φινλανδία¹⁴⁷, οι περισσότεροι άστεγοι στη Δανία συνδέονται με υψηλές ανάγκες υποστήριξης. Το γεγονός αυτό προσδίδει στο "Στέγαση Πρώτα" στη Δανία κεντρικό ρόλο στη στρατηγική για την αντιμετώπιση της αστεγίας, διότι οι περισσότεροι άστεγοι ανήκουν στις ομάδες ατόμων που το "Στέγαση Πρώτα" έχει σχεδιαστεί ειδικά για να βοηθήσει.

Μετά τα θετικά αποτελέσματα της πρώτης στρατηγικής για τους άστεγους, το Εθνικό Συμβούλιο Κοινωνικών Υπηρεσιών αποφάσισε να εφαρμόσει την αρχή του "Στέγαση Πρώτα", συμπεριλαμβανομένων των προσεγγίσεων ACT και ICM, και να διερευνήσει τη χρήση του σχετικού μοντέλου παρέμβασης σε κρίσιμο χρόνο (CTI) σε 24 δήμους από τον Αύγουστο του 2014 έως τον Μάιο του 2016. Ένα ειδικό πρόγραμμα για νέους (ηλικίας 17-24 ετών) εισάγεται επίσης σε 11 δήμους από τον Σεπτέμβριο του 2015 έως το φθινόπωρο του 2017. Το πρόγραμμα έχει σχεδιαστεί για την πρόληψη της έλλειψης στέγης των νέων και μία από τις μεθόδους που θα χρησιμοποιηθούν θα είναι το μοντέλο ICM. Το φθινόπωρο του 2016 θα δημοσιευθεί μια ανασκόπηση των αποτελεσμάτων και των δύο αυτών προγραμμάτων.

¹⁴⁴ Benjaminsen, L. (2013). Policy Review Up-date: Αποτελέσματα από τη Δανέζικη στρατηγική για τους άστεγους με βάση το "Στέγαση Πρώτα". European Journal of Homelessness, 7(2), 109-131 <http://housingfirstguide.eu/website/wp-content/uploads/2016/04/Policy-Review-Update-Results-Danish-Strategy.pdf>

¹⁴⁵ Benjaminsen, L. και Andrade, S. B. (2015). Testing a Typology of Homelessness across Welfare Regimes: Shelter Use in Denmark and the USA. Housing Studies DOI:10.1080/0267303.72014.982517

¹⁴⁶ Pleace, N., Culhane, D.P., Granfelt, R. and Knutagård, M. (2015) The Finnish Homelessness Strategy: Μια διεθνής ανασκόπηση Ελαίνκι: Περιβάλλοντος <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/153258>

¹⁴⁷ <http://www.wysaatio.fi/en-english/>

Στο Εθνικό Συμβούλιο Κοινωνικών Υπηρεσιών έχει επίσης ανατεθεί η εφαρμογή της αρχής του “Στέγαση Πρώτα” και των σχετικών μοντέλων κινητής υποστήριξης σε εθνικό επίπεδο από τον **Μάιο του 2016 έως τον Δεκέμβριο του 2019**. Το πρόγραμμα αυτό θα περιλαμβάνει **υποστήριξη για όλους τους δήμους, τους ιδιωτικούς παρόχους υπηρεσιών και τις ΜΚΟ** ώστε να μάθουν για την Αρχή του “Στέγαση Πρώτα”

Μια ανασκόπηση της στρατηγικής της Δανίας για τους άστεγους είναι διαθέσιμη στη διεύθυνση <http://housingfirstguide.eu/website/wp-content/uploads/2016/04/Policy-Review-Update-Results-Danish-Strategy.pdf> (Αγγλικά).

Φινλανδία

Η εθνική στρατηγική για τους άστεγους

Το “Στέγαση Πρώτα” αποτελεί κεντρικό στοιχείο της εθνικής στρατηγικής για την αντιμετώπιση της αστεγίας στη Φινλανδία. Υπάρχει ένας εθνικός στόχος για τον τερματισμό της μακροχρόνιας αστεγίας, την οποία συχνά βιώνουν άτομα με υψηλές και πολύπλοκες ανάγκες υποστήριξης. Χρησιμοποιώντας έναν συνδυασμό κοινοτικών ή συγκεντρωτικών προσεγγίσεων, οι οποίες εφάρμοσαν τις αρχές του “Στέγαση Πρώτα” σε έργα ενός χώρου και σε προσεγγίσεις διάσπαρτης στέγασης, η Φινλανδία πέτυχε **σημαντική μείωση των επιπέδων μακροχρόνιας έλλειψης στέγης**. Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη φινλανδική στρατηγική για την αστεγία, η οποία χρησιμοποιεί το “Στέγαση Πρώτα” στο πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής που δίνει επίσης έμφαση στην πρόληψη της αστεγίας, μπορείτε να βρείτε στη διεύθυνση: <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/153258> (αγγλικά και φινλανδικά).

Väinölä "Στέγαση Πρώτα"

Το Väinölä "Στέγαση Πρώτα" διοικείται από τον Στρατό Σωτηρίας, ενώ η στέγαση παρέχεται από το Y-Foundation¹⁴⁸, έναν οργανισμό που αναπτύσσει νέες κοινωνικές κατοικίες προς ενοικίαση στη Φινλανδία. **Η στέγαση γίνεται σε μεμονωμένα διαμερίσματα, τα οποία βρίσκονται όλα σε μια ενιαία πολυκατοικία.**

Οι παρεχόμενες υπηρεσίες υποστήριξης είναι παρούσες επί τόπου σε 24ωρη βάση. Υπάρχει μια ομάδα προσωπικού **11 ατόμων**, που περιλαμβάνει κοινωνικούς λειτουργούς, επαγγελματίες υγείας, συντονιστές εθελοντών και έναν σύμβουλο εύρεσης εργασίας, ο οποίος βοηθά τους χρήστες να επιτύχουν κοινωνική ένταξη μέσω αμειβόμενης εργασίας. Η προσέγγιση που χρησιμοποιείται είναι ένα μοντέλο διαχείρισης περιπτώσεων, το οποίο βασίζεται τόσο στην ομάδα προσωπικού του Väinölä "Στέγαση Πρώτα" όσο και στη συμμετοχή εξωτερικών παρόχων υπηρεσιών, εφόσον είναι απαραίτητο.

Οι χρήστες των υπηρεσιών "Στέγαση Πρώτα" έχουν τη δυνατότητα - αν και φυσικά δεν είναι υποχρεωμένοι - να συμμετέχουν σε θεραπευτική κοινότητα. Οι αρχές μιας θεραπευτικής κοινότητας επικεντρώνονται¹⁴⁹:

- ο Προσφορά ενός δομημένου, ψυχολογικά τεκμηριωμένου περιβάλλοντος, δηλαδή ενός χώρου όπου υπάρχουν καθημερινές δραστηριότητες που έχουν σχεδιαστεί για να προάγουν την υγεία και την ευημερία.
- ο Η ίδια η θεραπευτική κοινότητα θεωρείται ως μηχανισμός μέσω του οποίου παρέχεται θεραπεία και υποστήριξη, με έμφαση στη βελτίωση της κοινωνικής υποστήριξης και της αυτοεκτίμησης των ατόμων εντός της κοινότητας.

Παράλληλα με τη διαχείριση και υποστήριξη των περιπτώσεων, το Väinölä "Στέγαση Πρώτα" ενθαρρύνει την εθελοντική συμμετοχή στη λειτουργία της υπηρεσίας. Η ανάληψη όλων των εργασιών καθαρισμού και κηπουρικής στο πλαίσιο του προγράμματος "Στέγαση Πρώτα" γίνεται από τα άτομα που ζουν εκεί. Ο στόχος είναι να ενθαρρυνθεί η κοινωνική στήριξη και η κοινωνική ένταξη μέσω της εμπειρίας της εργασίας χαμηλής εξειδίκευσης.

Τα άτομα που ζουν στο Väinölä "Στέγαση Πρώτα" συμμετέχουν επίσης σε εκδηλώσεις που αποσκοπούν στην προώθηση της κοινωνικής τους ένταξης στην κοινότητα. Πραγματοποιούνται εκδηλώσεις ανοικτών θυρών, προσκαλώντας τους γείτονες στο κτίριο "Στέγαση Πρώτα" και άλλες εργασίες που επικεντρώνονται στην ενημέρωση και την εκπαίδευση της γειτονιάς σχετικά με το "Στέγαση Πρώτα". Τα άτομα που κάνουν χρήση του "Στέγαση Πρώτα" συμμετέχουν επίσης εθελοντικά στην καθαριότητα της γειτονιάς, γεγονός που αποσκοπεί στην προώθηση θετικών σχέσεων με τη γύρω κοινότητα.

¹⁴⁸ <http://www.therapeuticcommunities.org/>

¹⁴⁹ Pleace, N., Culhane, D.P., Granfelt, R. and Knutagård, M. (2015) The Finnish Homelessness Strategy: Μια διεθνής ανασκόπηση Ελσίνκι: Περιβάλλοντος <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/153258>

Väinölä Housing το **“Στέγαση Πρώτα”** περιγράφει τις δικές της προτεραιότητες υποστήριξης ως :

- Διατήρηση της στέγασης
- Υγεία και ευημερία
- Κοινωνική ένταξη

Τα δεδομένα αποτελεσμάτων, με βάση την ανατροφοδότηση από τους χρήστες των υπηρεσιών "Στέγαση Πρώτα", συλλέγονται κάθε έξι μήνες.

Έχει αναφερθεί επιτυχία στη διατήρηση της στέγασης και στην προώθηση της κοινωνικής ένταξης, ιδίως στην αποκατάσταση των δεσμών με την οικογένεια και τους φίλους και στην κοινωνική ένταξη στην τοπική κοινότητα. Τα αποτελέσματα όσον αφορά τη χρήση ναρκωτικών και αλκοόλ και την υγεία έχουν αναφερθεί ως πιο μεταβλητά, αλλά αυτό δεν είναι ασυνήθιστο στις υπηρεσίες το **“Στέγαση Πρώτα”** (βλέπε κεφάλαιο 1).

Υπάρχουν ορισμένες συζητήσεις στην Ευρώπη και τις ΗΠΑ σχετικά με τη χρήση του συγκεντρωτικού ή κοινοτικού μοντέλου του "Στέγαση Πρώτα", οι οποίες επικεντρώνονται στο κατά πόσο είναι εφικτή η κοινωνική ένταξη όταν οι χρήστες των υπηρεσιών "Στέγαση Πρώτα" διαμένουν μαζί¹⁵⁰. Οι φινλανδικές υπηρεσίες του **“Στέγαση Πρώτα”** χρησιμοποιούν τόσο αυτά τα συγκεντρωτικά ή κοινοτικά μοντέλα όσο και διαμερίσματα διάσπαρτα στην κοινότητα.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το Väinölä "Στέγαση Πρώτα" είναι διαθέσιμες στη διεύθυνση: <http://www.pelastusarmeija.fi/paikkakunnat/espoo/asumispalvelu> (φινλανδικά)

150 Στοιχεία του 2015, πηγή: Στεγαστική Τράπεζα.

Γαλλία

Το πρόγραμμα Un Chez-Soi d'abord

Η Γαλλία πραγματοποίησε **μία από τις μεγαλύτερες δοκιμές** του μοντέλου “Στέγαση Πρώτα” που έχουν γίνει στην Ευρώπη (βλέπε κεφάλαιο 6). Το πρόγραμμα Un Chez-Soi d'abord (2011-2016) πραγματοποίησε πιλοτική εφαρμογή του προγράμματος “Στέγαση Πρώτα” σε τέσσερις πόλεις: **Λιλ, Παρίσι, Τουλούζη και Μασσαλία** και καθοδηγείται σε εθνικό επίπεδο από το **DIHAL**, το διυπουργικό όργανο που είναι αρμόδιο για την εθνική στρατηγική για την αντιμετώπιση των αστέγων. Στο πρόγραμμα συμμετέχουν οι υπηρεσίες υγείας, στέγασης και κοινωνικής πρόνοιας της γαλλικής κυβέρνησης. Όλες οι υπηρεσίες του “Στέγαση Πρώτα” διαθέτουν επιτροπές διαχείρισης σε τοπικό επίπεδο, στις οποίες συμμετέχουν συνήθως όλοι οι συμμετέχοντες οργανισμοί (υγεία, κοινωνική εργασία, κοινωνική πρόνοια), ενώ υπάρχει επίσης μια εθνική ομάδα καθοδήγησης.

Οι υπηρεσίες που παρέχονται μέσω του προγράμματος Un Chez-Soi d'abord ακολουθούν όλες τις βασικές αρχές του “Στέγαση Πρώτα” που περιγράφονται στο κεφάλαιο 2.

Το γαλλικό πρόγραμμα “Στέγαση Πρώτα” βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στο αρχικό μοντέλο “Στέγαση Πρώτα” που ανέπτυξε ο Dr. Sam Tsemberis. Το Un Chez-Soi d'abord μπορεί επίσης να συγκριθεί άμεσα με το καναδικό εθνικό πρόγραμμα At Home/Chez Soi “Στέγαση Πρώτα”. **Μια μεγάλης κλίμακας, ιδιαίτερα ισχυρή, πειραματική** (τυχαιοποιημένη δοκιμή ελέγχου) **αξιολόγηση** του Un Chez-Soi d'abord διεξάγεται με τη συμμετοχή **705 αστέγων**. Συνολικά, **353** άστεγοι στεγάστηκαν χρησιμοποιώντας τις υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα”, ενώ οι υπόλοιποι **352** έλαβαν τις συνήθεις υπηρεσίες στέγασης αστέγων (treatment as usual). Η αξιολόγηση διεξάγεται από τον P. Auquier του Πανεπιστημίου Aix-Marseille που θα υποβάλει έκθεση το 2016.

Η στέγαση παρέχεται **από ιδιώτες ιδιοκτήτες**. Η υποστήριξη παρέχεται με τη βοήθεια μιας διεπιστημονικής ομάδας που περιλαμβάνει εργαζόμενους αλληλοϋποστήριξης και ακολουθεί το μοντέλο ACT. Οι υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα” λειτουργούν με πελατειακό φορτίο 10 χρηστών ανά μέλος της ομάδας. Το Un Chez-Soi d'abord έχει υψηλή πιστότητα με το αρχικό μοντέλο “Στέγαση Πρώτα” που αναπτύχθηκε στη Νέα Υόρκη και την καναδική εφαρμογή του “Στέγαση Πρώτα” πρόγραμμα At Home/Chez Soi, δηλαδή μοιάζει πολύ με αυτό.

Τα ποσοστά επιτυχίας που αναφέρθηκαν μετά από 13 μήνες στο πρόγραμμα Un Chez-Soi d'abord ήταν υψηλά. **Το 80%** των χρηστών των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” είχαν διατηρήσει τη στέγασή τους. Υπήρχαν επίσης ισχυρές ενδείξεις για σημαντική μείωση της χρήσης νοσοκομείων, της διαβίωσης σε άγρια κατάσταση, της φυλάκισης και της παραμονής σε καταλύματα έκτακτης ανάγκης, όταν η ομάδα που χρησιμοποιούσε το “Στέγαση Πρώτα” συγκρίθηκε με εκείνους που χρησιμοποιούσαν τις υπάρχουσες υπηρεσίες αστέγων. Η υγεία, η ευημερία και η κοινωνική ενσωμάτωση βελτιώθηκαν επίσης μεταξύ των χρηστών των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα”, αν και, όπως και σε άλλες υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα”, τα αποτελέσματα δεν ήταν πάντα θετικά (βλ. Κεφάλαιο 1). Μετά τα πολύ θετικά αρχικά αποτελέσματα, αποφασίστηκε η επέκταση του προγράμματος “Στέγαση Πρώτα”, συνεχίζοντας την υποστήριξη των υφιστάμενων υπηρεσιών κατά τη διάρκεια του 2017 και προχωρώντας στην ανάπτυξη υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” σε 15 πόλεις από το 2018.

Το πρόγραμμα Un Chez-Soi d'abord δείχνει ότι υπάρχουν παραδείγματα ευρωπαϊκών υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” που **μοιάζουν πολύ με το αρχικό μοντέλο Pathways to Housing** από τις ΗΠΑ. Τα αποτελέσματα από το γαλλικό πρόγραμμα δείχνουν ότι η εφαρμογή του αρχικού μοντέλου μπορεί να είναι επιτυχής στο ευρωπαϊκό πλαίσιο. Τέτοιες εφαρμογές του “Στέγαση Πρώτα” αναφέρονται μερικές φορές ως “υψηλής πιστότητας” με το αρχικό μοντέλο “Στέγαση Πρώτα”. Βλέπε κεφάλαιο 2 και κεφάλαιο 5.

Πληροφορίες σχετικά με τα πρώτα αποτελέσματα του προγράμματος Un Chez-Soi d'abord είναι διαθέσιμες στη διεύθυνση <http://housingfirstguide.eu/website/wp-content/uploads/2016/04/First-results-of-HF-experimentation-in-France-and-next.pdf> (αγγλικά).

Περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με το πρόγραμμα διατίθενται επίσης μέσω της ιστοσελίδας http://www.gouvernement.fr/sites/default/files/contenu/piece-jointe/2014/10/dihal_-_plaque_gd_public_ucsd_b_ecran.pdf (γαλλικά).

Ιρλανδία

Δουβλίνο “Στέγαση Πρώτα”

Το πρόγραμμα “Στέγαση Πρώτα” του Δουβλίνου υλοποιείται από δύο ΜΚΟ, την **Focus Ireland** και το **Peter McVerry Trust**, και ανατέθηκε από έναν κυβερνητικό φορέα, το **Dublin Regional Housing Executive**. Το έργο “Στέγαση Πρώτα στο Δουβλίνο” ακολουθεί τις βασικές αρχές του “Στέγαση Πρώτα” που περιγράφονται στο κεφάλαιο 2.

Το πρόγραμμα “Στέγαση Πρώτα” του Δουβλίνου λειτουργεί τόσο μια υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” όσο και μια λεγόμενη “ομάδα υποδοχής στο δρόμο”. Η ομάδα υποδοχής του δρόμου, η οποία παρέχει υπηρεσίες σε άτομα που ζουν χωρίς στέγη, είναι η πηγή παραπομπής στο “Στέγαση Πρώτα”. Τα άτομα που ζουν σε κατάσταση δρόμου με υψηλές ανάγκες υποστήριξης παραπέμπονται στο “Στέγαση Πρώτα”, ενώ η ομάδα υποδοχής στο δρόμο οργανώνει λιγότερο εντατικές υπηρεσίες για τα άτομα που ζουν σε κατάσταση δρόμου με χαμηλότερες ανάγκες υποστήριξης. Η ειδική εστίαση της ομάδας “Στέγαση Πρώτα” είναι:

- ο Μακροχρόνια και επανειλημμένα άστεγοι
- ο Άστεγοι με προβλήματα ψυχικής υγείας ή/και προβληματική χρήση ναρκωτικών και αλκοόλ

Η στέγαση παρέχεται κυρίως από **κοινωνικούς ιδιοκτήτες**, οι οποίοι στην Ιρλανδία είναι τόσο δήμοι όσο και ΜΚΟ. Υπάρχει επίσης χρήση του ιδιωτικού τομέα ενοικίασης.

Η υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” παρέχεται με τη χρήση μιας **ομάδας ICM**. Διατίθεται επίσης μια κλινική ομάδα που διαθέτει ειδικούς σε θέματα ναρκωτικών/αλκοόλ, ψυχικής και σωματικής υγείας και συμβουλευτικής. Οι υπηρεσίες της κλινικής ομάδας είναι διαθέσιμες στα άτομα που υποστηρίζονται από την ομάδα υποδοχής σε δρόμους χαμηλότερης έντασης και την υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα”. Το προσωπικό της υπηρεσίας “Στέγαση Πρώτα” έχει ένα φόρτο εργασίας έως και δέκα αστέγων. Η υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” διαθέτει επίσης ειδικό προσωπικό που επικεντρώνεται στην εύρεση στέγης και στη διαχείριση στεγαστικών ζητημάτων. Υπάρχει επίσης μια λειτουργία που επικεντρώνεται στην εξεύρεση κατάλληλων κατοικιών στον ιδιωτικό τομέα ενοικίασης. Το 2015, **40 άτομα** υποστηρίζονταν από την υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα”.

Η παρακολούθηση της υπηρεσίας “Στέγαση Πρώτα” δείχνει πολύ θετικά αποτελέσματα όσον αφορά τη διατήρηση της στέγης, αλλά μπορεί να υπάρξουν προκλήσεις στην εύρεση κατάλληλης στέγης (βλέπε κεφάλαιο 4). Το αρχικό έργο επίδειξης, μια πιλοτική υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” που αντικαταστάθηκε από το “Στέγαση Πρώτα” Project του Δουβλίνου το 2014, έδειξε επιτυχίες σε σχέση με τη βελτίωση της υγείας, της ψυχικής υγείας και της κοινωνικής ένταξης- αν και αυτές δεν ήταν καθολικές, όπως και σε άλλες υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα” (βλ. κεφάλαιο 1).

Τα αποτελέσματα του προγράμματος επίδειξης “Στέγαση Πρώτα”, στο οποίο το πρόγραμμα “Στέγαση Πρώτα” του Δουβλίνου, είναι διαθέσιμα στη διεύθυνση: http://www.homelessdublin.ie/sites/default/files/publications/HFirst_Evaluation2015.pdf

Ιταλία

“Στέγαση Πρώτα” Italia

Η “Στέγαση Πρώτα” Italia είναι μια ομάδα συνεργασίας που αποτελείται από παρόχους υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” στην Ιταλία με ακαδημαϊκή υποστήριξη υπό τη μορφή επιστημονικής επιτροπής η οποία σχεδιάζει μεθόδους αξιολόγησης για το “Στέγαση Πρώτα” στο ιταλικό πλαίσιο. Λειτουργώντας υπό την αιγίδα της fio.PSD (της ιταλικής ομοσπονδίας οργανώσεων για την αντιμετώπιση των αστέγων), η “Στέγαση Πρώτα” Italia επιδιώκει **να προωθήσει τη χρήση του “Στέγαση Πρώτα” σε όλη την Ιταλία** και να εργαστεί για να δώσει στο “Στέγαση Πρώτα” πρωταρχικό ρόλο στην ιταλική στρατηγική για την αντιμετώπιση των αστέγων. Περισσότερες πληροφορίες διατίθενται στη διεύθυνση: <http://www.housingfirstitalia.org/en/housing-first/> (ιταλικά και αγγλικά)

Tutti a Casa Famiglie, Μπολόνια

Το Amici di Piazza Grande είναι μια φιλανθρωπική οργάνωση που εργάζεται στην Μπολόνια, η οποία παρέχει μια υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” που απευθύνεται σε άστεγες οικογένειες με σύνθετες ανάγκες υποστήριξης σε συνεργασία με τις πόλεις αυτής της περιοχής της Βόρειας Ιταλίας. Η υπηρεσία Tutti a Casa Famiglie “Στέγαση Πρώτα” ακολουθεί τις οκτώ βασικές αρχές του “Στέγαση Πρώτα” που περιγράφονται στο κεφάλαιο 2.

Χρησιμοποιώντας διάσπαρτα διαμερίσματα στον ιδιωτικό τομέα ενοικίασης, η υπηρεσία Tutti a Casa Famiglie “Στέγαση Πρώτα” παρείχε **υποστήριξη σε 42 οικογένειες το 2015**. Η υπηρεσία χρηματοδοτείται από ένα μείγμα φιλανθρωπικών και ιδιωτικών δωρεών και οι κοινωνικές υπηρεσίες των δήμων βοηθούν τις οικογένειες να καλύψουν το κόστος ενοικίασης. Οι οικογένειες δεν αναμένεται να αφιερώνουν πάνω από το 30% του διαθέσιμου εισοδήματός τους για το ενοίκιο. Δεν υπάρχει λειτουργικό όριο για το μέγεθος του προγράμματος, αλλά τα επίπεδα χρηματοδότησης διαφέρουν μεταξύ των δήμων της Μπολόνια, έτσι ώστε ο αριθμός των υποστηριζόμενων οικογενειών να καθορίζεται από τις συνολικές δαπάνες για την υπηρεσία.

Χρησιμοποιείται μια διεπιστημονική ομάδα υποστήριξης, με την υπηρεσία Tutti a Casa Famiglie να παρέχει ένα μείγμα υπηρεσιών άμεσης υποστήριξης και διαχείρισης περιπτώσεων. Ο συνδυασμός της προσφερόμενης υποστήριξης δεν είναι ο ίδιος με μια βορειοαμερικανική ομάδα ACT, αλλά περιλαμβάνει έναν επικεφαλής της ομάδας που είναι εξειδικευμένος κοινωνικός λειτουργός, έναν ψυχίατρο με εποπτικό ρόλο και μια ομάδα τριών “εκπαιδευτών” (οι οποίοι επικεντρώνονται στην υποστήριξη της κοινωνικής ένταξης), έναν κοινωνικό λειτουργό και έναν ψυχολόγο. Ο κύριος στόχος είναι **η μεγιστοποίηση της ανεξάρτητης διαβίωσης και της κοινωνικής ένταξης των οικογενειών που ήταν προηγουμένως άστεγες**, δουλεύοντας μαζί τους για όσο χρονικό διάστημα μπορεί να είναι απαραίτητο. Όπου είναι δυνατόν, δίνεται έμφαση στην υποστήριξη των ενηλίκων των οικογενειών για την εξεύρεση αμειβόμενης εργασίας.

Μέχρι στιγμής έχουν επιτευχθεί υψηλά επίπεδα διατήρησης της στέγασης, καθώς μόνο δύο οικογένειες επέλεξαν να εγκαταλείψουν την υπηρεσία και μία οικογένεια προχώρησε σε προγραμματισμένη μετακόμιση από την περιοχή της Μπολόνια, γεγονός που σήμαινε ότι δεν μπορούσε πλέον να υποστηριχθεί. Μια πρώτη ανασκόπηση της υπηρεσίας έδειξε ότι υπάρχουν καλά αποτελέσματα όσον αφορά τη βελτίωση της ευημερίας των οικογενειών και των επιπέδων κοινωνικής ένταξής τους. Ωστόσο, το έργο εξακολουθούσε να εργάζεται για την ενίσχυση της μέτρησης των επιδόσεων κατά τη διάρκεια του 2015: http://www.feantsaresearch.org/IMG/pdf/ws_4_guistinietal_piazzagrande.pdf

“Στέγαση Πρώτα”, Ragusa

Η Tetti Colorati ONLUS, μια σικελική υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα”, που λειτουργεί από την Caritas της Επισκοπής της Ραγκούσα, επικεντρώνεται τόσο σε μοναχικούς ενήλικες όσο και σε οικογένειες. Η υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” στη Ραγκούσα ακολουθεί τις βασικές αρχές που περιγράφονται στο κεφάλαιο 2 του παρόντος οδηγού.

Η υπηρεσία ασχολείται τόσο με τοπικούς άστεγους όσο και με μετανάστες που είναι άστεγοι και έχουν ανάγκες υποστήριξης και χρηματοδοτείται από ένα μείγμα οικονομικής υποστήριξης από την Επισκοπή της Ραγκούσας, ιδιωτικές δωρεές, την κεντρική κυβέρνηση και χρηματοδότηση από την ΕΕ.

Η στέγαση παρέχεται μέσω του ιδιωτικού μισθωμένου τομέα. Παρέχεται επίσης προσωρινή στέγαση έκτακτης ανάγκης, όταν ένα νοικοκυριό δεν μπορεί να στεγαστεί άμεσα, μέσω της Επισκοπής της Ραγκούσα, αν και, όπως και σε άλλες υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα”, η έμφαση δίνεται στο να μπου οι άστεγοι στο δικό τους ανεξάρτητο σπίτι το συντομότερο δυνατό. Μια ομάδα εννέα ατόμων υποστήριζε 35 νοικοκυριά (ένα μείγμα μεμονωμένων ατόμων και οικογενειών) το 2015. Ένας κοινωνικός λειτουργός, ένας εκπαιδευτικός, ένας ανθρωπολόγος, ένας διαμεσολαβητής γλώσσας, ένας πολιτισμού και τρεις εθελοντές παρείχαν υποστήριξη, την οποία συντόνιζε ένας επικεφαλής της ομάδας. Χρησιμοποιείται ένα μοντέλο εντατικής διαχείρισης περιπτώσεων, το οποίο παρέχει ευέλικτη υποστήριξη προσαρμοσμένη στις ιδιαίτερες ανάγκες κάθε χρήστη της υπηρεσίας, με αποφάσεις όπως η συχνότητα των συναντήσεων υποστήριξης να αποφασίζονται κατά περίπτωση.

Λόγω της απουσίας ενός ελάχιστου βασικού εισοδήματος που παρέχεται από το ιταλικό σύστημα πρόνοιας και των εμποδίων στην απασχόληση, το “Στέγαση Πρώτα” στη Ραγκούσα πρέπει συχνά να πληρώνει το ενοίκιο για τους χρήστες των υπηρεσιών. Πέρα από την εξεύρεση και τη διατήρηση της στέγασης, η υπηρεσία εστιάζει στην **ένταξη στην κοινότητα, τη θετική κοινωνική υποστήριξη και την προώθηση της αυτοπεποίθησης**, χρησιμοποιώντας την τακτοποιημένη στέγαση ως θεμέλιο για να ξεκινήσει η προσπάθεια για την επίτευξη αυτών των στόχων.

Αναφέρονται υψηλά επίπεδα διατήρησης της στέγασης παράλληλα με κέρδη στην κοινωνική ενσωμάτωση, την υγεία και την ευημερία. Αν και η υπηρεσία δεν έχει ακόμη αξιολογηθεί επίσημα, αποτελεί μέρος του δικτύου “Στέγαση Πρώτα” Ιταλία, το οποίο συνεργάζεται με μια επιστημονική επιτροπή για την ανάπτυξη μιας βάσης δεδομένων για το “Στέγαση Πρώτα” στην Ιταλία.

Ολλανδία

HVO Querido Discus, Άμστερνταμ

Το HVO Querido Discus είναι μια υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” με έδρα το Άμστερνταμ. Η υπηρεσία ακολουθεί τις οκτώ βασικές αρχές του “Στέγαση Πρώτα” που περιγράφονται στο κεφάλαιο 2, αλλά δίνει μικρότερη έμφαση στον προσανατολισμό στην ανάκαμψη.

Η υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” διοικείται από ΜΚΟ και χρηματοδοτείται πλήρως από την ολλανδική κυβέρνηση. Επικεντρώνεται σε άστεγους που πάσχουν τόσο από ψυχικές ασθένειες όσο και από προβληματική χρήση ναρκωτικών και αλκοόλ. Η υπηρεσία είναι **μία από τις παλαιότερες στην Ευρώπη**, αφού ξεκίνησε τη λειτουργία της το 2005. Η κοινωνική στέγαση παρέχεται μέσω της συνεργασίας με μια στεγαστική εταιρεία που εδρεύει στο Άμστερνταμ.

Η HVO Querido Discus “Στέγαση Πρώτα” επεκτάθηκε ραγδαία την τελευταία δεκαετία. Το 2005, υπήρχαν τρεις υπεύθυνοι υποστήριξης και ένας επικεφαλής έργου που υποστήριζαν 15 χρήστες υπηρεσιών του “Στέγαση Πρώτα” μέχρι το 2015 η υπηρεσία είχε 45 υπεύθυνους υποστήριξης, 4 συντονιστές ομάδας και δύο επικεφαλής έργου με φόρτο εργασίας **275 χρηστών υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα”**. Το 2015, η HVO Querido Discus “Στέγαση Πρώτα” είχε τη δυνατότητα να επεκταθεί περαιτέρω. Δεν τέθηκε κανένα όριο στο μέγεθος αυτής της υπηρεσίας “Στέγαση Πρώτα”.

Η υποστήριξη οργανώνεται γύρω από μια εβδομαδιαία συνάντηση, η οποία μπορεί να πραγματοποιηθεί στο σπίτι του χρήστη της υπηρεσίας “Στέγαση Πρώτα”, σε δημόσιο χώρο ή στα γραφεία της HVO Querido Discus. Είναι επίσης δυνατό για τους χρήστες των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” να κάνουν απλώς τηλεφωνική επαφή, αντί να συναντούν φυσικά το προσωπικό του “Στέγαση Πρώτα”. Η υποστήριξη βασίζεται σε ένα μοντέλο εντατικής **διαχείρισης περιπτώσεων** και περιλαμβάνει:

- ο Βοήθεια για τη διατήρηση της στέγασης και την καθημερινή διαβίωση στο σπίτι τους
- ο Διαχείριση της πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας, ναρκωτικών, αλκοόλ και άλλες υπηρεσίες
- ο Υποστήριξη της κοινωνικής ένταξης, συμπεριλαμβανομένης της πρακτικής βοήθειας για την αποκατάσταση των δεσμών με την οικογένεια
- ο Βοήθεια για την αντιμετώπιση του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης (όταν απαιτείται)

Κάθε υπεύθυνος υποστήριξης έχει να διαχειριστεί έξι έως εννέα περιπτώσεις χρηστών της υπηρεσίας “Στέγαση Πρώτα”. Μικρότερος φόρτος εργασίας αφιερώνεται όταν κάποιος εργάζεται με χρήστες υπηρεσιών με πολύ υψηλές ανάγκες. Τα μέλη της ομάδας μπορούν να αναπληρώνουν ο ένας τον άλλον όταν είναι απαραίτητο. Η υποστήριξη περιγράφεται ως ρευστή, ποικίλλει και μεταβάλλεται ανάλογα με τις ανάγκες και τις επιθυμίες του κάθε χρήστη της υπηρεσίας “Στέγαση Πρώτα”.

Έχουν αναφερθεί υψηλά ποσοστά επιτυχίας, με **υψηλά ποσοστά διατήρησης της στέγασης και βελτιώσεις στην ψυχική υγεία, τη χρήση ναρκωτικών και την κοινωνική ένταξη** (αν και όπως και σε άλλες υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα”, τα οφέλη αυτά δεν είναι καθολικά, βλ. κεφάλαιο 1). Αναφέρονται υψηλά κέρδη στη σωματική υγεία των χρηστών των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα”.

Περισσότερες πληροφορίες διατίθενται μέσω: <http://hvoquerido.nl> (ολλανδικά και αγγλικά).

“Στέγαση Πρώτα” Ουτρέχτη

Το **“Στέγαση Πρώτα” Utrecht** στις Κάτω Χώρες ακολουθεί τις οκτώ βασικές αρχές του “Στέγαση Πρώτα” που περιγράφονται στο κεφάλαιο 2.

Το “Στέγαση Πρώτα” Utrecht διοικείται από την De Tussenvoorziening, μια ΜΚΟ. Το 2015, η υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” **υποστήριζε 80 άτομα**, τα οποία συχνά χαρακτηρίζονταν από μακροχρόνια έλλειψη στέγης και σοβαρή ψυχική ασθένεια, με προβληματική χρήση ναρκωτικών και αλκοόλ και μερικές φορές με ποινικό μητρώο. Η στέγαση παρέχεται μέσω κοινωνικών ιδιοκτητών.

Η υποστήριξη παρέχεται από μια ομάδα 14 εργαζομένων. Με κάθε χρήστη της υπηρεσίας “Στέγαση Πρώτα” δουλεύουν δύο εργαζόμενοι. Τα περισσότερα μέλη της ομάδας “Στέγαση Πρώτα” είναι ειδικευμένοι κοινωνικοί λειτουργοί και η ομάδα περιλαμβάνει επίσης έναν εργαζόμενο υποστήριξης από ομοτίμους. Κάθε εργαζόμενος έχει την κύρια ευθύνη για έως και οκτώ χρήστες υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” και τη δευτερεύουσα ευθύνη για έως και πέντε χρήστες υπηρεσιών. Αυτή η ρύθμιση σημαίνει ότι κάθε χρήστης υπηρεσιών έχει έναν κύριο εργαζόμενο και έναν δευτερεύοντα εργαζόμενο, οι οποίοι μπορούν να κληθούν εάν ο κύριος εργαζόμενος δεν είναι άμεσα διαθέσιμος.

Η ένταση της υποστήριξης καθορίζεται από τις ατομικές ανάγκες των χρηστών των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα”, ενώ η ομάδα παρέχει **πιο εντατική υποστήριξη όταν οι ανάγκες είναι υψηλότερες και μειώνει την υποστήριξη όταν οι ανάγκες μειώνονται**. Κάθε χρήστης της υπηρεσίας “Στέγαση Πρώτα” έχει έναν διαχειριστή περίπτωσης ο οποίος διατηρεί μια επισκόπηση των αναγκών του. Οι εξωτερικές υπηρεσίες οργανώνονται από τους διαχειριστές των περιπτώσεων ανάλογα με τις ανάγκες. Το “Στέγαση Πρώτα” Utrecht διαθέτει αυτό που μπορεί να περιγραφεί ως μια ενιαία, εξαιρετικά ευέλικτη ομάδα που μπορεί να παρέχει μια σειρά άμεσης υποστήριξης σε διαφορετικά επίπεδα έντασης και να διαχειρίζεται τις εξωτερικές υπηρεσίες ανάλογα με τις ανάγκες. Η υπηρεσία προσφέρει:

- Μια συνδυσασμένη ομάδα υποστήριξης που ανταποκρίνεται με ευελιξία σε ένα ευρύ φάσμα αναγκών, μεταβάλλοντας την ένταση και τη φύση της υποστήριξης που παρέχει ανάλογα με τις ανάγκες.
- Διαχειριζόμενη κατά περίπτωση πρόσβαση σε εξωτερικά παρεχόμενες υπηρεσίες ανάλογα με τις ανάγκες
- Ούτε μοντέλο ACT ούτε ICM, αλλά χαρακτηριστικά και των δύο προσεγγίσεων, που λειτουργούν στο πλαίσιο των βασικών αρχών του “Στέγαση Πρώτα”

Το 2015, η “Στέγαση Πρώτα” Utrecht ήταν σε θέση να αναφέρει ότι το **85% των χρηστών των υπηρεσιών** είχαν διατηρήσει τη στέγασή τους κατά την περίοδο 2010-2015. Αναφέρθηκαν επίσης βελτιώσεις στην ψυχική υγεία, τη σωματική υγεία και τη χρήση ναρκωτικών/αλκοόλ, αν και όπως και σε πολλές άλλες υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα”, αυτές δεν ήταν καθολικές. Αναφέρθηκαν επίσης επιτυχίες στην κοινωνική ενσωμάτωση, αν και η απομόνωση αποτελούσε πρόβλημα για ορισμένους χρήστες των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα”. Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το “Στέγαση Πρώτα” Utrecht είναι διαθέσιμες στη διεύθυνση <https://www.tussenvoorziening.nl/hulp-nodig/wonen/housing-first/> (ολλανδικά).

Νορβηγία

“Στέγαση Πρώτα” στη Νορβηγία

Η Νορβηγία έχει χαμηλά επίπεδα αστέγων σε σύγκριση με πολλές άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Περίπου **150.000** άτομα στη Νορβηγία εκτιμάται ότι αντιμετωπίζουν μειονεκτική θέση στην αγορά κατοικίας και περίπου **6.200** από αυτούς είναι άστεγοι¹⁵¹. Όπως και στη Δανία και τη Φινλανδία, αυτός ο μικρός πληθυσμός αστέγων έχει υψηλά επίπεδα αναγκών υποστήριξης, συμπεριλαμβανομένων σοβαρών ψυχικών ασθενειών και προβληματικής χρήσης ναρκωτικών και αλκοόλ.

Η νορβηγική πολιτική αντικατοπτρίζει σε μεγάλο βαθμό ορισμένες από τις βασικές αρχές του “Στέγαση Πρώτα”, εστιάζοντας στην “ομαλοποίηση”, η οποία δίνει έμφαση στην ταχεία παροχή στέγασης με την παροχή υποστηρικτικών υπηρεσιών ανάλογα με τις ανάγκες, αντί της κλιμακωτής προσέγγισης (υπηρεσίες που έχουν σχεδιαστεί για να καταστήσουν κάποιον “έτοιμο για στέγαση” πριν από την παροχή στέγασης). Η στέγαση θεωρείται βασικό δικαίωμα για κάθε πολίτη.

Όπως και στη Δανία και τη Φινλανδία, το “Στέγαση Πρώτα” είναι μία από μια σειρά υπηρεσιών για την αντιμετώπιση της αστεγίας που παρέχονται στο πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής. Όπως και σε πολλές άλλες χώρες, οι υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα” που παρέχονται στη Νορβηγία αξιολογούνται.

Μέχρι τον Ιούλιο του 2015, η Νορβηγία διέθετε **16 υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα” που υποστήριζαν 237 άτομα**. Το “Στέγαση Πρώτα” χρησιμοποιεί κυρίως κοινωνικές κατοικίες και δίνεται έμφαση στη χρήση διάσπαρτων κατοικιών. Η διαχείριση κάθε υπηρεσίας “Στέγαση Πρώτα” είναι ευθύνη ενός δήμου. Υπήρξαν προκλήσεις στην εξεύρεση κατάλληλων, οικονομικά προσιτών κατοικιών στον ιδιωτικό μισθωμένο τομέα. Όπως η Δανία και η Φινλανδία, η Νορβηγία διαθέτει ένα εκτεταμένο σύστημα κοινωνικής πρόνοιας για τη στήριξη των νοικοκυριών με χαμηλό εισόδημα όσον αφορά την πληρωμή του ενοικίου τους και την κάλυψη των δαπανών διαβίωσης.

Κάθε υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” ποικίλλει ως προς τη σύνθεσή της, καμία δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως ομάδα ACT, αλλά όλες προσφέρουν εντατικές μορφές διαχείρισης περιπτώσεων. Η πρώτη υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” στη Νορβηγία, η οποία άρχισε να λειτουργεί το 2011, αξιολογήθηκε και διαπιστώθηκε ότι πέτυχε **ποσοστό επιτυχίας 93%** για τον τερματισμό της αστεγίας.

Περισσότερες πληροφορίες διατίθενται στη διεύθυνση: www.husbanken.no www.drammen.kommune.no www.narha.no www.fafo.no και www.nibr.no (νορβηγικά).

151 http://issuu.com/rais_fundacion/docs/presentaciones_habitathf_web?e=5650917/30872088

Πορτογαλία

Casas Primeiro, Λισαβόνα

Το Casas Primeiro ξεκίνησε τη λειτουργία του στη Λισαβόνα το 2009 και λειτουργεί από την AEIPS, μια ΜΚΟ που εργάζεται στην Πορτογαλία σε συνεργασία με φορείς του δημόσιου τομέα. Η υπηρεσία Casas Primeiro "Στέγαση Πρώτα" ακολουθεί τις βασικές αρχές του "Στέγαση Πρώτα" που περιγράφονται στο κεφάλαιο 2.

Το Casas Primeiro χρησιμοποιεί ιδιωτικά ενοικιαζόμενα διαμερίσματα. Η υπηρεσία "Στέγαση Πρώτα" απευθύνεται σε μακροχρόνια άστεγους με ανάγκες υποστήριξης, σε άτομα που ζουν σε κατάσταση δρόμου και σε άστεγους με προβλήματα ψυχικής υγείας. Μέχρι **60 άτομα** υποστηρίζονται από μια ομάδα προσωπικού 6 ατόμων με φόρτο εργασίας μέχρι **10 χρήστες της υπηρεσίας "Στέγαση Πρώτα" ο καθένας**.

Το 2015, παρείχε υποστήριξη που επικεντρωνόταν σε μια εβδομαδιαία επίσκεψη στο σπίτι, σχεδιασμένη να διασφαλίζει τη σταθερότητα της στέγασης και την υγεία και την ευημερία. Η ομάδα του Casas Primeiro μπορεί να συνδέσει τους χρήστες των υπηρεσιών "Στέγαση Πρώτα" με άλλες υπηρεσίες, όπως οι υπηρεσίες εκπαίδευσης που παρέχονται από την AEIPS, τη ΜΚΟ που διαχειρίζεται το "Στέγαση Πρώτα". Η διαχείριση των περιπτώσεων μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί για τη σύνδεση των χρηστών των υπηρεσιών "Στέγαση Πρώτα" με την **εξωτερική υποστήριξη που χρειάζονται**, όπως οι υπηρεσίες ψυχικής υγείας. Η υποστήριξη μπορεί να περιλαμβάνει:

- Βοήθεια και διαχείριση υποθέσεων για την πρόσβαση σε κοινωνικές παροχές και κοινωνικές υπηρεσίες
- Βοήθεια για την αποκατάσταση της επαφής με τις οικογένειες
- Υποστήριξη στην πρόσβαση σε υπηρεσίες εκπαίδευσης και απασχόλησης
- Βοήθεια στην πρόσβαση σε υπηρεσίες ψυχικής υγείας και υγείας
- Σύνδεση των χρηστών υπηρεσιών "Στέγαση Πρώτα" με τις υπηρεσίες της κοινότητας
- Υποστήριξη για τη διαχείριση και τη διατήρηση της στέγασης
- Υποστήριξη για τη διατήρηση θετικών σχέσεων με τους ιδιοκτήτες και τους γείτονες
- Προσωπική φροντίδα

Το Casas Primeiro προσφέρει έναν ευέλικτο άμεσης υποστήριξης και διαχείρισης υποθέσεων. Μια ενιαία, προσαρμόσιμη ομάδα προσωπικού του "Στέγαση Πρώτα" προσαρμόζει την υποστήριξη ανάλογα με τις ατομικές ανάγκες και προτιμήσεις. Μια εβδομαδιαία ομαδική συνάντηση χρησιμοποιείται ως μέσο για την παροχή υποστήριξης από ομοτίμους.

Τα αποτελέσματα από το Casas Primeiro ήταν θετικά. Υπήρξαν μεγάλες μειώσεις στη χρήση ιατρικών υπηρεσιών έκτακτης ανάγκης και στις εισαγωγές σε ψυχιατρικά νοσοκομεία. Τα αποτελέσματα όσον αφορά τη διατήρηση της στέγασης είναι καλά. Έχουν επίσης επιτευχθεί **κέρδη στην υγεία, την ευημερία και την κοινωνική ένταξη**, αν και όπως και με άλλες υπηρεσίες "Στέγαση Πρώτα", αυτά δεν είναι καθολικά (βλέπε κεφάλαιο 1). Τα αναφερόμενα ποσοστά ικανοποίησης μεταξύ των χρηστών των υπηρεσιών είναι πολύ υψηλά. Περισσότερες πληροφορίες για το Casas Primeiro στα αγγλικά και στα πορτογαλικά είναι διαθέσιμες στη διεύθυνση: <http://www.aeips.pt>.

Ισπανία

ΗÁBITAT “Στέγαση Πρώτα”

Το ΗÁBITAT είναι το πρώτο παράδειγμα υπηρεσίας “Στέγαση Πρώτα” που αναπτύσσεται στην Ισπανία. Το ΗÁBITAT, που αναπτύχθηκε από το RAIS Fundación και ξεκίνησε τη λειτουργία του το 2014, παρέχει υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” σε **38 άτομα** στη Μάλαγα, τη Βαρκελώνη και τη Μαδρίτη. Η υπηρεσία ΗÁBITAT “Στέγαση Πρώτα” ακολουθεί τις βασικές αρχές του “Στέγαση Πρώτα” που περιγράφονται στο κεφάλαιο 2.

Το ΗÁBITAT επικεντρώνεται σε άστεγους με υψηλές ανάγκες υποστήριξης, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με μακροχρόνια και επαναλαμβανόμενη εμπειρία αστεγίας, με προβλήματα ψυχικής υγείας και προβληματική χρήση ναρκωτικών/αλκοόλ. Ορισμένοι χρήστες των υπηρεσιών έχουν επίσης κάποια περιοριστική ασθένεια ή αναπηρία. Η αξιολόγηση του ΗÁBITAT, συμπεριλαμβανομένης μιας ομάδας ελέγχου, βρίσκεται σε εξέλιξη. Το ΗÁBITAT προσφέρει ένα **μείγμα από ιδιωτικές και κοινωνικές ενοικιαζόμενες κατοικίες**, αν και το 2015 στη Βαρκελώνη βασιζόταν στον ιδιωτικό ενοικιαζόμενο τομέα.

Η υποστήριξη που παρέχει η ΗÁBITAT βασίζεται σε μια προσέγγιση ICM. Υπάρχει ένας γενικός συντονιστής, ένας συντονιστής που εδρεύει σε κάθε πόλη και δύο στελέχη του “Στέγαση Πρώτα”, τα οποία είναι εκπαιδευμένα στην κοινωνική εργασία και στην εκπαίδευση ενηλίκων, σε κάθε πόλη. Η πιστότητα του ΗÁBITAT με το αρχικό μοντέλο Pathways του “Στέγαση Πρώτα” έχει δοκιμαστεί και έχει αξιολογηθεί ότι έχει **υψηλή πιστότητα με το μοντέλο Pathways**¹⁵² (σημειώστε, ωστόσο, ότι το ΗÁBITAT είναι ένα μοντέλο ICM- δεν διαθέτει ομάδα ACT όπως η αρχική υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” στη Νέα Υόρκη, βλ. κεφάλαια 1, 2 και 3).

Η σύνθεση, η ένταση και η φύση της υποστήριξης καθορίζεται από κάθε χρήστη της υπηρεσίας “Στέγαση Πρώτα” και η ομάδα έχει σχεδιαστεί για να ανταποκρίνεται ευέλικτα, διαφοροποιώντας την υποστήριξη ανάλογα με τις συγκεκριμένες προτιμήσεις και ανάγκες κάθε ατόμου που χρησιμοποιεί την υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα”. Η υποστήριξη μπορεί να περιλαμβάνει:

- Βοήθεια και διαχείριση υποθέσεων για την πρόσβαση σε κοινωνικές παροχές, κοινωνικές υπηρεσίες και υπηρεσίες υγείας
- Βοήθεια και υποστήριξη στις δημόσιες υπηρεσίες
- Υποστήριξη στην πρόσβαση σε υπηρεσίες εκπαίδευσης και απασχόλησης
- Υποστήριξη για τη διαχείριση και τη διατήρηση της στέγασης
- Βοήθεια για την αποκατάσταση της επαφής με τις οικογένειες
- Υποστήριξη για τη διατήρηση θετικών σχέσεων με τους ιδιοκτήτες και τους γείτονες
- Υποστήριξη στην προσωπική φροντίδα, την καθημερινή ζωή και τις δραστηριότητες αναψυχής

Η χρήση ενός μοντέλου ICM σημαίνει ότι η ΗÁBITAT λειτουργεί σε στενή συνεργασία με άλλες υπηρεσίες, με εξάρτηση από τη διαχείριση περιπτώσεων των εξωτερικά παρεχόμενων υπηρεσιών για την κάλυψη των εκφρασμένων αναγκών των χρηστών των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα”.

Η ΗÁBITAT ήταν ακόμη μια νέα υπηρεσία το 2015, αλλά μια ανεξάρτητη αξιολόγηση είχε ήδη δείξει θετικά αποτελέσματα για τους πρώτους **6 μήνες λειτουργίας της**. Η οικονομική πτυχή της έρευνας έδειξε ότι το πρόγραμμα ΗÁBITAT αποδίδει με κόστος παρόμοιο με εκείνο των πιο παραδοσιακών υπηρεσιών. Ωστόσο, το ΗÁBITAT παρείχε καλύτερα αποτελέσματα, ιδίως στους τομείς της διατήρησης της στέγασης και της ικανοποίησης από τη στέγαση, παρέχοντας στους χρήστες των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” μια αίσθηση ασφάλειας και βοηθώντας τους να αναπτύξουν σχέσεις με τις οικογένειές τους. Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα αρχικά στάδια του ΗÁBITAT είναι διαθέσιμες στη διεύθυνση https://www.raisfundacion.org/en/what_we_do/habitat (αγγλικά) και https://www.raisfundacion.org/es/que_hacemos/habitat (ισπανικά).

Σουηδία

“Στέγαση Πρώτα” στη Σουηδία

Σε αντίθεση με τη Δανία, τη Φινλανδία και τη Νορβηγία, η Σουηδία δεν είχε εισαγάγει ένα εθνικό πρόγραμμα με σαφή εστίαση στο “Στέγαση Πρώτα” μέχρι το 2015. Ωστόσο, το “**Στέγαση Πρώτα**” ως πρόγραμμα, φιλοσοφία, μέθοδος και υπηρεσία είχε εισαχθεί και ενσωματωθεί στις τοπικές στρατηγικές και σχέδια δράσης για την αντιμετώπιση των αστέγων. Επιπλέον, το “**Στέγαση Πρώτα**” είχε επίσης ενσωματωθεί σε στρατηγικά έγγραφα, όπως οι νέες οδηγίες για τη θεραπεία της κατάχρησης ουσιών από το Εθνικό Συμβούλιο Υγείας και Πρόνοιας.

Οι δύο πρώτες υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα” στη Σουηδία ξεκίνησαν το 2010 (Στοκχόλμη και Χέλσινγκμποργκ) και έχουν αξιολογηθεί. Το 2013, η υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” στο Χέλσινγκμποργκ έγινε μόνιμο μέρος του προγράμματος κοινωνικής στέγασης στην πόλη. Εκείνη τη στιγμή, **το ποσοστό διατήρησης της κατοικίας ήταν 84%**. Το πιλοτικό πρόγραμμα “Στέγαση Πρώτα” επεκτείνεται τώρα και τα αποτελέσματα του πιλοτικού προγράμματος θα εφαρμοστούν στο πλαίσιο του προγράμματος κοινωνικής στέγασης στο Χέλσινγκμποργκ.

Στα τέλη του 2015, 14 δήμοι διέθεταν υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα”. Όλοι τους ακολουθούν τις βασικές αρχές του “Στέγαση Πρώτα”, αλλά υπάρχουν διαφορές στις λειτουργικές τους λεπτομέρειες. Οι επιδόσεις αναφέρονται ως καθολικά καλές για όλες αυτές τις υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα”, τόσο όσον αφορά **την ικανοποίηση των χρηστών των υπηρεσιών όσο και τα ποσοστά διατήρησης της στέγασης**. Η ομάδα στόχος όλων των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” στη Σουηδία είναι άστεγοι από αποκαλούμενη “κατάσταση 1”. Η κατάσταση 1 ισοδυναμεί με την κατηγορία 1 και 2 της τυπολογίας FEANTSA ETHOS (χωρίς στέγη): άτομα που κοιμούνται χωρίς στέγη και άτομα που διαμένουν σε νυχτερινά καταφύγια.

Οι αξιολογήσεις του “Στέγαση Πρώτα” βρίσκονται σε εξέλιξη και θα δώσουν αποτελέσματα που θα συγκρίνουν τα μοντέλα “Στέγαση Πρώτα”. Στο Γκέτεμποργκ, η υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” χρησιμοποιεί μία ομάδα ACT και δύο ομάδες ICM. Σε άλλους δήμους, η υποστήριξη παρέχεται από κοινωνικούς λειτουργούς που απασχολούνται στις κοινωνικές υπηρεσίες. Σε έναν από τους δήμους, ολόκληρο το πρόγραμμα διευθύνεται από μια ΜΚΟ. Σε δύο δήμους, μέχρι στιγμής, οι υπηρεσίες υποστήριξης παρέχονται με σύμβαση από την Δημοτική Αποστολή από τις κοινωνικές. Σε αυτό το, θα είναι πολύ χρήσιμο να προσδιοριστούν τα βασικά συστατικά της παρεχόμενης υποστήριξης **που κάνουν το “Στέγαση Πρώτα” να λειτουργεί τόσο καλά στη Σουηδία**. Το “**Στέγαση Πρώτα**” εισήχθη σε ένα πλαίσιο συνεχιζόμενης, πολύ σημαντικής μεταρρύθμισης των υπηρεσιών πρόνοιας και των συστημάτων κοινωνικής στέγασης στη Σουηδία.

Έχει δημιουργηθεί ένα επίσημο δίκτυο για όλους εκείνους τους δήμους που χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα”. Συναντιούνται τακτικά και συζητούν διάφορες πτυχές του “**Στέγαση Πρώτα**”. Στην τελευταία συνάντηση συζητήθηκαν τα κοινά σημεία και οι διαφορές μεταξύ των διαφόρων υπηρεσιών και μια ειδική συνεδρία επικεντρώθηκε στον τρόπο με τον οποίο οι διάφορες υπηρεσίες εργάζονται με δύσκολες περιπτώσεις.

Για περισσότερες πληροφορίες, δείτε: <http://www.soch.lu.se/en/research/research-groups/housing-first> (Αγγλικά)

Ηνωμένο Βασίλειο

ΣΚΩΤΙΑ

Glasgow “Στέγαση Πρώτα”

Το Turning Point, μια ΜΚΟ, άρχισε να αναπτύσσει την πρώτη υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” του Ηνωμένου Βασιλείου στη Γλασκώβη της Σκωτίας το 2010. Η υπηρεσία Glasgow “Στέγαση Πρώτα” ακολουθεί όλες τις βασικές αρχές που περιγράφονται στο κεφάλαιο 2.

Η υπηρεσία “Στέγαση Πρώτα” της Γλασκώβης αναπτύχθηκε κυρίως ως απάντηση στα **αυξανόμενα επίπεδα θανάτων που σχετίζονται με τα ναρκωτικά** μεταξύ του πληθυσμού των μοναχικών αστέγων ενηλίκων. Ως εκ τούτου, η έμφαση δόθηκε στην προβληματική χρήση ναρκωτικών και αλκοόλ και όχι στη σοβαρή ψυχική ασθένεια ή τη μακροχρόνια έλλειψη στέγης, όπως συμβαίνει σε πολλές άλλες υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα”, αν και τόσο τα προβλήματα ψυχικής υγείας όσο και η μακροχρόνια εμπειρία της έλλειψης στέγης ήταν συχνά θέματα για τα άτομα που χρησιμοποιούσαν την υπηρεσία Glasgow “Στέγαση Πρώτα”. Με επικεφαλής το Turning Point, το Glasgow “Στέγαση Πρώτα” αναπτύχθηκε σε συνεργασία και με την οικονομική υποστήριξη της δημοτικής κυβέρνησης της Γλασκώβης, της αστυνομίας, της κυβέρνησης της Σκωτίας, της Εθνικής Υπηρεσίας Υγείας και των κοινωνικών ιδιοκτητών.

Το 2015, το Glasgow “Στέγαση Πρώτα” υποστήριζε 34 άτομα και είχε τη δυνατότητα να φιλοξενήσει έως και **42 άτομα**. Η στέγαση γινόταν μέσω κοινής εργασίας με τους κοινωνικούς ιδιοκτήτες που δραστηριοποιούνται στη Γλασκώβη.

Η ομάδα υποστήριξης διευθύνεται από έναν διευθυντή υπηρεσιών και διαθέτει έναν συντονιστή και δύο βοηθούς συντονιστές. Η άμεση υποστήριξη στους χρήστες των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” παρέχεται κυρίως από τρεις εργαζόμενους ομότιμους υποστηρικτές, οι οποίοι το 2015 είχαν **να υποστηρίξουν έως και 14 χρήστες υπηρεσιών**. Οι ομότιμοι είναι όλοι άτομα με άμεση εμπειρία από την έλλειψη στέγης και την προβληματική χρήση ναρκωτικών/αλκοόλ, δηλαδή εμπειρογνώμονες εκ πείρας που είναι επίσης εκπαιδευμένο προσωπικό υποστήριξης για το “Στέγαση Πρώτα”. Το “Στέγαση Πρώτα” της Γλασκώβης είναι ασυνήθιστο στα ευρωπαϊκά παραδείγματα του “Στέγαση Πρώτα” (και διαφέρει επίσης από πολλά παραδείγματα του “Στέγαση Πρώτα” της Βόρειας Αμερικής) επειδή χρησιμοποιεί εμπειρογνώμονες λόγω εμπειρίας ως παρόχους υποστήριξης πρώτης γραμμής, αντί να έχει ξεχωριστούς εργαζόμενους υποστήριξης από ομοτίμους. Τα συστήματα κατάρτισης ατόμων με εμπειρία στη χρήση ναρκωτικών και αλκοόλ ως εργαζομένων και συμβούλων είναι σχετικά καλά εδραιωμένα στο Ηνωμένο Βασίλειο. Η υποστήριξη παρέχεται επίσης από άλλο προσωπικό όταν απαιτείται.

Η υποστήριξη σχεδιάζεται ανάλογα με τις ατομικές ανάγκες και προτιμήσεις και ποικίλλει ανάλογα. Η υπηρεσία περιγράφεται ως παροχή υποστήριξης σε κάθε χρήστη της υπηρεσίας Glasgow “Στέγαση Πρώτα”, η οποία μπορεί να ποικίλλει σε εβδομαδιαία βάση, ανάλογα με το τι επιθυμεί και ποιες είναι οι ανάγκες του. Κατά μέσο όρο, οι χρήστες των υπηρεσιών δέχονται **δύο επισκέψεις την εβδομάδα από έναν εργαζόμενο ομότιμης υποστήριξης**. Οι συναντήσεις πραγματοποιούνται ανάλογα με την προτίμηση του χρήστη της υπηρεσίας, μερικές φορές στο σπίτι του, αλλά και σε καφετέριες ή στο χώρο των γραφείων της ομάδας. Η διαχείριση των περιπτώσεων χρησιμοποιείται για τη σύνδεση των χρηστών των υπηρεσιών “Στέγαση Πρώτα” της Γλασκώβης με ψυχιατρικές, ιατρικές και άλλες υπηρεσίες που η ομάδα “Στέγαση Πρώτα” δεν παρέχει άμεσα.

Η οργάνωση της υποστήριξης χρησιμοποιεί μια ρευστή, ευέλικτη προσέγγιση με επίκεντρο μια βασική ομάδα που περιλαμβάνει επίσης ένα στοιχείο διαχείρισης περιπτώσεων. Όπως συμβαίνει και με ορισμένες άλλες ευρωπαϊκές υπηρεσίες “Στέγαση Πρώτα”, πρόκειται για μια **εξατομικευμένη και ευέλικτη ανταπόκριση στις εκφρασμένες ανάγκες υποστήριξης**, αντί να ακολουθείται αυστηρά ένα μοντέλο ACT ή ICM.

Το 2015, τα ποσοστά διατήρησης της κατοικίας μεταξύ των χρηστών των υπηρεσιών "Στέγαση Πρώτα" της Γλασκώβης ήταν πολύ υψηλά και αναφέρθηκαν βελτιώσεις στην ψυχική και σωματική υγεία και στη χρήση ναρκωτικών/αλκοόλ. Η πρόοδος σε σχέση με την κοινωνική ενσωμάτωση ήταν πιο μεικτή, όπως έχει αναφερθεί για άλλες υπηρεσίες "Στέγαση Πρώτα" (βλ. κεφάλαιο 1). Υπήρχαν σχέδια επέκτασης της χρήσης του "Στέγαση Πρώτα" σε γειτονικούς δήμους.

Περισσότερες πληροφορίες για το Glasgow "Στέγαση Πρώτα" είναι διαθέσιμες στη διεύθυνση: <http://www.turningpointscotland.com/what-we-do/homelessness/glasgow-housing-first/>

ΑΓΓΛΙΑ

“Στέγαση Πρώτα” England

Το "Στέγαση Πρώτα" England είναι ένα έργο που έχει ως στόχο να αυξήσει το προφίλ του, να μοιραστεί τη μάθηση σχετικά με τη χρήση του "Στέγαση Πρώτα" και να αξιολογήσει τη χρήση του σε όλη την Αγγλία. **Η Homeless Link, ο εθνικός φορέας μελών για τον τομέα των αστέγων στο Ηνωμένο Βασίλειο**, θα υλοποιήσει το έργο ξεκινώντας από το 2016. Θα στηρίξει οργανισμούς του νόμιμου και του τρίτου τομέα σε εθνικό και τοπικό επίπεδο για την περαιτέρω ανάπτυξη και εφαρμογή της προσέγγισης στην Αγγλία και θα συνεργαστεί με ερευνητές για τη δημιουργία μιας βάσης τεκμηρίωσης για το "Στέγαση Πρώτα" στην Αγγλία.

Περισσότερες πληροφορίες είναι διαθέσιμες από: www.homeless.org.uk

Camden “Στέγαση Πρώτα”, Λονδίνο

Η SHP είναι μια ΜΚΟ που δραστηριοποιείται στο Λονδίνο. Η SHP ανέπτυξε και λειτούργησε διάφορες υπηρεσίες του **"Στέγαση Πρώτα"**, συμπεριλαμβανομένων υπηρεσιών που χρησιμοποιούσαν κοινωνική στέγαση. Κατά την περίοδο 2012-2014, μια πιλοτική υπηρεσία που αναπτύχθηκε σε συνεργασία με τη δημοτική αρχή λειτούργησε στο London Borough of Camden. Η υπηρεσία αυτή ακολούθησε τις βασικές αρχές του "Στέγαση Πρώτα" που περιγράφονται στο κεφάλαιο 2.

Η **επιτυχημένη πιλοτική εφαρμογή του Camden “Στέγαση Πρώτα”**, η οποία αργότερα επεκτάθηκε σε μια ευρύτερη υπηρεσία, αποτελεί παράδειγμα εφαρμογής του "Στέγαση Πρώτα" με χαμηλούς πόρους. Οι άστεγοι που είχαν μεγάλη ανάγκη επιλέχθηκαν για την υπηρεσία "Στέγαση Πρώτα" με βάση το γεγονός ότι είχαν επανειλημμένες, ανεπιτυχείς, επαφές με τις ιδιαίτερα ανεπτυγμένες υπηρεσίες αστέγων στο Camden. Το κύριο κριτήριο για την παραπομπή ήταν η τουλάχιστον τριετής ανεπιτυχής χρήση των υφιστάμενων υπηρεσιών αστέγων, αν και η μικρή ομάδα που υποστηριζόταν (έως 10 άτομα σε κάθε χρονική στιγμή) συχνά χρησιμοποιούσε τις υπηρεσίες αστέγων για πολύ μεγαλύτερο χρονικό διάστημα.

Η υποστήριξη παρασχέθηκε από μια ομάδα τριών ατόμων, έναν διευθυντή και δύο εργαζόμενους στο "Στέγαση Πρώτα", οι οποίοι είχαν ο καθένας ένα φόρτο εργασίας έως πέντε ατόμων. Το "Στέγαση Πρώτα" του Camden βασιζόταν εξ ολοκλήρου στη χρήση του ιδιωτικού ενοικιαστικού τομέα. Η υπάρχουσα πρακτική στις υπηρεσίες διατήρησης της μίσθωσης ή της κυμαινόμενης υποστήριξης για ευάλωτους άστεγους στο Ηνωμένο Βασίλειο συνίσταται **στην παροχή ενός μείγματος συναισθηματικής υποστήριξης, πρακτικών συμβουλών, πληροφοριών και διαχείρισης της υπόθεσης** με αρκετά σπάνιες επαφές, π.χ. υποστήριξη δύο ωρών κατά τη διάρκεια μιας περιόδου δύο εβδομάδων. Το "Στέγαση Πρώτα" του Camden πήρε αυτή την υπάρχουσα προσέγγιση και την ενίσχυσε σημαντικά, αυξάνοντας το επίπεδο επαφής σε αρκετές ώρες την εβδομάδα, με τη δυνατότητα η υποστήριξη να ποικίλλει ανάλογα με τις εκφρασμένες ανάγκες. Η οργάνωση της υποστήριξης ήταν εξαιρετικά ευέλικτη, ποίκιλλε ανάλογα με τις ατομικές ανάγκες και προτιμήσεις και συχνά άλλαζε σε εβδομαδιαία βάση.

Παράλληλα με τον ρόλο τους στην παροχή υποστήριξης, οι δύο εργαζόμενοι του "Στέγαση Πρώτα" έπρεπε επίσης να βρουν και να εξασφαλίσουν ιδιωτική ενοικιαζόμενη κατοικία, χωρίς να μπορούν να προσφέρουν κανένα κίνητρο στους ιδιοκτήτες ιδιωτικών κατοικιών σε μια από τις πιο υπερθερμασμένες αγορές κατοικιών στην Ευρώπη. Η υποστήριξη και η διαχείριση των περιπτώσεων παρέχονταν ενώ ταυτόχρονα αναζητούσαν την κατάλληλη ιδιωτική ενοικιαζόμενη κατοικία.

Παρόλο που η εξασφάλιση κατοικίας μπορούσε να διαρκέσει αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα, η ταχύτητα με την οποία αυτό ήταν εφικτό ήταν ακόμη μεγαλύτερη από αυτή που μπορούσε να επιτευχθεί κατά την αναζήτηση κοινωνικής στέγασης στο Λονδίνο. **Επιτεύχθηκε** η διατήρηση της στέγασης και παρατηρήθηκαν επίσης **οφέλη στην ψυχική και σωματική υγεία και στην κοινωνική ένταξη**. Υπήρξε επίσης κάποια πρόοδος όσον αφορά τη χρήση ναρκωτικών και αλκοόλ, αν και η ομάδα των χρηστών υπηρεσιών που υποστηρίζονταν ήταν μικρή.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την πιλοτική υπηρεσία Camden "Στέγαση Πρώτα" μπορείτε να βρείτε στη διεύθυνση: <http://www.shp.org.uk/story/housing-first-provides-stability-chronically-homeless-people>

Changing Lives, Newcastle-Upon-Tyne

Η Changing Lives είναι μια αγγλική ΜΚΟ που λειτουργεί μια υπηρεσία "Στέγαση Πρώτα" στο Newcastle-Upon-Tyne στη Βόρεια Αγγλία **σε συνεργασία με τον δήμο του Newcastle**. Η υπηρεσία Changing Lives "Στέγαση Πρώτα" ακολουθεί τις βασικές αρχές του "Στέγαση Πρώτα" που περιγράφονται στο κεφάλαιο 2, αν και έχει μια λειτουργική διαφορά με ορισμένες άλλες ευρωπαϊκές υπηρεσίες "Στέγαση Πρώτα".

Η υπηρεσία "Στέγαση Πρώτα" επικεντρώνεται σε μακροχρόνια αστέγους. Η ομάδα αυτή περιλαμβάνει "παγιωμένους" (δηλαδή μακροχρόνια) ανθρώπους που διανυκτερεύουν χωρίς στέγη και άτομα που είναι μακροχρόνιοι και επαναλαμβανόμενοι χρήστες των υφιστάμενων υπηρεσιών αστέγων, των οποίων η έλλειψη στέγης δεν έχει επιλυθεί ποτέ. Η κύρια μορφή στέγασης που χρησιμοποιείται είναι σπίτια και διαμερίσματα του ιδιωτικού ενοικιαστικού τομέα, αλλά η υπηρεσία διαπραγματευόταν με φορείς κοινωνικής στέγασης κατά τη διάρκεια του 2015. Το 2015, η υπηρεσία "Στέγαση Πρώτα" εργαζόταν με 38 άτομα, με δυνατότητα υποστήριξης έως και **60 ατόμων και ζευγαριών**.

Η υποστήριξη οργανώνεται μέσω ενός μοντέλου διαχείρισης περιπτώσεων, το οποίο βασίζεται στην εντατικοποίηση του υφιστάμενου μοντέλου υποστήριξης για άστεγους με ανάγκες υποστήριξης. Στο Ηνωμένο Βασίλειο υπάρχει μια μακρόχρονη πρακτική χρήσης κινητών υπηρεσιών υποστήριξης χαμηλής ένταξης με βάση τη διαχείριση της περίπτωσης για άστεγους που στεγάζονται σε τυπικές κατοικίες. Το μοντέλο αυτό έχει τροποποιηθεί για το "Στέγαση Πρώτα", μειώνοντας τον φόρτο εργασίας και αυξάνοντας πολύ σημαντικά τον χρόνο που αφιερώνεται στους χρήστες των υπηρεσιών. Η υποστήριξη μπορεί να αυξηθεί, να μειωθεί και να τροποποιηθεί ανάλογα με το αίτημα και τις ανάγκες του κάθε χρήστη της υπηρεσίας "Στέγαση Πρώτα". Δίνεται λιγότερη έμφαση στην επιδίωξη ενός προσανατολισμού ανάκαμψης στην παροχή υπηρεσιών υποστήριξης (βλ. Κεφάλαιο 2 και Κεφάλαιο 3.2), με έμφαση σε ρεαλιστικούς στόχους που επιτρέπουν τις ανάγκες υποστήριξης και τα διαρκή προβλήματα σωματικής και ψυχικής υγείας που έχουν πολλοί χρήστες υπηρεσιών του "Στέγαση Πρώτα".

Επιτυγχάνονται υψηλά επίπεδα διατήρησης της στέγασης, παράλληλα με βελτιώσεις στην ψυχική και σωματική υγεία και στη χρήση ναρκωτικών και αλκοόλ. **Τα επίπεδα κοινωνικής ένταξης βελτιώνονται επίσης** μεταξύ των χρηστών των υπηρεσιών "Στέγαση Πρώτα". Και πάλι, αυτά τα θετικά επιτεύγματα δεν είναι καθολικά, όπως συμβαίνει με όλες τις υπηρεσίες "Στέγαση Πρώτα" (βλέπε κεφάλαιο 1).

Μια αξιολόγηση της Changing Lives και άλλα παραδείγματα εφαρμογής των υπηρεσιών "Στέγαση Πρώτα" στην Αγγλία είναι διαθέσιμα στη διεύθυνση: <https://www.york.ac.uk/media/chp/documents/2015/Housing%20First%20England%20Report%20February%202015.pdf> Περισσότερες πληροφορίες για την Changing Lives "Στέγαση Πρώτα" στο Newcastle είναι διαθέσιμες μέσω: <http://www.changing-lives.org.uk>

Για περισσότερες πληροφορίες και λεπτομέρειες, επικοινωνήστε με:
info@housingfirstguide.eu